IOAN SLAVICI

TEXT
STABIL

IT ŞI NOTE

LA
VOL.

VI:
ION

DODU

BĂLA
N

Toate

drepturile

rezervate

EDITURII

MINERVA

IOAN

SLAVIC

I

o

P

E

R

E

S

u

n

g

r

j

r

e

a

u

n

u

C

o

e

c

t

V
I

S C R I I T O

R I

ROMÂNI

E D I T U R A

M I N E R V

A –

B u c u r e ş t

i, 1972

F A T A   D E

B I R Ă U

COMEDIE ÎN DOUĂ ACTE

P E
R S

O A

N E
L E

BADEA HĂRLEA,

birău în Ciohoteşt

i NAICA
FLOARE

A,
nevasta

lui
ANIȚA,

fata lui
CIMBRU,

învăţător
sătesc

TĂNASE-
A-POPII,

teolog
MITRU

**FLORII-
CUCULU**

I, om din
sat

POPIC,
dobaş în

Ciohoteşt
i MORGÓ

LOȚI,

rotar
ungur

Scena se petrece în

părţile de
către Mureşul

de Sus şi
Crişuri, în

comuna
Ciohoteşti.

ACTUL I

Peisagiu. O fîntînă. în

dreapta şi În stînga, pomi.

SCENA I

ANIȚA, mai

tîrziu CIMBRU

ANIȚA

(leagă o funie de un eluţ)

Vezi aşal

(Priveşte-n

dreapta.) Nu se

vede, nu s-aude.

Oare unde să

poată fi? *(Şede-*

ndemănatec *pe*

doaga fîntînei şi

începe a cînta,

după ce a lăsat

olul pe funie-n

jos.) Doamne,

Doamne!   oare

unde şede astăzi

aşa de mult?... S-

ar cădea să vină

acuma, că tot pe

aici vine de la

vînat... *(Priveşte-*

n *soare.)* Apoi

acuşi e prînzul

cel mare...

(Cîntă, plecîndu-

se cu funia și

privind *în*

dreapta.) Au! îmi

pare c-aud o

cîntarel *(Sare*

iute de la fîntînă

şi scapă funia.)

Iaca!   acuma

scăpai olul cu

funie cu tot în

fîntînă I *(Rîde.)*

Mă uitasem cu

totul cum că-s cu

olu-n mînă... Ce

să fac acuma?

(Ridică   cellalt

ol.) Acuma să

umplu pe

acesta...   dar

cum?

(Cimbru s-aude

cintind afară.)

ANIȚA

Acela-i el!...
Doamne, de

ar şti cum că
eu   aştept

după el... m-
aş băga-n

pămint de
ruşine...

Iacătă-l!
(Fuge de la

fîntînă în stîngă.)

CIMBRU ***(d-afară)***

Aniță! Aniță!

(Anifa stă

locului şi

priveşte de

jumătate şi

ruşinoasă la el.)

CIMBRU

(vine din
dreapta c-o

puşcă de-a umăr)

Aniță! De ce fugi

totdeauna de
mine?

ANIȚA
(turburată)

Da', că eu nu
fug... da' mi

se-ncălzeşte
apa.

CIMBRU

Ţi se-ncălzeşte
apa? Ia să mai

umplem olurile o
dată, de s-a

încălzit. Ian dă-

mi să beau o
dată.

ANIȚA ***(încurcată)***

Iaca! *(Se face*

că varsă mai

nainte jos şi

după aceea îi

dă olul.)

CIMBRU

(observă,
surizind, că

nu-i apă în el,
bate-n el)

Aniță, d-apoi
că n-ai apă.

Cum se

mîncă ea cu mine!

ANIȚA

Ba eu nu mă mînc!

C
I

M
B

R
U

(
t

a
n

d
r

u
)

Cum să nu te
minei, cînd ai

zis că ți se-
ncălzește apa,

şi tu-mi dai
olul gol?

A
N

I

Ț
A

Vezi că m-am
uitat, c-am

scăpat olu-n
fîntînă.

C
I

M
B

R
U

Ha-ha-ha!...
Scăpat în

fîntînă? Apoi
cum l-ai

scăpat?... Vino
să-l scoatem.

(Merge la fîntînă şi se

uită în ea.)
Iacal D-apoi că

şi funia e la ol.
Aşteaptă, că pe

acesta-l
scoatem deloc.

(Merge la tufar şi rupe o

creangă.) Vezi cu asta!...

Numai vino de-
mi ajută.

A
N

I

Ţ
A

Cum să-ți ajut
eu?

C
I

M
B

R
U

Stăi numai ici
lîngă mine şi

mă scoate de-oi
căde-n fîntînă.

A
N

I

Ţ
A

Ha-ha-ha! Cum
te-oi scoate

eu... că eşti
greu?!

C
I

M
B

R
U

Acuma aceea o
vom vedea noi

că cum să fie.
Ştii... cînd zic

eu c-am căzut
în fîntînă, tu

mă-ntrebi că de
cîți stinjini, și

de ciți oi zice
eu, atîtea

sărutări să-mi
dai tu mie.

ANIȚA ***(se***
dă-

ndărăt)

Baio, zeul

C
I

M
B

R
U

(
f

e
s

e

i
)

D-apoi că
acuma o vom

vedea noi. Vezi
mă! Ba doară

să-ți dau olul
de pomană.

(Lasă creanga
şi

privește-n fund, ca
și cînd ar căuta

ceva.) Funia e încă deasupra

apei, şi mă tem că
se cufundă; apoi

trecu baba cu
colacul de-a mai

putea scoate aiul.
(Pauză.) Aniță!

A
N

I

Ț
A

Aud. *(Pauză.)*

C
I

M
B

R
U

La toamnă se stoarce vinul.

A
N

I

Ț
A

Stoarce.

C
I

M
B

R
U

Se şi acreşte.

ANIȚA
(preocupa

tă)

Şi...

C
I

M
B

R
U

Oare ce fac
feciorii şi

fetele atuncea?

A
N

I

Ț
A

Nu ştiu.

C
I

M
B

R
U

Nu știi? Oare
nu se-nsoară

feciarii?

A
N

I

Ț
A

Ba însoară.

C
I

M
B

R
U

Şi ce fac fetele?

A
N

I

Ț
A

Nu ştiu.

C
I

M
B

R
U

Iar nu ştii.
Oare nu se

mărită fetele?

A
N

I

Ţ

A

(
t

o
t

p

r
e

o
c

u
p

a
t

ă
)

C
I

M
B

R
U

Ş
i

t

u
.

m

ă
r

i
t

a
-

t
e

- v

e
i

A
n

i
ț

ă
?

A
N

I
Ț

A

(
c

a

s
u

s
)

(tre
se

Mărita?... tu...
te vei mărita?

Şi... după cine?

A
N

I

Ț

A

(
t

r
e

s
a

r

e
)

Nu ştiu.

C
I

M
B

R
U

Cum să nu
ştii, cînd zici

că te măriți?

A
N

I

Ț
A

Ba nu mă mărit.

C
I

M
B

R
U

D

-

a
p

o
i

c

e
-

a
i

z

i
s

c
ă

t

e

m
ă

r
i

ţ

i
.

A
N

I

Ţ
A

Ba n-am zis.

C
I

M
B

R
U

N-ai zis? Mie-
mi pare c-ai zis.

Vezi, Aniță, eu
mă supăr, tare

mă supăr dacă
te măriți tu...

Eu sar în fîntînă.

ANIȚA

i
nu

săr
i,

că
nu

mă

mă
rit.

Cum mă
poți

dară
speria

aşa?!
(Priveşte

-n fîn-
tlnă.)

Iaca,
acuma s-

a
cufundat

funia
sub apă.

Hm!
Cine

poate să
o scoată

asta
acuma?..

.
Aşadară

că tu nu
te vei

mărita,
Aniță?

ANIȚA

Nu.

CIMBRU

(priveş te iar

în
finlină

şi dă

din umeri)

Trebuie
să

mergem
fără apă.

Aşa-ţi
trebe...

de ce te
mînci cu

mine?...
Nu ştiu

cum pot
fi şi eu

aşa? Să
mă uit

de
totului

de
creangă,

de funie
şi de

ol?... De
toate m-

am
uitat...

Şi...
spune

drept...
nu te

măriți
tu, hai?

ANIȚA

Nu.

CIMBRU

Să
mergem

dar
acasă, c-

aici nu
mai

avem ce
face.

ANIȚA

Nu-mi
pasă.

CIMBRU

Ce-ți voi
face eu?

Tu eşti
de vină.

(Anița
merge-n

stînga,
el *o*

urmează
şi-şi uită

puşca
răzămat

ă de
doagele

fîntînei.)
Iac-

aşa...
acu

mergem

fără apă.
(Ies.)

SCENA II

M

I

T

R

U

F

L

o

R

I

I

C

U

C

U

L

U

I

i

n

e

d

i

n

d

r

e

a

p

t

a

c

-

u

n

t

o

p

o

r

d

e

a

u

m

ă

r

;

s

n

g

u

r

;

o

b

s

e

r

ă

p

u

§

c

a

oare cine şi-a

uitat sculele la

fîntînă? Acela

trebuie

să fie

dăscălaş

ul, că el

umblă

pe-aici la

vînat.

(Ia pușca-
n mînă și

priveşte la ea.) Aşa

e!... Asta-i
pușca

dăscălașul
ui. Ce

necaz]-a
făcut însă

de-a lăsat-
o la

fîntînă?
(Priveşte-n

toate
părțile.)

Apoi că iacătă-l!

Oare cu
cine

merge?...
Aceea

pari-mi-se
că-i Anița

5
Hărleanul

ui... Oare?
Va fi zău

aceea?
Fata e

netedă şi
fecioru-i

sprinten!..
. Caută tu

măi la el...
de acolo-ți

sare
iepurile,

de unde
nici nu te

visezi...
Numai se

lovesc bine
laolaltă...

Hop!...
Dăscălaşu

le!...
Dăscă-

laşule!...
M-auzi?!

(Face
semne cu,

puşca
către el.)

10 Ian vină, şi
nu-ți uita

armele pe
la fîntînă.

SCENA III

CIMBRU, MITRU

FLORII-

CUCULUI

CIMBRU ***(din stingă)***

15 Bat-o ploaia pușcă!...

eram s-o

uit la
fîntină.

JIITRU ***(zimbind)***

Ba nu erai,
nepoate, s-o uiți,

ci ai şi uitat-o
cumsecade.

(Arată-n stingă,

către Anița.)
Mie-mi foarte

2 0 pare că ți-a
fost

mintea pe
colo. Aşa-s

feciorii şi fetele...

bată-mă
cucul,   de

nu se uită
şi

duminica
de

liturghie.
Eu mă mir

că nu ne-
ai cîntat

una de
„cele" în

loc de
stihoavne.

CIMBRU

Ia lasă şi

dumneata,

nu te mai

minca cu

mine. *(Ia*

puşca.) Şi

mulțam!

(Vrea să

meargă.)
MITRU

Ia... ia mai stăi
oleacă... *(îl*

privește și, c-un gest viclean.)

Da'... place-ți de

ea, hai?...
Frumoasă, hai...

30 ce zici?
CIMBRU

O,
Doamn

e, şi

dumne
ata!

MITRU

Du-te,
du-te; că

văd   că-ți

ard
călcăile.

CIMBRU

Sănătate bună.
Şi mulţumesc,

bade Mitrule.

(Iese.)

5 MITRU

(privind după Cimbru)

Ce ți-i

tinerețal...

(După   o

pauză.)

Numai s-o

capete de

la birăul.

De ce

nu?... Ba,

nici pînea

lui

Dumnezeu

nu-i mai

bună decît

dăscălaşul.

Om de io

treabă,

cumsecade

. Cu toate

că   tare-mi

pare c-a fi-

n zădar...

Birău-i om

cam şod !

Ce?... o

vorbă

bună,   şi

lucru-i

gata. Să fie

numai

ceva, apoi

aici sunt

eu. Bine că

ştiu de

treaba

lucrului:

eu nu-l las

pe

dăscălaşul,

zău nu-l

lasi Apoi

cu birăul

iese omul

uşor la

capăt, 15

numai să-i

cunoască

doaga lui...

şi eu i-o

cunosc; eu

ştiu vorbi

cu el. *(Iese*

în stingă.)

SCENA IV

TÂNASE-A-POPII

T
ANASE-A-

POPII 20*(vine din dreapta ți privește după cei dispăruți)*
(Singur)

Iar ii

cu ea. De-o

săptămină

de zile îl

văd în

toată ziua

cu Anița la

fintînă.

Hm! nu

merge!

asta nu

poate

merge-aşa.

Oare de ce

să

conversez

eu de doi

ani nen- 25

trerupt cu

judeasa?...

Asta nu

poate fi-n

zadar!

Abia

aşteptam

să crească

Anița

mare,   şi

acuma,

uite-te tu,

mă, la el?

S-o ieie

dinaintea

ochilor

mei.　Oho!

nu aşa să

cîştigă

fetele

frumoase

şi cu

bani... Aşa

e..."   cu

bani?   De

frumusețe?

... calea-

vale... ce-

mi pasă 30

mie?... fie

ca mama-

pădurilor,

numai mii

să aibă... şi

Hărleanu

are...   şi

Anița-i

fiica lui

unică. Aşa

să fie!

Anița-i

trecută de

şesespreze

ce ani:

acuma tre-

buie să-şi

împlineasc

ă judeasa

promisiune

a... că mi-a

promis. Ş-

apoi să văd

eu, că fi-

voi eu

popă-n

Cioho-

teşti sau

ba... O

sută la

prota,

citeva la...

D-apoi că

acuma ştiu

eu cum se

cîştigă

parohiele

pe la noi!...

5 Ce teologie?...

Nu-i destul

că am

perdut un

an şi

jumatate

vara pe la

ea?... Ce să

fie însă cu

dăscăla-

şul? Cu el

trebuie să

împart eu

turtele...

(Meditind.)

La judele

acum

deloc...

deloc   mă

duc. Ce va

da tîrgul şi

norocul!

(Iese-n

stingă.)

RE

Odaie ţărănească
la badea Hărlea.

în mijloc o masă,
pe lîngă ea un pat

de cele ţărăneşti,
înalt şi cu perini

de părete. Lîngă masă, de-a

dreapta şi stînga,

cite o laiță cu pupi.

15 SCENA V

BADEA HĂRLEA,
singur

B
ADEA

HARLEA
(intră în

odaie, işi
pune

pălăria pe
botă într-

un col}, se
şterge

***după
aceea cu***

mineca

cămeşei de
20*sudori pe falǎ)*

Haa!

De cîndu-s

birău n-a

mai fost

aşa

căldură ca

astăzi!

(Merge la

un credenți

de sticlă şi

caută

pintre nişte

şipuri

goale.)

Oare să nu

fie pe icea

ceva de

băut?...

Nu-i... Nici

aici...

Numai să

nu dau de

albe- **2 5**

lele babei...

Nu-i...

(Tuşeşte.)

Mi-e plin

gitul de

pulbere.

(Merge

spre uşă.)

Babă-ă!...

N-aude.

(Deschide

uşa.) Tu,

Floare!

NAICA FLOAREA *(de afară)*

30 Ho-op!
BADEA HARLEA

En vin-oleacă-n
casă. *(Merge*

cătră masă.)

SCENA VI

BADEA

HĂRLEA, NAICA

FLOAREA

NAICA FLOAREA

(intră cam

repede, aşa ca

femeile de pe sate)

Da' ce-i, moşule?

BADEA HARLEA

Ha-ha-ha!

nimica, babă,

nimica. *(Ia o*

butelcă goală ş-o

întoarce *cu*

fundu-n sus.)

Zău nimic! Uită-

te numai!

NAICA FLOAREA ***(ia butelca de la el)***

Să te ții, moșule! *(Merge*

la ușă.) Măi Popicule!

O VOCE DE AFARĂ

Ho-op!

NAICA FLOAREA
(dă butelca pe

uşă)

Iaca...

împle-o cu

vinars. *(Se pune*

lîngă *badea*

Hărlea.) Da' voi

pe unde-ați

umblat astăzi...

de v-ați obosit

aşa?

BADEA HARLEA
(suflă)

Pfuuu!...

Lasă-mă, nu mă

mai întreba...

Am bătut satul

de la un capăt

pîn' la altul, de-

am adunat

bucate la

stavari.

NAICA FLOAREA

Aşa-ţi trebe!

De ce nu rămîi

tu om la casa ta,

ca tot omul bun

şi strînguitor?

Să fi făcut cum

am ziB eu.

Spune-mi, ce

ajungi cu

birăitul tău?

BADEA
HARLEA ***(se***

scoală,
categoric)

Femeie,
taci... Ți-

am spus-
o cum că

pe
notarul

nu-l
putem

scoate
din sat,

numai
dacă voi

fi eu
birău...

(Răsuceşte musteaţa.

) Altul

nu-i om
de asta!

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R
E

A
;

Aşa!... că
tu numai

cu
procesuri

le tale îți
bați

capul...
pînă ce

nu-i
ajunge la

sapă de lemn,

cum a
ajuns

Mitru

Cuculeşt
ilor.

10 BADEA
HARLEA

Femeie,
taci! nu

te mînca
cu mine.

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

Că eu

tac...   că

eu nu mă

mine...

mi-i jele

numai de

tine cînd

văd   că

alergi ca

dorobanț

ii prin

sat, cînd

15 ai putea

şedea în

pace la

moşia ta.

Ce

treabă ai

tu cu

lucrurile

satului?..

. Tu ai

ce-ți

trebe...

ce mai

dară?...

Ce să

îngrași

tu pe ciți

perde-

vară, pe

toți.

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

(
m

u
l

c
o

m
i

n
d

o
)

Vezi, babă,

vezi!... se

vede că

eşti

femeie...

Trebe să

ştii că şi

la sat

trebuie

oameni:

oare ce

ar fi din

sat dacă

n-ai avea

diregător

i?... ce ar

fi din sat

fără

birău?

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

D-apoi fie
birău

care ii
place: ce

treabă ai
tu

25 de-acolo?

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

Ce

treabă

am?

Acea

treab-o

am,   că-

mi place

mie să

fiu *eu*

birău.

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

30 O,
Doamnei

... da' şi
mult

bine mai
ai din

birăitul
tău!

BADEA
HÂRLEA

Aşa e!
nu am,

nici nu m-
am bagat

de birău,
ca să mă

fac gras de
avut;   că

am,
mulțam

Domnului,
cît şepte şi

zece din
alții, şi

asta-mi va
fi mie

destul cu **5**
casa mea;

cît puțin,
destul.

Ştii tu,
însă, babă,

că cine are
mai mult

trebuie să
şi deie mai

mult. Cela
care n-are

nimic
trebe să

meargă la
sapă, ca să

cîştige de
mîncat la

copii. Eu
n-am nici

un lucru...
lucru dar

pentru
sat.

10 NAICA FLOAREA

Mai

lucre şi

alții... nu

mai sunt

alți

oameni

avuți în

Ciohotești

?

BADEA
HĂRLEA

Se

vede că eşti

femeie. Nu-i tot

omul de

diregătoria **15**

asta... aici

trebuie om de

omenie. Unul

voieşte şi nu

poate, altu-ar

putea şi nu

voieşte... *(Se*

bate-n piept.) Eu

voiesc şi pot, ştii

tu, babă... eu

pot.

NAICA
FLOAREA

(glumind)

20 Laudă-te
gură, că iaca

pumnul!

BADEA
HĂRLEA

Acuma
batjocoreş

te-te tu cît
voiești; eu

ştiu că nu-
i om de

birău	în
sat	ca

mine, şi de
aceea m-

am băgat
eu... Sau

n-a fost
Florea

Părcăneşti
lor zece

ani birău
25 în

Ciohoteşti
?... şi ce a

rămas de
el? nimic!

Şcoala
nevăruită,

casa
satului

descoperit
ă,

mormintel
e neîn-

grădite.
Măi, să

lese el
finul pe

Valea-
Păpuşenil

or şepte
ani

nearendat
!...	Vezi

bine c-a
dus finul

la curtea
lui! **30**NAICA FLOAREA

Ducă-1
; ce treabă

ai tu de
acolo?

BADEA
HĂRLEA

Ce
treabă am? Cum

să n-am eu
treabă de ceea

ce-i a satului?...
Aceea nu-i nici a

lui Petru, nici a
lui **35** Pavel:

aceea-i a nostru,
a satului întreg.

NAICA
FLOAREA

Acuma
lasă, că o vei face

tu mai bine.

BADEA
HARLEA

Face...

zău face,

că am şi

făcut.

Eu-s de

doi ani 5

birău:

am

acoperit

şcoala,

am

văruit-o,

am

îngrădit

mormint

ele, am

pus pomi

pe

margine

a

paghinei

sătești...

Acuma

mai am

să

acopăr

casa

satului,

să fac

grajdi

vitelor

satului,

să țip pe

notariul

şi să

aduc

unul bun

în loc;

apoi

după

aceea fie

birău cui

i-o 10

plăcea în

Ciohoteş

ti.

NAICA
FLOAREA

Apoi că
aşa vei fi tu gata-

n zece ani.

BADEA
HARLEA

Să fiu în

douăzeci. Fac, cît

trăiesc, ce pot;

după 15 aceea

mai facă şi alții.

NAICA
FLOAREA

Aşa vezi!

Lasă tu trebile

tale pentru a

nimănui. Nu

vezi tu că la

toată lumea

merg lucrurile

cum se cade,

numai tu rămîi

năpoi în toate de

clnd eşti 20

birău?

BADEA
HARLEA

Ce? Cine?
Ce lucruri rămîn

napoi?

NAICA
FLOAREA

Ce

lucruri?... Ale

tale... Ian caută

de vezi, că mai

25 găsi-vei vie

nesăpată pe tot

dealul afară de-a

ta?... A ta-i plină

de ştir.

BADEA
HARLEA

A cui vie?
A mea?

NAICA FLOAREA

A cui pară, dacă
nu a ta? Ian

lasă, că toată
lumea se rîde

de tine şi zice
că ți-ai pierdut

mintea acuma
la bătrînețe.

BADEA HARLEA

Cine zice-
aceea? Cine

cutează să zică?
Via mea nu-i

săpată pentru
că... pentru că...

n-am săpat-o.
Aşa e... eu-s om

cu minte; viile
nu sînt încă de

săpați *(Pleacă către ușă.)* Și

acuma să-ți
arăt că eu-s

birău în Ciohotești!

(Deschide uşa şi se loveşte în

Popic, care vine cu vinarsul.)

S C E N A **VII**

POPIC; cei de mai

sus ***(Popic pune***

vinarsul pe

masă.)

BADEA HARLEA

(merge la masă şi

ia vinarsu-n mînă)

Măi Popice!
(Bea.) Via mea

nu-i săpată.
(Bea.)

POPIC

Nu, jupîne birău.

BADEA HARLEA

Tu să te duci p-
a seară pîn sat

să-mi cerci
săpători!

înțeles-ai?
(Bea.) Pînă

mîne sara să-mi
fie via săpată;

că de nu, apoi
tu nu mai bați

doba-n

Ciohotești! Ai înțeles-o? *(Bea.)*

POPIC

înțeles, jupîne birău.

BADEA HARLEA

Spune către
oameni: „Măi

oameni, Hărlea,
birău! nostru,

vă pofteşte la o
clacă". Aşa să

zici!... *(Către naica Floarea.)*

Şi tu, babă, tu
să fii gata cu

scover- zile pe
cînd vin

lucrătorii.
(Către Popic.)

Ți-am spus-o
acuma: așa să

zici, cum am zis
eu; aşa să faci,

cum eu ți-am
spus-o!... M-ai

înțeles?...   Și

acuma poți merge.

poprc

5 Acuma grija mea!

(Aparte.)
Se vede

cum că n-a
băut azi

încă
nimic, că e

cam
spulberat.

BADEA HARLEA
(către nevastă)

Văzuşi-
o?...   aşa

fac birăii.

10 NAICA
FLOAREA

(măgulindu-l)

O,

Doamne!

Dacă n-am

zis eu

nimica.

Aşa-mi

place mie

de tine;

acuma eşti

tu om cu

minte...

Da'... ți s-a

gătat

vinarsul,

i-a adu-mi

sticla, să-

ți mai

aduc.

15 *(Iese cu*

sticla.)

BADEA HARLEA

Zică cine
ce-a zice,

baba-i
bună la

casă.
Numai de

n-ar mîna-
o strechea

cîteodatăl
El ce ştiu

femeile!...
Care nu-i

bun, dă-l
în proces...

pînă la

vlădica...
pînă

20 la ministeri...
(Face din

cap.) Ba...
încă pînă

şi la-
mpăratul

mă duc de
se mîncă

cu mine.
Cu mine

nu-i bine-a
te mînca...

Ce-i drept
nu-i păcat:

care-şi ia
gugiba-n

grumazi
poarte-o

cum se
cade, ca

om de
omenie, să

nu înşele
însă nime

lumea,   c-

atunci-s
eu

25 aici.

S C E N A **VIII**

BADEA HĂRLEA,

ANIȚA ANIȚA

(intră şi pune vinarsul pe masă)

30 Tată, iaca vinarsul.

(Voieşte a merge.)

BADEA HARLEA

Stăi, nu
fugi. Ian

vină-
ncoaci la

tata. *(O*
prinde de

mîni.)
Vezi aşa!...

Acuma
uite-te la

mine-n
ochi... Da'

nu fi aşa

de
brumată.

A
N

I

Ț
A

Da', că
nu-s, tată.

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

Dar nu
eşti, cioarelor!...

iar-ai spart
atare oală la 5

foc... Las-o
necazului, nu te

supăra tu pentru
aceea...

cumpărăm noi
alta... Ştii tu că

mă-ta e cam
spulberată; n-

asculta tu de ea.
(O dezmiardă.).

A
N

I

Ţ
A

Doamne,
că şod eşti tu,

tată!... D-apoi că
nu am

1
0

s

p
a

r
t

n

i
c

o

o
a

l
ă

,

ş
i

m

a
m

a

n
u

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

o

î
n

t
r

e
r

u
p

e
)

Lasă,

lasă, nu

te mai

scoate.

Ştiu eu

pe unde

umblă

gîndul la

fetele

mari.

He-he-

hel...

alesu-ți-

ai?...

aşteaptă
numai

pînă
după

fiertul
vinului!..

. Să
facem

ospăț ca
la o fată

de domn;
să

meargă
vorba-n

şepte
țări... *(O*

dezmiar
dă.) Şi...

ia spune-
mi tu...

ce voieşti
să fii...

hai?

Preoteas
ă?...

A
N

I

Ț
A

(turburat ă, işi

desface
minile

dintr-a

tătine-
său)

O,
Doamne, şi tu; ce

te tot mînci cu
mine?

S
C

E
N

A

I
X

NAI
CA

FL
OA

RE
A;

cei
de

mai
sus

(Nai
ca

Floa
rea

intr

ă

repe
de.)

25 **BADEA**
HARLEA

Tu, babă,
ce ai făcut tu cu

Anița?

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

Eu? Cu

Anița?

(Merge la

Anița.)

Cu Anița

mamei,

eu? *(O*

sărută.)

Mîncu-ți

ochii

tăi!...

Du-te,

du-te,

30 puiule, mai

vezi de

cuină...

Ştii tu

cum sunt

oamenii.

A

n

l

a

i

e

s

e

N

A

I

c

A

F

L

o

A

R

E

A

Uită-te
tu la ea...

mai este

aşa fată-
n sat?

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

Bine,
bine... numai tu

iară te-ai
spulberat pe ea.

(Aspru.)
Femeie, eu ți-o

spun, fii

cuminte... Ştii tu
că eu-s om rău.

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

Oare ce-
ți vine-n

minte?...
Eu să

mă
spulber

pe
Anița?

Tu,
dară, tu;

ştiu că
nu altă

lume.
Dar am

văzut-o
eu cum

că-i
supărat

ă de-un

timp
încoace.

NAICA
FLOAREA *(se*

pune Ungă

badea Hărlea)

15 Ei, omule,
omule,

să vede
că n-ai

ochi
numai

pentru
procese.

Nu ştii
tu cînd

izbesc
fetele la

uşi? *(în taină.)*

Anița s-

ar
mărita.

BADEA
HARLE

A

(surpr
ins)

20 Oare?

N

A

I

c

A

F

L

o

A

R

E

A

N-ai ce

te mira;

eu o ştiu

cu de-a

bună

seamă.

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

Hml
măil Nici nu te-

ai visa. Apoi de

unde-o 25 ştii
tu?

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

De
unde-o

ştiu?...
Apoi o

ştiu, c-o
ştiu, şi

lucru
gatal

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

30 Iaca
stroleal..

.
Femeie,

mîncat-
ai tu

ceapa-
cioarei?

O ştii c-o
ştii...

asta nu-i

încă
destul.

NAICA FLOAREA *(a-*
aşază mai

aproape de badea

Hărlea; confi-
den (ial)

Apoi şi

vecinii-mi spun

cum că-i foarte

place a 5 şedea

la răcoare cu

dăscălaşul.

(Aşteaptă efectul

descoperirii ei.)
BADEA HARLEA

Cu
dăscălaş

ul? *(îşi suceşte*

mustața,
) Ce

zice?... cu
dăscălaş

ul?... Şi-
apoi?

10 **NAICA FLOAREA**

Ş-apoi?...
Ce ş-

apoi? ş-
apoi

nimic!
Sau

doară
nu-i

destul
asta?...

Ce?
Venitura

acela să
cuteze a

se uita la
fata

mea? Ba,
ba, ba,

nu,
pînă...

BADEA HARLEA

15 Nu te
înfierbînta așa

tare! De unde știi
tu că Aniței ii

place de
dăscălaşul şi

dăscălaşului de
Anița?

NAICA FLOAREA

Apoi o
ştiu, c-o ştiu!

[BADEA HARLEA]

20 Femeie,
vorbeşte

cum se
vorbeşte

dacă

voieşti a
vorbi.

NAICA FI.OAREA

Că aşa

vorbesc,

cum se

vorbeşte!

(Se

scoală.)

Eu o-

dată cu

capul nu

voi lăsa

să dai tu

pe Anița

după

25 dăscălașul!

BADEA HARLEA

Cioarelor! că
înferbîntată eşti.

Apoi zis-am eu
cum că voi da-o?

Însă... *(dă din umeri)* dacă-i

place fetei de
ficior şi ficiorului

de fată... apoi de
ce nu?

30 NAICA
FLOAREA

Vezi?
Iacătă-1;

am zis-
o?... Cită

minte
are el, ar

fi în
stare să

asculte
de fată.

Ba nu,

pînă ce
voi fi

eu vie, nu!

Anița e a mea,

ştii tu? A mea.

Eu i-am căutat

ei bărbat mai

de Doamne, şi

n-o voi lăsa să

meargă dupǎ

altul, nu... pînă

cu capul!

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

Şi cine-ar fi
omul acela mai

de Doamne?

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

Vezi,   orbule?

Nici atîta nu

ştii!   Tănase-a-

Popii. După ce

umblă el la

noi?... Acela-i

om; vorbeşte

tot după carte.

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

Tănase-a-

Popii!... fie dar

Tănase-a-

Popii!...   Ce-mi

pasă mie?

Aceste-s

lucruri

femeieşti;

gătați-le voi.

Anița se va

mărita'după

acela după

care-i va fi dat

să se mărite.

NAICA
FLOARE

A

(linguş
indu-l)

Vezi, acuma

vorbești tu ca

oamenii cei cu

minte. Aşa-mi

place mie de

tine. *(Aparte,*

după o pauză.)

Acuma s-a mai

muiet

bătrînul...

acuma pot

doară... *(Tare.)*

Moşule!...

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

Ce-i acuma iară?

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

O vorbă bună,
moşule, o vorbă

bună.

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

Femeie, tu iar voieşti să-rai

cei bani.

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

Numai de-o rochie Aniței.

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

Ştie-vă
cioarele, că voi

nu mai gătați cu
rochiile... tot

rochii peste
rochiil... Femeie,

ce cugeti tu?...
Stau la mine

galbenii pe gard?
sau cresc

băncuțele ca
suşoar- 5 cile?

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

Bine; c-

aşa

vorbeşti

tu... şi

laşi să se

ridă

lumea de

tine.

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

io De mine?...

Cine

cutează

să se rîdă

de

mine?...

Ian

spune-mi,

să-ți arăt

eu, că...

NAICA
FLOAREA *(ii*

taie vorba)

Să-mi

arăți?... Ia

lasă-te,

nu mai

arăta, că

tu tot

15 arăţi, şi nu se

mai vede

nimic din

arătatul

tău, ci

laşi să

zică

Marta

Cucşorul

ui cum că

Floarea

ei e mai

netedă

decît

Anița ta.

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

Cine-a
zis-o

aceea?
Marta

Cucșorulu

i?... Ciți
bani

20 îți trebuie?

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

Vezi...

acuma-

mi place

de tine...

aşa

vorbesc

oamenii

cei cu

minte...

Douăzeci

buni.

B
A

D
E

A

H
A

R
L

E
A

25 Douăzeci

buni?...

Femeie,

căpăta-i

tu? Nu-ți

dau nici

un petac!

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

Ce-mi

pasă mie?

Nu-mi

da. Lasă

să îmbie

Anița cu

rochie de

dulin şi

Floarea

cea slută

cu una de

30 matasă; ştiu

că nu mă

va huli

lumea pe

mine, ci

va

zice că tu
eşti

scump şi
zgîrcit.

(Vra să iasă.)

BADEA HARLEA

Tu, babă!

NAICA FLOAREA
(Stă)

5 Ce-i?

BADEA HARLEA

Văzut-ai tu

rochia cea de

matasă la

Floarea?

NAICA FLOAREA

Că doară
am ochi!

(cufundat în cugete)

Aşteaptă
tu oleacă!... N-

am bani la mine.
Nu fac« nimic: tu

capeți de la mine
douăzeci de zloți,

bani buni...
numai atunci să

nu-mi mai ceri

mai mult pînă
la primăvară.

NAICA FLOAREA

Moşule!..
. numai

încă pe-o
părече

de
papuci

de aceia

cu roze şi
cipci.

Iară
ceri? Nici

un petac
mai

multl Ai
noroc c-

am zis
că-ți dau;

că acuma
nu ți-aș

da nimic.
Ştii tu

însă că
ce zic eu,

aceea-i
zis: fie

bine sau
rău, e zis

dac-am
zis o

dată. Tu
capeți

banii tăi;
apoi nu

te 25
minca

mai mult
cu mine;

ştii tu că
eu-s   om

rău	şi
iute	la

singe!
(Iese.)

S C E N A X

NAICA FLOAREA
(singură)

3 0 Om rău şi
iute la sînge!

Apoi nici pînea
lui Dumnezeu

nu-i mai bună

decît el... Pe
papuci nu voiesc

să-mi dea bani... şi Aniţa

trebuie să aibă
papuci. Doam-

ne!... Da' ce vei face? Fac cum

pot. Iacă... voi
mai vinde v-o

două măsuri de
fărină. Ce vei

face dară?

(Deschide uşa.)
Mă Popicule!

S C E N A XI

POPIC, NAICA

FLOAREA

P
O

P
I

c

(
v

e
n

i
n

d
,

a
p

a
r

t

e
)

Tot poruncă

peste porunca!

(Tare.) îmi pare

că mă strigaşi,

naică Floare?

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

Strigat, da. Da'
nu vei bea tu

oleacă de vinars?

Ce zice oare, nu

voi bea? *(Ia*

vinarsul şi bea.)

Haa!... se vede

că-i vinars

birăiesc.

(Întoarce sticla

cu fundu-n sus.)

Puie-mi-se

naiba-n năravul

lui de sticlar, că

zău şi aproape

i-a mai făcut

fundul.

N
A

I
C

A

F
L

O
A

R

E
A

Precum văz, tu
ai mai bea,

Popicule.

P
O

P

I
C

Că zău, şoadă

ești,   naico

Floareo; dară

cînd am mai zis

eu că n-aş mai

bea?

N
A

T
C

A

F
L

O
A

R
E

A

(
i

a

s
t

i
c

l

a
)

Ia las' să-ți mai aduc o

înghițitură.
(Vrea să iasă.)

Ba nu, nu

osteni

dumneata

pentru mine...

Las', că mă duc

eu.

NAICA
FLOAREA

Ian dă-
mi pace!

(Merge.)

S C E N A

XII POPIC

5 ***(singur)***

Iaca!...
mai vadă

lumea
acuma şi

ce n-a mai
văzut!

Acuma-s
eu domn şi

ea... ea-i
sluga mea.

(Se lovește cu palma

peste
gură.)

Doamne
iartă-mă!

Ce am zis?!
Ba că nu-i

slugă...   ci

aşa ceva...
nu ştiu ce:

destul că eu-s
domn. *(S-*

aşază-n
poziţiune

arogantă
pe *un*

scaun.) Ce?
Doară n-aş

şti eu fi
domn dac-

aş fi?...
Maică! ce

birău ar
mai fi din

minei...
Cum aş

face eu
atunci?...

Oare ştii-o-
aş şi eu da

la
porunci?...

(Tuşeşte.)
Hi-hi-hi!...

Şod
trebuie să

fie a fi
domn...

Hi-hi-hi!
(Simulînd.

) Măi!...
Deloc să te

duci! hi-hi-
hi... ian

uită-te tu
măi la el!...

Nu-ți
îmbie

picioarele,
că... Oare

cum aş

zice eu de-
aş fi birău?

S C E N A
XIII

P

OPI

C,

TĂN

ASE-

A-

POP

II;

Tăna

se-a-

Popi

i 20intră repede

POPIC
(surprins)

Iacal

Da' pe

dumneata

ce vîntoase

te-aduc

aşa de-a

hățul? Sau

doară te

gonіră cînii

de dinapoi?

25 TANASE-A-POPII

(cu despreț)

Nu-ți
îmbie

lefetița!

Acasă-i
judele?

POPIC

(aparte)

30 Să mă mînc

oleacă cu

el. *(Tare.)*

Ian mai

z i o dată:

cum ai

botezat pe

birăul?...

Nu-i acasă.

T

A

N

A

s

E

A

P

o

P

I

I

Ş

b

u

n

a

u

s

o

ț

e

?

POPIC

Acee

a voieşti a fi

naica Floarea?

Nici ea nu-i **5**

acasă. Nime nu-i

acasă... numai

eu cu Flocea şi

cu cățeii cei mai

mănunței, care

te goniră pe

dumneata pin' la

ușa cuinei.

tANASE-A-
POPII *(vrea*

să iasă)

lo Vină, apără-

mă de

cini. *(Ies*

amîndoi,

se-ntorc

însă după

naica

Floarea.)

S C E N A

XIV

NAICA

FLOAREA,

TĂNASE-

A-POPII,

POPIC

N
AICA

FLOAREA
(cu vinarsul în mînă; il pune pe masă)

Nici n-ai venit bine, şi

r

oi

eş

a

m

er

g

e?

T

A

N

AS

E-

A-

P

o

PI

I

(încurcat)

Scus

amentul Doară

v-am călcat pe

picioare? Ser- 20

vitore

umilissimu!

Cum vă este

sănătatea,

jupineasă naică

Floare?
POPIC

(ia sticla
cu vinars,

stringe
capul

intre
umeri şi

ride-n
pumni)

25 Să fiu turc, de

ştiu ce

zice

acuma...

apoi nici

naica

Floarea

nu-i mai

cu minte

decît

mine.

NAICA
FLOAREA

lasă, nu

mai zice

către

mine

„jupineas

ă";

bătrinu-i

jupin, el e

birău.

TĂNASE-A-POPII Mă rogi îmi permitez a observui cum că fiind jupinul badea Hărlea jude, dumneavoastră sunteţi judesă... şi prin consecuenţă... Într-alt chip, sunteţi sănătoasă?

NAICA FLOAREA

Iaca, mă mai amărăsc şi eu pe-aici pe lîngă casă ca femeile de doaga mea... Da' şezi dac-ai venit la noi... Ce *bine* te-a adus? Ce nou ni-i mai şti spune?

TĂNASE-A-POPII

Mai nimic... Mai venii să mai conversăm cu domnul badea Hărlea şi-mi pare foarte rău că nu l-am aflat acasă.

NAICA FLOAREA

Cum să nu-l fi aflat?... Numai oleacă se duse pe-afară să vadă de lucrători... dar trebe să vină deloc.

TANASE-A-POPII ***(privind aspru, la Popic)***

Măturătura asta a plebei s-a mincat cu mine, a zis cum că nu-i nime acasă.

NAICA FLOAREA *(cu mustrare)*

Popicule I

POPIC

(il scapă risul tocmai cînd bea)

Auzi cum zice cătră mine?... Cătră birău zice judeţu... cătră dumneata, naică Floare... nu ştiu cum şod... şodl Apoi cătră mine zice „mătură-pleavă"? Ha-ha-hal El nu ştie că eu fug de treierat ca calul de strechei

TĂNASE-A-POPII Ce impertinenţă bigolistică!

NAICA FLOAREA *(lui Popic)*

Ce ştii tu? Tu eşti un prost! Domnişorul vorbeşte după carte. *(Lui Tănase-a-Popii.)* Ştii dumneata că aşa e Popic: glumeţ. *(Face lui Popic semn să meargă.)*

POPIC ***(mai bea o dală)***

Ei, sora mea cea bună! *(Stringe sticla la pept, apoi o pune pe masă cu fundu-n sus şi vrea să iasă.)*

NAICA FLOAREA

Ian stăi oleacă! *(Secret, către Popic.)* Pe seară să duci doi saci de fărină la Moisa-ospătarul. Ştii... apo să taci! *(Se-ntoarce spre Tănase-a-Popii.)*

POPIC ***(aparte)***

Aha! Acuma ştiu eu de ce-a fost naica Floarea aşa de dulce la vorbă. Aşa-i trebe birăului, de ce nu-i dă bani, că are destui. *(Iese.)*

NAICA FLOAREA

Da' mult şede bătrînul! *(Merge la uşă.)* Bătrî- nule-e! Vină, că ai oaspeți, oameni buni la casa ta. *(închide uşa şi se pune lîngă Tănase-a-Popii.)* Ştiu că are omul lucru cu oamenii aceştia 1...

TĂNASE-A-POPII O, mă rog, luptele vieții umane sunt insuferibili.

NAICA FLOAREA Zău aşa! o femeie ca mine sufere mult.

SCENA XV

BADEA HĂRLEA, NAICA FLOAREA, TĂNASE- A-POPII

BADEA HARLEA ***(vine cu o bacală-ntr-o mînă, cu o sticlă în cea laltă)***

Te văzui venind şi cugetai cum că vom şedea mai bine de vorbă lîngă un păhărel decît numai aşa în vint. Vezi aşa! *(Pune pe masă.)* Aice e vin, aici vinars: cum voiești... Apoi ce mai zic novelele?

TĂNASE-A-POPII

Mai nimic, domnule jude, mai nimici Cursul evenimentelor jurnalistice stă într-o cadență nimic zică- toare: din Pesta vine foarte puțin nou, şi din Viena mai nimic de insemnabilitate.

NAICA FLOAREA

Auzi tu?... Din Pesta nimic nou, şi din unde... unde şi [sic] ziseşi?... îmi ieşi numele din cap... Cum se cheamă satul de unde nu vine nimic... Nu ştiu cum ziseşi.

(Badea Hărlea facc din cap.)

TĂNASE-A-POPII

Nu sat, mă rog, nu sat, ci urbe mare, miezul focu- lariu al imperiului austriatec: Viena... *(Lugubru şi în taină.)* Faime foarte periculoase de război.

NAICA FLOAREA

Ce zice: peri culeşi din război? Apoi, te rog, ce război e acela? Cine lucră cu el? împărăteasa, cu de-a bună seamă.

TĂNASE-A-POPII

(suride)

Mă rog, nu război cu care se ţese pînza, ci război sau belu intre doi populi sau staturi, ţesute în rela- ţiuni inimiceşti.

BADEA HARLEA

Ce ştiţi voi, femeilor? Lucrul stă aşa: acolo se ***nimicesc*** unii pe alţii; ai înţeles acuma?

NAICA FLOAREA

Vezi bine, vezi bine...

TĂNASE-A-POPII

Într-alt chip sunt foile de ieri, şi azi, pline de lamentăciuni.

NAICA FLOAREA

Ce zice de tăciuni?... acele din Pesta.

TĂNASE-A-POPII

Aşa el Ştiţi, eu primesc în toată ziua foile nove- listice din Pesta şi Viena pe poştă.

NAICA FLOAREA

Auzi tul din Pesta şi... cum şi ziseşi? Pe poştă.

BADEA HARLEA

Vezi dară! D-apoi că aşa vin toate novelele, pe poştă. Cum să vină într-alt chip?

TĂNASE-A-POPII

Mă rog, pentru mine vin separate; eu am amici şi cunoscuţi.

NAICA FLOAREA

Vezi? Ce ştii tu?... El are mici cunoscuţi.

BADEA HARLEA

D-apoi că acuma dumnealui trebuie s-o ştie mai bine. Ce stăm noi încă în zadar aici? ***(Închină.)*** Să deie Dumnezeu roadă şi ospăţ la toamnă 1

TĂNASE-A-I OEII ***(ia paharul, snrisirldi***

Nu ştiu zău eu ce să fie de ospăţ! *(închină.)* Să doneze zeu] celestic frupte abondante pe grlne şi pe munţi şi fericire în viaţa domestică! *(Bea.)* Bun vin!... Precum ni enarează istoriile, nici străbunii noştri romani nu au băut mai bun vin decît acesta.

BADEA HARLEA *(umple)*

Aşa-mi pare şi mie. Dar pe unde ai mai umblat astăzi?

TĂNASE-A-POPII

Mai fusei astăzi dimineaţă la vinat.

BADEA HARLEA

Barăm adus-ai ceva?

TĂNASE-A-POPII *(aparte)*

întrebarea fu bine pusă: acu e momentul de atac! *(Către badea Hărlea.)* La mine se întîmplă aceasta foarte rar... *(cu intenţiune)* şi mai cu seamă de cînd sunt unii oameni în sat cari gonesc toate vitele săl- bătăcitoare. Şi astăzi a mers dăscălaşul înaintea mea. Barăm să fi adus el ceva; el însă? el nu ştie numai invrăjba.

NAICA FLOAREA

Dacă şi el ar face bine să şadă la şcoala lui decît să umble lela printre ţarine. De ce-i plăteşte satul?

TĂNASE-A-POPII

O, mă rog, aveţi tot dreptul: el nu capătă salarul în zadar, deci de la aceea nu-l pot eu opri.

BADEA HARLEA

Aşa el Fratele Tănasie are drept; dăscălaşul e om de treabă, şi nime nu-l poate opri de la petrecerile sale dacă-şi face el numai treaba cumsecade.

TĂNASE-A-POPII

Dacă şi-o face numai cum se cade. Cugetaţi însă: pînă ce umblă el la vînat... eu tac insă, căci Cimbru este amicul meu cel mai bun.

NAICA FLOAREA

(cu zel)

Aşa e! pînă ce umblă el la vinat, ce fac copiii în şcoală?

BADEA HARLEA

Ce fac? Nimic nu fac; se joacă pe-acasă. Despre dăscălaşul nu poate nime să zică o vorbă rea.

TĂNASE-A-POPII

Cu tot dreptull... îmi pică însă foarte greu să fiu sincer; mă siliţi însă... şi-mi pare foarte rău, căci Cimbru este amicul meu cel mai

bun. Tocmai înainte de asta cu cîteva zile am vorbit eu cu popa Colțan din Butucești... și... eu tac însă, căci nu mi se cade...

BADEA HARLEA

Ba nu tăcea; să văd ce a mai zis gură-largă acela.

NAICA FLOAREA

Ce-a mai zis? Las', c-o știu eu, fără să mi-o mai spuie; și-a bătut joc de-a bună seamă de tine, că lași să te poarte un *nimene* ca dăscălașul de nas.

TANASE-A-POPII

Eu acuma nu mai trebuie să zic nimic.

BADEA HARLEA

Ce? De mine? Popa Colțan... de mine?... Cutează numaiI... Cu mine nu-i bine a te minca, că eu-s om rău și iute la sîngel

TANASE-A-POPII

Și eu m-am mirat de impertinența lui și m-am întors cu indignațiune de către un om așa de neonest. Nu e minune însă! Trebuie să fiu sincer... deși mă doare din adîncul inimei mele... de a fi silit a vorbi contra celui mai bun amic al meu; dreptatea e însă cea întîi naintea mea; trebuie să o știi, cum că toate satele dimprejur vorbesc despre...

NAICA FLOAREA Auzi tu? toate satele dimprejur... și tu taci?

BADEA HARLEA

Femeie, dă-mi pace!

TANASE-A-POPII Apoi mă rog! După dreptul străbunilor noștri romani, nici nu e concesă docenților venațiațiunea.

NAICA FLOAREA

Auzi tu? După dreptul bunilor romăni.

BADEA HARLEA

Ian lasă! Dacă romănul nici nu are drept.

TANASE-A-POPII

Mă rog! Oare este ceva mai sublim decît dreptul scris pe douăsprezece cărți de împăratul Romulus și Remus?

BADEA HARLEA

D-apoi că-mi pare cum că dumneata ai zis odată cum că strămoșii noștri [sic] au fost păgîni.

tANASE-A-POPII

Aşa e... împăratul Romulus şi frate-său Remus au fost păgini; fiul lui Romulus însă, Augustus Cesarus, s-au făcut creştin; şi Ulpianus Traianus, nepotul lui Romulus, se numeşte „bunu", fiindcă a ridicat multe mănăstiri şi a fost foarte misericordian. O, Doamne! unde sunt timpurile acele marii

NAICA FLOAREA

Auzi tu acuma, că au fost creştini?

BADEA HARLEA

D-apoi că acuma d-nialui trebe s-o ştie mai bine decît mine.

tANASE-A-POPII

Aşa-i, mă rogi Şi... *(cugetă)* dacă nu mă înşel, în cartea a patra, paragraful 28, stă scris cu litere de aur că trebuie să ştii, cărţile aceste fură tipărite în Roma cu litere de aur.

NAICA FLOAREA

Ce zice, cu litere de auri

tANASE-A-POPII

Da, dai cu litere de aur. Stă dară că: „Daschelis venantibus posti sui luantur", ce însemnează în româneasca de astăzi cum că: De la dascălii ce vinează să se ia posturile.

NAICA FLOAREA

Auzi tu ce stă în cartea cea mare?

BADEA HARLEA

Ce zice, tocmai aşa să fie acolo scris?

tANASE-A-POPII

D-apoi că doară n-am învăţat eu ştiinţile teolo- gistice în zădar; eu ţi-o pot arăta negru pe alb.

BADEA HARLEA
(pe cugete)

Că de-ar fi aşa... apoi... *(Face din cap.)* Cu mine nu-i bine a te mînca... zău nu-i bine; eu-s om iute la singe şi iubesc legea lui Dumnezeu.

NAICA FLOAREA

Dacă tot aşa vorbeşti tu? Ce eşti tu? birău? Nimic nu eştil... Eu să fiu bărbat, eu să fiu birău: aş vedea eu cine şi-ar bate joc de minei...

BADEA HARLEA

FemeieI femeieI taci, nu te mînca cu mine... Ştii tu că eu-s iute... Apoi ce să fac dară cu el?

NAICA FLOAREA

Ce să faci? încă întrebi ce să faci?... De ce eşti tu dară birău?... Hei, să fiu eu în locul tău; aş vedea eu că cu cine ar moşteni dăscălaşul în Ciohoteşti. Ba, cu mine nul

TANASE-A-POPII *(aparte)*

Toate merg bine, acuşi-s la scopl *(Către badea Hărlea.)* Eu nu pot decît da de drept la naica Floare: ce e just, nu e păcat. Eu sunt cel mai bun amic a lui Cimbru; iubesc însă justeța. Un proces cît de colea I

BADEA HARLEA

Bine zici, un proces.

TANASE-A-POPII

Şi eu te asigurez cum că tot omul va zice: acesta e birău I

NAICA FLOAREA

Vezi I aşa va zice lumea.

TANASE-A.-POPII

Apoi ce se atinge de instanție (suplică)... aici sunt eu: să o fac şiş după paragrafuriI... Ştiți: mie-mi pare foarte rău... căci Cimbru...

BADEA HARLEA

Nimic mai mult... Dumneata eşti aici, numai să o faci!... că acuma ştii dumneata.

TANASE-A-POPII

Dar dă-mi pace, că doar am mai făcut eu de acestea. S-o fac... ştii pe nalt! să se ştie că vine de la un jude... Te rog, însă, să rămîie treaba intre noi... Cimbru mi-i amic, şi nu aş voi...

BADEA HARLEA

Acuma lasă, că ştiu eu. La cine să dăm insă înstanția?

TANASE-A-POPII

La a... *(Pune degetul pe buze.)* Apelațiunea cea dinții e scaunul localnica]... La domnul localnic... și după aceea la episcopul.

BADEA HARLEA

Așa, așa! la episcopul!... Ba încă și pînă la arhimandritul mă duc. Fă! scrie!

TĂNASE-A-POPLI
(scoate plumb și hirlie)

O fac acum numai așa, apoi o scriu eu acasă.

NAICA FLOAREA

D-apoi că acuma dumneata știi cum va fi mai bine. *(Către badea Hărlea.)* Vezi, așa-mi place mie de tine; acuma ești tu om cu minte; învață pe care sunt de învățat. Acum faceți, că eu mă duc să mai văd de cuină. *(Iese.)*

Ș C E N A **XVI**
BADEA HARLEA, TĂNASE-A-POPII

BADEA HARLEA

Să mai bem o dată. Să fii sănătos!

TĂNASE-A-POPII

Pentru succesul strălucit! *(Bea, după aceea se pune și scrie.)*

BADEA HARLEA

Eu-s prea bun; dacă mă mîniu însă: ferească Dumnezeu toată lumea de mine! Și notarului trebuie să-i țîp un proces în grumaz!... Nu-mi place... nu știu de ce nu-mi place, destul însă că nu-mi place!... Apoi cu popa Cioranu trebe să împart colacii. Vezi măi! De cîte ori trece cu cădelniță pe lîngă mine, totdeauna dă în alte lături cu fumul... Hm! cu mine să nu se mînce nime, că eu nu las treaba trecută... Să curățesc satul de gunoi, apoi nu-mi pasă să mor, barem știu că am făcut ce am putut.

TĂNASE-APOPII *(mormăind)*

Rătăcit în labirintul... mm... Ba nu va fi bine așa. *(Șterge.)* În labirintul... mmm! așa vezi!

BADEA HARLEA

Ce ziseși?

TĂNASE-A-POPII

Nimic, d-le jude, numai cuget adînc. *(Scrie.)*

BADEA HARLEA

Cugetă adînc! Acuma cred că va fi bună instanția.

TĂNASE-A-POPII ***(se scoală cu hirtia în mînă)***

Vezi aşa! Acuma-i gata. Ştii, nu rămîne aşa... mai coreg eu acasă.

BADEA HARLEA

Ian zi... să văd.

TÂNASE-A-POPII ***(işi ia o poziţiune superbă)***

„Multstimatu scamnu locotenentei Reverendis- sime domnule I"

(Badea Hărlea aprobă cu capul.)

TÂNASE-A-POPII Să chemăm insă şi pe naica Floare.

BADEA HARLEA

Drept aii *(Din prag.)* Tu, FloareI Ian vină I

S C E N A **XVII Cei de sus; NAICA FLOAREA**

NAICA FLOAREA *(intrind)*

Sunteţi gata? *(Se pune pe scaun şi ascultă cu pietate.)*

BADEA HARLEA ***(se pune pe scaun)***

Zi acuma.

TÂNASE-A-POPII ***(ceteşte stind)***

„Multstimatu scamnu locotenente I Reverendis- sime domnule I"

(Naica Floarea şi Badea Hărlea fac amindoi din cap.)

TÂNASE-A-POPII *(urmind)*

„Cînd e mulţimea pericolelor incumulată peste turma păscătoarie e datorinţa păstorelui de a striga în lumea largă şi a cere ajutamentul celor mai mari şi mai potenţioşi." *(Se opreşte ca să vadă efectul.)*

BADEA HARLEA

Aşa vezil

NAICA FLOAREA

Mîncu-i gura lui; da' frumos le mai ştie înşirai

J **TÂNASE-A-POPII**

„Fiind dară docenţele nostru Ioane Cimbru", *(explicînd)* aşa se zice în limba înaltă către dascăl.

(Naica Floarea şi Badea Hărlea fac din cap.)

TÂNASE-A-POPII

(urmează)

„Docenţele nostru Ioane Cimbru pe catedra din Ciohoteşti, într-un egal cerc al circumstanţelor periculoase, o aflu judeasca mea dătorinţă de a o refera asta cu humilissima şi mai aplecată humilenţie plină 15 de devotament căci rătăcind prin

labirintul venaţiunii cu cutreerea deşertelor silvestre şi a munţilor înfier- bîntaţi de caloarea estivă — ornamentul..."

BADEA HARLEA
(inlrerupindu-l)

Ian aşteaptă numai; ce-i aceea... cum şi ziseşi... lăbirişu, or cum?

NAICA FLOAREA

Aşa, aşal ce-i aceea?

TANASE-A-POPII

Labirint, me rogu, labirint. Aceea era o grădină a împăratului Traianus. Cine intra într-această grădină nu mai putea ieşi de acolo, căci erau în ea tot căi crucişe şi curmezişe, incit tot omul rătăcea. Numai unul a fost care a putut ieşi: acesta a fost Hercules ficioru împăratului. Nici acesta n-ar fi putut însă de nu i-ar fi arătat Hadrianes, o călugăriţă, care locuia acolo în grădină, calea pe care să meargă.

BADEA HARLEA
(face din cap)

Mare trebuie să fi fost grădina aceea.

TANASE-A-POPII

Aşteaptă numail... Să nu mint... aşa-i... de două sute de mile de pămînt.

NAICA FLOAREA

Mincu-i inima lui; da' cum le ştie înşira toatei Nu-i minune; a umblat la şcoalele cele marii Ce ţi-i omul care ştie carte...

TANASE-A-POPII
(cetcşte)

Hmmml Aha! „Ornamentul — copiilor şi copilelor, fiilor şi fiicelor lucitoare de luciul inocenţei virginante a cetăţenilor cu florile mirositoare de mirosu mult adorantu împletite în mult ornanta cunună a ştiinţelor şi cognoştinţelor divine şi pline de dumne- zeescu spirit — nu se poate efeptui — precum s-ar cuveni după salarul stors din sudorile poporului locuitor în Ciohoteşti pre care în acest chip cu tot dreptul il merită, iar într-alt chip nicidecum nu."

BADEA HARLEA

Aşa vezi!

NAICA FLOAREA

Mincu-i sufletul lui!... Aşa vorbeşte, cît nici o vorbă nu pot înțelege! Vezi bine... el vorbeşte după carte: ce ştim noi, femeile proaste!

TĂNASE-A-POPII *(vorbind)*

Aşteaptă numai, că acuma vine partea cea mai bună. *(Ceteşte.)* „Deci din consecuența datorințelor mele de judice comunale al comunei Ciohoteşti mi-o țin de datorință ca cap conducătoriu al acestei comune

■de a mă îngriji despre educarea băieților supuşi ai mei şi a cere cu humilissimă homilenție ca să nu se lase înlocuindu-se prin altul — binemeritat fiind amintitul învățător al nostru — nedemn pe catedra învă- țătorească din Ciohoteşti — aceasta într-un pericol aşa de mare[1]..."

BADEA HARLEA

Bine, foarte bine; să vadă el cu cine are de lucru !

TĂNASE-A-POPII

Şi acuma vine fine sau capătul, încheierea. *(Ceteşte.)* „Deci adresîndu-vă rogațiunea aceasta plină de cel mai humilissim devot, rămîn în Ciohoteşti..." şi celelalte. *(Vorbeşte.)* Ştii, aici mai vine numele d-tale, apoi.

NAICA FLOAREA

Să crăpe dăscălaşul de mîniel

TĂNASE-A-POPII ***(pune hirlia pe masă)***

Acuma voi merge acasă şi o voi scrie frumos, cum se cade. încă azi o ai.

BADEA HARLEA

Să nu pierdem dar timpu... GrăbeşteI

TĂNASE-A-POPII ***(işi ia pălăria; aparte)***

Sunt în scop. Intriga e deesa puterii. *(Către badea Hărlea.)* Mi-a părut bine!... încă azi ne vedem.

NAICA FLOAREA

Sănătate bună! *(încet, către badea Hărlea.)* Vezi, acesta-i om de ginere!

(Corlina cade.)

[1] E de însemnat că Tănase-a-Popii citeşte suplica foarte confuz şi cu o interpunctare cu totul arbitrară, contrarie chiar puținului sensce-l are suplica lui. Pauzele însamnă punctele unde el se opreşte, sau din oboseală, sau din capriciu (n.a.).

ACTUL II

Odaie la birăul.

S C E N A I

ANIȚA, singură

XNIȚA

(singură, şede supărată la fereastă) Eu nu ştiu de ce să fiu supărată... Ce-mi pasă miel.;, meargă, nu meargă. *(Se scoală şi incepe a griji prin casă. Ia perinele de pe pat şi le pune pe masă, ia după aceea nişte bocale de pe o poliță şi le curățeşte de pulbere; în loc de, a pune însă bocalele înapoi, pune perinele în locul lor; cît. un cuvînt, face toate pe dos, îngînînd cu jumătate glas lin cîntec.)* De ce am p.jteptat eu două săptămini la fîntîna Cuculeştilor? I *(Cu glasul plîhs de lacrimi, se şterge pe ochi.)* Am eu minte?) Lui nici că-i pasă de mine. *(Plînge.)* Vezi binel că de i-ar fi păsat,i ar fi venit el la fîntînă... Bal... nu voi plînge... nici mie nu-mi pasă de el... nici nu mi-a pasați... S-a miniet tata pe el? Apoi ce treabă are el cu tata?... sau nu-i el fecior?

POPIC, ANIȚA

POPIC
(intră pe de-a piluli ul; pentru sine)

Tot supărată-i, sufletul meu, de un timp încoace... Nici nu mă mir. Suflet de om ca dăscălaşul... Apoi nici la el nu-s toate caprele acasă... aşa vorbea cu mine azi, cum vorbesc fetele cele mari înainte de credință. *(Observă confuzia făcută de Anița.)* Vadă acuma lumea şi nu rldă: cine ştie pe unde umblă mintea ei acumal... pe la dăscălaşulI... *(Tare.)* Aniță!

ANIȚA
(tresare)

O, zgîrie-te mițele, că cum mă speriaşi!

POPIC

Apoi ce faci tu? Strici sau tocmeşti?

ANIȚA

Ai tu ochi?... Nu vezi tu doară cum că grijesc în casă?

POPIC[1]

Ierte-mă Dumnezeu, da' eu nu ştiu, tu nu faci bine sau eu nu văd bine? Aşa se grijeşte pe la voi? Pe aici pui perinele, pe acolo

bocalele, pe acolo... Tu grijeşti, Aniţă, grijeşti, hai?

ANIȚA ***(se cruceşte)***

Facu-mi sfînta cruce I *(Rîde.)* Zău că tu nu eşti cu toată apa, Popicule!

POPIC

Zău, eu nu ştiu că care nu e cu toată! Mie îmi pare că...

Mai taci acuma şi tu; barem *tu* să nu te mînci cu mine. *(Face ordine.)*

Apoi, că eu nu mă mînc dară. Aniţă!... n-ai vorbi tu cu dăscălaşul?

Ce-ţi plesneşte ţie în minte!... Ce treabă am eu cu dăscălaşul?

POPIC

Şi dacă ai avea, Aniţă?

ANIȚA

Ian lasă-te, să nu mă mîniu pe tine.

POPIC

Nu-mi pasă... mînie-te, numai vorbeşte cu dăscălaşul.

ANIȚA ***(se întoarce spre el)***

Ai tu minte?... da' unde-i dăscălaşul acuma?...

Apoi nici nu am eu ce vorbi cu el. Ce treabă am eu cu el?

Aniţă! N-ai nici o treabă?... Apoi n-ai: mă duc să i-o spun. *(Face gest de mers.)*

Popicule!... ian stăi... Ce vorbeşti tu de dăscălaşul? Unde-i dăscălaşul?

(Popic arată misterios la fereastă.)

ANIȚA ***(surprinsă)***

POPIC

Eu l-am lăsat prin fundul grădinii. Nu o ştie nime. Zice că are de vorbit cu tine.

ANITA ***(încurcată)***

Cu mine? Ce are dăscălaşul de vorbit cu mine?... Eu n-am nici o treabă cu el.

POPIC

Ce are?... D-apoi că acuma asta voi trebuies-oştiţi mai bine. Să-i fac semn să vină la fereastă? *(Face gestul.)*

AN-IȚA

Ba nu! Ba nul Doamne ferește!... Să-l prindă tata! Vai, Doamne, ce ar fi de minei

POPIC

De-aceea nu te teme: birăul s-a dus cu naica Floare la vie și nu vin pînă la prinzul cel mare.

ANITA ***(luptindu-se cu sine)***

Nu, nu, nu I... Zi către dăscălașul să meargă de aici.

POPIC

Aniță!... Ai tu greurуși În cap? Eu nu știu ce voiește dăscălașul: destul că m-a rugat tare.

ANIȚA

Nu-mi pasă!

POPIC

Nu-ți pasă?... Bine dară: nu-ți pasă, așa ziseși?... Mă duc să... *(Gest de mers.)*

ANIȚA

Popicule!... Popicule!

Dar nu mă purta lela! Ian caută tu mă la ea, că, zău, mult mă ține și mult mă trimetel Să zic către el să vină?

ANIȚA

Ba.

POPIC

Să zic să se ducă?

ANIȚA

POPIC

Apoi ce să zic dară?

ANIȚA

Nimic.

POPIC

Vezi binel S^-î las să-și caște gura pe pari, pe acolo p intre cUcirte, pînă ce nu l-a lua Flocea de-a hățul!

ANIȚA

Ba, Doamne ferește!

Că acuma știu eu că va feri Dumnezeu, fiindcă barem *eu* am mai multă minte decît tine.

ANIȚA

Ştii ce, Popicule?... zi către el să vină... numa nu spune că eu am zis să zici.

POPIC *(se uită ciudat la ea)*

Iaca! Eu nici n-am ştiut că ai tu atîta minte... Zău aşa! Zi către peţitori să vină, numai spune-le că nu-i fata acasă.

ANIŢA

O, Doamne, dacă ăici nu-i Vorba de peţitori, ci de dăscălaşul.

POPICV

Taci, şi nu mai turbura apal... Ce-ntreb eu de tine... fac eu cum ştiu. *(Merge la fereastă şi bate în palme.)* Vezi aşa! Acuma pot merge pe unde am venit. *(Iese.)*

ANIŢA

Ba, ba, ba!... Bată-te paştele, Popicule! Eu fug afară. *(Vrea să iasă, se opreşte Însă în uşă, nerezolvată.)*

S C E N A **III CIMBRU, ANIŢA**

CIMBRU ***{apare la fercastă)***

Aniţă!

(Aniţa stă în uşa jumătate deschisă şi se joacă cu ştergătoarea.)

CIMBRU

Aniţă!... Sufletul meu, Aniţa mea!

Ce e?

CIMBRU

De ce nu voieşti a vorbi cu mine?

ANIŢA

Da' că eu voiesc.

CIMBRU

Apoi de ce nu vii dară la fereastă?

ANIŢA

Că eu merg. *(Nu merge insă.)*

CIMBRU

Aniţă, vino!

ANIŢA

(merge pînă-n mijlocul odăei)

Tacă-mă!

CIMBRU

Numai pînă acolo?

ANIŢA ***(merge piuă la fereastă)***

Ce e?

(Stau un timp amindoi muţi.) CIMBRU

Aniţă!

ANIŢA

Aud.

CIMBRU

De ce n-ai venit de două săptămini după apă lai fintina Cuculeştilor? *(Uimit.)* Aşa e... de ce n-ai venit?

ANIŢA

Că eu am fost În toată ziua de te-am aşteptat- Dumneata nu ai venit.

CIMBRU

O, Doamne! nici nu ştiu ce vorbesc! Drept ai Aniţă, *eu* nu am fost. Vezi... dar eu nu sunt de vină-
Şi tu... *(o prinde de mînă)* tu, ingerule! Tu m-ai aşteptat pe mine?

ANITA ***(încurcată)***

Ba nu te-am aşteptat.

CIMBRU ***(supărat)***

Nu m-ai aşteptat. Mie-mi pare că ziseşi că m-ai aşteptat.

ANIŢA ***(şopteşte)***

Că te-am aşteptat.

CIMBRU

(prinde cu pasiune o mînă a ei în amindouă minile

M-ai aşteptatl Totuşi m-ai aşteptat dară? îngere I... Şi eu... eu, nebunul de mine... am fugit de fîntînă ca de păcat. *(Serios.)* Aniţă!... vorbeşte cu mine din inimă: spune-mi, de ce m-ai aşteptat?

ANITA ***(perplesă)***

Am aşteptat... am aşteptat ca să vii.

CIMBRU

Bine, bine, sufletul meu, dar ce ai voit să-mi spui?

ANIŢA

Nimica.

CIMBRU ***(supărat)***

Nimic?!... Aşadară, tu nu ai să-mi spui mie nimica.

CIMBRU

Nu, Aniţă, nu? nimic?... nimic? nici un cuvînt? *(îi lasă minile.)*

ANIŢA

Ba am.

CIMBRU
(repede)

Ai... dară, totuşi ai. Vezi!... De ce zici dară că... Spune-mi, sufletul meu, ceea ce voieşti să-mi spui.

ANIŢA

Nimic.

CIMBRU

Aniţă! *(Priveşte lung la ea.)* De ce te joci aşa fără de milă cu mine? M-ai lăsat să fiu fericit printr-un cuvînt al tău, numai ca să pot fi mai nefericit prin altul. Spune-mi dar acuma, care-i adevărul din două: m-ai aşteptat tu, ori nu m-ai aşteptat? Ai să-mi spui ceva, ori ba? *(O prinde de mîni.)* Aniţă! îngerul meu, inima mea! Spune-miI ai tu ceva să-mi spui, ori ba?

ANIŢA

Nu ştiu.

CIMBRU

Nu ştii! dar cine s-o ştie de n-o ştii tu? Ziseşi că m-ai aşteptat la fintînă... de ce m-ai aşteptat dară

dacă n-ai avut a-mi spune nimic?

ANIȚA

Că am avut; dar nu știu nici eu singură că ce.

CIMBRU ***(cu pasiune)***

Ai avut? și nici tu singură nu știi că ce? O! ce fericit sunt!... Așadară, că ceea ce tu ai voit să-mi spui nu se poate spune prin cuvinte?... Vezi, Aniță, și eu aș voi să-ți spun ceva, și nici eu nu știu că ce... O, ce fericit sunt eu! Aniță! *(îi sărută mîna cu pasiune.)*

(An ița își smulge mîna repede și se întoarce de la el.) CIMBRU

Aniță, de ce te-ai mîniet?

ANIȚA

Că eu nu m-am mîniet.

De ce smuncești dară mîna și de ce-ți întorci fața de cătră mine?

ANIȚA ***(își întoarce fața spre el)***

Că n-o întorc.

CIMBRU

Și mîna, Aniță?

ANIȚA

Că n-am smuncit-o.

CIMBRU

Cum să n-o fi smuncit cînd...

ANIȚA

Vezi că nici dumneata nu trebuie să-mi săruți mîna

CIMBRU

De ce, Aniță?

ANIȚA

Numai de-aceea.

CIMBRU

Dar îți pare rău?

ANIȚA

Ba nu-mi pare.

CIMBRU

Apoi, de ce dară?

ANIȚA

Numai aşa!... eu nu voiesc, că eu nu-s doamnă.

CIMBRU

D-apoi dacă te iubesc eu pe tine, Aniță. *(Pauză.)* Aniță! *(Rugător.)* Dă-mi mîna.

CIMBRU

Aşadară, nu mi-o dai, Aniță?

ANIȚA

Ia-o.

CIMBRU ***(se întinde după mînă)***

Că n-ajunge la ea.

ANIȚA
(ridică mîna, dar numai într-atît că Cimbru n-o poale ajunge) CIMBRU
(cu imputare)

Aniță!... eu văd că tu mă urăşti pe mine.

ANIȚA

Ba nu te urăsc.

CIMBRU

De ce eşti dară aşa de rece cu mine? Tu nu mă iubeşti pe mine. *(Pauză.)*

(An iţa tace.)

Tu taci, Aniţă. *(Cu patimă.)* Spune-mi, spune-mi acuma mi-o spune o dată: iubeşti-mă, ori ba? ***(Anita tace.)***

CIMBRU ***(supărat)***

ANIŢA ***(ademenită)***

CIMBRU

Cum să nu taci cînd nu zici nimica. Sufletul meu' Aniţa mea, zi: iubeşti-mă, ori ba?

ANITA

Nu ştiu.

Nu ştii. Nu ştii, că n-o voieşti s-o ştii!... Ei, Aniţă! Să ştii tu cît m-am supărat în aceste două săptămini, apoi n-ai fi aşa fără milă cu mine.

Nu ştiu.

CIMBRU ***(supărat)***

Iară nu ştii. Eu nici nu ştiu de ce am venit eu aicil... Tu şi aşa nu voieşti a vorbi cu mine, mai bine aş face de aş merge acasă. *(Facegest de mers.)* Aniţă I *(îi întinde mîna.)* Sănătate bună, Aniţă I

ANIŢA ***(ii întinde mîna; lin)***

Sănătate bună.

CIMBRU

(ţinindu-i mîna)

Să rămîi fericită. *(Dispare.)*

(Anifa rămine uimită şi nemişcată, cu mîna cum a lăsat-o Cimbru.)

CIMBRU

(apare din nou)

Mă laşi dară să merg?! Aşa? Mă duc dară. *(Pauză.)* Mă duc. Sănătate bună, Aniţă!... Sufletul meu, Aniţa mea, să fii fericită. *(Maipriveşte o dată la ea şi zice cu desperare.)* Ei, Aniţă, Aniţă! M-a bătut pe mine Precesta cînd te-am văzut pe tine de întîia oară. *(Se dhce repede.)*

ANIŢA

(stă citeva momente nemişcată, apoi desperată)

Seduce! *(Se apleacă pe fereastă.)* Chiar se duce!... Şi eu l-am lăsat să se ducă!... Doamne, Doamne!... Oare cum să strig pe el, [sic] ca să vină înapoi? Dăscă... ba nu aşa!... Cimbru... Ba, ba, ba! *(Fuge la uşă.)* Popicule! Popicule! Nu-i aici. Ce să fac? *(Fuge la fereasta şi priveşte afară.)* Stă pe loc?... Doară iar s-a întoarce înapoi... Iaca, iar se duce!... *(Cu imputare.)* Apoi te duci! Aşa! Chiar te duci!... Nu mă aude. *(Mai tare.)* Te duci!... chiar te duci! bine că ştiu!... Te duci!... *(Repede.)* Mă auzi? Iaca vine! *(Se retrage de la fereastă.)*

CIMBRU ***(apare la fereaslă; pauză)***

Nu ştiu ce ai zis, Aniţă.

ANIŢA ***(cu imputare)***

Ai voit să mergi acasă... chiar ai voit?

cimbru

Sufletul meul da' cum să nu voiesc, cînd ai zis să merg?!

aniţa

Ba eu n-am zis.

cimbru

N-ai zis dară să rămîn.

aniţa

Ba zis.

cimbru

Dară, zis-ai?!... ba tu n-ai zis. *(Hotărtt.)* Vezi, Aniță, de ce nu vorbești tu cu mine din inimă? Acuși vine badea Hărlea acasă, și eu atunci trebuie să merg de aici. Tu nu știi, sufletul meu, cum că eu m-am certat cu tată-tău, și el a zis că mă trimete în fiere din Ciohotești.

(Anița tresare.)

cimbru

Nu te speria, îngerul meu, căci asta nu se va întimpla. Nebunul de mine!... El e om bun și eu l-am intăritat. Nu știu cine l-a Intărîtat împotriva mea și el m-a dat în pîră, ca să mă scoată din Ciohotești. Eu, simțindu-mă fără de vină, am mers la el să i-o spun asta. O, de ce n-am putut ședea acasă?! numai ce l-am intărîtat mai tare. Și știi tu cum e tată-tău; ce zice el o dată, aceea-i zis. Apoi și i-am zis vorbe prea rele. Am fost nebun... cum le-am putut face eu acestea?

anița

(îngrijită)

Voi vorbi eu cu tata și...

cimbru

Ba nul Doamne fereșteI A zis că de mă va mai vedea pe lîngă casa lui, mă amuță cu cinii sau mă prinde cu dorobanții; și-mi scoate ochii de voi mai cuteza să privesc la tine; îmi taie limba de mai cutez a vorbi un cuvînt cătră tine. Eu știu că nu le face el acestea; însă eu totuși trebuie să merg acuma din Cio- hotești, ca să nu-l întărit mai tare. *(Supărat.)* Aniță... atunci nu știu cînd ne mai vedem.

anita

(plinge)

Nu te ducel *(Plinge.)* Nu te duce, că eu...

cimbru

Tu plingil... Aniță, tu plîngi pentru că mă duc eul... O, Doamne!... și eu trebuie să merg, trebuie! *(Hotărît.)* Aniță, eu mă duc; vin însă iară. Spune-mi drept, din inima ta, din sufletul tău; drept să-mi spui, Aniță: cînd te măriți tu?

anița

(işi şterge ochii de lacrimi; încurcată)

Eu... eu... eu nu mă mărit pînă-i lumea.

cimbru

N-o zice asta, că asta nu-i adevărat. Spune-mi m ărita-te-vei după mine? Sufletul meu, spune-mi mărita?

ANITA
(ruşino
asă)

Nu ştiu.

CIMBRU

Nu ştii. Pentru numele lui Dumnezeu, nu fi aşa! Timpul e scurt; să vorbim ce avem de vorbit. Eu am un unchi, preot în Bătătura; mă duc acasă la el, mă rog de el să vină ca să împace pe badea Hărlea şi să te peţească pe tine, Aniţă, sufletul meu. Aniţa mea, ce vei zice tu? *(îi sărută mîna.)*

(Aniţa tace)

CIMBRU

Ce vei zicc, Aniţă?... că eu nu pot trăi fără de tine.

ANIŢA

Nici eu.

CIMBRU

Ce vei zice dară?

ANIŢA

Nimic.

CIMBR
U
(desper
at)

Nimic? Nu vei zice nimic!... Nimic, Aniţă? Nici un cuvint?

ANIŢA

Ba zîce.

CIMBRU

Ce dară?

ANIŢA

Nu ştiu.

SCENA IV

Cei de sus; POPIC

POPIC *(vine repede)*

Sări cuc de pe nuc! Dăscălaşule!... tuleşte-o, că-i birăul în colţ.

CIMBRU *(repede)*

Sănătate bună, Aniţă!... O, şi eu trebuie să mă duc fără a şti nimic de sigur. *(Dispare.)*

ANIȚA *(stă un timp la fereastă)*

Sănătate bună! *(Iute, către Popic.)* Popicule!... • fugi după el şi zi-i să meargă.

popic

(priveşte ciudat la ea, făcindu-se că nu înţelege)

După cine să fug?

aniţa

După dăscălaşul.

popic

(făcindu-se că pricepe)

Aha!... după dăscălaşul... Apoi să spun către el să meargă. Puiul meu, şi cine să meargă? Unde să meargă?

aniţa

(cu ciudă)

Cine? da' el!

POPIC *(ca sus)*

Care el, necazului?

ANIȚA *(ca sus)*

Care? dăscălaşul.

POPIC

Doamne, mulţumescu-ţi c-o scoase o dată! (O *priveşte iar.)* Apoi... puiculiţa mea, unde să meargă?

ANIȚA *(ca sus)*

O, Doamne!... la popa.

POPIC

Ce popă?

ANIȚA

La popa din Bătătura. Du-te acuma!

Aşteaptă numai oleacă. Adecă: să fug eu, eu, Popicul, dobaşul din Ciohoteşti, după dăscălaşul, acela dăscălaş care fugi mai inainte de aici, şi să-i spun ca să fugă el, va să zică dînsul, dăscălaşul, la popa din Bătătură. Asta-i tot?

ANIȚA ***(cu ciudă)***

Asta dară, gură-cascată! *(îl împinge de spate.)* Numai te du acuma!

POPIC ***(priveşte lung la ea)***

Foarte te grăbeşti tu, hai?

ANIȚA

O, Doamne, cum să nu mă grăbesc? Fugi!

POPIC

Bine, bine, că eu fug. Vezi însă, eu nici acuma nu ştiu ce se cade: după ce să meargă el la popa?

ANIȚA

Să spună către el să vină.

POPIC

Adecă popa să vină?

ANIȚA ***(il împinge de spate)***

Da, dai popa. Du-te acumaI

Ian caută tu mă la ea, da' zău, tare va să mă mai grăbească!... Apoi după ce să vină popa?

(Anița il imbutuşă.)

POPIC ***(în uşă)***

Ferească-mă Dumnezeu de apă, de foc, de vîntoasă, de gura babei bătrîne, de cinstea avutului şi de mintea fetei îndrăgite!

SCENA V

ANIȚA, mai tîrziu BADEA HĂRLEA

ANIȚA ***(singură)***

O, Doamne! omul acesta n-are minte. Numai să-l poată ajunge pe cale... Oare cînd să vină popa? *(Tristă.)* Doară nici nu vine pînă în cîşlegi!... Doară... doară... *(Plînge încet.)* doară nici nu vine.

BADEA HARLEA ***(afară)***

Aici la mine, înaintea mea, să vină deloc! *(Intră.)* Sau nu-s eu birău în sat? Nici la o venitură ca acesta să nu pot porunci eu cumsecade? Caută tu măil... să steie căruța mea două săptămîni de zile la el... şi mine trebuie, trebuie să merg la oraş, măcar să cadă foc din cer!

anița

Pe cine te-ai mai supărat, tată?

BADEA HARLEA ***(priveşte lung la ea)***

Cine te întreabă? Ce treabă ai tu de acolo? Vezi io măi! În toate şi-ar băganasul... Aide, du-te!... Acolo-i locul tău, în cuinei

ANIȚA ***(supărată)***

Doamne, şi tu, taică, că iute eşti! Da' că eu... *(Iese.)*

BADEA HARLEA ***(priveşte după ea; imblinzit)***

Tu, Aniţăl... fată! Auzi tu? Prinţul tatei! *(lesă după ea.)* Da' nu te supăra, auzi tu?!

SCENA VI

BADEA HĂRLEA, MORGÓ LOŢI

BADEA HARLEA ***(intră intăritat)***

Aicea vină-naintea mea, să vorbesc eu cu capul, tău cel tătărăscl *(Se pune pe un scaun.)* Aici stăil... şi nu te mişca.

MORGÖ LOŢI ***(vine umilit, cu pălăria-n mînă)***

Che io nu şchem jupunie biro bace, che dumnevost aşa mare munios pa minie. *(Vorbeşte cu accent unguresc şi pronunţă „nye, tye" etc.)*

BADEA HÀRLEA ***(ii taie vorba categoric)***

Cînd ţi-am dat eu căruţa cea vopsită ca să mi-o dregi? Spune-mi, cînd ţi-am dat-o?

MORGÓ LOŢI

După doi septemune fi marţe chind dat voi la minie jupunie biro baci. Io facem, facem bucuros, chind este la minie pochie face; chiar este la minie nu pochie face, nu pochie face; are lucru mult; apoi calfele nu eschie... tote mers făcut la honvezile ghie la haza.

BADEA HARLEA

Ce zice nu poţi face? Ai lucru mult? *(Se scoală.)* Care lucru-i mai nainte decît al meu?... Sau nu-s eu birău în sat?

MORGÓ LOŢI

Ba dumnevost jupunie biro baci.

BADEA HARLEA

Apoi de ce nu mi-ai făcut dar căruţa?

MORGÓ LOŢI

Che io facem; mergem case, apoi nu lucram alchiele lucrurile chit la dumnevost cociurile.

BADEA HARLEA

Aşa să fie, că de nu, te scot cu ruda din sat, tu, cap de tătari... Pînă pe sară să fie căruța gata, că mîne trebe să merg la oraş.

MORGÓ LOȚI ***(rugind)***

Jupunie biro baci, nu fu munios aşa mulți la sare nu pochiem face. Trebui pus rochiele la popa Cioranu.

Ce? La popa Cioranu?... Apoi e mai nainte popa Cioranu decît mine?

MORGÓ LOȚI

Jupunie biro baci, nu fii mult...

BADEA HARLEA

Taci!... Vezi aşa! Popa Cioranu! Pentru popa Cioranu s-aştept eu după lucrul meu! Atîta se mîncă omul acela cu mine, pînă ce nu mai pot răbda!... Apoi, eu-s om iute la sînge, zău iute! *(Către Morgó Loți.)* Loți, auzi tu, Loți!... tu să nu faci roatele popei... să faci căruța mea, înțelesu-m-ai?

MORGÓ LOȚI
(încurcat)

Țe... țeles. Da' nu pochiem face chind popa se da la minie rochiele ghiela chimpurile mai lung. Apoi mare poruncit la mine, che gata fi la sare, che vra marge munie la varoş.

BADEA HARLEA

Ce? Şi popa voieşte să meargă mîne la oraş? Loți, nu te mînca cu mine; ştii tu că eu-s om rău dacă mă ațîță cineva. Tu nu faci roatele la popa.

MORGÓ LOȚI

Jupunie biro baci!... Nu pochem. Chind dat io vorbele, io beciuleteş-ember che facem, apoi trebe facem.

BADEA HARLEA

Vorba ta!... Ce-mi pasă mie de vorba ta, numai căruța mea să fie gata! Aşa e... căruța mea să fie gata; să fie... şi roatele popei să nu fie gata! Să steie-n creştet. Să ştie el că se mîncă cu birăul. *(Către Morgó Loți.)* Cît capeți de la popă pentru roate?

MORGÓ LOȚI
(aparte)

A kutya birö teremtését I Aici pochiem face tirgu- rile bun. *(Către badea Hărlea.)* Dat la mine doi polo- vica faina şi patru polovica gró; *doi dat, dache nu facem la voi caruțile, numa la el rochiele.*

BADEA HARLEA

Ce zice?... aşa?... Bine!... voi vedea eu că cine are mai mult de-a da pentru altul... Loţi! Eu iţi dau cu două jumătăţi de grîu mai mult decît popa.

MORGÓ LOŢI

Che chind daţi jupunie biro bani, apoi am facem. A teremtését neki!... io nu facem. Jupunie biro baci ominiele bun.

BADEA HARLEA

Apoi acum te du acasă şi lucră! Să fie căruţa gata pînă seară.

MORGÓ LOŢI

Che fi, fi, biro baci, fi. *(Face gest de mers.)*

BADEA HARLEA

Stăi oleacă. Dacă-ntreabă popa că de ce nu i-ai făcut roata, spune că eu ţi-am poruncit să faci căruţa mea. înţelesu-m-ai?

MORGÓ LOŢI

Lăsaţi numai, jupunie biro baci, che magyer- ember şchi tochie minţi. La noi eschie minchie: tine vorbele chind eschie de la ele hozno; chind nu, apo şchim noi minţi.

BADEA HARLEA

Ş-aşa-i bine!... Să ştie el că cu cine are de lucru! Să meargă casa, să meargă masa, ba chiar capul să meargă; eu nu mă las din jos.

MITRU FLORII-CUCULUI; cei de mai nainte

MITRU FLORII-CUCULUI ***(intră lin şi-şi pune pălăria pe botă într-un colţ)***

Bună vorba I Da' cu cine te mai amărăşti, frate biräule?

BADEA HARLBA

Bun venitul!... Lasă-mă, nu mă mai întreba!... Da' şezi, Mitrule, dac-ai venit la noi. *(îi dă un scaun.)*

MITRU FLORII-CU CU LUI

Bată-l focul năcaz! Da' că zău, de acela avem toţi destul... Cine te-a mai necăjit?

BADEA HARLEA

Da' cu popa am dat de rău.

MITRU FLORII-CUCULUI

Cu ce popă?

BADEA HARLEA

Cu popa Cioranu.

MITRU FLORII-CUCULUI ***(aparte)***

Oo-ble! Taci, că-i bine, căci curge apa pe moara mea. Oare ce are cu popa? *(Tare.)* Cu popa Cioranu?... Ce ai cu el?

BADEA HARLEA

Cugetă tu! Am dat o căruță la rotarul... *(Priveşte la Morgó Loți.)* Da' tu ce stai aici? Du-te şi lucră 1

MORGÓ LOȚI

Sinetachie bun! *(Iese.)*

BADEA HARLEA ***(urmind şirul vorbei)***

Şi el dă cu două măsuri de grîu mai mult la rota" rul, numai să nu facă căruța mea, ci nişte roate de 5 ale lui.

MITRU FLORII-CUCULUI

D-apoi că acesta-i lucru urîtl Zău, destul de rău şi de la el: s-ar cădea să fie şi el om mai cu minte, că-i bătrîn şi-i popă.

badea harlea

Vezi bine!... El însă... el 1 Lasă, că-l voi învăța eu pre el a se mînca cu mine!

MITRU FLORII-CUCULUI ***(aparte)***

Da' că pe acesta nici nu trebuie să-l mai ațîț, că-i ațîțat gata. *(Tare.)* Bine faci! Fă pînă ce poți face... Ştii pentru ce am venit la tine?

BADEA HARLEA

Ba eu nu ştiu, da' voi şti dacă mi-o vei spune.

mitru florii-cucului

Aş voi să merg mîne la oraş şi am auzit că mergi şi tu.

BADEA HARLEA

Aşa e. Poți veni cu mine. Mergem de vorbă.

mitru florii-cucului

Doamne, mulțumescu-ți! Ştiu c-am bătut satul de la un capăt pîn-în altul I Am fost, omul meu cel bun, la popa; crezi c-a voit să mă ducă? Popa-ți va face bine?... Popa nu are numai pungă. Zice că are să-şi

ducă nepoatele. Ştii tu cum vorbeşte omul care nu voieşte a-ţi face bine. Apoi eu trebe să mă duc... ştii... pentru procesul cela cu Ioţa lui Busuioc.

BADEA HARLEA

Aşa, zău I Da' cum stai cu procesul acela?

MITRU FLORII-CUCULUI

Dă-mi pace, nu mă mai amărîl Corb la corb nu scoate ochii I Popa are oamenii lui la vlădica, şi noi, sărmanii de noi, trebuie să ne pitulăm cu dreptu-n mînă. Cer martori de la mine, şi eu nu am numai unul, pe Ioţa. Ce vrei face, dacă nu ai numai o mărturie?

BADEA HARLEA

Zău, aici n-ai ce face.

MITRU FLORII-CUC ULUI

Şi popa trebuie să meargă din sat!... Nu vezi tu cîtă batjocură face el din noi?!

BADEA HARLEA

Aşa e! Popa trebe să meargă din sat.

MITRU FLORII-CUCULUI

Apoi dacă merge popa Cioranu... dacă merge; să vă aduc eu un popă-n sat!... Am un nepot, acela-i fecior! Ştii, sună ferestrele bisericei cînd cîntă *Vanghelia.* Apoi om!... Ştie carte cumsecade.

BADEA HARLEA

Zău, pe acesta ar fi bine să-l aducem.

MITRU FLORII-CUCULUI

Bine, bine, dar trebe să ne curăţim mai întîi de Cioranu.

BADEA HARLEA

Aşa e! Trebe să ne curăţim mai nainte de Cioranu!

MITRU FLORII-CUCULUI ***(după o pauză)***

Ştii tu ce? Eu îţi voi spune una, şi asta va să fie bună. Să mai aruncăm un proces la popa-n cap; atun- cea nu-l scot nici şeptezeci şi şepte de cară de fişcă- lăşi.

BADEA HARLEA

Zău, asta ar fi bine?

MITRU FLORII-CUCULUI

Tu-l dai în proces de-o parte şi eu de alta.

BADEA HARLEA

Eu?

MITRU FLORII-CUCULUI

Tu, dară!

BADEA HARLEA

(se scoală, opării)

Mitre, dă-mi pacel Ştii tu că mie nu-mi plac pro- c esurile.

MITRU FLORII-CUCULUI

Nu-ți plac? *(Dă din umeri.)* Lasă dară să moştenească popa Cioranu în Ciohoteşti; lasă, bată-şi joc de voi!

BADEA HARLEA

De cine să-şi bată joc? Ian cuteze numai 1

MITRU FLORII-CUCULUI

De cine? De tine, de mine şi de toți!... Nu vezi tu cum că căruța ta trebe s-aştepte pînă ce nu vor fi roatele lui gata?

BADEA HARLEA

(cufundat)

Aşa, aşal Vezi bine!... Apoi chiar crezi tu cum că şi-a bătut el joc de mine?

MITRU FLORII-CUCULUI

C-acuma asta numa orbul n-o vede.

BADEA HARLEA ***(se primblă prin casă)***

Ba! Asta n-o pot răbda!... Atîta se mîncă omul cela cu mine... atîta pînă... Da' ce să fac cu el?... Dă-mi pace!

MITRU FLORII-CUCULUI

Aşteaptă să-ți spun eu una.

S C E N A VIII NAICA FLOAREA; cei de mai nainte NAICA FLOAREA

Bună dimineața!

MITRU FLORII-CUCULUI

Bun prînzul, soră Floare! *(Glumeț.)* Bag sama, tu nu voieşti a mai îmbătrîni.

NAICA FLOAREA

Ascultă tu mă la el!... Doară nu-s eu babă.

MITRU FLORII-CUCULUI

Ai fată mare, femeie!

NAICA FLOAREA ***(mindrindu-se)*** Am. Aşa-mi pare, că am; mă pot făli cu ea.

MITRU FLORII-CUCULUI

Numai de june să ne-ngrijim.

NAICA FLOAREA

Acuma dă-mi pace, că aci suntem noi... Ce zici tu, moşule? Ce zic? Nimic nu zic. Eu am alt lucru... Şezi, taci şi ascultă. *(Către Mitru Florii-Cucului.)* Ian zi dară ce erai să zici.

NAICA FLOAREA ***(şede pe scaun; aparte)***

Cu de-a bună samă ei işi sparg capetele cu atare proces.

MITRU FLORII-CUCULUI ***(culegindu-se)***

Am fost azi la popa.

BADEA HARLEA

Ştiu, mi-ai spus-o.

MITRU FLORII-CUCULUI

Aşteaptă numai, că nu ţi-am spus nimic... A fost şi dăscălaşul acolo: tu l-ai dat în piră.

BADEA HARLEA

Cum să nu-l dau cînd... cînd... *Pentru ce l-am şi dat, babă?*

NAICA FLOAREA

Ian uită-te tu la ell Ai şi uitat-o. Omule, omuleI... Eu nu ştiu unde-ţi stă capul tău. D-apoi cine a zis către tine ca să-ţi fie ruşine a te lăsa să te poarte alţii de nas?!

BADEA HARLEA

Drept ai. Auzi tu acuma? Cum nu-l vei da în proces? !

MITRU FLORII-CUCULUI

Măi! Mie-mi pare că el ţi-a zis-o asta după ce l-ai dat în proces.

BADEA HARLEA ***(cugetă)***

Acuma eu nu ştiu cînd a zis-o; destul c-a zis-o.„ *Cină a şi zis-o, babă?*

NAICA FLOAREA

Ce rău ţii tu minte 1 Ştii tu că l-ai dat în proces pentru că-şi perde vara cu vînătura, în loc de a fi la şcoală.

BADEA HARLEA

Drept ai... Auzi tu acuma?... Cum nu-l vei da dară în proces?... Apoi încă cutează să vină după aceea la casa oraşului să se certe cu mine... Ce? Şi un ţingău ca şi acela să se mînce cu mine?... înveţe mai nainte cum se ciştigă pînea. Lasă numai, că va şti el de cine s-a acăţat...

MITRU FLORTT-CUCULUI

Vezi măi frate biră ule, eu să-ţi spun ţie una. Eu nu ştiu cine te-a mai sucit pe tine de cap: destul că tu n-ai avut drept să dai pe dăscălaşu-n proces.

BADEA HARLEA

Eu să nu fi avut? Cine să fi avut dar de nu eu?... Ori nu-s eu birău în sat?

MITRU FLORII-CUCULUI

Bine, bine! Tu ai fi avut drept de ar fi îmbiat dăscălaşul la vînat cînd nu se cade; el n-a îmbiat însă.

BADEA HARLEA

Oare să nu fi îmbiat?... Zău, atunci nu aş fi avut drept... Tu, babă, ce zici tu? Oare îmblat-a?

NAICA FLOAREA

îmblat-a ?... Cum să nu fi îmbiat?... Eu o ştiu că de-o bună samă.

MITRU FLORFT-CUCULUI

Şi de unde o ştii tu aşa bine?

NAICA FLOAREA

O ştiu, c-o ştiu, şi lucru gata.

BADEA HARLEA

O ştii, c-o ştii. Iară vorbeşti aşa?

MITRU FLORII-CUCULUI

Văzutu-l-ai?

NAICA FLOAREA

Ba eu nu l-am văzut, da' mi-a spus-o oameni buni şi cu credinţă.

MITRU FLORII-CUCULUI

Ian spune-mi, că cine sunt oamenii aceia buni

NAICA FLOAREA

Tănase-a-Popii... dacă voieşti să o ştii.

MITRU FLORII-CUCULUI

Ahal... Acuma-ncep a mirosi treabaI... Birăule! Pe tine chiar te purtară de nas.

BADEA HARLEA

Pe mine?... Asta nu-i adevărat!... Voi vedea eu cine va cuteza asta, că... că...

MITRU FLORII-CUCULUI ***(aparte)***

Dară, nu te-au purtat!... Şi acuma să te port eu!

(Tare.) Acuma e treaba trecută; n-ai ce face. Să mergem mai departe... Am fost dară la popa. Să fi auzit ce predicaţie au ţinut popa dăscălaşului!... Ştii ce a fost capătul? L-a îmbiat cu nepoată-sa. *(Priveşte la Ilărlea, aşteptînd efectul.)*

NAICA FLOAREA.

Doamne ferește! Ce ți-e popa!... Ce ți-e popa!

MITRU FLORII-CUCULUI

Auzi tu? L-a imbiet cu nepoată-sa.

BADEA HĂRLEA

Ce-mi pasă mie!... Fie fericit cu ea.

NAICA FLOAREA

Cu ciuma ceea!... Dar spune-mi: cu care?

MITRU FLORII-CUCULUI

Să aleagă după plac dintre două. *(Lui Hărlea.)* Bine, bine, măi!... Trebe să o știi că pentru ce l-a imbiet. Numai ca să se mince cu tine. „Fătul meu — zice către dăscălașul — ie tu pe nepoata mea; apoi voi vedea eu că care birău te va scoate pre tine din Ciohotești."

NAICA FLOAREA

Auzi tu ce-a zis?

BADEA HARLEA

Da' că bine-a zis. Eu nici nu știu, ce treabă am avut eu cu dăscălașul?! M-am lăsat să-mi impleți voi capul.

NAICA FLOAREA

Ascultă tu acuma la el!... Venitura acela, acela să zică către tine vorba... Doamne ferește și apără!

BADEA IIARLEA

D-apoi acuma dă-mi tu mie pace, că pentru acele-l voi învăța eu pe el.

MITRU FLORII-CUCULUI

Vezi că nu-i așa, frate birăule!... Știi tu,pentru ce voiește popa a ține pe dăscălașu-n sat? Numai pentru că nu voiești tu... Voiește să se mînce cu tine.

NAICA FLOAREA

Auzi tu? Voiește să se mînce cu tine.

BADEA HARLEA

Ba cu mine nu voiește. Și nici să nu se-ncerce nime, că... că... Că cu mine să nu se mănînce nime.

NAICA FLOAREA

Da' că tot aşa zici tu... Nu vezi tu că se mincă?

BADEA HARLEA

Dă-mi pace.

MITRU FLORII-CUC ULUI

Aşteaptă numai, că nu am gătat... Apoi zice popa, adică popa Cioranu, cătră dăscălaşul, naintea mea: „Fătul meu!... ce voieşti tu cu fata birăului? Aceea nu-i de tine; e fată proastă, necrescută, sălbatică"...

NAICA FLOAREA

Ce?... Ce? Anița proastă? Anița necrescută? Anila sălbatică? *(Prinde pe badea Hărlea de mînă.)* Auzi tu? omule... auzi tu ce a zis?

BADEA HARLEA ***(stoic)***

Ce zice, oare tocmai aşa să fi zis?

MITRU FLORII-CUCULUI

Cînd iți spun eu... Eu am fost doară de față... Nu am gătat insă. „Apoi — zice mai departe — nici nu-i frumoasă fata ceea; e o buhă."

NAICA FLOAREA

Anița buhă? (Înfiorată, cătră Hărlea.) Omule!... Vezi-mă aici? Sau cu mine, sau cu popa-n sat. Cătră- nitura asta n-o mai pot răbda!

BADEA HARLEA ***(cu deplină slăpinire de sine)***

Acuma dă-mi pace. *(Cătră Mitru Florii-Cucului.)* Ian zi mai departe.

MITRU FLORII-CUCULUI

Ştii tu că popa-i talpa-iadului: m-a făcut încă şi pe mine să mint. Zice cătră dăscălaşul: „Cugeți că are fata bani?... Te înşeli. Birăul e peleag plin de datorii. Iaca!... Spune-ți, badea Mitru!"

NAICA FLOAREA

Vai! vai! tune...

BADEA HARLEA ***(nevestei)***

Taci! *(Lui Mitru.)* Şi ce-ai zis tu?

MITRU FLORII-CUCULUI

Ce am zis? Apoi că doară nu voi face pe popa de minciună; trebe să mint şi eu cu el.

BADEA HARLEA ***(se, primblă prin odaie)***

Că dacă stă lucru aşa... apoi... Lasă, că-ți voi arăta eu care are mai frumoasă şi mai netedă fată, cine mai multe datorii... Să-mi mine toată averea, popa nu rămine mai mult în Ciohoteşti... Nu, pînă ce stă capul meu la loc!

NAICA FLOAREA

Vezi!... Acuma-mi place de tine. Aşa vorbesc oamenii cei cu minte.

BADEA HARLEA
(tot primblindu-se)

Acuma deloc, incă-nainte de prînz, trebe să fie instanția făcută. *(Către naica Floarea.)* Du-te şi trimite pe Popicu după Tănase-a-Popii: el să facă instanția, aşa pe nalt cum se cade.

naica floarea

Aşa vezi. (Iese repede.)

jiitru florii-cucului *(aparte)*

Bine că se cțuqe acuma şi asta; acuma să-mi încep treaba',*(Tare.)* Bine faci! De ce să te laşi tu la el?... Sau nu eşti tu mpştean de viță şi străviță din sat? Știi tu ¿e? Mai fă una, scoate instanția de la popa, pîra cea-mprotiva dăscălaşului.

badea hărlea

Ba nu!... Ce-am făcut eu o dată, aceea-i făcut; fie bine, fie rău, e[1] făcut de-i făcut.

mitru florii-cucului

Apoi ştii ce dară?... Voieşti tu să faci pe popa să crăpe de necaz?;.. El zice cum că fata ta nu-i de dăs- călaşul...

badea hărlea

A mea nu-i?... Să-i pun de-o lăture fata, de alta tot galbeni şi taleri, apoi cumpănească dacă-i place.

mitru florii-cucului

Acuma: asta o ştim noi toți; tocmai pentru aceea zic eu să faci una care să fie făcută. Fetei tale-i place de dăscălaşul, dăscălaşului de fată: voieşti tu să faci una?

badea hărlea

Care?

, jiitru flori -cucului

Să crăpe popa de necaz?

badea hărlea

Cum s-o fac?

MITRU FLORII-CUCULUI

Dă fata ta după dăscălaşul.

BADEA HARLEA ***(după o pauză)***

MITRU FLORII-CUCULUI

O, Doamne!... Acuma dă-mi tu mie pace!

BADEA HARLEA

Şi cugeti tu că chiar ar fi popa necăjit de aş da eu io fata după dăscălaşul?

MITRU FLORII-CUCULUI

Cum să nu fie, mă, cînd el voieşte să-i ţîpe pe nepoata sa-n grumazi!

BADEA HARLEA

Aşa e! Drept ai! *(Vioi.)* îmi pare că văd pre popa!... Eu nu ştiu cum nu mi-o venit asta-n minte!... Ce? feciorului ii place de fată şi fetei de fecior? *(Stă-n loc, serios.)* Frate, asta nu o pot face. Nu ştii tu că eu m-am certat cu dăscălaşul?

MITRU FLORII-CUCULUI

Iacătă-l acuma: că doară ştii tu cum e omul cînd e întărîtat. Ştii tu că dăscălaşul n-a fost de vină.

BADEA HARLEA

Precum zici tu, nu a fost de vină; dar totuşi, totuşi...

MITRU FLORII-CUCULUI

Măi, de asta trebuie să te laşi dacă voieşti să începi ceva cu popa.

badea hărlea *(în cugete)*

Vezi binel Vezi binel... Dacă nu mă-mpac cu dascălul... apoi... Ce cugeti tu: vrea chiar să ieie dăscă- laşul pe Aniţa?

mitru florii-cucului *(aparte)*

Că oare lua-o-ar! Săracul de el! Ba ar veni desculţ, şepte otare pentru ea. *(Tare.)* D-apoi dacă vom îmbla cu buna pe lîngă el... nu te teme nimic... Aci-s eul... Lasă treaba pe mine.

badea harlea

Fie dară!... Numai tu să fii la locul tău de vine dăscălaşul. *(Merge la uşă.)* Măi oamenii

o voce afara

Aud, jupîne birăulel

badea harlea

Duceţi-vă careva la dăscălaşul şi ziceţi cătră el să vină-ncoace. *(închide uşa şi iar o deschide.)* Numai îmblă iute. Să vină deloc. Spune că-l poftesc eu la o vorbă, două. *(închide.)* Aşa vezi I Acuma eu mă las pe tine.

mitru florii-cucului

Dă-mi pace!... ţi-am spus o dată să-mi dai pace. Cu popa impărţim noi acuma colacii. Vezi măil... El cugetă că pentru că el e cuminte pîn-în pămint, pentru aceea e el mai mare şi mai de frunte. Tu faci acuma instanţia şi dascălul trebe să-ţi fie mărturie cum că l-a imbiet popa cu nepoata. Ştii, trebe să-i spui că numai aşa-i dai fata.

badea harlea

Vezi bine.

mitru florii-cucului *(aparte)*

Barem de-ar şti dăscălaşul că cum stă treaba; numai un cuvint de i-aş putea spune. Barem atîta să ştie, că eu am venit aici ca să vorbesc pentru el, dar nici atîta nu ştiu. Iacată-l!

S C E N A I X Cei dinainte, CIMBRU

CIMBRU ***(încurcat)***

Trecui pe-aici, jupîne birău, şi mă chemă un om în casă, zice că m-aţi pofti d-voastră. *(Aparte.)* Cu de a bună samă a auzit că am fost aci, fie ce-a fi.

badea harlea *(prietenos)*

Aşa-i dragul meu, nepoate, eu te-am rugat să vii la mine pe-o vorbă bună. *(li dă scaun.)* Şezil

MITRU FLORII-CUCULUI ***(ii face semn; aparte)***

Nu mă-nțelege.

CIMBRU ***(surprins; aparte)***

E amicabil? Ce-nsemnează? *(Șede.)*

badea harlea

Apoi știi după ce te-am chemat?

cimbru

Ba eu nu știu, jupîne biräu; cred însă că-i ceva bun.

Și mie-mi pare-așa. Să ți-o spun dară. D-apoi... *(Nu știe ce să zică.)* Vorbește tu, mă Mitre'l

mitru florii-cucului

Ba nu I Treaba-i a ta; vorbește numai tu.

badea harlea *(încurcai)*

Știi, mie nu-mi place să vorbesc multe. Fătul meu, nepoatei Ai de gînd să te-nsori?

CIMBRU ***(turburat)***

Cum iți vine întrebarea asta-n minte?

badea harlea

Asta-i treaba mea. Place-ți de fata mea?

MITRU FLORII-CUCULUI ***(ii face semn să zică „Da"; aparte)***

Nu se uită la mine?

(Cimbru tace.)

badea harlea

Ian spune-mi: place-ți?

CIMBRU ***(se scoală cam hotărît)***

De ce mă-ntrebi, bade Hărle?

badea iiarlea

Ian uită-te tu, măi, la el! Voiesc s-o știu. Da' nu fi ca o fată mare!... Place-ți?

MITRU FLORII-CUCULUI *(aparte, ingrijal)*

Pentru numele lui Dumnezeu, omul ista cu nehotă- rirea lui îmi încurcă toate chibzuielele! *(îi face semn lui Cimbru să zică „Da".)*

CIMBRU ***(observă semnul; aparte)***

Nu-mi pasă... întîmple-se ce s-a întîmpla. *(Către badea Hărlea.)* Bade Hărle!... Fie ce-a fi, eu îți spun lucrul cum stă. Eu-s om sărac, însă o știe toată lumea că-s de treabă. Eu iubesc pe Anița și...

badea harlea

Vezi așal... Numai atîta voi să știu din gura ta... Tu trebuie să iei pe Anița de femeie.

cimbru

(surprins)

Eu?... Bade Hărlel... Eu, pre Anița? Dumneata-ți bați joc de mine.

badea harlea

Dară, batu-mil... Zici că-ți place de fată, nu mai vorbi nici o vorbă: eu voiesc, şi lucru gatal

CIMBRU *(uimit)*

Apoi că şi eu voiesc!... O, Doamne, da' cum să nu voiesc eu?... Cine voieşte de nu voiesc eu? *(Îşi pune mîna pe frunte.)* Nici nu ştiu unde-mi stă capul!... Doară nici nu-i aievea aceea ce-mi pare mie-acuma... doară numai visez...

badea harlea

Dar, visezi, cioarelor!

cimbru

Apoi acuma nu mai trebuie să merg de aici? Unde-i Anița? *(Voieşte a merge.)*

BADEA HARLEA

(il prinde de mînă)

Stăi numai oleacă, că merg eu după ea. *(Deschide uşa.)* Anițăl Ian vin-oleacă-n casă! Auzi tu? Da' vină! Deloc să vii!... Caută tu măi la ea. *(Merge afară şi vine cu Anița de mînă.)*

SCENA X

Cei de mai nainte, ANIȚA ***(Anița*** stă ruşinoasă în ***mijlocul odăei şi se joacă cu legătura catrinței.) (Cimbru stă şi priveşte mut la ea.)***

BADEA HARLEA ***(o prinde pe Anița de mînă ş-o duce-naintea lui Cimbru)***

Cunoşti pe omul acesta?

(Anița se joacă şi nu zice nimic.) BADEA HARLEA

Auzi tu: cunoşti-1?

ANIȚA ***(cu ochii-n pămint)***

badea harlea

Da' place-ți de el?

(Anița tace.)

badea harlea

Aniță! Da' vorbeşte! Ian caută tu măi la ea!... Nu vezi tu că nu-i nimene-aicea decît bade-tău Mitru? Zi: place-ți?

(Anița mişcă din buze, priveşte o dată la Cimbru, apoi iar în pămint.)

BADEA HARLEA ***(işi pleacă urechea)***

mitru flori i-cuculu i

Da' nu fi ruşinoasă, nepoată, că doar eşti fată mare.

BADEA HARLEA ***(cu oarecare asprime)***

Vorbeşte mai tare, că o dată mă miniu! Zi: place-ț,i?

anița

(pune degetul cel mic de la mîna stingă pe buze)

Nu ştiu.

badea harlea

Dară, nu ştii, cioarelor! O ştii tu, numa nu voieşti să ni-o spui... Mărita-te-vei după el?

(Cimbru o roagă cu gestul şi privirea.) (Anița voieşte să fugă în cuină.)

badea harlea *(o retine)*

Iaca!... Da' unde vrei să fugi?... Cioarelor, că zău, sălbatică eşti!... Spune-mi, mărita-te-vei după el? ***(Anița tace.)***

badea harlea

Vorbeşte, că dacă nu, mă miniu! Ştii tu că eu-s iute la singe.

anița

Că eu vorbesc.

badea harlea

Vorbeşte dară... Priveşte la el: mărita-te-vei după el?

CIMBRU ***(rugind-o)***

Aniță!

(Anița tresare şi mişcă din buze.) 91

Mai tare.

(Anița, ca sus.) BADEA HARLEA

Vorbeşte mai tare, că te arunc afară! Ian caută tu mă la ea!

ANIȚA ***(re pede)***

Nu ştiu.

badea harlea

Iară nu ştii. *(Dezmierdînd-o.)* Da' fii cuminte, că tu eşti fata tatei... Nu vezi tu cum priveşte el la tine?... Te-a pețit... Apoi dacă tu zici că nu ştii, nu te dau după el...

ANIȚA ***(repede)***

Că eu nu zic, că nu ştiu.

badea harlea *(ride)*

Dară nu zici, cioarelor! Spune-mi: mărita-te-vei după el?... Spune-mi, că dacă nu, îl trimit acasă; n-are ce face aici.

(Anița, ruşinoasă, dă din umeri şi zimbeşle.)

CIMBRU ***(cu patimă)***
Anița mea, sufletul meu, de ce nu vorbești?

ANIȚA ***(cu degetul pe buze)***
Că eu vorbesc...

badea harlea
Apoi spune dară: să te dau după el?

(Anița privește la Cimbru și mișcă din buze.) 92 BADEA HARLEA ***(către***

Cimbru, serios)

Om bun și cu suflet creștinesc: poți merge acasă, că văd că fata mea...

ANIȚA ***(încurcată)***

Că eu, tată... eu...

badea harlea

Să te dau dară?

anița

Nu-mi pasăl

badea harlea

Nu-ți pasă? Apoi dacă nu-ți pasă, să fie tirgul gata... Caută tu mă la ea, cît să mi se mai roage omul pînă să scoată o vorbă bună din ea... Acuma privește cel puțin la el. *(O dă lui Cimbru.)* Iaca! de-aici încolo e mireasa ta. *(Stă-naintea lor și privește cu mulțămire la ei.)*

MITRU FLORII-CUCULUI ***(pe la spate, încet, cătră badea Hărlea)***

Zi cătră el să fie mărturie.

badea harlea

Ce-mi pasă mie de procesele voastre I Nu vezi tu cum se lovesc de bine laolaltă?

cimbru
(prinde mîna Aniței și-i privește în ochi)
Anițăl... De ce nu privești tu la mine? Tu na mă iubești pe mine?
ANIȚA ***(confuză)***

cimbru

Nu mă iubeşti, Aniţă?!... Nu?

ANIŢA ***(repede)***

CIMBRU ***(vrea s-o îmbrăţişeze)***
Vezi, de ce mă înspăimînţi dară?

(Aniţa se trage în lături.) CIMBRU
Aniţă, de ce fugi de mine?

aniţa

Că eu nu fug. (Se razimă de braţul lui, dar cu capul întors de la el.)
CIMBRU ***(o-mbrăţişază ş-o sărută)***
îngerul meul

(Aniţa stă uimită.)

BADEA HARLEA ***(pierdut în privirea lor)***
Nu vezi tu, măi?!

MITRU FLORII-CUCULUI ***(priveşte mulfămit grupa)***

Apoi să nu-ţi pierzi mintea? 1...

SCENA XI Cei de mai nainte,

NAICA FLOAREA

naica floarea *(surprinsă)*

Iacal... Ce-i asta?

badea harlea

Ce-il Ce-i!... Vezi tu ce-i: Aniţa mireasa dascălului.

NAICA FLOAREA ***(stă un timp nehotărită)***

Bag sama, aşa i-a fost dată!... Da'că mie mi-a plăcut totdeauna dăscălaşul. Am zis eu că nu dau pe Aniţa mea după altul decît după el. *(Sărută pe Aniţa cu dragoste.)* Ochii tăi mierii, albaştrii...

SCENA XII Cei dinainte,

POPIC, TĂNASE-A-POPII

POPIC

(stă uimii la uşă)

Iaca! Iaca!... îmi pare c-a venit acasă mintea birăului.

tanase-a-popii

Ce-i asta? Cimbru? Aniţa?... Aici nu mai am ce căuta. *(Voieşte a merge.)*

popic

(il prinde de, haină şi-l trage de spate-n casă)

Aşteaptă, aşteaptă, domnişorule, c-a poruncit birăul să te aduc... Iacătă-l, jupîne birăul... L-am adus întreg, din călcii pînă-n creştet... A voit să fugă.

tanase-a-popii *(smuncindu-se)*

Om impertininte! *(Face complimente.)* Umilissimu servitore...

badea harlea

Ian lasă, nu-mi mai face comedii de-ale dumitale, că m-am săturat de ele! Dacă voieşti a vorbi cu mine, apoi vorbeşte cum să vorbeşte, ca să te-nţeleagă omul, iar nu ca nealtă lume.

naica floarea *(apart;)*

Aşa e! Ce vorbeşte el tălăneşte! Vorbească creştineşte, ca toţi oamenii.

MITRU FLORII-CUCULUI ***(lui Hărlea, pe la spate)***

Dar de proces ce va fi?

badea harlea

Nimic nu va fi. Doară nu mă voi lăsa să mă tot purtaţi de nasi

mitru florii-cucului *(aparte)*

Doamne, mulţămescu-ţi, că putui face binele făr-a face rău.

POPIC ***(în mijloc)***

Şi cu aceştia împărţi birăul turtele.

TOANE

sau

VORBA DE CLACĂ

comedie în trei acte

P E R S O A N E L E

LUNCAN MARIA, soţia lui DOAMNA PLUTESCU SITILĂ
FRECĂŢEL, servitor la Luncan
MARANDA, fată în casă la Luncan
MIRZAC, portar
CASANDRA, soţia lui Mirzac
IFTIMIE EGOROVICI, birjar
CESAR GĂETAN STANTE-PEDE, chelar
PĂRINTELE CHIRIAC CHISĂLIŢĂ, popa satului
AVERCHIE BUCHILAT, dascăl
DOAMNA CLEVETIŢĂ
UN SERGENT DE POLIŢIE

A C T U L I

Salon mobilat cu eleganţă, la domnul Luncan.

S C E N A I

LUNCAN, MARIA şi doamna PLUTESCU

luncan
(este gătit a ieşi)

Dacă-ţi face o plăcere atît de mare, nu-mi pasă: să fie precum tu doreşti. Eu doream să petrec astă vară la moşie.

maria

Costică! Iarăşi la moşie?

luncan

Ferească Dumnezeu! Zic numai că aş fi dorit, dar acuma doresc dorinţa ta. Vom petrece vara în Alpii Sviţerei.

DOAMNA PLUTESCU ***(aparte, Intrerumpindu-şi lucrarea şi privind îngrijită la tineri)***

Iarăşi? Nu-mi place. El este prea bun, rău de buni 101

Vezi aşal Acuma te cunosc. Tu eşti tu. *(îl sărută.)* în Alpi! O, ce plăcere va fi aceea! Gîndul numai îmi umple sufletul de imagini grandioase. Am cetit multe despre Alpi. Vei vedea însuţi. Munţi troieniţi, a căror vîrfuri se perd între nouri, stînci pleşuve, verdeaţă bogată, pîraie nebunatece, rîpe sălbatece, prăpăstii adinei, adinei... şi apoi valea cu covorul ' primăverii... *(îl sărută.)*

luncan

Dar vezi, toate aceste le afli şi mai aproape. Tu nu cunoşti Carpaţii, Ceahlăul, Retezata, Valea Bistriţei...

m aria

Destul, destul! N-ai simţ pentru podoabele naturii! Ceahlău!... nu ştiu, chiar nici numele nu-mi place.

luncan

Eşti prevenită, dragă. Carpaţii sunt mai frumoşi decît Alpii, mai bogaţi, mai variaţi şi mai plini de poezie. în Alpi nu este doină, în Alpi nu auzi buciumul păstorului căutînd un ecou însutit prin văi. Este o frumuseţă fără de suflet. Alpii sunt nemţeşti; Carpaţii sunt româneşti.

maria

Nu te pricep. Nemţesc — românesc? Frumos este frumos; mai frumos este mai frumos, dacă este nemţesc, ori românesc. Nu este vorba de frumuseţă gîndită de om, ci de armoniile întîmplătoare cu care natura se împodobeşte pe sine însăşi.

luncan

Şi oare omul nu este şi el natură? Fiecare ţară este oglinda şi firea poporului care locuieşte în ea. Tăcuţi, ca şi oamenii ce locuiesc într-înşii, sunt Alpii, şi plini de duioasă veselie, Carpaţii. Nu, dragă Măriei

Mie nu-mi place tabloul fără de suflet, nici acela în care văd pe neamț muncind ca un dobitoc; îmi place tabloul în mijlocul căruia românul paşte oi, cîntînd o doină trăgănată, ştii tu, ca doina pe care o cîntă Maranda. *(Priveşte la orologiu.)* Dar eu trebuie să ies! Rămîne la vorba noastră.

MARI A ***(il sărută)***

Mamă! în sfîrşit, la Alpi!

DOAMNA PLUTESCU ***(prefăcindu-se indiferentă)***

Ştiu.

MARI A ***(dezmsardă pe Luncan)***

Costică este un suflet de om.

doamna plutescu

Numai să nu fie numai suflet.

luncan

Numai suflet? Nu pricep.

doamna plutescu

Gîndeşte şi vei pricepe.

luncan

Chiar nu pricep.

doamna plutescu

Pare-mi-se, ziceai că te grăbeşti. Nu-ți perde vremea.

luncan

Am încă vreme.

(Djamna Plutescu dă din umeri, apoi lucrează mai departe.) LUNCAN ***(primblindu-se itccăjil)***

Aluziuni în fiecare zi şi numai aluziuni. Mamă, astă lipsă de încredere mă supără.

doamna plutescu

Eşti prea supărăcios cînd nu ar trebui să fii, iară cînd cir trebui...

luncan

Astă aluziune o pricep. Da! ziceam că voi petrece vara la moşie, pentru că, în sfîrşit, să-mi văd moşia, dar, vezi, ea doreşte să petreacă vara în Alpi.

doamna plutescu

Şi, fireşte, cînd ea doreşte, toate motivele de a te hotărî altfel încetează la moment.

luncan

Mamă! Eu nu te pricep, doreşti ca...

doamna plutescu

Nu doresc nimic; fac numai o observaţie.

maria

(după o pauză)

Costică este un soţ bun. Vezi! noi de trei ani trăim împreună fără ca vreodată să ne fi certat.

doamna plutescu

Poate tocmai asta mă supără şi mă face îngrijită. Cearta tîrzie este cea mai rea. Este poate mai bine multe mici decît una mare.

luncan

Cum? iarăşi nu pricep.

Apoi dai Cine multă vreme nu face socoteală are să facă socoteală mare.

luncan

Dar noi nu avem nici o socoteală.

doamna plutescu

Nu? Bine ar fi. Eu mă tem însă...

maria

Ol Te înşeli. Noi niciodată nu ne vom certa. între noi cine ar putea să dea ocazie la o ceartă?

doamna plutescu

Nu ştiu. Dar unul dintre voi...

LUNCAN ***(priveşte la orologiu)***

Vremea trece. Desigur tu. Pal

maria

Mă rog, desigur eu?

luncan

Da! Tu, tu, vezi tu l (Voieşte să o sărute.)

(Maria se întoarce supărată.)

luncan

Mărio l Eu glumesc.

maria

Nu-mi plac asemenea glume.

luncan

Mărio! Nu fi nebună. Auzi! De-o singură vorbă.
Da, de una singură, care nu-ţi şede bine. Asemenea glume!

LUNCAN ***(necăjii)***

Ei bine! Dacă nu-ţi place gluma, vorbesc serios.

doamna plutescu *(aparte)*

Bravo!

MARIA ***(se întoarce spre el)***

Ştii că mata nu eşti cel mai delicat soţ?

luncan

întocmai precum mata nu eşti cea mai amabilă soţie!

Ei bine! Dar ce voieşti dumneata? Voieşti să arăţi că te poţi certa?

De fel! Voiesc numai să susţin şi eu o dată că ceea ce este, este.

maria

Şi, mi-ar plăcea să ştiu, ce e aceea ce este?

LUNCAN ***(primblindu-se)***

Astăzi, mîne, poimine, în fiecare ceas, în fiecare moment, o altă poftă, o altă dorinţă, o altă poruncă! Azi cravata albă nu-mi şede bine, mîni mănuşile vişinii nu se potrivesc, poimine pantalonii deschişi ori pălăria înaltă seamănă a burtă-verde, un tablou nu stă la locul său, o fereastă este prea mică, tapetele sunt fără de gust, casa este rău situată, un cal nu se potriveşte cu celălalt, mergem, nu mergem şi iarăşi mergem la teatru, ba mergem la soirée, ba stăm acasă. Azi la Alpi, mîne în Italia, poimîne în Brazilia, China ori chiar Sibiria!

maria

Şi ce însemnează această listă de păcate?

luncan

Nimic! Sunt hotărît a mă lepăda de ele.

maria

Hotărît? Ce minune! Domnul Luncan este hotărît!

luncan

(aşază mănuşile şi pălăria pe masă)

îţi voi arăta că nu sunt ce-ţi par a fi.

maria

(iritată)

Dumneata nu vei arăta nimic, că nu eşti în stare să arăţi.

luncan

Că nu sunt în stare? Destul! Acuma, mă rog, să-ţi păstrezi cumpătul. Poimîne plecăm la moşie; caută ca să faci pregătirile. *(Ia pălăria şi mănuşile.)*

maria

Iară eu zic că nu vom pleca.

luncan

Eu poruncesc ca să plecăm. Ai înțeles?

maria

Mă rog să nu-mi vorbeşti cu acest ton.

Cu o soție care nu-şi cunoaşte datoriile nu se poate vorbi cu alt ton.

maria

Asta e îndrăzneala mişeilor, domnul meu!

luncan

Te rog să cumpeneşti cuvintele.

MARIA ***(inăduşindu-şi plinsul)***

Domnul meu! Asta e obrăznicie! *(Trăglnd pe doamna Plutescu cu sine.)* Mamă, vino!

doamna plutescu

Dă-mi pace!

maria

Şi tu? (Merge.)

luncan

Mărio! Mărio! Un moment! Să vezi, am fost pripit. Te rog, mă iartă.

maria

(stă, apoi priveşte peste umăr)

Nu ți-i ruşine! (Iese în stînga.)

doamna plutescu *(aparte)*

Bravo! Asta a fost bună. *(Iese în dreapta.)*

Da! Să-mi fie ruşine. Ruşine să-mi fie, ruşine! O! dacă o iubesc însă atît de nebuneşte. Prin ce mă

stăpîneşte această femeie atîta? Nu mai sunt cine am fost. De cînd o cunosc, o iubesc, şi de cînd o iubesc, a intrat firea cînelui în mine: credincios ca şi cinele şi supus ca şi cinele. Ea nu mă iubeşte, nu mă poate 5 iubi. Ar trebui să fie ca mine. Mă iubeşte cum iubim cînii, caii cum îi iubim, rochiile cum se iubesc, nici aşa nu mă iubeşte, cum se iubeşte oglinda. Dar

vina este a mea. Nu sunt vrednic a fi iubit altfel. Trebuia să ştiu că am a face cu o femeie pe care trebuie să ţi-o supui, să o stăpîneşti pentru ca să te iubească... Şi cîtă simţire, cîtă patimă în astă femeie! A fi iubit de dînsa... şi dacă este cineva iubit? Cineva... cineva, oricine! Poate un suflet ca al ei să existe fără de amor? Ea nu mă iubeşte pe mine, pentru aceea trebuie să iubească pe altul. Pe altul, pe oricine, dar pe cineva, altfel nu ar fi precum este... Sunt un nebun! De unde scot eu... Şi dacă totuşi... totuşi... sunt un nebuni

S C E N A III DOAMNA PLUTESCU şi LUNCAN

doamna plutescu

(apare tn uşă)

Ziceai că ai să ieşi...

luncan

Apoi da.

doamna plutescu

Atunci caută-ţi de treabă.

luncan

Nu voi ieşi... Nu sunt dispus.

doamna plutescu

Bine. (Voieşte să iasă.)

Unde e Maria?

doamna plutescu

Maria? Pentru numele lui Dumnezeu, fii şi bărbat o dată! *(Iese.)*

luncan

Mamă! Mamă I (Iese în urma ei.)

S C E N A I V

maria

Mama nu e aici... O! Cît de nenorocită sunt. M-am lăsat orbită de bogăţia, de vorbele dulci ale acestui om şi de sfaturile mumei

mele. Tîrzie este, tîrzie, deşteptarea mea. Ah! Să petrec o viaţă întreagă legată de acest om, pe care trebuie să-l despreţuiesc, o femeie boită cu colori, ce samănă a bărbăţie. Mă iubeşte. Ce farmec are pentru mine, ce satisfacere îmi este insă iubirea acestui om?... O viaţă perdută, perdute visuri, perdute idealuri, la care nu mai pot gîndi. Mîndru, puternic, aspru în hotăririle sale... astfel este.

SCENA V FRECÂŢEL şi MARIA

FRECĂŢEL

Mă rog, sărut mînile. Birjarul este aici, aşteaptă la poartă...

MARIA

Spune stăpînului tău, dacă-ţi place. *(Iese.)* 110

FRECAŢEL ***(priveşte uimit în urma ei)***

„Spune stăpinului tău dacă-ţi place." Zău aşal Mare vorbă I Ca şi cînd ea nu ar fi stăpîna mea şi ca şi cînd stăpînul meu nu ar fi al nostru. Hm! cum se ducea, parc-ar fi pişcat-o un ţînţar, şi amarnică era, parc-ar fi mincat mere pădureţe. Din trandafir răsar flori de cucută; mierla fură puii de găină: pesemne cuconaşul iarăşi a luat ciubotele cele păcătoase. Tot pe plac îi face, iară cînd nu-i face pe plac... Aşa n-am văzut-o încă... Foc şi ardeii Nu, să nu pui credinţă în nevasta tînără. Te suceşte pe lîngă deget, îţi face capul toacă şi moară de vint. Văd eu cu Maranda. Hei! hei! omul trebuie să fie păţit. Din multe neca- zuri, multă învăţătură: iaca, eu, unul, nu mă dau după vorbele nevestelor. Marando!

SCENA VI

MARANDA şi FRECĂŢEL ***(Maranda vine grabnic din stingă, apoi să opreşte în faţa lui Frecăţel.)***

FRECAŢEL

Ştii tu că stăpîna ta este o ciupercă veninoasă?

MARANDA

Ştii tu că stăpînul tău este un burete usturoi?

FRECAȚEL

Stăpînă-ta este o ciocîrlie cucuiată, o cloşcă zburlită, o buhă rotită-rotogoală, cu capul iaca aşa, iaca aşa! *(Arată.)*

maranda

Stăpînul tău este un curcan, o veveriță, un magar cu iasca aprinsă în ureche, iaca aşa, iaca aşal *(Arată.)*

FRECAȚEL

Nu-ţi bate joc de stăpînul meu, că te-nvăţ cinste şi omenie! Auzi?

maranda

Nici tu nu-ţi bate joc de stăpîna mea. Nu m-oi lăsa !

frecaţel

Toate sunteţi făcute pe-o măsură. Şi tu eşti ca ea. Muierea rămîne muiere. Ştii tu? Toate femeile puse într-un car desfundat nu plătesc, cu car cu tot, un fir de neghină.

maranda

(supărată)

Bine! Bine că ştiu. (Voieşte să meargă.)

frecaţel

Marando ! Auzi tu, Maranduţă! Mărăndulică! Su- fleţel. Dar fii cuminte. Nu vezi tu că de tine nu e vorba? Zău, mi se rupe sufletul cînd văd că te amă- răşti. Tu eşti fată bună... Zău că eşti, pe sufletul meu, auzi tu? Zău, de tine n-am zis!

MARANDA

(muiată)

Apoi ce zici dară?

frecaţel

Vezi! Am zis numai aşa. Mă mînca limba şi mă frecam! Tu nu eşti ca stăpîna ta.

maranda

Nici de ea să nu zici de rău, că mă supăr.

frecaţel

Dar dacă cuconaşul este un suflet de om! Să mă crezi... Nu te supăra... Nu mai zic nimic. Ia, vezi, tac... *(Aparte.)* Vai, maică! Dar tare ţine la ea.

S C E N A VII MIRZAC şi cei de mai sus

MIRZAC ***(intră cu o mătură în mînă)***

Birjarul aşteaptă la poartă. Iese cuconul, ori nu iese?

frecAţel

Măi I Dacă intri aici, vorbeşte cu cinste!

mirzac

Dar cine eşti, măria-ta, jupîne-şterge-ciubote?

MARANDA

Auzi tu, aici nu face sfadă, că te scot cu periuşca asta ca pe un pui de curcan de-aici.

MIRZAC

Cată măi 1 Că, zău, mare cucoană s-a făcut vîntură- colbărița asta!

FRECAȚEL

De dînsanu teacăța, că ai cu mine de lucru. Auzi! Locul tău este la poartă. Să grijeşti ca nime să nu-mproptească gardurile, ca să nu intre ciinii în ogradă, asta e slujba ta.

SCENA VIII CASANDRA şi cei de mai sus

CASANDRA

Iaca! Vezi aşa! N-am zis eu? Am ştiut că pupăza asta vă ține pe toți ca pe nişte matahale. Auzi tu! Îți spun că bărbatului meu să-i dai pace, că-ți scot ochii din cap!

MIRZAC

Muiere! Aici nu face larmă, că te dau de-a dura pe scări!

MARANDA

Te du la cotețul cu gîşte dacă vrei să-ți afli lucru de sama ta.

CASANDRA

Eh! Vă-nțelegeți cu toții. *(Către Mirzac.)* Aşteaptă tu numai, că-i veni tu acasă! *(Către Maranda.)* Iar io pe tine te-oi prinde eu în ogradă!

FRECAȚEL

Hui! Vai! Cum ziseşi? Că prinzi în ogradă? Cine? Cum? Pe cine? îți tai ghearele, îți pilesc colții, îți pun pedecă pe limbă... Auzi tu? De ea să nu te acați! *(Către Mirzac.)* Să-ți pui pază la nevastă, că ne facem cuc şi claie, eu deasupra, voi dedesubt.

SCENA IX BIRJARUL şi cei de mai sus

BIRJARUL

(intră cu biciul în mînă)

Eu sunt Iftimie Egorovici, mă rog la d-voastre, *(scoate o tarifă)* birjar de strada, domnilor d-voastre.

MIRZAC

Apoi dacă eşti birjar?

FRECAȚEL

De ce nu stai la birjă?

birjarul

Am stat vreme multă, mă rog d-voastre.

casandra

Te întreb, cum cutezi să intri în ogradă fără a fi dat... mie să-mi fie dat de ştire?

maranda

Şi apoi intră ca şi cînd cine ştie cine ar fi el.

frecăţel

Şi ce vrai? Dacă eşti birjar, stăi, aşteaptă. Auzi?

BIRJARUL

(retrăgindu-sej

Mă rog la d-voastre, eu sunt Iftimie Egorovici, birjarul, şi stau de multă vreme la uliţă, eu şi caii, trei inşi, mă rog.

S C E N A X UN SERGENT DE POLIŢIE şi cei de mai sus

SERGENTUL

Ce larmă este asta? Pare că stai într-un cort de ţigani. Tu, măi, ce nu stai la birjă?

frecaţel

Măi 1 Cine te-a chemat aici?

m1rzac

Locul tău este pe uliţă.

casandra

Tu, dulău de colţuri 1 Crezi că aici eşti în birt?

maranda

Vai, Doamne, s-adună aici, încît ne fac de batjocură I

birjarul

Mă rog, Iftimie Egorovici, birjar.

frecăţel

Bine, frate! Am auzit acuma că eşti birjar. *(Călră sergent.)* Ie-l măi şi du-l de-aici !

serokntul

Că dracul n-are de lucru! V-aş ducc pe voi pe toţi, aşa buluc, precum sunteţi, să vă anin de un gard şi să cîştig parale cu voi.

frecațel

Ieşi afară! Toarne naiba apă rece peste capetele voastre! Haide, una după alta să vă curățiți de-aici. Birjă, dulău, dulaiță, cioară, capăuaşi...

S C E N A X I DOAMNA PLUTESCU şi cei de mai sus

doamna plutescu

Dumnezeule! Scandalul acesta! Ce vreți voi aici? Chematu-va cineva?

frecațel

Ei! S-au adunat, cum se adună vrăbiile la... vream să zic ca vrăbiile la păsatul puilor. Haide! Măi! N-auziți că puteți merge?

S C E N A XII DOAMNA

CLEVETIȚĂ şi cei de mai sus *(Doamna Clevetiță intră*

afectată, apoi stă.)

doamna plutescu

Ah! Madame! *(Aparte.)* Numai asta a mai lipsit!

doamna clevetiță

Bonjour, ma chère! *(Aparte.)* Oare ce vor să zică aceştia? *(Tare.)* Dar Maria este bine?

Puteţi merge! *(Către doamna Clevetită.)* Este... ah! tocmai vine.

SCENA XIII

MARIA şi cei de mai sus

MARIA ***(în sine)***

Dumnezeule! Ce vreau aceşti oameni? Şi doamna Clevetiţă. Numai asta a mai lipsit. Mîne ştie oraşul întreg. *(Către Clevetiţă.)* Ma chère, mă iartă...

DOAMNA CLEVETIŢĂ ***(privind împrejur)***

Te supăr poate...

SCENA XIV

LUNCAN şi cei de mai sus

LUNCAN ***(intră, apoi stă confuz)***

Ce vreţi voi aici? Scandal public! *(Merge la Maria şi-i zice încet.)* Ca să evitezi un scandal, ca să nu ne faci de rîs, fă faţă bună şi mă sărută.

MARIA ***(după o pauză)***

Domnule, dă-mi pace cu aste apucături! Ai dorit scandal, şi-l ai!

doamna plutescu

Mărio!

doamna clevetită

Aha! Şarmant!

casandra

I-o zise cum se cade!

Mulţămesc, doamna mea! într-adevăr, vă mulţă- mesc. Frecăţel! Mergi la „Otel Burlac" şi-mi ia două sau trei odăi.

maria

Este de prisos. Voi merge eu. Marando!

MARANDA ***(aparte)***

Ei! Apoi Frecăţel?

FRECAȚEL ***(aparte)***

Vezi bine! Aşa! Iaca, şi Maranda merge.

doamna clevetită

Romantic!

doamna plutescu *(aparte)*

Acuma nu ştiu cum are să fie.

BIRJARUL ***(intinde tarifa lui Luncan)***

Mă rog la d-voastre, eu sunt Iftimie Egorovici, birjar de stradă.

(C o r t i n a   c a d e .) **în „Otel Burlac"**

S C E N A   I

LUNCAN şi FRECĂȚEL

luncan

(şede pe canapea; el este îmbrăcat, dar cămeşa ii este dezbumbată şi cravata desfăcută)

Nu e nici un bumb 1

frecAțel

(intră, aducind în mînă un degetar, un ac mare, în care este tras un fir de ață groasă)

Ac, ață şi degetar.

luncan

Acesta e ac? Acesta e par, măi! Şi asta e funie. Aşa crezi tu că-mi vei coase bumbul?

fhecAțel

Lăsați numai în grija mea. (Scoate un bumb mare.) Iaca şi bumbul! (Se face a coase.)

luncan

Măi! Tu nu eşti cu toată apa. Acesta nu-i bumb, ci rotiță de plug.

frecățel

Lăsați, mă rog, lăsați numai în grija mea. Aşa ține în veci! *(Cată locul unde se coase bumbul.)* Aici. Aşa! Na! Iaca! Nu e cu bine!

luncan

Ce e?

frecAţel

Este bumb. Aţi luat cămeşa pe dos. Nu e cu bine. O s-aveţi vorbe cu cineva.

LUNCAN
(pipăieşle cămeşa)

Chiar este pe dos.

frecAţel

Spun eu că fără muieri nu se face lumea. Maranda s-ar pricepe mai bine la lucruri de acestea.

luncan

Chiar am luat cămeşa pe dos. Măi, tu eşti un prost. FRECAŢEL

Aşa, tocmai aşa! Nu e cu bine.

S C E N A I I

SITILĂ şi cei de mai sus

sitila
(intră, apoi stă în mijloc)

Domnul A. este căsătorit şi trăieşte zile fericite, într -una din aceste zile fericite, domnul A. se pune la masă, o muscă se pune pe nasul lui, el dă după muscă, o ucide, iară musca ucisă cade în supa amabilei sale soţii: scenă de familie, supărare şi dispărţenie.

frecAţel
(se mişcă succesiv spre uşă; aparte)
îi umbla gura ca clopoţelul pe peatra de moară.
(Luncan se scoală confuz şi-şi îmbumbă surtucul.)

SITILA
(continuind)

Domnul B. este căsătorit şi trăieşte zile fericite, într-una din aceste zile fericite, domnul B. află scris cu degetul pe fereastra asudată un B. şi întreabă cine a scris pe acest B. Amabila sa soţie răspunde că nu ştie. Scenă, supărare şi dispărţenie.

luncan

Ei, dar...

SITILA

Domnul C. este căsătorit şi trăieşte zile fericite. Dar amabila sa soţie are un căţeluş minunat. într-una din acele zile domnul C. calcă pe coada căţeluşului; căţeluşul scheaună: scenă, supărare şi dispărţenie.

luncan

Ce vra...

SITILA

Domnul D. este căsătorit şi trăieşte zile fericite, într-una din zilele fericite o cioară zboară peste casă. Domnul D. zice că n-a fost cioară: scenă, supărare şi dispărţenie.

FRECAŢEL

(ajuns la uşă)

Nu se mai opreşte. Ferească-ne Dumnezeu de cămeşile întoarse pe dos.

sitila

Domnul E. trăieşte zile fericite. într-una din fericitele zile băietul din casă sărută pe fata din casă. Scandal public, scenă, supărare şi dispărţenie.

frecaţel

(aparte)

A! Vezi măi! Acuma are să se acaţe de mine. Te ţine de cei întorşi pe dos. *(Iese.)*

luncan

Eu te ţineam om cu minte.

sitilA

Şi eu pe tine. F.G.H.I. Domnul Luncan este căsătorit şi trăieşte zile fericite. Într-una din aceste zile fericite se iveşte întrebarea cine ar fi vinovat dacă s-ar întîmpla ca cineva să fie vreodată vinovat. Chestiunea e vitală. Ba tu, ba tu, ba el, ba ea: scenă, supărare şi dispărţenie, dispărţenie pînă la omega.

luncan

Ai sfîrşit? Sfîrşeşti?

sitilA

încă nu! Apoi A. ia pe soţia lui B., B. pe a lui C., acesta pe care o avuse D., iară eu, sau un alt burlac ca mine, pe a ta, dacă ai avea bunăvoinţa ca să te lepezi de dînsa.

luncan

Cum? Ce? în ce chip crezi? Că...

sitila

Că dacă tu te-ai lepăda de soţia ta, eu, ca amic al tău, sunt hotărît... Este cea mai amabilă femeie.

luncan

Dar', este amabilă, foarte amabilă. Dar... tu într-adevăr ai dori să...

Da! De vreme ce tu ești hotărît să...

LUNCAN

De unde? Cine-ți spune ție că sunt hotărît? Să nu facem glumă. Chestiunea este cu mult mai serioasă decît ca să fie permis a o lua în glumă. Firește, întîm- plarea este ridicolă; dar află că are un fond serios, între noi supărarea era ascunsă; sufletele ne erau agitate; numai momentul zbucnirii lipsea, și acesta a venit de la sine. Știi...

SITILA ***(se așează)***

Ascult... Actul al doilea! Cortina se ridică; eroul intră în scenă; iară noi ne luăm batistele și le ținem la îndemînă, căci tristă este întîmplarea și înfricoșat era să fie deznodămîntul.

LUNCAN

în sfîrșit, tu poți glumi.

SITILA

Ferească-mă Dumnezeu! Dar nu mă vezi în cea mai tragică dispoziție? Ea te-a supărat greu, te-a vătămat. Demnitatea ta, poziția, însemnătatea socială... știu, pricep!

LUNCAN

Dacă tu ai fi în locul meu, eu nu aș vorbi astfel cu tine? Amice! Eu sunt un om nenorocit! Am răsfățat prin slăbiciunea mea o femeie pe care o iubeam atît de mult și care era atît de minunată. Dacă astăzi ea este cea inai tonatică femeie, vina o simțesc, este a mea.

SITILA

(aparte)

Omul are drept. *(Tare.)* îmi mărturisesc păcatele și mă pocăiesc. Tu, Doamne, cunoști vinovăția păcă- toasei tale slugi, îndură-te de mine și iartă fărădelegea mea!

Mă superi. Ea m-a vătămat și totuși nu m-a vătămat, căci mi-a spus numai adevărul. Tocmai aceea apasă asupra sufletului meu, căci din vina mea ea nu mai este precum a fost. Amice, caracterele noastre se potriveau odinioară: astăzi nu se potrivesc. Și acolo fericirea, ba chiar numai împreună viețuirea este peste putință unde suflet cu suflet tinde spre vecinică ciocnire.

Unde suflet cu suflet tinde spre vecinică ciocnire.

luncan

Tu nu mă pricepi, ori nu voieşti să mă pricepi.

SITILA

De ce nu? Ce este mai clar? Unde suflet cu suflet tinde spre vecinică ciocnire... Şi apoi ce ai de gînd? Ce eşti hotărît a face?

luncan

Hotărît? Dar este într-o stare ca a mea o hotărîre cu putinţă?! Ea nu mă iubeşte mai mult, pentru că nu mă poate respecta, iară temelia iubirii femeieşti este respectul către bărbat. Trebuie s-o fac să simtă că sunt bărbat.

SITILA

Aha! Acum ni se înfăţişează eroul în deplina sa deosebire dramatică... Fleacuri nemţeşti, dragă, năs- cocituri făcute de dragul vremii, în care ni se urăşte.

luncan

Sunt adevăruri reale, care alcătuiesc temelia împreună-vieţuirii conjugale!

SITILA ***(cu seriozitate afectată)***

Apoi da! În sfîrşit, luînd toate consecinţele în urmarea lor cazuală, nu se poate pune la îndoială că,

privită din punctul de vedere aprioristic al abstracției absolute în raport cu adevărul luat din instituțiuni aposterioare, care nu este decît o formă de manifestare a acestui absolut permanent în indivizibilitatea sa individuală, ai cu desăvîrşire drept. Căci, precum este constatat prin normele empirice ale percepției intelectuale, din punct de vedere obiectiv, privită în subiectivitatea sa transcendentă, fără vreo atîrnare de la corelațiunile întîmplătoare ale într-însului său real, viața nu este decît substractul momentan, aşa să zic fixat, al oglindirii armoniilor universului în sufletul nostru, luat ca formă individuală a extinderii metafizice, fără nici o corosivitate transcendentă către vreo antinomie a temeiului antic al nostru... Judecind astfel...

LUNCAN

Nu-ți bate joc de minei

SITILA

Ei! Să fim dară serioşi. Nu simți tu că te faci de rîs?

LUNCAN

Da, în aparență.

SITILA

Cine pare, este. Ridiculul este numai aparență. Să vezi! Am fost astăzi la Maria. Ea este tocmai ca tine: tocmai atît de vinovată, tocmai atît de pocăită. în ochii ei tu eşti tocmai atît de nevinovat ca şi ea într-ai tăi. Și apoi, curios lucrul Tu fugi de-acasă; ea fuge de-acasă; tu la otel, ea la otel. Două firi care nu se potrivesc.

LUNCAN

Ce-a zis ea? A vorbit de mine? Ți-a spus ceva?

SITILA

Poftim omul care nu-şi iubeşte soția şi stă despărțit de ea!

LUNCAN

Am zis eu că n-o iubesc? 1 Te rog, ce-a zis?

SITILA

Nimici A zis numai c-ar veni să te roage de iertare, dar se teme că vei primi-o cum te-a primit ea pe tine.

LUNCAN

Cum zici? Se teme? Ea se teme? Altfel ar veni?

SITILA

Da, da! ea a zis aşa, cu gura ei plăcută.

LUNCAN

Apoi aşa vorbeşte! Atunci trebuie să merg numai- decît. Cum de-mi spui tu asta abie acuma? Nu te pricep!

SITILA

Stăi puțin. Mai încet! Oare nu ar fi mai bine să vină ea la tine? Eu cred că...

LUNCAN

Scrupuli zadarnice! Ori nu este destul că a voit să vină? Politeța... şi apoi, într-adevăr, eu sunt vinovat.

SITILA

Fă cum îți place! Dar eu cred că ar fi mai bine să o pregăteşti.

LUNCAN

Cum aşa?

SITILA

Eil îi poți trimite servitorul ca să-i spună că vii. *(Se scoală.)* Dar eu mă grăbesc să merg la tribunal.

LUNCAN

Să trimit? Ei, frateI Dar trece o mulțime de vreme.

S1TILA

Și, se-nțelege în răstimpul acesta pot să se întîmple multe.

LUNCAN

Să se întîmple? Cum? Ce crezi tu?

SITILA

Lucruri mari! Poate cineva să-i încurce mințile.

LUNCAN

Cum pricepi tu asta? Cum o pricepi? Ce vrai să zici? Amice! Fii sincer, tu ştii vreun secret?

SITILA

Păcatele mele! Chiar ai nebunit! Dar fii om cu minte: îți trimite servitorul şi apoi fă celelalte... *(întinde mîna.)* Noroci *(Merge.)*

LUNCAN

Adio!

SITILA

(aparte)

Iară eu am să-ți netezesc calea. *(Iese.)*

LUNCAN

Ce vrea el să zică? Să-i încurce mințile? Cum? Cine? În ce chip? Sunt opt zile de cînd n-am văzut-o!... Omul poate avea dreptate. *(Deschide uşa şi strigă.)* Frecățel! Nu, voi merge însumi. Zice că o va lua el dacă mă lepăd de dînsa? Trebuie să merg... Ba! Frecățel!

S C E N A   I I I   FRECĂȚEL şi LUNCAN FRECAȚEL

(intră, apoi stă)

Am venit, mă rog.

LUNCAN

Să mergi la otel „Martha".

FRECAȚEL

Unde este Maranda. Ştiu, mă rog. *(Voieşte să meargă.)*

LUNCAN

Ce vrai?

FRECAȚEL

Să spun să vină să vă întoarcă cămeşa. *(Merge.)*

LUNCAN

Stăi! Să spui soției mele că voi veni azi la ea. **FRECAȚEL**

Aşa, am ştiut. Fără muieri nu se face treabă. Să-i spun. *(Merge.)*

LUNCAN

Stăi, măi!... S-a dus.

S C E N A   I V   La otel „Martha" MARANDA şi CHELARUL

MARANDA ***(face rinduială prin casă)*** Aşa sunt bărbații. O săptămînă de zile, şi nici unul- nu vine. Şi stăpîna mea tot tristă este; nu ştiu ce are să iasă din toată treaba..

(Chelarul intră încet.)

Ce vrei?

CHELARUL

Apoi vreu eu ceva. *(Aparte.)* Frumuşică! *(Tare.)* Aşa-i că tu eşti fată de omenie?

MARANDA

Ce treabă ai dumneata?

CHELARUL

Ştii, ţi-aş spune un lucru care nu se dă mai departe.

MARANDA

Nu trebuie să-mi spui nimic.

CHELARUL

N-are doamna ta pe nime?

MARANDA

Ce să aibă? Pe cine să aibă?

CHELARUL

Ştii, aşa cum nu se poate spune.

MARANDA

Obraznicule, să te curăţi de aici, că-ţi rad o palmă de-i vedea stelele jucînd hora pe cer şi-ţi vor ţiui urechile trei zile şi trei nopţi!

CHELARUL ***(voieşte s-o îmbrăţişeze)***

Nu fii aşa, aşa de dîrză. ***(Maranda ii dă o palmă.)***

CHELARUL

Aşa! Asta fuse una.

MARANDA

Şi dacă nu te cotoroseşti de aici, îţi dau şi pe sora-sa cea mai mare.

CHELARUL ***(scoate o scrisoare)***

Am aici o scrisoare pentru mata.

MARANDA

Dac-o ai, ad-o încoace!

CHELARUL

Aho! Asta nu se dă numai iacă aşa... *(Arată scrisoarea.)* Ei, vezi?! Hîrtie frumoasă, scris frumos şi miroasă a dragoste.

MARANDA

Obraznicule!

CHELARUL

Pst! Cine mi-a dat-o a spus ca să nu spun nimănui.

MARANDA ***(ia scrisoarea, apoi priveşte la ea)***

Asta-i? *(Aparte.)* Să fie oare cucoana? Nu poate fi! *(Către chelar.)* Să nu spui nimănui 1

CHELARUL ***(o cuprinde cu braţul)***

Şi ce-mi dai să tac?

MARANDA ***(se desface; aparte)***

Oh! Cît e de obraznic! (Ascunde scrisoarea.)

CHELARUL

Să văd unde ai pus-o.

Cară-te!

CHELARUL

Auzi, drăguță, stați multă vreme aici?

MARANDA
De dragul matale, nici cît cîntă cucul!
(S-aude un clopoțel.)

CHELARUL
Acela sună de dragul meu I

MARANDA
Tot să sune cît vei fi aici.

S C E N A V

FRECĂȚEL şi cei de mai sus *(Frecățel apare în uşă.)*

CHELARUL
Dar să te sărut înainte de-a mă duce. *(0 sărută.)*

CHELARUL ***(dă înapoi spre uşă)***
Eu sunt Cesar Găetan Stante-Pede, chelar aici în casă. *(Se furişează pe Ungă Frecățel şi iese.)*

MARANDA
Vai, Doamne, Frecățel!

FRECATEL ***(mtrge spre Maranda)***
Aşa! Aşa, Marando! Ce s-a făcut aici? Ce-a fost? Auzi, ce ai făcut?

MARANDA

Zău, să mă crezi, obraznicul cela...

FRECAȚEL

Taci! Am văzut. Sară-mi ochii din cap, c-am văzut 1 Auzi tu? Auzi tu, Marando? Aşa lucru! Heu! Săracul de minei Ce să fac eu cu tine acuma? Ce să fac, Marando?

MARANDA

Auzi, Frecățel, nu te amărî, că rău n-a fost nimic. Nimic n-a fost.

FRECAȚEL

Nimic? Dar ce caută el aici? Ce caută?

MARANDA

A fost numai să aducă...

FRECAȚEL

Ce s-aducă?

MARANDA

Nu-ți pot spune, Frecățel.

FRECAȚEL

Aşa? Nu poți spune?

MARANDA

Zău, nu pot!

FRECAȚEL

Acela nu e lucru cinstit ce nu se poate spune.

MARANDA

Frecățel! Să nu spui nimănui... 0 scrisoare.

FRECAȚEL

Scrisoare? Ce scrisoare? Unde? Care? Cui? La ce?

MARANDA

El mi-a dat-o ca s-o dau la cucoană.

MARANDA

Frecățel, auzi! Nu cere scrisoarea, că nu ți-o pot da.

FRECAȚEL

Scrisoarea să mi-o arăți!

MARANDA

O, Doamne! Dar să nu spui nimănui! *(Scoate scrisoarea.)*

FRECAȚEL

Adă scrisoarea!

MARANDA ***(ii întinde scrisoarea)***

Nimica toată.

FRECAȚEL ***(ia scrisoarea şi priveşte la ea din***

MARANDA

Da! Nimic, precum vezi.

FRECAȚEL

Ce stă în scrisoarea asta?

MARANDA

Nu ştiu.

FRECAȚEL

De la cine e scrisoarea?

MARANDA

Nu ştiu. Chelarul a zis că i-a dat-o... dar să nu crezi nimic.

FRECATEL

Cine i-a dat-o?

MARANDA

Un cuconaş care a zis că nu spuie nimic, auzi? nimic 1

FRECATEL

Aşa? Să nu spuie nimic? Pentru ce să nu spuie?

MARANDA

Vezi, poate că... dar să nu crezi, cucoana e cinstită.

FRECATEL

Cinstită ca şi fata sa, care se sărută cu chelarii.

MARANDA

Frecățel, nu mă ocări, că mă omor de amar. **FRECATEL**

Tacil Taci tu, tu, cum să-ți zic? Scrisoarea asta o duc la stăpînul meu.

MARANDA ***(sare să ie ie scrisoarea)***

Să-mi dai scrisoarea. Auzi? Scrisoarea. Dă-mi scrisoarea.

FRECATEL

Du-te de-aici 1 O duc, să vază cine e soția sa, cum am văzut eu cine eşti tu.

MARANDA

Frecățel! *(Plinge.)* Scrisoarea!

FRECAŢEL ***(se luptă cu sine)***

Nu plinge, auzi, nu plinge! Să nu fiu cine sunt dacă nu rup scrisoarea asta în bucăţi! *(Zvirle scrisoarea la pămint.)* Iată-ţi-o! Acuma nu plînge... Marando! Ce să fac eu acuma? Să porţi tu scrisori de acestea. (O *ia de umeri.)* Marando! Ştii tu ce eşti? Nu vreau să-ţi spun, mi-e ruşine, auzi, mi-e ruşine!

MARANDA

Frecăţel! Dragă Frecăţel! Nu crede, vezi...

FRECAŢEL

Tu te săruţi cu chelarii, şi stăpîna ta primeşte scrisori de dragoste.

MARANDA

Nu i-o dau, chiar n-o dau.

FRECAŢEL

Nu te cred. Te-am prins în păcat. Eu nu pot dormi de dragul tău, şi tu... Ah! dacă te-aş putea ucide, sfărma ca pe un pui de pasere, nu mi-ar fi milă de tine şi nu mi-ar părea rău. Să-ţi scot ochii, să-ţi ard obrajii, să te sluţesc. Du-te, du-te! *(O împinge de la sine şi merge repede spre uşă.)*

MARANDA ***(se acafă de el)***

Stăi! Rămii! Frecăţel! Mă ucid, Frecăţel! *(S-a dus.)* S-a dus! Să crează el de mine. *(Plînge.)* Scrisoarea asta! *(Ridică scrisoarea.)*

SCENA VI

MARI A, MARANDA şi DOAMNA PLUTESCU

MARI A

(intră prin fund)

Pe scări am intilnit pe Frecăţel. A fost el aici?

Da, a fost aici.

Ce voieşte?

MARANDA ***(turburată)***

A venit... mă rog... fiindcă... a fost... pentru că.

MARIA

Aha! El a fost la tine...

MARANDA

DOAMNA PLUTESCU ***(intră în urma Măriei; aparte)***

Mă tem că iarăşi nu-i bine. Ce caută Frecăţel aici

MARIA

Mamă! Pare-mi-se că azi vom avea o vizită.

DOAMNA PLUTESCU

N-ar fi însă mai bine ca noi să facem o vizită?

MARIA

Nu. Va veni el: el trebuie să vie.

DOAMNA PLUTESCU

Şi dacă nu vine?

MARIA

Vine. Eu ştiu că vine. Sunt opt zile de cînd rezistă opt zile sunt mult, prea mult.

DOAMNA PLUTESCU

Să nu te amăgeşti.

Cunosc bărbații. El nu credeam că este atît de tare; dar în sfirşit tot este. Marandă! Vino şi-mi ajută. *(Iese.)*

(Maranda iese în urma ei.)

DOAMNA PLUTESCU

Nu mai rămîne îndoială cum că el va veni, şi toate toanele au să înceapă din nou. Nu mai pricep bărbații de astăzi. înțeleg ca să-şi iubească soțiile, dar asta» este prea mult. Noi ne creştem fetele, ei Ie alintă, şi apoi tot ei se plîng. *(Iese.)*

S C E N A VII CHELARUL şi mai tîrziu MARANDA CHELARUL

(intră încet)

Mi-ar plăcea să dau de cucoană, să-I spun că eu am adus scrisoarea. Pentru asemenea scrisori se dau' bacşişuri grase. Şi apoi frumuşica cea dîrză... Numai să nu mă prindă iarăşi matahalele. Vai I Că urft cătax la mine. Să mă ie în dinți. Brr!

MARANDA

Ce cauți aici?

CHELARUL

Pe tine te caut, drăguță. (Voieşte s-o cuprindă cu* brațul.)

MARANDA

Să nu fiu fată de nu-ți scot ochii!

S G E N' A VIII

LUNCAN şi cei de mai sus

LUNCAN ***(inlrind)***

întocmai precum a zis Frecă țel.

MARANDA ***(aparte)***

Vai, Doamne! cuconaşul!

LUNCAN

Acasă-ți este stăpina?

MARANDA

E acasă.

LUNCAN

Spune-i că aş dori să-i vorbesc.

(Maranda iese.) (Chelaiul voieşte să iasă.) LUNCAN

Stăi puţin. Ai dat doamnei scrisoarea?

CHELARUL

Ce scrisoare?

LUNCAN

Scrisoarea ce ţi-am dat. Uită-te bine la mine.

Mă rog, nu dumneata, altul mi-a dat, adică... mă rog... nu ştiu de scrisoare.

LUNCAN ***(il împinge afară)***

Ticălosule!

S C E N A I X

MAR IA şi LUNCAN ***(Luncan se înclină rece, dar politicos.) (Maria intră cu mindrie, apoi stă turburată în faţă cu Luncan.)***

LUNCAN

Venirea mea este poate inoportună.

MARIA

O, de fel! Puteam să fiu pregătită. O aşteptam»

LUNCAN

Cu atît mai bine! *(li face semn să se aşeze.)* Vă puteţi gîndi că această convorbire aş dori să fie cît se poate de scurtă. *(Se aşază.)*

MARIA

(aparte)

Nu pricep tonul acesta. *(Tare.)* Vorbiţi. *(Şede.)'*

LUNCAN

Veţi fi poate surprinsă dacă vă mărturisesc că privesc întreaga viaţă ca o farsă care mă dizgustă: nu-mii plac dar scenele dramatice; doresc să fiu scurt.

MARIA
(aparte, neliniştită)

Ce vrea să zică? *(Tare.)* Suntem în aceeaşi dispoziţie.

LUNCAN

Poate da, poate ba, totuna. Să rămînem la treaba, ce ne ocupă.

MARIA
(necăjită)

Şi eu vă rog.

De prisos. Cred că niciodată nu v-ați îndoit şi nici acuma nu vă îndoiți despre iubirea mea pentru dumneavoastră.

MARIA

Este neapărat ca să vorbim de aceasta?

LUNCAN

Dar[1], căci tocmai iubirea mă îndeamnă ca să vă ffac o propunere pe care trebuie s-o şi aşteptați de la mine.

MARIA

Nu ştiu... da, tocmai...

LUNCAN

Este de prisos. Ne înțelegem şi fără vorbe astă dată. « Fiind însă vorba de interes, suntem nevoiți a ne înțelege pînă la amănunțimi. Sunt hotărît... datoriile ce am către dumneavoastră ca fosta mea soție...

MARIA ***(se scoală)***

Ce vrea să zică asta?

LUNCAN

Tocmai aceea ce doriți. Vă pot ruga să fiți liniştită?

MARIA ***(se aşează)***

Nici nu am fost neliniştită... Cu drept! Şi eu doresc.

LUNCAN

Cu atît mai bine! Precum ştiți, dumneavoastră erați o fată săracă, şi acuma eu...

MARIA

Domnul meu!

Voiesc numai să-mi stabilesc datoriile ce am către dumneavoastră. Vă rog însă puțină răbdare.

Nu sunt mai puțin răbdătoare declt dumneavoastră.

Cu atît mai bine. N-am avut însă norocirea ca să-mi cîştig simpatiile dumneavoastră. Poate nu am fost, vrednic.

Precum ziceți.

Cu atît mai bine. Recunosc însă că în timpul scurtei noastre căsătorii ați avut destulă amabilitate către mine.

Sunteți generos!

Deşi ochii, inima şi glndul dumneavoastră cu încetul se depărtau de la mine, Indreptîndu-se spre altul, care era poate destul de vrednic, ori cel puțin mai vrednic decît mine.

(se ridică.) Cum

să înțeleg aceste vorbe?

LUNCAN

Ele au un singur înțeles, foarte limpede.

Vă rog, mai departe nu putem merge. *(Se întoarceP aparte.)* Ce vrea omul acesta?

LUNCAN ***(se ridică, apoi după o pauză)***

Să mărturisiți înşivă. Mă ruşinez, sunt nenorocit, dar este incontestat că ați aflat că cu altul ați putea fi mai fericită.

MARIA

Cine v-a spus?... Aşa este precum ziceți.

LUNCAN ***(scoale un act şi-l dă Măriei)***

Binevoiți a iscăli această hîrtie.

MARIA

Ce hîrtie? (Ia şi citeşte.)

LUNCAN ***(aparte)***

Adică totuşi... totuşi.

MARIA ***(dă hirtia)***

Nu iscălesc 1

LUNCAN

LUNCAN

Şi pentru ce nu?

MARIA ***(agitată)***

Pentru că această propunere este obraznică.

LUNCAN

Nu doriţi dar să vă dispărţiţi?

MARIA

Nu doresc de la dumneata nimic, şi cu atît mai puţin cele 10.000 de galbeni ce te îndatoreşti a-mi da.

Doamna mea! *(Aparte.)* Cum îi arde fața! *(Tare.y* Mărio 1 *(O ia de mînă.)* Nu voiești tu să-mi lași nici o mulțămire în astă viață? Renunț la tine, dacă astfel poți să fii mai fericită; dar lasă-mi o mulțămire: să fiu prietenul tău, să fiu fratele tău, să fiu tatăl tău^

MARIA ***(se desface)***

Dă-mi pace! Voiesc să fiu singură. *(Iese plîngînd.' în stînga.)*

LUNCAN

Dorești să fii singură? Ce să fac eu acuma?

S C E N A X

DOAMNA PLUTESCU și LUNCAN

DOAMNA PLUTESCU
(intră d în stingă)

N-o să se mai sfîrșească aceste scene? N-ar fi fost mai bine să fi așteptat încă cîteva zile pînă ce ar fi venit ea la tine?

LUNCAN

Este mai bine așa.

DOAMNA PLUTESCU ***(ridică hirtia de pe masă)***

Ce hîrtie este asta? *(Cetește.)* Iarăși ceva noul Ce vrea să zică asta?

LUNCAN

Aceea ce zice.

DOAMNA PLUTESCU

Tu dorești a te despărți de Maria?

Ea dorește.

DOAMNA PLUTESCU

Ea? De cînd ți-a intrat asta în cap?

LUNCAN

Ea însăși mi-a mărturisit.

DOAMNA PLUTESCU

Maria ți-a mărturisit?

LUNCAN

Scrisori de amor, relațiuni tăinuite.

DOAMNA PLUTESCU

Mă rog! Nu trece peste marginile cuviincioase.

LUNCAN

Adevăr[ul] este adevărI

DOAMNA PLUTESCU

Nu mai pricep!... Dar cu hîrtia asta ce are să fie?

LUNCAN

Ea nu voiește să o iscălească!

DOAMNA PLUTESCU

"Adică tot ea este mai cuminte decît cel ce-a scris-o.

LUNCAN

Mă rog! Asemenea observări...

DOAMNA PLUTESCU

Sunt la locul lor... Dacă doreşti, ea va iscăli. Aşteaptă încă cîteva zile.

Mîne plec la moşie.

DOAMNA PLUTESCU

Nu cred că vei pleca. Dar, în sfîrşit, dacă te grăbeşti atît de tare, lasă hîrtia aici.

LUNCAN

Aş dori să vorbesc cu advocatul meu înainte de plecare.

DOAMNA PLUTESCU

Mare grabă! Vom însărcina noi pe al nostru. Dar înainte de toate, să chem pe Maria, să văd încă o dată.

LUNCAN ***(ia pălăria)***

Ferească Dumnezeu! Eu? Cu ea? Nu!...

S C E N A X I

SITILA, MARIA şi cei de mai sus

SITILÂ ***(intră prin fund)***

A! Să fie de bine! Adecă eroul nostru n-a avut destulă răbdare.

MARIA

(intră prin fund, apoi stă neholărîlă)

Costică!

DOAMNA PLUTESCU

Poftim dispărțenie!

LUNCAN

Mă scuzați! Nu voiesc să vă supăr. *(Merge şi zice în treacăt către Sitilă.)* Domnul meu! Precum ați dorit, eu m-am lepădat. *(Iese.)*

SIT1LA

Căzut-am din cer? Ce vrea să zică omul acesta?

MARIA

Costică! Auzi, Costică! Domnule. Sitilă! Te rogi mergi şi-i spune...

SIT1LA

Ba zău, eu n-oi mai merge! M-am săturat a fi cal de poştă I

DOAMNA PLUTESCU

Acuma nici eu nu mai pricep!

MARIA ***(agitată, către Sitilă)***

Pentru că dumneata eşti vinovat de toate; dumneata ai băgat vrajba între noi.

SITILA

Iacal Ba prost e cine intră în vrajba căsătoriţilor.

(C o r t i n a c a d e .)

Salon la Luncani, moşia lui Luncan. S C E N A I

PĂRINTELE CHIRIAC CHISĂLITĂ, DASCĂLUL r. AVERCHIE BUCHILAT şi FRECĂŢEL

(Părintele şi Dascălul şed unul în dreapta, altul în stingă intrării din fund.)

FRECĂŢEL

(intră frecindu-se cu mîna stingă la palma dreaptă)

Mă mînîncă palma. *(O muşcă cu dinţii.)* Tot mă frec şi mă frec, tot mă muşc şi mă muşc, şi tot mă mînîncă, mă mînîncă.

PĂRINTELE

Este semn bun. Ai să prinzi astăzi lucru dorit cu aceea mînă, bani sau alt lucru pe care-l aştepţi.

DASCĂLUL

Se zice că-i noroc dacă te mînîncă palma. 147

FRECAȚEL
(aparte)

Am să visez de Maranda la noapte. De cîte ori mă mînîncă palma, o visez pe dînsa. *(Tare.)* Auziți, " părinte, nu puteți vorbi acuma cu boierul. Acuma stă la icoane.

PĂRINTELE

Este păcat a supăra pe om în rugăciunile sale.

DASCĂLUL

Dumnezeu să-i primească și să-i asculte rugăciunile.

FRECAȚEL

Da' că nu e așa. Este o carte mare, se zice *album,* în care sunt tot icoană lîngă icoană, una de-o parte, alta de alta, mai ales cucoana este făcută în tot chipul, cînd așa, cînd altfel, și apoi cînd să pune boierul la icoanele cucoanei, nime nu mai vorbește cu el. S-a dus, s-a prăpădiți Sărmanul boieri Zău! Să mă credeți, nu e cu bine 1 Se amărește prea mult. Noaptea vorbește cu umbra de pe părete; ziua se acață pe stînci, sare gropi și se ascunde cîteodată de nici vîntul nu-l ajunge.

DASCĂLUL

Ceva de vrajă, sau alt lucru neștiut.

PĂRINTELE

Dar ne-a zis boierul că pleacă de la moșie și te lasă pe dumneata vechil.

FRECAȚEL

Ferească Dumnezeu! Dacă se duce el, mă duc și eu. Singur nu-l las. Ei, vedeți, acuma merge să facă o primblare călare și pe mine nu mă ia. Dacă a mîntuit icoanele, se duce, dar nu stă mult cînd pleacă singur. Nu-i priește fără de mine. Stați puțin, mă duc să văd. *(Iese.)*

PĂRINTELE ***(se ridică)***

Cam încurcat suflet, dar bun-bunl *(Privește pe fereastră.)* Intră o trăsură plină de cucoane. Cine să fie oare?

DASCĂLUL ***(privește)***

Va fi cuconița, de bună seamă.

PĂRINTELE

Ce-ți trece prin cap? (Se așează amîndoi precum au fost mai înainte.)

SCENA II

DOAMNA PLUTESCU, MARI A, FRECĂȚEL și cei de mai sus

FRECĂȚEL ***(intrind în urma doamnei Plutescu)***

Fiindcă Maranda... cucoana... boierul s-a dus toc-mai... călare... s-a dus la primblare...

DOAMNA PLUTESCU

Boierul nu e acasă?

FRECĂȚEL

Aşa, mă rog, sărut mînele, este acasă, dar s-a dus de acasă.

MARI A

Adică este aici?

FRECĂȚEL

întocmai aşa, nu e aici.

DOAMNA PLUTESCU

Este acasă boierul?

FRECĂȚEL

Ba, este la moşie şi s-a dus calare...

DOAMNA PLUTESCU

Cu omul acesta nu putem vorbi. Du-te jos şi ajută Marandei să descarce.

FRECAȚEL

Să descarc pe Maranda... s-o ajut să-i... (Iese.}

(Dascălul şi Părintele s-au sculat la intrarea damelor, iară acuma voiesc să iasă.)

(Doamna Pluiescu se îndreaptă spre ei.)

PĂRINTELE ***(se inckină)***

Eu sunt părintele Chiriac Chisăliță, popa satului.

DASCĂLUL

Eu, mă rog, sărut mînile, Averchie Buchilat, boier... dascăl în sat, boierul satului... dascăl să fie zis.

DOAMNA PLUTESCU

Bine, bine!

DASCĂLUL

Am venit cu o mică rugăminte la boierul nostru.

PĂRINTELE

Să ţină Dumnezeu sănătos pe boierul nostru. De cînd a venit el la moşie, toate trebile merg bine. Om harnic şi îngrijitor, ca unul dintre noi.

DASCĂLUL

Se vede că este om de viță bună.

PĂRINTELE

Aşa e, fătul meu. Alții adună sudoarea țăranului muncitor, apoi se duc şi o prăpădesc prin țările străine, țări păgîneşti şi fără de lege.

MARIA

(apcrte)

Ei, dar...

DASCĂLUL

Dar nici asta nu ar fi nimic. Ne trimite pe la moşii fel de fel de lifte, greci, armeni şi judani, care ne storc ca şi-ntr-un teasc[1].

PĂRINTELE

Aşa e, fură în două lături: şi de la muncitor, şi de la stăpîn.

DASCĂLUL

Pentru ce nu sunt acuma vrajbele cu țăranii?

PĂRINTELE

Pentru că boierul știe a se înțelege cu dînşii: este aspru în poruncă către cei slabi de înger şi blînd către cei înțelepți.

DASCĂLUL

De fel nu este ca alți boieri. Vorbeşte cu noi cu toți, parcă nici n-ar fi boier.

PĂRINTELE

Nu, fătul meu. Tocmai arată că este boier. Hei! boierii sunt fruntea țării!... Dar, păcat, este cam trist boierul, cam mîhnit...

Cum ziceți?

DASCĂLUL

Se zice că de cînd cu cucoana sa...

PĂRINTELE

Care se zice că ar fi fost cam... cam...

DOAMNA PLUTESCU

(aparte)

Încep a fi neplăcuți. *(Tare.)* Vom spune boieruluii că ați fost aici! *(Le face semn că pot ieşi.)*

(Părintele se inchină şi iese.)

[1] Ioan Slavici, în această scenă, dezvăluie servilismul burgheziei săteşti (popă, dascăl), față de boierime, căreia-i face elogiul şi care chipurile ar fi exploatat mai blînd pe „țăranul muncitor" decît arendaşii, (n. ed.).

DASCĂLUL

Sărut mînile. *(Iese.)*

S C E N A I I I

DOAMNA PLUTESCU şi MARIA

MARIA

Ai auzit?

DOAMNA PLUTESCU

Îmi pare bine că ai auzit şi tu. Costică totdeauna a> fost om serios. El are un singur păcat.

MARIA

Era poate mai bine să nu venim aici. Eu mă tem..

DOAMNA PLUTESCU

Eu te-am chemat? Nu tu însuți ai grăbit venirea noastră? Acum, după cele petrecute, trebuia să aşteptăm, ca el să-şi mărturisească greşala. Dar tu...

MARIA

Gîndeam că el are să fie mai blînd.

DOAMNA PLUTESCU

Şi de unde ştii tu că el nu are să fie blînd?

MARIA

Ştiu; îmi închipuiesc. Ori nu l-ai văzut cît a fost de aspru atunci? Ori n-ai auzit ce zic oamenii de el? Este aspru către cei slabi de înger. Nu, mamă, eu mă tem. El mă va privi cu răceală, cu mîndria sa obicinuită, îmi va vorbi cu asprime şi poate mă va respinge... Mamă! Era mai bine să nu venim.

DOAMNA PLUTESCU

Fii cuminte, Costică este un om serios: dacă va vedea că a greşit, va căuta să-şi îndrepte greşala. Fii răbdătoare şi lasă să pun eu totul la cale. Stați voi numai jos pînă ce eu îl voi fi pregătit.

MARIA

(pleacă, apoi stă pe gînduri)

Nu! eu rămîn aici. Voiesc să-l surprind, să-i vorbesc, să văd expresia ochilor săi, să mă arunc la picioarele lui. între noi să nu mai intre nime ca mijlocitor.

El mă va ierta, mă va iubi, sau mor la picioarele lui.

DOAMNA PLUTESCU

Draga mamii! *(Osărută.)* Fii cuminte! *(O cuprinde cu brațul.)* Vino cu mine. Poate se vor îndrepta lucrurile. *(Iese.)* Nici eu nu ştiu ce să mai fac.

SCENA IV

FRECAȚEL

(intră cu o perie în mînă şi-şi face de lucru)

Nici o vorbă n-am grăit cu ea. Şi am descărcat toate lăzile. Nici ea n-a vorbit cu mine. N-am vorbit laolaltă nici o vorbă, nici eu, nici ea. Nici nu se cade. Eu sunt foarte, foarte supărat pe ea... Maranda e fată bună. Şi acuma e tot cum a fost. Numai afurisita cea de scrisoare 1 Ce-a trebuit să poarte scrisori? Asta nu se cade, nu, de fel... A privit la mine; şi eu am privit la dinsa: mi se rupea inima, dar n-am zis nimic. *(Zvirle peria la pămînt.)* Răvaşul celal Ce poartă ea răvaşuri? *(Ridică peria.)* Nu sunt mînios. *(începe iar a face rînduială.)*

S C E N A V

MARANDA şi FRECĂȚEL ***(Maranda intră cu sfială, stă la uşă şi-şi muşcă unghiile. Frecățel işi face de lucru, se opreşte şi iarăşi lucrează.)***

MARANDA. *(încet)*

Frecățell... Freoățell Auzi?

FRECAȚEL ***(se întoarce pe jumătate spre ea)***

Ce vrei mata?

MARANDA ***(după o pauză)***

Nimic.

FRECAȚEL

Nimic?

MARANDA ***(muiată)***

Numai... iac-așa.

FRECAȚEL ***(se scarpină în cap)***

A fost vreme bună? Nu v-a plouat pe drum?

MARANDA

Nu. A fost vreme frumoasă. Și cucoana tot zicea că e frumos pe-aici.

Frumos pe-aici pe la noi... Şi munţi, şi copaci, şi pîraie.

Şi frumoase găini am văzut pe aici prin curte. Mie-mi place gospodăria, şi găinele îmi plac.

FRECAŢEL

Hm! Care a fost găina cea frumoasă? Aceea trebuie să fie a ta!

MARANDA ***(viu, apropiindu-se)***

Că ţi-o arăt. Ţi-o arăt, Frecăţel! Nu eşti tu mînios pe mine?

FRECATEL

Mînios? Apoi da! Vezi bine! *(Se întoarce.)*

MARANDA

N-auzi, Frecăţel?

FRECAŢEL

Nu privi aşa la mine. Zău, trîntesc peria asta de pămînt! Să nu fiu eu dacă nu-mi spintec cămeşa de pe mine! *(Zvîrle peria la pămînt.)* Bat-o Dumnezeu perie! Dar de ce trebuie să porţi tu ravaşuri?

MARANDA

Da' că n-am dat ravaşul la cucoana.

FRECAŢEL

Fiindcă... aşa? Cum zici? Că nu l-ai dat?

MARANDA ***(scoate scrisoarea)***

Vezi, că şi acuma e la mine?

FRECAŢEL

(ia scrisoarea şi o priveşte din toate părţile)

Asta e. Asta e. Iaca şi pecetea. Asta e. D-apoi celelalte?

MARANDA

Care? N-au mai fost altele!

FRECAŢEL

Vezi aşa! Iaca scrisoarea. Şi n-a dat-o. Şi cine ştie dacă nici n-a fi nimic într-însa. Pentru ce n-ai dat tu 10 scrisoarea?

Cine ştie, poate este şi lucru de nimic. Cucoana plinge foarte mult; nici eu nu plîng mai puţin.

FRECAŢEL

Tu plîngi? De ce plingi? Cum plîngi?

MARANDA

Numai iac-aşa.

FRECAŢEL

Marando! Mie să nu-mi plîngi, că, vezi tu, scrisoarea asta? O rup, o arunc în foc.

S-o cetim şi pe urmă s-o aruncăm în foc. Dar să taci.

FRECAŢEL

Cum să cetesc scrisorile altora? *(Deschide.)* Fie ce va fi!

MARANDA

Să vezi că nu-i nimic.

FRECAŢEL
(ceteşte cu greu)

„Doamna mea!" Asta e bine! „Voiam să vorbesc cu dumneavoastră, dar îmi spune chelarul că aţi ieşit. Am fost la Costică. Era foarte supărat şi cu drept. în sfirşit, a hotărît ca chiar astăzi să vă facă o vizită. Aşteptaţi-l. Noroc bun! Sitilă."

MARANDA

Vezi că nu e nimic?

FRECAŢEL

Nimic. Chiar nimic! (Se scarpină în cap.)

MARANDA

Ce-ți este?

FRECAȚEL

Mi-aş trage o palmă ca să-mi asurzească urechile; mi-aş scoate ochii; mi-aş smulge părul din cap; cu cleştele mi-aş scoate limba din gură; m-aş trînti de pămînt, încît să crape pămîntul sub mine! Nimic, şi eu am făcut atîta treabă! Marando! *(Sare la Maranda şi o sărută pe gură, pe ochi, pe frunte şi pe obraz.)* Acuma dă-mi o palmă. Dă-mi o palmă. *(O îmbrățişează.)* MarandăiCe să fac eu cu mine? îmi vine să sparg oglinda asta.

MARANDA

Aşa e că de acuma şi eu rămîn aici?

FRECAȚEL

Aici! Aşa! Aşa. facem. Auzi tu: mă fac vechil la moşie, mă mărit cu tine, apoi săcerăm, arăm, sămă- năm, vom avea găini şi copii, Marando!

MARAXDA

Şi-o fetiță, Frecățel.

FRECAȚEL

Da, şi o fetiță, cum vrei tu; de toate vom avea!

SCENA VI

LUNCAN şi cei de mai sus ***(Luncan se arată în uşă.)***

MARANDA

Şi grădină, Frecățel, ceapă şi castraveți.

FRECAȚEL

Şi grădină, şi grădină, şi poiată cu pui, de toate!

MARANDA

Dar şi cucoana rămîne cu noi. Zice că-i place mult aici.

LUNCAN ***(aparte)***

Ce vrea să zică?

FRECAȚEL

Ei, şi ea să rămînă; dar şi cuconul rămîne.

MARANDA

Ştii ce? Să Ie zicem ca să se împace.

FRECAȚEL

Și apoi tu trebuie să fii nevasta mea.

MARANDA

(ruşinată)

Frecățel...

FRECAȚEL

Auzi tu, nu face nebunii. Tu trebuie să fii. *(Voieşte să o îmbrățişeze.)*

MARANDA

Nu vorbi de acestea. Dă-mi pace! Hm! Nu! Frecățel! *(Se întoarce spre Luncan.)*

FRECAȚEL

Marandă! (Se află față cu Luncan.) ***(Maranda şi Frecățel stau uimiți.)***

LUNCAN

Haid, haid! Nainte, să vedem mai departe 1

FRECAȚEL

Fiindcă, precum este, Maranda nu vrea să fie nevasta mea.

LUNCAN

Apoi nu va fi dacă nu vrea.

MARANDA

N-am zis nimic.

FRECAȚEL

Ca să spun drept, aşa, să nu te amesteci în treaba noastră.

LUNCAN ***(Marandei)***

Dar cum ai ajuns tu pe aici?

MARANDA

Și cucoana.

FKECAȚEL Și cucoana cealaltă.

MARANDA

Şi cuconul Sitilă.

Şi Maranda.

LUNCAN

Ce? Cine? Unde?

FRECAȚEL

Aici jos! Eu am descărcat pe Maranda.

MARANDA

Cu trăsura, noi toți.

FRECAȚEL

Veniți să vă arăt. îndată puteți vedea.

LUNCAN

Stăi, prostule! Cine a venit: soția mea, soacra mea şi domnul Sitilă?

MARANDA

Precum am zis.

LIRECAȚEL

Toți, şi Maranda. Vedeți, Maranda!

LUNCAN ***(primblîndu-se, aparte)***

Ea a venit. Ea este aici, în casa mea, aproape de mine. Un fior îmi trece, îmi furnică prin vine. *(Răsuflă greu.)* Minte, minte să n-aibă omul, suflet să n-aibă, gîndire, simțire, dorință să n-aibă. Pentru ce ea trebuie să se ivească vecinic în sufletul meu? Pentru ce să-mi aduc aminte de dezmierdările ochilor mei, de plăcerea ce sufletul mi-a gustat, s-o văd, s-o aud, s-o simțesc, cînd este departe de mine, s-o doresc, cînd mintea rece mă goneşte de la dînsa... Ochi învăpăiați, obraji aprinşi, buze pline de dragoste, brațe... brațele eil... Piară lumea! Maria trebuie să fie a mea!

MARANDA

(ghionteşte pe Frecățel)

Spune-i. Nu vezi cum se frămîntă? *(Aparte.)* Aşa face şi ea.

FRECAȚEL

Dar nu vezi că-i spun? *(înaintează.)*

LUNCAN

Nu pot! Ce nu poate omul, nu poate. O dobîndesc cu orice preț. Păcate au toți oamenii. *(Se întoarce către Frecățel.)* Frecățel, să mergi...

FRECAȚEL

(turburat)

Căci... fiindcă... mă rog... Spune, Marando.

MARANDA

Precum zice Frecăţel.

FRECĂŢEL

Aşa, eu sunt un dobitoc, dobitoc, mă rog.

LUNCAN

Ce vrei să zici?

FRECĂŢEL

Maranda este o fată bună! *(O ghionteşte.)* Spune dară.

MARANDA

Să vedeţi, chiar scrisoarea. Arată!

XI — Ioan **Slavici, Opere.** voi. VI

FRECĂŢEL ***(dă scrisoarea)***

Aici, să vedeţi, stă tocmai scris. Eu sunt un dobitoc. *(Către Maranda.)* Aici să citească!

LUNCAN ***(ia scrisoarea)***

Ce scrisoare e asta?

FRECĂŢEL Ştiţi, aceea. Ştiţi!

LUNCAN

(ceteşte sfirşitul; pune scrisoarea pe masă) Asta este scrisoarea pe care a adus-o chelarul?

FRECĂŢEL Tocmai asta. Maranda n-a dat-o.

LUNCAN

Nu minţi tu?

FRECĂŢEL
(hotărît)

Eu nu mint niciodată. Asta se ştie.

LUNCAN ***(aparte)***

Atunci păcatul este neiertat în amîndouă părţile, îmi pierd cumpătul. Sitilă, aici? *(Către Frecăţel.)* Du-te la cucoană şi-i spune că doresc să vin la ea. Ba du-te tu, Marando, el este cam prost acuma.

FRECĂŢEL

Eu merg!

MARANDA

Ba eu! (Se ceartă.)

S C E N A VII

MARIA, cei de mai sus, şi mai lirziu, DOAMNA PLUTESCU şi SITILĂ

MARIA

(intră cu sfială şi se opreşte în mijloc)

Costică!

LUNCAN ***(aparte)***

îmi pierd mintea! (Merge la Maria şi-isărută mîna, apoi o duce în fața scenei. Stau în tăcere.)

MARIA. ***(plinge)***

Costică! (îşi ascunde fața la pieptul lui Luncan.) **(Luncan o îmbrățişează.)**

FRECATEL

Auzi, Marando! Eu pling, zău plîng!

MARANlIA

Şi eu! (Se îmbrățişează.)

DOAMNA PLUTESCU ***(se arată la intrare)***

S-a isprăvit.

SITILA

(se arată lîngă doamna Plutescu) Vezi că

e mai bine fără de noi!

LUNCAN ***(priveşte în fața Măriei)***

îngerul meu! paza vieții mele! *(O sărută.)* Mărio! *(O sărută.)*

MARIA

Rămînem aici, ascunşi în aceşti munți frumoşi...

LUNCAN

Dai Rămînem, rămînem, dragă! *(Ia sama la cei* S *de la intrare şi merge spre ei.)* Mamă! Sitilă! Mă poți tu ierta?

SITILA ***(întinde mîna)***

Eh! Dă-mi pace! E vorba să nu se amestece nime 10 în certele căsătoriților!

FRECAȚEL *(finind pe Maranda de mînă)*

Ei, vezi aşa; d-apoi de noi ce are să fie? (S f î r ş i t . C o r t i n a c a d e .)

P O L I P U L U N C H I U L U I

SCENE COMICE

P E R S O A N E

VESPIANU, un bălrîn pensionar IULIAN, nepoLul lui CIOCĂNEL, advocat, amicul lui Iulian VERIGĂ, servilor al lui Vespianu

S C E N A I

Odaie. Mai multe scaune împregiurul unei mese.

IU LIAN şi CIOCĂNEL I ULI AN

(intră agitat)

Bine, f rate! Ce are cu mine? Ce i-am făcut? Ce i-am dres? Ce i-am stricat? Cu ce l-am păgubit? Prin ce m-am făcut vrednic de mînia lui? îi scriu, şi nu-mi răspunde; îi scriu şi ei, şi nu-mi răspunde nici ea. O scrisoare, două scrisori, trei scrisori, zece scrisori,— nici un răspuns 1 Iar acum, cînd vin, în sfîrşit, eu însumi, în persoană, îmi închide uşa înaintea nasului. Ce vor să zică toate aceste?!

CIOCĂNEL

Stimabile domnule şi amice, iubite concetăţene şi frate! Te rog să fii răbdător şi să-ţi păstrezi bunul cumpăt, căci altfel o să te încurci, rău o să te încurci.

IULIAN

Ei, lasă-mă în pace cu mofturile tale!

CIOCĂNEL ***(se aşează pe un scaun)***

Te las, eu te las; din sentiment de delicateță renunț de a mai turbura cerul senin al desperațiunii tale prin veselia mea. *(începe să cinle încet.)*

IULIAN
(supărat)

Bine, frate! Tu mă iei în bătaie de joc.

CIOCĂNEL

Pentru că ești ridicol, m-ai înțeles? ridicol. *(Se ri dică.)* îmi spui că verișoară-ta Aurelia te iubește. Ești sigur de iubirea ei?

IULIAN

Da! pe cît sunt de sigur că mîne dimineață are să răsară soarele.

CIOCĂNEL

Frumos termin de comparațiune! Dar, în sfîrșit, să lăsăm stilistica la o parte. După toate teoriile amorului, o femeie care iubește pe un bărbat e în stare să-și părăsească părinții și frații, chiar scumpele tovarășe de copilărie, și să urmeze pe iubitul ei, iar ursuzul ăsta de Vespianu nu îi este Aureliei nici tată, nici mamă, nici frate, nici soră, nici tovarăș de copilărie, ci un simplu unchi, adecă un fel de soacră. Te întreb acum...

IULIAN

Nu mai întreba nimic, pentru că ți-am spus o dată că nu vreau. Sunt prea mîndru pentru ca să pot compromite pe viitoarea mea soție.

CIOCĂNEL

Bine zis! dar tot un nebun rămîi. Compromite-o, dac-o poți, tocmai pentru ca să umble unchiul tău după tine, precum umbli tu acum după el.

IULIAN

Te rog, mă insulți cu asemenea presupuneri.

CIOCĂNEL

Secături!... Parcă am trăi în lumea romanțelor. Tu o compromiți, tot tu o reabilitezi, și sănătate bună!

IULIAN

Pare-mi-se că tu trăiești în lumea romanțelor. Aurelia e deabia optsprezece ani și nu se poate mărita fără de voia unchiului.

CIOCANEL

Nici eu nu zic alta, decît să-l silești să-și deie învoirea.

IULIAN

Și dacă nu și-o dă? Nu-l vezi cît e de încăpățînat? Apoi Aurelia e moștenitoarea lui.

CIOCANEL

Aha! care va să zică, de asta e vorba?

IULIAN

Da, fără îndoială, și de aceasta. Ar fi o ușurință, mai mult, o răutate ar fi din partea mea dacă aș abuza de iubirea ei pentru ca s-o scot din starea în care a crescut și să-i răpesc moștenirea, care îi este sigură. Nu de mine e vorba, ci de dînsa, care niciodată n-ar putea să se mulțumească cu situațiunca pe care i-o pot crea eu prin munca mea.

CIOCĂNEL

Ești incurabil, dar fiindcă nu sunt doctor, ci advocat, nu te voi declara perdut, ci renunț numai de no a susține cauza ta, care e perdută. Să vedem. Verigă, atotputernicul și atotștiutorul servitor și om de încredere, are să se întoarcă și să ne aducă răspuns la solia cu care l-am însărcinat. Vom vedea și vom înainta după cum vor cere împregiurările, dar tot la vorba mea o să ajungi.

IULIAN

Niciodată! Mai bine renunț. Și astăzi trebuie să se hotărască lucrul într-un fel ori într-altul. Nu mai voiesc să suport tortura aceasta.

S C E N A I I VERIGĂ și cei de mai sus

Zice că e bolnav, ca totdeauna, zace în pat şi nu vrea să se scoale, nici că se scoală pînă ce nu-l apucă foamea ori nu i se urăşte de zăcut.

IULIAN

(Ingrijat)

Bolnav! Ce are? Sufere de friguri? N-are poftă de mîncare? Nu poate durmi? Îl dor şelele, îl doare capul ori vreo măsea? Are junghiuri?

CIOCĂNEL ***(exagerind)***

Nu cumva are oftică? Sufere poate de ameţeli? I se îneacă răsuflarea?

VERIGA

Nu. *(Arătînd spre frunte.)* Aici pare-mi-se că i-a crăpat vreo doagă. Mănîncă bine, bea bine, doarme bine, ba *(uitlndu-se spre Iulian şi apăslnd vorbele)* umblă chiar cu gînduri de însurătoare.

IULIAN

Cine? Unchiu-meu?!

CIOCĂNEL,

Adecă de ce nu?! Om de patruzeci şi opt de ani! Cea mai frumoasă vîrstă pentru ca să-şi dorească un moştenitor legitim.

IULIAN

Prostii!

VERIGA

Vă spun că *(arătind spre frunte)* aici nu sunt toate]a locul lor. Sunt acum cîteva luni, mai pe primă- vară, căzuse bolnav mai ştiu şi eu de ce. Zicea că-l dor şelele, avea fierbinţeli, nu putea durmi, îi perise pofta de mîncare. Au umblat vreo zece doctori pe aici, dar nici unul nu-i era destul de bun. I-o fi zis vreunul dintre dînşii că de! e rău, dacă omul stă aşa, neînsurat, singur-singurel, fără de copii, fără de nevastă, fără de nici o bucurie la casă. El zice că toţi i-au zis aşa. A mai venit apoi şi căpitanul Stroilă pe aici, şi ştiţi cum e căpitanul, să-i cauţi pereche de sfătos! Într-o zi mă pomenesc că-mi zice: „Măi, ştii tu ce am eu?" „Nu ştiu", zic eu. „Se înţelege că nu ştii, răspunde el. De unde să ştii dacă şi doctorii dau din umeri cînd le spun? Am un polip, măi, în stomac, ai înţeles?" De unde să-nţeleg eu, cînd vorbă ca asta n-am auzit în viaţa mea? Zice că e ca paingenul şi ca racul şi-i stă acolo în pîntece şi-i soarbe singele şi-i roade oasele. Dacă mănîncă cu poftă, zice că nu pentru el mănîncă, ci pentru jigania aceea; dacă doarme bine, zice că tot pentru ea doarme, şi zice că nu poate scăpa de ea decît dacă-şi ia o nevastă Lineră, ca să-şi prenoiască sîngele.

CIOCĂNEL

Ţi-e unchi, Iuliene! Mă jur că şi-a pus de gînd să ieie pe verişoară-ta Aurelia, ca să se-nsoare, fără ca s-o lipsească de moştenire.

VERIGA

Nu altfel. Dar şi asta tot căpitanul i-a virit-o în cap.

IULIAÏS

Eh, prostii! Parcă Aurelia...

CIOCĂNEL

E nepoata lui şi verişoara ta. Mai vrei ceva?

VERIGA

Acum zace. Preste jumătate de ceas ori preste un ceas are să vină domnişoara să-l întrebe de sănătate. El are să fie

foarte bolnav. Ea îl mîngăie, se aşează pe marginea patului şi ii pune mîna pe frunte, ca să vază dacă e înferbîntată. El zice că se simte mai bine şi se plînge că e nenorocit, că n-a avut nici frate, nici soră, nici nevastă, nici copii. Ea îi spune c-o are pe ea, îi sărută mîna, îl sărută pe frunte. Apoi o sărută şi el, zice că se simte mai bine, de tot bine, se scoală, se îmbracă, iese la plimbare şi...

IULIAN

Ei! (Intorcindu-se spre Ciocănel.) Ai auzit acum?!

CIOCĂNEL

Eu te întreb pe tine dacă ai auzit tu.

IULIAN

Am înțeles tot. Mi-e destul! *(Ia pălăria şi vrea să plece.)* Astfel sunt femeile!

CIOCĂNEL

Generoase! gingaşe! nobile! Dar te rog să fii domol, prietine şi concetățene! Te rog să fii răbdător. (îl *opreşte, apoi se întoarce spre Verigă.)* I-ai spus că dum- nialui e aici?

VERIGA

Doamne fereşte! M-ar fi gonit din casă. I-am spus că cineva, un domn, pe care nu-l cunosc, are să-i spună o vorbă în o treabă mare.

CIOCĂNEL

Prea bine! Aş putea eu să vorbesc cu domnişoara?

VERIGA

Cum îi spun că vrei s-o vezi, îndată se duce să-l întrebe pe el dacă poate ori nu să te vază.

CIOCĂNEL ***(inlorcindu-se spre Iulian)***

Stimabile domnule şi amice! Tot mai eşti convins despre iubirea viitoarei tale consoarte?

IULIAN ***(îndărătnic)***

Tot! Ceea ce face, nu face decît din sentiment de delicatețǎ.

CIOCĂNEL

Eşti incurabil! (Deschide o uşă de la dreapta, il împinge pe Iulian în odaia de alături.) Să stai aici şi să taci, ori îmi strici tot planul! (încuie uşa.)

IULIAN

Ce vrei să faci?

CIOCĂNEL

Am un plan! o inspiraţiune divină! Taci, şi atît! *(Jntorcîndu-se spre Verigă.)* Aveţi la casă cleşte mari?

VERIGA

Avem. De ce?

CIOCĂNEL O

frigare de fer aveţi?

VERIGA

Avem. Dar de ce?
Foi aveţi?

VERIGA

Avem şi foi, dar ce voieşti să faci cu ele? **CIOCĂNEL**

Du-te şi pune frigarea în jaratic să se roşească şi mi-o adă cu cleştele şi cu jaratic cu tot cînd o voi cere.

IULIAN

Ce vrei să faci?

CIOCĂNEL

Taci!

VERIGA

Bine, dar...

CIOCĂNEL

Taci şi fă ce-ţi zic! Mă cunoşti tu pe mine.

VERIGA

Nu te-am văzut în viaţa mea.

CIOCĂNEL

Află dar, că eu sunt un doctor din America. Ştii tu unde e America?

VERIGA

N-am auzit în viaţa mea vorba aceasta.

CIOCĂNEL

Atunci taci şi fă ce-ţi zic. Eu am să-l lecuiesc pe domnul acela ursuz. Mulţi am dres, o să-l dreg şi pe el. Du-te şi-i spune că sunt aici eu, doctorul Wang- worth, ai înţeles? Doctorul Wangworth din America.

VERIGA

Am înţeles, doctorul Mamort din Amărica.

CIOCĂNEL

întocmai. Hait, grăbeşte!

VERIGA

Grăbesc, domnule doctor. *(Ieşind, pentru dînsul.)* Straşnic doctor! Ăsta-l scoate şi pe dracul. Dar eu tot nu cred, că s-o fi încuibat bidigania aceea în pîn- tecele stăpînului meu.

IULIAN

(de afară)

Bine, frate! Ce prostii mai vrei să faci?

CIOCĂNEL

Taci! *(îşi pune ochelarii.)* Sunt doctorul Wang- vvorth din America. Adecă de ce nu? Parcă nu sunt destui doctori care-şi poartă titlul cu tot atît drept ca mine?!... Parcă nu suntem într-o ţară în care este un merit de a te lepăda de numele tău?l Parcă nu sunt advocat, om de afaceri, care, în interesul clientului său, trebuie să se facă şi popă, şi cătană, şi porc-de- cîne, stimabile domnule, dacă aşa cere situaţiunea?

IULIAN

Dar ce vrei să faci?

CIOCĂNEL

Nu ştiu nici eu! N-am decît un plan vag. Deocam

dată sunt doctor american, venit anume ca să scot polipul din stomacul unchiului tău. O să vedem cum se vor desfăşura evenimentele mai departe.

IULIAN

Descuie cel puțin uşa.

CIOCĂNEL *(grăbit)*

Acum taci, că vine cineva.

S C E N A I I I

CIOCĂNEL şi VESPIANU ***(Vespianu intră spărios şi se inchir.ă mereu. E l halal şi cu fes în cap.)***

Ah, stimabile, mult prea stimabile domnule Hono- ring Mistres, n-ar fi trebuit să vă sculaţi din pat. *(li dă un scaun.)* Vă rog să şedeţi liniştit, cu totul liniştit, în cea mai desăvirşită linişte. Eu sunt doctorul Blas- monc din America, am onoare să mă prezint.

VESPIANU

Doctorul Mamort, pare-mi-se.

CIOCĂNEL ***(la o parte)***

Ei comedia dracului! Mi-am uitat numele! *(Tare.)* Da, domnule, Ion Gems William Wangworth Blas- monc, doctor din Baltimore în Statele Unite.

Ion Gems William Wangworth Blasmonc, îmi pare bine, domnule doctor.

CIOCĂNEL ***(pentru dînsul)***

Straşnică memorie! Eu îmi uit numele, şi el o să-J ştie şi preste zece ani pe de rost. *(Tare.)* Nu mai puţin.

Care va să zică, aţi aflat şi dumneavoastră, pe acolo, prin America.

Noi avem ziare foarte bune, domnul meu; aflăm din ele chiar şi cele mai depărtate lucruri, dar un lucru atît de celebru, un caz atît de rar în Europa?

VESPIANU

Care va să zică, e celebră boala mea? E un caz rar?

CIOCĂNEL

CIOCĂNEL,

Foarte celebră, un caz foarte rar aici, în Europa. La noi, în America, polipul e un lucru obicinuit; îl are tot al şeptelea om.

VESPIANU

Tot al şeptelea om!

CIOCĂNEL

E chestiune de apă, de climă, de temperatură, de alimente; e chestiune de rasă, Mistres; americanii su- fer foarte mult de polipi; e o boală moştenită de la vechii mexicani.

VESPIANU

De la mexicani!

CIOCĂNEL

După cele mai nouă constatări ale doctorului Bring- sam, de la vechii mexicani.

VESPIANU

Adecă doctorul Bringsam!

CIOCĂNEL

Da, doctorul Bringsam, care şi-a cîştigat mari merite pentru neamul omenesc. Precum a dovedit el, polipii sunt de cinci feluri: cel mai nevinovat soi sunt aşa-numiţii *rlmaculi,* nişte bestii întocmai ca rima, care se incuibă în spinarea omului şi-i mistuie măduva din şira spinării.

Care va să zică, întocmai ca rima!

CIOCĂNEL

Da, domnule. Al doilea soi sunt aşa-numiţii *sfre- delnici*, care au forma unui sfredeluş şi străbat în inima omului, de-i seacă sîngele.

VESPIANU

Care va să zică, întocmai ca sfredeluşul!

CIOCĂNEL

Da, domnule, nu altfel. Al treilea soi sunt, aşa- numiţi *răcăcini,* care seamănă cu racul...

VESPIANU

(spărial)

VESPIANU

Cu racul?

CIOCĂNEL

Da, domnule, cu racul, şi se încuibă în intestinele pacientului.

VESPIANU

în intestine!

CIOCĂNEL

Da, domnule, însă cel mai primejdios e aşa-numitul *paingenrăcăcin,* un monstru [sici], care se încuibă în stomac şi seamănă atît cu racul, cît şi cu paingenul.

VESPIANU

(desperat)

Acesta e al meu, domnule doctor!

Vom vedea. **Îţi** voi face diagnoza şi mă voi încredinţa. De acesta sufer numai oamenii ajunşi la o vîrstă mai înaintată fără ca să se fi căsătorit; e boala celi- batarilor.

VESPIANU

întocmai ca mine, domnule doctor.

CIOCĂNEL

Vom vedea. Sper însă că nu este aşa. Căci e gro- -zavă boala aceasta!

VESPIANU

Grozavă?!

CIOCĂNEL

Cea mai grozavă. La început, cînd se iveşte polipul, în vreme ce el se încuibă, pacientul nu are poftă de mîncare, sufere de fierbinţeli, nu poate durmi.

VESPIANU

întocmai ca mine!

CIOCĂNEL

În urmă, după ce polipul s-a încuibat, pacientul se

simte ca de obicei, mănîncă bine, bea bine, doarme bine, pentru ca să-şi hrănească polipul...

VESPIANU

întocmai ca mine.

CIOCĂNEL

El se simte cu deosebire bine în apropiere, cînd se află aproape cu totul de vreo persoană femeiască mai tineră, şi fără de veste i se ivesc în cap gînduri de însurătoare.

întocmai, domnule doctor, întocmai! Care va să zică, e adevărat că prin căsătorie, prin o prenoire a sîngelui polipul piere.

CIOCĂNEL

Din contră! Tocmai prin aceasta se dezvoltă polipul. Şi asta tot polipul o cere.

VESPIANU
(se ridică)

Atunci tot e bine să aibă omul un polip fie cît de mititel în trupul său.

CIOCĂNEL

Deocamdată, momentan, da! *(îl pune pe scaun.)* Vă rog să şedeţi linştit, în cea mai desăvîrşită linişte. De obicei pacientul se şi însoară cu o femeie tineră, frumoasă, gingaşă, gentilă, precum cere polipul, şi polipul creşte mereu. Nevasta, simţind că soţul ei sufere de ceva, se cam fereşte de el, începe să cocheteze cu vreun vecin.

VESPIANU

Nu toate, domnule doctor. Sunt şi femei binecrescute.

CIOCĂNEL

în cazul cu polipul, toate fără deosebire. Polipul, lipsit de tigna lui, începe să se zvircolească în stomac, pacientul sufere din zi în zi mai greu. în sfîrşit, se ivesc primele simptome ale crizei finale.

YESP1ANU

VIESPIANU

Criza finală!

CIOCĂNEL

Da, domnule, criza finală. Polipul se hrăneşte din sîngele omului, deci sîngele scade mereu din trup. La început pacientul simte că-i este frig la picioare, apoi la picioare şi la mîni, apoi la mîni, la picioare şi la urechi, apoi la urechi, la picioare, la mîni şi la nas.

(Vespianu se pipăie la mîni, la urechi şi la nas.)

CIOCĂNEL

în proporția în care scade singele, extremitățile se răcesc şi mor. în cele din urmă bolnavul se pomeneşte că-i cad urechile.

CIOCĂNEL

Da, domnule, amîndouă urechile. în urmă, îi cade nasul.

VESPIANU

Da, domnule, nasul. Apoi îi cad degetele de la picioare, cele de la mîni, picioarele întregi, mînile amîndouă, astfel dispare încetul cu încetul întregul om.

VESPIANU

(se ridică îngrozit, priveşte lung şi cu neîncredere la Ciocănel)

Cum te cheamă pe dumneata, domnule?

CIOCĂNEL

(pentru dînsul)

Hait! M-am înfundat! Cum dracul mă cheamă? *(Tare.)* V-am spus: sunt doctorul Lengvvont din America.

VESPIANU

Ziceați odinioară că vă cheamă Ion Gems William Wangvvorth Blasmonc.

Da, domnule, Ion Gems William Wangworth Blas- monc Lengwont.

VESPIANU

Care va să zică, şi Lengwont. Dar cum de vorbeşti aşa de bine româneşte dacă eşti doctor din America?

CIOCĂNEL ***(pentru dlnsut)***

Eşti un mizerabil! *(Tare.)* A, domnule! Nimic mai firesc ca aceasta! La noi în America se vorbesc toate limbile, trăiesc toate neamurile unul lîngă altul... Cîte şi mai cîte colonii româneşti sunt în America! Alai ales ovrei emigraţi din România... Dar, astfel, domnul meu, mă iertaţi dacă vă cer voie să plec. Am dorit numai să vă anunţ că sunt aici. Cînd veţi avea trebuinţă, vă stau la dispoziţiune. Am să petrec vreo S zile în acest oraş. Sunt la hotelul „Broasca de aur". *(îşi ia pălăria şi vrea să plece.)*

VESPIANU

(stind la îndoială)

Domnule doctor, crezi dumneata în adevăr că eu am vreun polip?

CIOCĂNEL

Nu cred. Nu semeni deloc a om cu polip în stomac. Dar se poate. Cînd vei simţi, te rog să mă chemi, şi iţi voi face diagnoza, ca să mă încredinţez. *(Se închină.)*

VESPIANU

Domnule doctor, nu s-ar putea acum?

CIOCĂNEL

Cum acum? Aşa, din senin?

VESPIANU

Uite! parcă mi-e frig la picioare.

CIOCĂNEL

Nu se poate I Vă închipuiţi numai.

VESPIANU

Nu, domnule doctor; parcă mi-e frig şi la mîni. *(li întinde mîna.)*

YESP1ANU

CIOCĂNEL (ii ia mîna)

Nimic. închipuire 1 Sunt convins că nici nu ai polip în stomac.

VESPIANU
(aprins)

Domnule! eu nu sunt nebun! Ai înţeles? Am avut fierbinţeli, n-am putut durmi, în urmă am început să mănînc şi să dorm bine, mă simt bine în apropierea nepoatei mele, mi-au venit gînduri de însurătoare, care va să zică am în stomacul meu un polip în formă de paingen şi rac. *(Răstit.)* Este ori nu adevărat că o să-mi cază nasul şi urechile? Să-mi spui hotărît! *(Se pune în faţa uşii.)* Mai nainte nu ieşi de aici!

CIOCĂNEL

Pardon, domnule! Nu ştiu! De unde să pot şti mai nainte de a-ţi fi făcut diagnoza?

VESPIANU

Fă-mi-o!

CIOCĂNEL

Ah! domnule, ăsta-i lucru mare. Diagnoza aceasta n-o suportă decît un om care e convins că are polipul în stomac şi cunoaşte consecuenţele grozave ale acestei boale.

VESPIANU

Sunt convins!

CIOCĂNEL ***' (aspru)***

Te rog şezi pe scaun.

VESPIANU

Şed, domnule doctor. *(Se aşează.)*

CIOCĂNEL ***(se suflecă)***

Dar să nu te mişti, să nu strigi.

VESPIANU

Da, domnule doctor.

CIOCĂNEL

(ii pipăie stomacul şi pieptul, apoi începe să-l ghiontească giur impregiur)

Da! fără îndoială! aha! Te-am prins! Te rog să stai liniştit.

VESPIANU ***(se strimbă mereu, dar rabdă)***

Ce-i, domnule doctor? E ceva?

(Ciocănel dă din umeri.)

VESPIANU

Caută mai bine!

(Ciocănel incepe să-i pipăie minile, apoi să-i tragă degetele, urechile şi nasul.)

Nu trage, domnule doctor, nu trage prea tare, că rupi.

(Ciocănel se plimbă adincit prin casă.)

VESPIANU ***(il urmăreşte cu ochii)***

Ce-i, domnule doctor?

CIOCĂNEL

Nimic! Domnule, dumneata nu ai polip. Eu nu găsesc nimic.

VESPIANU

Fiindcă nu te pricepi, domnule! Nu-l simt eu în mine?!

CIOCĂNEL

Închipuire!

VESPIANU

Domnule, mă insulţi!

CIOCĂNEL

Prea bine: să facem proba de foc!

VESPIANU

Ce fel de probă?

CIOCĂNEL

(se suflecă, işi potriveşte ochelarii, pune un jeţ în mijlocul scenei, apoi îl ia pe Vespianu şi-l aşează în jeţ)

Aşa, domnule. Te rog să stai liniştit, de tot liniştit, în cea mai desăvîrşită linişte.

VESPIANU

Stau, domnule; dar ce vrei să-mi faci?

CIOCĂNEL

Proba de foc, cea mai sigură. *(Se duce la uşa din fund, deschide şi bate-n palme, apoi se întoarce.)* în timp de cincisprezece minute te vei convinge, domnule, dacă ai ori nu polipul în stomac, şi dacă-l ai, răspund eu că pînă mîine ţi-I pun în palmă.

VESPIANU

Cum, domnule?!

CIOCANE!,

O să vezi numaidecit. Ce] mai nou metod.

SCENA IV

Cei de mai sus şi VERIGA

VERIGA

După porunca dumitale. *fPune sculele jos.)*

CIOCĂNEL ***(făcindu-şi de lucru)***

Să-mi mai aduci şi o funie.

(Verigă iese şi se întoarce presle puţin cu o funie.)

CIOCĂNEL ***(ia funia şi o invirle mereu)***

Aşa, foarte bine.

vespianu

(se uită spărial la ci)

De ce toate aceste?

ciocănel

O să vezi!

vespianu

Ce vrei să-mi faci, domnule?

ciocănel

Te rog să stai liniştit, de tot liniştit, în cea mai desăvîrşită linişte.

vespianu

Stau domnule.

CIOCĂNEL ***(ia funia de la Verigă)***

îmi dai voie să te leg?

vespianu

De ce, domnule? de ce să mă legi?

ciocănel

Pardon! Dacă nu-mi daţi voie, *(ii dă lui Verigă funia)* eu nu stărui. Sunt convins că nu aveţi polip, dar cereţi să vă fac diagnoza. Dacă nu-mi daţi voie să vă leg, cu atît mai bine. *(Către Verigă.)* Ia lucrurile aceste *(arată spre jăratic şi celelalte)* şi le du.

vespianu

Nu pune mîna pe ele! *(Către Ciocănel.)* Leagă-mă, domnule doctor!

ciocănel

Eu te leg, dar să ştii că am să te string.

vespianu

Stringe-mă, dar nu prea tare, că sunt plăpînd.

ciocane!.

Cum cere metodul. (Ia funia şi începe să-l lege preste brațe de jeț.) Dar îndată ce strigi, voi înceta.

vespianu

Nu strig. (Se strimbă mereu în vreme ce Ciocănel strînge.)

VERIGA *(ride la o parte)*

1-l scoate, zeu că i-l scoate! *(Tare.)* Domnule doctor, să nu-ți ajut şi eu?

CIOCĂNEL *(li dă un capăt de funie)*

Iată, şi trage cît poți!

vespianu

Numai nu trage prea tare!

VERIGA *(pentru dînsul)*

Grija mea!

vesptanu

Şi ce mai vrei să-mi faci, domnule doctor?

CIOCĂNEL

Toate după metod.

yespianu

Cu cleştele ce ai de gînd?

ciocănel

O să vezi!

yespianu

Dar cu frigarea?

ciocănel

O să vezi.

vespianu

Dar cu foile?

ciocănel

O să vezi. *(Leagă funia.)* Aşa, acum suntem în regulă.

VESPIANU *(se zvircole)*

Domnule doctor, nu s-ar putea să măi slobozi puțintel?

ciocănel
(către Verigă)

Dezleagă funia!

vespianu

Nu pune mîna! *(Resignat.)* Fă ce vrei, domnule doctor.

ciocănel

(se duce iar la scule** şi'-şi **face de lucru cu ele)

Aşa, frigarea, trei sute optzeci şi cinci de grade; mai avem optsprezece, ca să fie după cum cere metodul.

VESPIANU ***(se uită cu spaimă la el)***

Domnule doctor, crezi dumneata că eu am în adevăr polipul în stomac?

CIOCĂNEL ***(preocupat)***

îţi spui: eu cred că nu-l ai.

VESPIANU ***(disperat)***

Caută, domnule, caută!

VERIGA ***(pentru di?isul)***

1-l scoate! Păcatele mele, dar cum i-l scoate?! ***(Ciocănel se apropie cu cleştele de Vespianu.)***

VESPIANU ***(se dă îndărăt)***

Ce vrei cu cleştele, domnule?

Te rog să stai liniştit, de tot liniştit, în cea mai desăvîrşită linişte. îţi spun, eu cred că n-ai polip.

vespianu

Caută, domnule! Fă ce vrei cu mine!

CIOCĂNEL ***(încearcă cleştele)***

De cleştele aceste deocamdată nu am trebuinţă. Mai tîrziu, ceva mai tîrzior. Te rog să deschizi gura.

vespianu

Ce vrei să-mi faci?

(Ciocănel se întoarce să lapede cleştele.) VESPIANU

Deschid, domnule doctor! *(Deschide.)*

CIOCĂNEL

Mai tare.

(Vespianu dcschide mai tare.) CIOCĂNEL

Şi mai tare. ***(Vespianu deschide şi mai tare.)***

ciocănel

Aşa! acum e bine, după metod. *(Se apropie cu cleştele.)*

vespianu

(închide gura)

Ce vrei să-mi faci?

ciocănel

Ei, apoi... (Se întoarce să arunce cleştele.)

vespianu

Deschid, domnule doctor, iute deschid! *(Stă cu* gura deschisă.)

VERIGA ***(pentru dînsul)***

Se pricepe, mare minune cum se pricepe! **192** **CIOCĂNEL** ***(apropie cleştele de gură)***

Voiesc numai să văd dacă se potrivesc cleştele. Aşa! prea bine! *(Se întoarce iar la jăratic şi suflă cu foile.)* Poţi închide gura.

vespianu

Apoi, dacă se potrivesc, ce ai să-mi faci?

ciocănel

(preocupat)

O să vezi. (Apucă frigarea În cleşte, o ridică, scuipă pe ca, o Invlrte mereu.)

vespianu

(se zvircole şi-l urmăreşte mereu cu ochii)

Domnule doctor, şi dacă totuşi n-ar fi adevărat că

am polip?

ciocănel

Şi eu cred că n-ai. Vei fi răcit, iți vei fi stricat stomacul, nu te-ai căutat la timp... Ar fi trebuit poate să mergi la băi, ca să te cauți şi să te distragi, şi nu te-ai dus, ci ai stat aici singur, ursuz, preocupat mereu de boala dumitale, iar acum iți inchipuieşti că ai vreun polip.

vespianu

Se poate aşa ceva, domnule doctor?

ciocănel

Mai ales!

vespianu

Şi dacă totuşi aş avea polip?

ciocănel

Şi asta se poate. O să ne convingem prin proba de foc.

vespian u

Şi cum se face proba aceasta?

CIOCĂNEL ***(cu aer magistral, ia cleştele şi frigarea)***

Vedeți frigarea aceasta?

vespianu

O văd.

ciocănel

Am să-ți vir frigarea aceasta pe git pînă în stomac.

VESPIANU ***(îngrozit)***

Ba să mă ferească Dumnezeu. Dezleagă-mă!

CIOCĂNEL ***(continuă)***

Nici o frică să nu ai! Iar apoi o să-ți scot polipul cu cleştele aceste, dacă-i fi avind polip.

vespianu

Nu te apropia de mine! Da ştii dumneata că eu am polip?!

ciocănel

Stimabile domnule! Nu umbla cu marafeturi, nu te opinti, nu-ți pierde puterile degeaba, căci eşti legat şi am să-ți fac ce vreau.

VESPIANU ***(desperat)***

M-a omorit, m-a nimicit!

ciocănel

Un om căruia ii place să steie în pat, să aibă aproape de el o persoană femeiască mai tinără, un om căruia la vîrsta dumitale ii vin gînduri de însurătoare, un asemenea om are polip în stomac.

vesp1anu

Prostii! *(Către Verigă.)* Dezleagă-mă!

veriga

Nu cutez. *(La o parte.)* I-l scoate!

ciocănel

(îndrăzneț)

Eu, domnule, te-am legat pentru că voiam să te am legat. M-ai înțeles? Sunt eu doctor american? Aşa sunt doctorii americani, ca mine?

vespianu *(strigă)*

Hoți, tîlhari, ucigaşi! Săriți, săriți, că mă omoară!

CIOCĂNEL

Nu striga, domnule, că degeaba strigi. Te-am legat, domnule, pentru ca în vreme ce dumneata stai legat aici, amicul meu Iulian să fugă cu verişoară-sa. Stăi pe pace, că nu-ți fac nimic, dar te țin legat pînă ce nu se vor fi depărtat.

vespianu

Ticăloşi, netrebnici, şarlatani!

VERIGA ***(aprins)***

Cum, domnule, aşa a fost vorba.?!

(Ciocănel ii face semn să tacă.)

vespianu

ll trag în judecată, îl dezmoştenesc, îi dezmoştenesc pe amîndoi. Onoarea mea familială!

ciocănel

Te rog, domnule, linişteşte-te, că nu-ți folosesc nimic toate opintirile. Amicul meu Iulian iubeşte pe verişoară-sa, nepoata dumitale, şi n-ai avut odată nimic contra amorului lor, ci erai gata să le binecuvăntezi unirea. Acum ți-ai

schimbat gîndul: voieşti chiar dumneata să o iei de nevastă. Nu i-a rămas dar decît să o răpească. Era mai bine să-ți răpească nevasta?

vespianu

E un ticălos! Un netrebnici

ciocănel

Vorba e că nimeni afară de noi nu ştie că el a răpit-o. Dă-ți învoirea pentru căsătoria lor, şi eu îmi dau cuvîntul de onoare că nici nu are să afle nimeni că s-a petrecut scandalul acesta în familia dumitale.

vespianu

(se uită lung cînd la Ciocănel, cînd la Verigă)

Domnule, nu ştiu cine eşti, nu te cunosc. îmi spui că eşti un prieten al lui Iulian. Ți-a dat el voie să pui pe mine batjocura aceasta?

ciocănel

Nu, domnule! Eu i-am făgăduit numai că am să te țin de vorbă pînă ce se depărtează el cu verişoară-sa.

vespianu

(uşurat)

Care va să zică, el nu ştie, nu ți-a dat învoirea. Recunoşti că m-ai batjocurit?

ciocănel

Nu, domnule, am profitat numai de o slăbiciune a dumitale ca să servesc pe amicul meu.

vespianu

Dar eu tot batjocurit rămîn.

VERIGĂ ***(la o parte)***

Ba încă al dracului batjocurit!

ciocănel

îți dau, domnule, cuvîntul meu de onoare că nimeni în lumea aceasta n-o să afle despre cele ce s-au petrecut aici, dacă — se înțelege — şi dumneata îți vei da învoirea.

vespian u

Mi-o dau!

(Ciocănel ii dezleagă.)

VESPIANU ***(se întinde)***

Rău m-ai batjocurit. *(Către Verigă.)* Iară tu, măi, cu tine am să-mi fac socoteala: te pun în testamentul meu cu o mie de floreni, ai înțeles? Dar numai dacă taci.

veriga

Tac, tac ca peştele.

VESPIANU ***(către Ciocănel)***

Şi pe ei îi dezmoştenesc dacă mă dau de gol. CIOCĂNEL
Aveţi puterea în mînă. (Se duce şi descuie uşa.)

S C E N A V IULIAN şi cei de mai sus IULIAN
(ieşind , se duce să 'îmbrăţişeze pe Vespianu)
Iubite unchiule!

VESPIANU

(ii face semn să stea departe; mirat, către Ciocănel)

Ce va să zică aceasta?

ciocănel

Va să zică, domnule, că amicul meu Iulian n-a răpit pe verişoară-sa. Putea numai s-o facă, dar n-a făcut-o, fiindcă ține prea mult la onoarea familială, ține prea mult să nu vă mihnească.

VESPIANU

(ii îmbrățişează pe Iulian; mindru)

Tot nepptul meu! Haide să te duc la ea, bucuria asta trebuie s-o am. *(Către Ciocănel.)* Domnule, m-ai batjocurit, dar mi-ai făcut un mare bine.

ciocănel

Dar cu polipul cum rămine?

VESPIANU

Lasă-mă în pace! Asta e treaba căpitanului Stroilă.

VERIGA ***(pentru dînsul)***

Nu e doctor, dar îl scoate şi pe dracul.

(C o r t i n a c a d e .)

G A S P A R G R A Ț I A N I , D O M N U L M O L D O V E I

TRAGEDIE IN CINCI ACT li

P E R S O A N E L E

GASPAR GRAŢIANI, domnul Moldovei
SA.RA, o evreică, favorita sultanei
BARUCH, unchiul Sarei
MAPEIKER, sultana favorită
SULTANUL AHMED I
VORNICUL BUCIOC \
LOGOFĂTUL DRĂGAN
HATMANUL ŞEPTILICI boieri moldoveni
POSTELNICUL GOIA
VISTIERNICUL VASILE LUPU
i FURLANI I „... BOBO \ căpitani de lefegii
BORISI, dragomanul veneţian
ELVIRA, fiica acestuia
LOCADELO, un pretendent
VAN OLEN, ambasadorul olandez
NANI, bailul Veneţiei
NINO, om de credinţă al lui Graţiani
UN TÎRGOVET
UN OŞTEAN
UN CEAUŞ
OMER-AGA, un eunuc
AIŞA, o sclavă
OŞTENI. ŢĂRANI, TlRGOVEŢI, BOIERI ŞI LEFEGII

întirnplarea se petrece pe la 1620, parte la Con- stantinopol, parte în Moldova.

Conslantinopol. Casa dragomanului Borisi. Trei inlrări.

S C E N A I r.

LOCA D E LO şi VAN OLEN

locader.o

îl cunosc de-aproape; îl ştiu încă de pe cînd a venit aici: Gaspar Graţiani, ce se mai zicea şi nobil de Gratişad, un ceasornicar, un biet muritor ce bătea pe la toate uşile ca să-şi vîndă marfa.

van olen

Nu-l căuta ce-a fost odinioară, ci-l vezi ce este acum: duce de Păros şi Naxos, ambasador al sultanului Ahmed I, om de încredere al marelui vizir Chalil- paşa, persoană gratā atît împăratului roman, cît şi regelui din Polonia, om norocos şi dibaci, care ştie să se folosească de împrejurări. Ai un rival primejdios, foarte primejdios rival!

locadelo

Mai puţin primejdios ca pîn-acum!

van olen

Vrei să zici fiindcă Sara, ovreica, nu-l mai ajută. Da, ovreica are multă trecere în serai; multe poate cînd voieşte; astăzi insă, cînd marele vizir, ambasadorul imperial Molard, solul polonez Sobieski şi bailul venețian Nani deopotrivă îl sprijinesc, el poate să se urce şi fără de ajutorul ei în scaunul Moldovii. Apoi mai ştii? Pe femeie mult temei să nu punem: ovreica a avut odinioară multă slăbiciune pentru dînsul...

loca.delo

Acum nu mai are. *(Tainic.)* Nu ştie, ce-i drept, că Gaspar Grațiani rîvneşte şi el la scaunul Moldovii; de cînd a aflat însă că e vorba ca el să ia în căsătorie pe fiica dragomanului, ovreica e tăcută şi întunecată. N-are să-l ajute.

S C E N A I t

DRĂGAN, ŞEPTILICI, GOIA şi cei de sus ***(Drăgan, Şeptilici şi Goia intră din fund, se opresc şi stau oarccum surprinşi.)***

(Van Olen se întoarce, apoi înaintează spre boieri.)

DRAGAN

Iertați. Domnia-sa dragomanul Borisi ne-a poftit... Dacă cumva...

van olen

L-am lăsat la Poartă pe dragomanul. Are să se întoarcă în curînd cu ovreica.

locadelo

(inaintind spre boieri)

Vrăjmaş de vrăjmaş se apropie cînd cere nevoia..

DRĂGAN ***(se închină)***

Nu, măria-ta! Noi, slugile, ne apropiem de stăpî- nul nostru. Noi, prigoniţii, prigoniţi din ţara noastră, nu putem decît să binecuvintăm pe aceia, care unesc puterea lor cea mare cu slabele noastre puteri, ca să surpe pe prigonitorul nostru.

şeptilici

Şi să scape ţara de asupritorul ei.

goi a

întocmai I

van olen

Duşmani vom fi abia după ce-l vom fi răsturnat.

drAgan

Mai vîrtos nu, căci atunci măria-sa va fi mai tare, iară noi încă mai slabi ne vom socoti. Cînd de o parte se ridică Alexandru, fiu al lui lliaş-vodă, iubit de mulţi dintre mai-marii de la Poartă şi ajutat de cel mai cu trecere om din Stambul *(arată la Van Olen),* de alta se iveşte Gaspar Graţiani, ca un luceafăr luminos, iar de-a treia stă măria-sa, mai ajutat ca Alexandru şi mai strălucit ca Graţiani, Ştefan Tomşa, cerut numai de noi, trebuie să se retragă.

şeptilici

Unul singur poate fi domn în Moldova.

drAgan

Cel mai vrednic dintre toţi.

goia

întocmai!

drAgan

Noi nu voim decît să avem un domn care ne ia sub ocrotirea sa şi îşi aduce în toate timpurile aminte de noi.

locadelo

Toate la timpul lor, boierilor. Deocamdată să-l vedem răsturnat pe Radu.

van oi.en

Cu Sara cum staţi?

drAgan

Cu ovreica? Bine, destul de bine.

loc adei.o

Brăţara aţi cumpărat-o?

drAgan

Nu tocmai, dar a rămas vorba ca dragomanul să o plătească şi să-i rămînem datornici. Dragomanul are trecere 1

van ole.n

Rău aţi chibzuit! Nu ştiţi, precum se vede...

S C E N A III

SARA, BARUCH şi cei de mai sus

SARA ***(intră răpede)***

Nu vreau; am zis că nu vreau, şi cînd Sara zice că nu voieşte, ea nu voieşte!

BARL'CH ***(intră agitat în urma ei)***

Ce te priveşte, Saro, ce te priveşte?

sara

Nu vreau !

locadei.o

Ce este, Saro? Ce s-a intîmplat?

baruch

Saro, o mie două sute de țechini!

sa RA

Am z is că nu vreau!

baruch

Ce te privește! Am cerut o mie două sute de țechini, și mi s-au dat o mie două sute de țechini. Nu mi s-au dat? Mi s-au dat. Saro, ce cauți mai departe? Ce vrei? Ce dorești? Ce-ți pasă cine cumpără, de ce cumpără și ce vrea să facă cu brățara?! Eu am marfă și o vind !

sara

Nu vreau.

van olen

Ce este, Saro, de ce te-ai supărat?

sara

(se uită împrejur, apoi domol și răspicat)

Locadelo, stăpine, Baruch! Nu sunt supărată, dar nu voiesc. Baruch! Locadelo îmi zice: „Saro, să te duci în serai și să afli dac-ar fi cu putință ca boierii să-l răstoarne pe Radu și să pună pe Tomșa în locul lui". Primesc, iau giuvaericalele, mă duc în serai, îi vorbesc sultanei, ea își alege brățara, viu și vă spun, boierii cumpără brățara și mă duc acum să i-o dau sultanei drept dar din partea lor. Mine iar mă duc să văd ce-a făcut sultana, și sultana îmi zice: „Saro, am vorbit cu padișahul; spune-le boierilor să-l ciștige pe marele vizir în partea lor și să-mi trimiță mie atîte și atîte pungi, ca să înduplec pe alți viziri din divan". Mă întorc și zic: „Locadelo, iacă ce-a zis sultana". Și iar mă duc și iar vin. Am mai pus eu lucruri de aceste la cale. Bine! primesc, fiindcă nu-l cunosc nici pe Radu, nici pe Tomșa, și puțin îmi pasă oare dintre doi necunoscuți cade și care se ridică. Acum însă mi se cere cu totul altăceva: să lucrez pentru unul nehotărît. Asta n-o primesc, Baruch.

baruch

Ce te privește, Saro, ce te privește?

sara

Baruch! vine cineva și-ți zice: „Baruch, ai o brățară; voiesc s-o cumpăr pentru cineva pe care nu ți-l numesc; care ți-e prețul?"

baruch

6 mie două sute de țechini.

sara

Și dacă vei afla mîne că fratele tău e cumpărătorul?

baruch

Tu n-ai nici un frate.

sara

Dar pot să am vreun prieten ori vreun duşman: Baruch, eu lucrez şi voiesc să ştiu pentru cine lucrez. Tu auzi că acum nu mai e vorba numai de Tomşa şi de Radu: voieşte şi Locadelo să fie domn în Moldova, şi Alexandru cel de la Rodos şi Graţiani, — Baruch, îl ştii pe Graţiani, pentru care am lucrat atît de mult: Cel ce vrea să-l ajut, să vie la mine şi să-mi zică: „Saro, tu poţi multe; iacă ce te rog..." Nu-i aşa, Baruch?

BARUCH ***(către ceilalţi)***

Ea are dreptate. *(Către Sara.)* Saro, tu eşti cuminte, iară eu sunt prost.

SARA.

Nu eşti, Baruch, dar te pripeşti cînd vezî bani.

drAgan

(către Sara)

Dacă se poate, aş vrea să înţeleg. Noi am cumpărat brăţara cu o mie de ţechini: nu mai stă tîrgul?

sara

Nu ştiu; să vedem!

baruch

Dragomanul dă o mie două sute.

şeptilici

Dăm şi noi tot atît.

baruch

Banii d-voastre nu sunt mai buni ca ai dragomanului. *(Către Locadelo.)* Nu-i aşa? bani şi bani, totuna fac. *(Către boieri.)* Se găsesc poate alţii care dau mai mult. *(Către Sara.)* Nu-i aşa, Saro?

sara

Nu ştiu; să vedem!

baruch

Graţiani dă, eu ştiu cît dă.

SARA ***(cu amărăciune)***

Graţiani e acum mare şi puternic, Baruch. Graţiani ia în căsătorie pe signora Elvira, fiica dragomanului, şi e încă mai mare şi mai puternic. Acum el nu mai' are trebuinţă de Sara.

baruch

Ce te priveşte, Saro, ce te priveşte?

SARA

Mă priveşte, Baruch!

DRAGA N IA pe fiica dragomanului!

ŞEPTILICI

De aceea ne-a adunat dragomanul pe toti la casa lui.

GOIA

întocmai!

S C E -N A IV

[BORISI şi cei de mai sus]

BORISI ***(intră grăbit)***

Iertaţi! O împrejurare de mare însemnătate m-a făcut să zăbovesc peste aşteptarea mea. în clipa aceasta va sosi şi Graţiani, care s-a oprit numai pe o clipă, ca să-i dea fiicei mele ştirea că Radu-vodă se află pe drum şi va sosi poimîne aici.

(Mişcare în scenă.)

DRAGAN, ŞEPTILICI şi GOIA

Mazilit!

BORISI

Radu-vodă, fiul lui Mihnea, domnul Moldovii, e mazilit.

LOCADELO

Mazilit? şi eu stau aici? *(Pleacă.)*

VAN OLEN

Se află pe drum, şi eu nu ştiu nimic? *(Pleacă.)* ŞEPTILICI ***(grăbit)***

Vino să-ţi numărăm banii.

baruch

O mie cinci sute de ţechini!

GOIA ***(îndărătnic)***

întocmai! (Pleacă cu Baruch şi Şeptilici.) DRAGAN

(către Borisi)

Suntem slugile măriei-sale! *(Pleacă)*

SCENA V BORISI şi SARA

BORISI

(privind în urma celor ieşiţi;

Alergaţi, dar eu să rămîi de ruşine dacă nu e prea tirziu.

Dragomane, ai văzut că Baruch a plecat cu boierii, ca să primească banii pentru brăţară?

BORISI ***(speriat)***

Brăţara? (Pleacă spre ieşire.)

SARA

Ce vrei? Fără de mine brăţara nu preţuieşte nimic, iar eu sunt aici.

BORISI ***(stăruitor)***

Graţiani te roagă să nu-i duci sultanei brăţara.
Pe mine mă roagă Graţiani? Cine e Graţiani? Eu nu-l cunosc. Mă cunoaşte el pe mine?

BORISI

îl cunoşti, Saro.

SARA

Nu-l cunosc, nu l-am văzut niciodată, nu ştiu cine este, nu-mi aduc aminte de el.

BORISI

(tainic)

Are să vie acum aici. Am pus eu lucrurile la cale ca să vă întîlniţi după ce vor fi plecat ceilalţi.

SARA

Nu vreau să-l văd. *(Iese rupede.)*

BORISI

(grăbind, în urma ei)

Saro! Femeia aceasta ne răstoarnă toate planurile. *(Iese.)*

SCENA VI

GRAȚIANI şi ELVIRA intră din dreapta

grațiani

(intrind, merge spre fund ți priveşte prin fereastră)

Aleargă cu toții ca să primească ştirea ce le vine prea tirziu. *(Intorcindu-se spre fața scenei.)* Astfel atirnă soarta omenească de la clipele ce vin şi trec pe neaşteptate.

elvira

Prea mică şi neînsemnată mă simt alăturea cu tine: te-am pierdut parcă de cînd le-am aflat aceste.

grațiani

Acum abia ne apropiem, scumpa mea Elviră, unul de altul. Un singur gînd m-a povățuit în căile mele; o singură dorință m-a mînat mereu înainte; un singur vis îmi umple tot sufletul: să mă fac — din ceea ce am fost odinioară — un om vrednic de tine, să mă înalț pînă la tine. Mărirea n-o caut decît spre a-mi încununa mireasa, o caut ca să te pot încînta cu farmecele ei. Nu eu m-ara înălțat, Elviro, ci tu m-ai ridicat la tine!

elvira

Atît de sus mă pui, încît mă cuprinde amețeala.

grațiani

Nu mai presus decît te am în gîndul meu.

ELVIRA

Şi tot eu mă voi căi dacă te voi vedea în fața primejdiilor de care e înconjurată mărirea.

SCENA VII

UN CEAUŞ şi cei de mai sus

ceauşul

(intră din fund)

Alah să te ție la mulți ani şi să-ți aştearnă calea cu florile măririi! Din porunca stăpînului meu Mehe- met Ali-aga, capul ienicerilor, te caut de un ceas acum şi am îndrăznit pînă în această mult ocrotită casă.

^ grațiani

Şi care este dorința iubitului meu prieten, preavred- nicul Mehemet Ali-aga?

ceauşul

(se uită împrejur, apoi în taină)

înălțimea-sa, marele vizir, e pus pe gînduri. Ale- xandru-vodă a trimis la Poartă oameni cu patruzeci de pungi şi cu făgăduința de-a spori haraciul. Locadelo a intrat la învoială cu el; boierii sunt gata de a-l părăsi pe Tomşa, iar ovreica e tăcută şi îndărătnică. Mulți dintre vizirii din divan stăruie să fie primite propunerile lui Alexandru, iar Mehemet Ali-aga îți ține gata douăzeci de pungi pentru serai.

S C E N A VIII NINO şi cei de mai sus N1NO

(intră răpede, tot prin fund)

Stăpîne, căpitanul Furlani te caută ca un smintit; ce să fac cu el?

GRAȚIAN I

Să mi-l aduci aici! *(Întorcîndu-se spre ceauş, îi dă o pungă cu bani.)* Spune stăpînului tău că nu voi în- tîrzia.

(Nino se închină şi iese.) CEAUŞUL

Alah să te ție, stăpîne! *(Iese.)*

GRAȚIANI

(intorcindu-se spre EIviră)

E darnic om agaoa! Douăzeci de pungi, nu mai puțin, pentru ca să-i întorc treizeci. Ei, nu vreau! Nu voi jefui țara chiar mai nainte de a-i fi domn!

elvira

Dar ovreica? Cine e ovreica? Ce fel de ovreică?

GRAȚIANI ***(supărat)***

Ei, o femeie care vinde giuvaericale, o favorită a sultanei Mapeiker.

elvira

Şi cum vine ea să se amestece în trebile aceste?

S C E N A I X BORISI şi cei de mai sus

BORISI ***(intră gifiind)***

în sfirşit, am înduplecat-o: acum poți vorbi cu ea. Te aşteaptă.

grațl ani

Te-am rugat să mă scapi de ea!

elvira

De cine? De ovreică? Ce vrea dinsa?

borisi

Trebuie! Boierii au cumpărat brățara, dară sunt gata să ți-o dea drept dar. Locadelo intră la învoială. Van Olen mai ține încă la preț, dar îl vom îndupleca; numai cu ovreica nu e chip să ne înțelegem.

grațiani

Nu vreau să mă leg față cu nimeni! Nu sporesc haraciul, nu dau pocloane, nu cumpăr scaunul, nu vreau să intru înglodat în țară; ori sunt domn de capul meu, ori nu-mi trebuie domnia.

borisi

Ovreica te scapă de toți ceilalți.

elvira

Ei bine! E ovreica aceea atît de puternică?

grațiani

(se plimbă citva timp agitat, apoi ia brațul Elvirci, gata de a se depărta; către BorisiJ

Să vie, dacă nu se poate altfel!

borisi

Aşa te înțelegi *(Iese.)*

GRATIANI ***(către ElviraJ***

Da, e foarte puternică ovreica, fiindcă e puternic sultanul; pe sultan îl stăpîneşte sultana, iar pe sultana o stăpîneşte cel ce ştie s-o stăpînească pe Sara.

elvira

Şi pe Sara cum poate cineva s-o stăpînească?

grațiani ,

Nu poate nimeni!

elvjra

Nici s-o cumpere?

(Ies prin stingă)

SCENA X

FURLANI şi NINO

.. FU.RLANI ***(intra d^în fundJ***

Nici în sacul dracului nu scapă de mine, Ninol îl

urmăresc şi-l iau la goană' şi nu-i las timp de răsuflare, zi cu zi, oră cu oră, pas cu pas, mă ţin după el! Eu sunt oştean din ceata lui Baba Novac. Ai auzit tu de Mihai-vodă?

'•nino

Auzi vorbă? Barba-mi·era mare cînd turcii fugeau la Ragusa de frica lui.

furlani

Acel Mihai-vodă, cînd voia să ştie mai bine ca marele vizir cele ce sfe petrec în tabăra turcească, imi trăgea mie cu ochiul. Eu sunt oştean, Nino, şi cînd urmăresc pe cineva, îl urmăresc!

nino

Şi dacă lui Graţiani nu-i trebuiesc lefegii?

furlani

Îi trebuiesc. Fără de noi, nu poate. Eu şi Bobo suntem două braţe tari şi sigure. Cunosc Moldova; fără de noi, n-are ce să caute în ea. Eu sunt de felul meu veronez, şi veronezii sunt oameni, Nino!

nino

O ştiu aceasta. . ,

furlani

Bobo e, ce-i drept, pisan, numai pisan, dar un băiat ieşit din creierii Diavolului: bea pentru şapte şi se bate pentru zece. îl cunoşti ;pe căpitanul Bobo?

NI NO

Căpitane, mă superi. Cine nu cunoaşte pe Bobo?

furlani

Eram la Genova cînd i-am făcut cunoştinţa. De acolo am plecat împreună la Ferara, de la Ferara la Florenţa, de acolo la Veneţia, apoi la Neapoli, la Madrid, la Maienţa, opt ani de-a rîndul. Nino, tot împreună am băut, împreună ne-am bătut, împreună ne-am făcut aventurile galante, şi nu ne-am despărţit decît la Cracovia, în Polonia. Iar acum, după douăzeci şi trei de ani, iar ne intîlnim. înţelegi, Nino, că trebuie să ne ia pe amîndoi 1

S C E N A X I

GRAŢIANI şi cei de mai sus , *(Graţiani intră de la stingă.)*

FURLANI ***(ia pozi(iune)***
Să trăieşti, măria-ta! Căpitanul Furlaiţi!
graţiani

Căpitanul Bobo?

furlani

Dac-am venii eu, este şi el aici.

GRAŢIANI ***(către Nino)***

Să te duci la Mehemet Ali-aga şi să-i spui că primesc pungile şi voi veni peste puţin să le iau.

nino

La poruncă! *(Iese.)*
GRAŢIANI ***(către Furierii)***

Căpitane, se găsesc oameni la Stambul? Italieni, numai italieni.

furlani

E timp de pace: haimanale destule!
graţiant

Acum, în ceasul acesta, poţi să aduni pînă la o sută de oameni?

furlani

Eu cu Bobo ii adunăm!
graţiani

Ştii să fii obraznic? Ştii că bagi spaima-n lume?

furlani

Asta mi-e meseria: sunt oştean din ceata lui Baba Novac!

graţiani

îndată ce ieşi de aici, dă veste că te-am însărcinat
să-mi aduni lefegii; fii îndrăzneţ, fă ca toţi să simtă că sunt tare, mai ales Locadelo şi Van Olen.

furi.ani

Las' pe mine, stăpînel 5 **GRAŢIANI**

Nu sunt încă domn; dacă însă vreun altul ar primi semnele domniei, vă plătesc lefurile îndoite şi vă dau drumul.

furlanl

Am înțeles, stăpîne! *(Salută şi iese.)*

S C E N A XII

GRAȚIANI şi în urmă SARA

GRAȚIANI ***(se plimbă)***

Da, nu sunt încă domn! Şi cine ştie dacă imi este dat să fiu vreodată! îmi iau abia avînt, ca să mă urc în scaun, şi mă apucă scîrba în fața mijloacelor de care trebuie să mă folosesc ca să răzbesc pînă la el. Ce are să fie mai tîrziu? Da! Ovreica mă scapă de toți ceilalți! De ovreică însă cine mă scapă? Mi-e oarecum frică de dînsa. Şi totuşi femeia aceasta mă poate ajuta să cîştig pe cealaltă.

SARA ***(intră şi se opreşte)***

Sunt aici.

GRAȚIANI ***(după ce o duce în fala scenei)***

De ce ai dorit să mă intilneşti?

sara

De ce am dorit? *(Dă din umeri.)* Nu ştiu, cum nu ştie riul de ce curge la vale. Tu insă n-ai dorit. Ți-ai zis: „Sara mă iubeşte şi n-are să facă nimic ce-ar putea să fie rău pentru mine".

GRA.TIA.NI Da, Saro, aşa am crezut.

sara

Aveai toată dreptateaI Grațiani, maică-mea imi zicea adeseori: „Saro, fii cuminte şi nu te pripii" Am stat deci închisă la mine acasă, eu singură, şi m-am întrebat: „Ce trebuie să faci tu, Saro?" Tu ai dreptate, Grațiani: eu nu pot să nu fac ceea ce doreşti tu. Baruch m-a trimis cu giuvaericale în serai. M-am dus azi, m-am dus mine, de multe ori m-am dus, şi-mi părea bine cînd vedeam că Baruch ia preț bun pentru marfă. Cînd intiia oară m-am dus pentru tine, Grațiani, nu mi-a mai părut bine de bucuria lui Baruch, ci mă simțeam fericită că pot să-ți fac ție o mulțumire. O, Grațiani! tu nu ştii cît de fericită mă faci cînd imi zici: „Saro, iacă ce doresc; tu poți, fă darl"

GRAȚIANI Doresc să nu faci nimic!

sara

Știu că aceasta o dorești, Grațiani! Sultana Mapeiker, care mă iubește, imi spunea adeseori că am obraji rumeni, ochi plini de văpaie, trup mlădios, brațe rotunde și umeri frumoși; nu înțelegeam ce zice. Odată insă tu te-ai uitat la mine — nu știu cum — incit m-a trecut un fior de spaimă, și de atunci o înțeleg pe sultana și mă uit mereu în oglindă. Tu ai dreptate, Grațiani: eu fac tot ceea ce dorești tu, nu pentru că vreau, ci pentru că nu pot să nu voiesc. Dac-ai zice să-l părăsesc pe Baruch, eu n-aș putea să nu-l părăsesc; dac-ai zice să rămin la tine, eu n-aș mai putea să plec; dac-ai zice să mă fac creștină, eu aș săruta crucea!

grațiani

Nu le doresc aceste.

sara

Știu că nu le dorești. Dorești numai să te faci domn În Moldova.

grațiani

Și te rog să nu mi te pui în cale.

sara

De ce vrei să te faci domn? Grațiani, de ce vrei?

grațiani

Cine oare n-ar voi dacă i se deschide calea?

sara

Grațiani, eu sunt femeie și știu pentru ce vrei. Grațiani! Grațiani! Dac-ai fi un cerșitor plin de răni, eu te-aș iubi și m-aș simți fericită că mă lași să te caut și hrănesc, iară tu vrei să te faci domn pentru ca să fii băgat în seamă de dînsa?

grațiani

Ah! Căci mi te-ai pus de-a curmezișu-n cale și nu pot să trec înainte! Saro! Voiești tu să împaci o luptă care de veacuri se urmează și alte veacuri se va mai urma? Nu s-a împlinit încă anul de cînd căile vieții noastre s-au întîlnit: ai crezut tu vreodată că ele nu se vor mai despărți?

sa HA

N-am crezut, dar nici că puteam să știu ce are să fie cînd ele s-ar despărți. Abia acum simt că nu pot. Uite, nu pot! Mi-am pierdut parcă mințile. Știu, Grațiani, că de mult o iubești; am iubit-o adeseori și eu, fiindcă iți era ție iubită; dar acum

e altfel. De cînd te fereşti de mine, ca să nu se supere ea, Graţiani,de atunci e altfel, cu totul altfel! Eu nu vreau să fii domn!

graţia ni

Vrei deci să te faci unealtă celor ce mine vor ride de mine?

sara

Nu, Graţiani, fiindcă nu pot. *(Priveşte drept în faţa lui, apoi cu. hotărîre.)* Graţiani, fă-te domn, dar ia-mă şi pe mine cu tine!

graţiani

Saro, fii femeie, nu demon!

sara

Nu pot, Graţiani, nu pot, nu pot! Uite, nu pot!.Mi s-a înfipt în mine gîndul că trebuie să fiu aproape de tine, şi o singură simţire mă stăpîneşte: „Ce mai eşti tu dacă nu mai e Graţiani! Ce-ţi foloseşte mintea ta dacă nu mai poţi să-l slujeşti pe el cu ea? Ce-ţi foloseşte inima ta dacă nu poţi să-l înveseleşti pe el prin simţirile ei? Ce-ţi foloseşte trupul tău, braţele aceste, gîtul acesta, sînul acesta ce-mi foloseşte mie dacă tu nu te mai uiţi la ele, dacă ele nu te mai încîntă pe tine?" O, Graţiani! De ce te-ai uitat dacă nu mai vrei să te uiţi? Demon îmi zici? Nu eu sunt demon: demonul este în mine; e blăstemul din facere care m-a ajuns, şi prin tine m-a ajuns, Graţiani, sub farmecul ochilor tăi!

graţiani

Saro, tu mă vezi că tremur înaintea ta. Vrei tu să strici toată viaţa mea? Vrei să blăstem ceasul în care ochii mei te-au zărit şi pentru întîia oară sufletul meu s-a incintat de tine?

sara

Nu vreau nimic; ştiu numai că dacă ea nu mă sufere pe mine în apropierea ta, nu o sufer nici eu pe dînsa!

Tl'l

graţiani

Femeie, nu mă ispiti!

SARA ***(se dă inapoi)***

Ţi-e silă de mine fiindcă sunt ovreică?

graţiani

Mi-e silă de tine! (O cuprinde în braţe.)

sara

(se desface din brațele lui) Grațiani, n-ai să fii domn ca toți domnii, ci domn scutit, în fața căruia tremură toii vizirii. Căci Sara poate, şi vrea tot ceea ce poate! *(Se depărtează.)*

GRAȚIANI ***(privind în urma ei)***

Am plecat; ar putea oare cineva să-mi spună unde am să ajung?

(P e r d e a u a c a d e .)

Constantinopol. Conacul domnesc. Mese, scaune. La dreapta, fereastră. Afară se aud urări şi strigăte. Muzica cîntă un marş.

S C E N A I

NINO şi FURLANI intră cu cîte două săculețe pline FURT. ANI

Nici draci în iad cîți oameni flămînzi la Stambul! Nino, spune că n-ai mai văzut atîta lume, mărturiseşte că nu ți s-a mai pomenit aşa îmbulzeală!

nino

Niciodată, căpitane! (Pune săculețele pe o meşcioară din apropierea ferestrei şi începe a le dezlega.)

FURLANI ***(făcind ca Nino)***

Aici e argint, tot taleri. Se pricepe Gaspar-vodă, Nino! E pui de diavol, asta n-o poți tăgădui. Are apucături de domn! încă atunci cînd cu Locadelo, mi-am zis: acesta e om şi are să facă treabă!

nino

Are să facă.

I-a băgat în draci pe toți. „Căpitane — mi-a zis el — mine am să mă întorc cu semnele domniei de la Poartă la Patriarhie, iar de acolo la conac. Voiesc să fie lume în calea mea. Umple toate ulițele, spune că am să arunc banii cu pumnul." Am adunat, Nino? Sunt oştean din timpurile lui Baba Novac! Mărturiseşte c-am adunat!

NINO

Eşti, căpitane, ai adunat, căpitane, dar şi alaiul a fost frumos, iar pe acela eu l-am chibzuit.

FURLANI

Era frumos, Nino, asta n-o pot tăgădui; dar lumea tot lume rămine. Mai ales cînd ne întorceam de la Patriarhie,

furtună, viscol, virtej, nu alta. Cînd mă vedeau că bag mîna în săculeţul cu bani, se uitau cu toţii de-a ţinta ca haita de cini flăminzi la bucata de carne, şi apoi să fi văzut, Nino, cum se îngrămădeau unii peste alţii cînd vedeau că zboară talerii prin aer şi cad jos pe caldarimul de la picioarele lor şi cum ii căutau pintre pietrele rotogoale şi cum se tirau pe jos ca nişte şopirle deşălate, — o clipă, zic, mai mult nu ţinea, şi erau suflaţi ca din palmă.

NINO

Iar Graţiani ridea **în** el.

FURLANI

Are apucături de domn, Nino.

S C E N A I I SARA şi cei de mai sus

SARA ***(intră din dreapta)***

Ah! Nino, căpitane! L-aţi văzut pe Graţiani călare? L-aţi văzut cît era de mindru şi frumos?! Aţi văzut mulţimea cum strigă şi se îmbulzeşte?

Cuvenită supunere! Toate le-am văzut cu ochii noştri, cu mîinile noastre le-am pipăit.

NINO

Nici acum nu mă mai pot dezmetici.

sara

Şi v-aţi bucurat? Nu-i aşa că v-aţi bucurat şi voi? Dar Baruch? Le-a văzut oare şi el? Nu l-aţi văzut pe Baruch? Pe ovreiul? Pe unchiul meu, Baruch?

furlani

Cuvenită supunere! Eram călare şi, călare fiind, puteam să privesc peste capetele oamenilor şi să văd pe toţi cei ce se aflau împrejurul meu: pe Baruch nu l-am văzut.

S C E N A I I I

Cei de mai sus, mai mulţi ciohodari, apoi GRAŢIANI ***(Ciohodarii intră cu seninele domniei, le aşează, apoi se opresc în fund.)***

graţiani

(intră, se opreşte în faţa lui Nino)

Sunt mulţumit! Dacă lumea vine să mă vadă, spu- ne-i să aştepte o clipă, două, căci vodă e ostenit. Dragomanul Borisi, viind cu fiică-sa, are pasul întîi. *(Către Furlani.)* Sunt mulţumit, căpitane! *(Le face semn să se depărteze.)*

furlani

Să trăieşti, măria-ta! *(Iese.)*

nino

La mulţi ani, măria-ta! *(Iese.)*

(Ciohodarii ies.)

(Afară muzica încetează, dar urările se aud mai tare.) (Sara stă tot timpul la o parte, apoi işi ridică ochii spre Graţiani.)

GRAŢIANI ***(o duce în faţa scenei)***

Auzi cum strigă mulţimea? Ea-mi urează viaţă fericită şi domnie Îndelungată. îmi trebuiesc amîn- două, pentru ca să pot muri în pace. Auzi? Şi acesta nu e popor; sunt oameni adunaţi de pe toate uliţele. Vino să le aruncăm bani. Vreau să meargă vestea în Ţara Moldovei cum s-a urcat Gaspar Graţiani în scaun. Vreau să ştie toată lumea că Gaspar-vodă e setos de binecuvîntare şi adună un an întreg cu o mînă, ca să poată împărţi într-o singură zi cu amîndouă. Vino, aruncă şi tul *(începe să arunce bani pe fereastră.)* Banii lui Mehemet Ali-aga, de unde au venit, acolo să se ducă, acolo să se întoarcă, acolo să rămîie!

sara

(aruncă banii cu amindouă mîinile; cu patimă)

Bani! bani! bani! (Zgomotul creşte, Graţiani aruncă la urmă săculeţele aproape deşerte, apoi zgomotul scade şi încetează.) S-au mîntuit banii, şi acum tac, Gra- ţiani, şi nu mai strigă.

graţiani

Tac, Saro, dar nu uită. (Se duce la masă, scoate cutia cu brăţara, dezveleşte lanţul, apoi se aşează pe divan.) Vino-ncoa, Saro!

sara

(se lasă pe covor, la picioarele lui)

Stăpînul meu cel mîndru şi iubit! Aş vrea să tai în pieptul meu, să tai adînc, o lungă rană, ca să vezi şi tu cît de mare îmi este fericirea. Atît e, Grațiani, de nemărginită şi de întreagă, încît nu o mai simt şi mi-e sete de-o durere ca să văd unde încape fericirea mea.

grațiani

(ti pune inelul şi brățara legată cu lanț de inel)

Iată brățara pe care n-a primit-o sultana! Poart-o zi şi noapte, ca să-ți aduci mereu aminte de ziua de azi.

Nu, Grațiani, zi şi noapte nu, căci aş uita în curînd de ce o port: numai în zilele de sărbătoare... Sunt acum mai frumoasă.

gratiani

Brățara e mai frumoasă.

De ce? înțeleg. Pune-mi brățara, pentru că cei ce se uită la ea să-mi vază brațul, şi brațul e frumos. *(Se ridică.)* Grațiani I Baruch a fost şi el acolo? L-ai văzut? A strigat şi el?

Iar Baruch? Saro, goneşte acest nour de pe cerul senin al zilei de astăzi.

Dar n-am şti că e frumos cerul dacă n-ar fi şi nori pe el.

Acum du-te, dragă, căci lumea mă aşteaptă. *(O cu- prinde cu brațul.)* Apoi iar rămînem singuri.

Da, mă duci *(Pe glnduri.)* Uite, mi-e oarecum frică.

Eşti o copilă nebunatică. Haide, dragăI *(O scoate la stingă.)*

sara

Apoi iar rămînem singuri. *(Iese.)*

SCENA IV

GRAȚIANI apoi

NINO GRAȚIANI

Baruch! Mereu Baruch! Cînd sufletul îi este mai înveselit, se ivește în el amintirea lui Baruch, ca să i-l turbure. Nu se poate să scap eu de acest ovreu?

nino

Stăpîne! Boierii, Mehemet Ali-aga, Locadelo, Mineti, cumnatul lui Radu-vodă, bailul Nani, solul Sobieski...

grațiani

Dragomanul Borisi?

nino

N-a sosit încă.

grațiani

Ceilalți să mai aștepte.

NINO
(slrimlo ral)

Măria-ta, ovreul!

grațiani

Baruch? Acum?!

nino

I-am spus să plece, dar nu vrea. Să-I dăm afară?

grațiani

Depărtați-l!

(Nino pleacă.)

GRAȚ1ANI

Stăi! Să intre ovreul, dar pe aici. *(La dreapta.)* Și vezi, să intre nebăgat în seamă. *(Rămine în mijlocul casei.)* Anume acum a venit!

(Nino iese.)

SCENA V

GRAȚIANI și BARUCH ***(Baruch se apropie umilit în fața lui Gratiani.)***

GRAȚIANI

Ce e, Baruch?

BARUCH

E rău, măria-ta, foarte rău.

GRAȚIANI

Ce e rău, Baruch?

BARUCH

E rău, măria-ta, foarte rău.

GRAȚIANI

Răul şi-l fac oamenii singuri.

BARUCH

Eu? Ce-am făcut eu? Nimic n-am făcut. Eu sunt un ovreu neputincios. Măria-ta eşti un domn puternic. Ce vrei cu mine? Sara e nepoata mea, fiica surorii mele Rachila, şi eu sunt unchiul ei; e ovreică, întocmai precum eu sunt ovreu, iar măria-ta eşti creştin. Ce vrei cu dînsa? Vrei s-o ții cu puterea? Se poate, fiindcă eşti puternic, dar nu se poate.

GRAȚIANI

Tu vezi că se poate: ea voieşte şi se simte fericită.

BARUCH

E foarte rău, măria-ta! Ea se simte fericită, iară eu, Baruch, unchiul ei, ovreu] neputincios, eu umblu zăpăcit şi nu-mi mai găsesc loc de repaos, mă culc şi nu pot să dorm, mi-e foame şi nu pot minca. Ea se simte fericită, iară eu mă ascund să nu mă vază cei ce mă cunosc. Nu-i adevărat, măria-ta: ea nu se simte fericită. Sara nu poate să-l uite pe Baruch, şi dacă ştie că el nu poate dormi, nu doarme nici ea.

GRAȚIANI

Aşa este, Baruch.

BARUCH

Ştiu eu că aşa este!

GRAȚIANI

Dacă ştii, adu-ți aminte că ți-e nepoată şi nu-i turbura fericirea. Nu ştii tu cît poate copila aceasta să fie de fericită, dar cînd fericirea îi este mai deplină, ea se întreabă cu inima încleştată: se bucură oare şi Baruch?

BARUCH

Ştiu eu că aşa este.

GRAȚIANI

Ei, dac-o ştii, atunci fii om, iar nu fiară sălbatică: fie-ți milă de copila aceasta; bucură-te de bucuriile ei, căci numai asta îi mai lipseşte pentru ca o zi să-i pre- țuiască mai mult decît o viață întreagă.

BARUCH

Eu nu mă bucur: de ce să mă bucur?

GRAȚIANI

Crezi tu că mă voi împiedeca de tine? Vrei, nu vrei: o voiesc eu!

DARUCH

Dar eu sunt un ovreu neputincios, şi Sara are să te întrebe: „N-ai văzut pe Baruch? Ce-a zis Baruch?" Vrei, dar nu se poate.

GRAȚIANI

Cere-mi un preț. Te despăgubesc pentru că nu-ți mai vinde giuvaericalele.

BARUCH

Nu cer nimic: nu-i maria, nu se vinde.

GRAȚIANI

Uiți tu că sunt acum opt zile de cînd se află în casa mea?

BARUCH

Sunt numai şapte şi jumătateI Vreau s-o văd, şi dacă vrea să rămîie, nu-mi pasă, dar ştiu că nu vrea.

GRAȚIANI ***(se duce la intrarea din stingă)***

Saro! Baruch e aici!

S C E N A V I SARA, GRAȚIANI şi BARUCH SARA

(intră şi înaintează hotărită)

Ce vrei, Baruch?

BARUCH

Saro, îți aduci tu aminte de soră-mea Rachila?

SARA

Îmi aduc aminte: era muma mea.

BARUCH

Nu-ți aduci aminte. Dacă ți-ai aduce, n-ai fi aici.

SARA

Nu-i adevărat, Baruch. Mumă-mea m-a iubit, şi cînd iubim pe cineva şi-] vedem fericit, ne mulțumim de a şti că se simte fericit. Şi tu mă iubeşti, Baruch, dar nu te mulțumeşti cu fericirea mea, fiindcă-] crezi fericit şi pe Grațiani, iară pe el nu-] iubeşti. Tu voieşti mai bucuros ca eu să fiu nefericită decît ca un creştin să fie fericit. Asta nu e bine, Baruch, fiindcă toți suntem carne de om, singe de om, toți avem suflet de om — şi de aceea am zis: „Saro, tu nu trebuie să asculți pe Baruch, pentru că Baruch e orb şi nu vede cu ochii lui, e amețit şi nu simte cu inima lui, nici judecă cu mintea lui".

BARUCH

Şi ție nu-ți pasă de mine?

SARA

îmi pasă, Baruch, dar mi-am zis: „Saro, dacă-l alegi pe Baruch, are să te doară pentru Grațiani, iar dacă-l alegi pe Grațiani, are să te doară pentru Baruch. Cînd are să-ți fie durerea mai mare şi mai îndelungată?" L-am ales pe Grațiani,

fiindcă alegîndu-te pe tine, durerea mi-ar fi fost aşa de mare, încît mi-ai fi plîns chiar şi tu de milă.

GRAȚIANI

Baruch, tu auzi acest glas înțelept: pleacă-te şi-l ascultă.

SARA

El nu poate: nu-] iartă legea lui.

GRAȚIANI

Legea mai presus de toate e legea firii omeneşti; s-o asculte pe aceasta!

BARUCH

Eu nu cunosc legea aceasta. Unde este scrisă? Cine mă pedepseşte dacă n-o împlinesc? Saro, tu vrei dar să rămîi?

SARA

Vreau, Baruch.

BARUCH

Şi dacă te blăstem eu şi te blăstemă frații tăi şi te blăstemă tot neamul tău, poți tu să fii fericită?

SARA

Nu pot, şi de aceea fac rău cei ce mă blăstemă.

GRAȚIANI

Ce-ți pasă ție, Saro, de blăstemurile lor? Lasă-i cu păcatele lor! Baruch, destul acum!

SARA

îmi pasă, Grațiani, şi nu trebuie să zic că nu-mi pasă dacă ştiu că-mi pasă.

BARUCH

Ştiu eu că-i pasă! Saro, dacă rămîi între frații tăi, cînd cineva se uită rău la tine, toți se uită rău la el; cînd te doare ceva, toți aleargă să-ți caute leacul; cînd eşti tristă, toți umblă să te înveselească; eşti între oameni, Saro. Iar dacă ieşi din mijlocul lor, acolo unde te vei fi dus, toți zic: „Aceasta e ovreica, ovreica cea urîtă, care a spînzurat pe Christos! Depărtați-vă de ea, feriți-vă de dînsa, alungați-o din mijlocul vostru!"

SARA

Nu-i adevărat, Baruch! Grațiani, spune şi tu că nu-i adevărat! Nu-i aşa că voi nu sunteți ca noi?

GRAȚI ANI

Ce-ți pasă de răutatea oamenilor?

SARA

îmi pasă, Grațiani.

BARUCH

Iară frații tăi se adună şi-şi acoper capetele cu cenuşă şi toți într-un glas blăstemă bucata pe care o duci la gură, apa pe care o bei; blăstemă somnul tău, munca mînilor tale, blăstemă copilul din pîntecele tău şi scuipă cînd te văd, şi fug de tine ca de ciumă.

(Sara işi acopere fața cu minile.)

GRATIANI

încetează, fiară sălbatică!

BARUCH

Saro, nu-ți batjocori neamul, nu-ți spurca sîngelel Iacă, încetez, am încetat, nu mai zic nimic.

SARA

(se încleştează de Grațiani)

Nu asculta de el; nu te lua după vorbele lui; fii tu cum eşti tu! Alungă-l de aici, căci vorbele lui iți strică mintea, privirea lui îți amorțeşte inima, răsuflarea lui otrăveşte aerul.

GRAȚIANI ***(o cuprinde cu brațul)***

Fii liniştită ! *(Către Baruch.)* Pleacă de aici, Satano!

BARUCH ***(retrăgindu-se)***

Eu plec. Iaca, plec. De ce să nu plec?! *(Iese.)* **235**

S C E N A VII

GRAȚIANI, SARA, apoi NINO

SARA

Vezi, acum nu-mi mai pasă de Baruch, de ovreu] acela nesuferit. Nu-mi mai pasă de el, şi mi-e nesuferit gîndu] că şi eu sunt ovreică.

GRAȚIANI

Tu nu eşti ovreică; ai minte de om şi inimă de femeie.

NINO

(anunță)

Dragomanul Borisi cu fiică-sa, signora Elvira, urcă scările.

GRAȚIANI

(atins)

Să intre! *(Strîmtorat, către Sara.)* Haide, dragă, apoi iar rămînem singuri.

(Nino iese.)

SARA

(mihnilă)

Apoi iar rămînem singuri. De ce noi numai singuri? Vrei neapărat să mă depărtez?

GRAȚIANI

Te rog.

SARA

O, Grațiani! Baruch are dreptate, dar eu nu pot. *(Pleacă, apoi se oprește și se întoarce spre el.)* Grațiani, Sara nu știe și nu vrea să mință, nici să fie fățarnică. Tu ești domn, dar Elvira n-are să fie doamnă! Eu pot să ridic și să răstorn domni, viziri pot să pun și să răstorn ; ambasadorii toți și bailul Veneției, bailul, Grațiani, tremură cînd îmi încrețesc eu sprîncenele. Și dacă pot pentru alții, mai vîrtos pot cînd e vorba de mine însămi, de fericirea mea. Ovreica e stăpînită de-o slăbiciune, dar nu e slabă ovreica, nu e slabă! *(Iese.)*

GRAȚIANI

Saro! (Face un pas spre ea, apoi se oprește intre *cele două intrări.)* Asta e prima zi a domniei mele! Cum vor fi celelalte?

S C E N A V I I I

GRAȚIANI, ELVIRA și BORISI ***(Ușile din fund se deschid. Bobo și Furlani intră***

cu lefegii, care rămin în fundul scenei.)

GRAŢIANI ***(intimpină la intrare pe Elvira)***

Abia în clipa aceasta mi se revarsă zorile zilei de astăzi, şi zărind cu ochii de mult doritul soare al vieţii mele, abia acum simt ce frumoasă îmi este ziua.

BORISI

Prea mare este pentru fiică-mea şi mine onoarea de a fi cei dinţii care-ţi urăm stăpînire îndelungată şi glorioasă!

ELVIRA

Şi o viaţă mai puţin zgomotoasă ca-n ziua de astăzi. Am'văzut atîta lume, atîta îmbulzeală, atite frămîntări, atite strigăte! Mă cuprinsese parcă un fel de ameţeală şi îmi închipuiam cît de greu trebuie să fie a te şti privit de atîta mulţime de oameni. *(Privindu-l mai cu dinadins.)* Dar vorbeai de revărsatul zorilor; soarele s-a ivit el pe cer senin? Mie îmi pare înnourat.

GRAŢIANI

Da! Nu e încă de tot senin. Un gînd, o temere, un nour îl mai întunecă. Sunt în Moldova două scaune: unu] pentru domnul, altul pentru doamna. Pentru ca cerul să-mi fie de tot senin, ar trebui să ştiu că pot să le spun celor ce vin să mă ureze că scaunele aceste amindouă sunt date. Dragomane!

(Borisi se închină şi- arată spre fiică-sa.)

GRAŢIANI

Elviro! Un cuvlnt, un semn, o privire!

ELVIRA

Nimeni nu-şi cunoaşte soarta; mi-e frică să zic da, iar aş grăi neadevărat dacă aş zice nu. Să fie ceea ce ne e scris!

GRAŢIANI

(ii sărută mîna, apoi le face semn lefegiilor)

Să intre!

SCENA IX

Cei de mai sus, LOCADELO, VAN OLEN, DRĂ- GAN, ŞEPTILICI, GOIA, NANI şi alţi demnitari turceşti şi europeni

GRAŢIANI ***(dindu-le mîna celor intra/i)***

Sunt fericit, sunt mlndru, prea mult mă simt ridicat. Ambasadorul majestăţii-sale împăratului roman, puternicul meu protector, şi al majestăţii-sale regelui Poloniei, vecinul binevoitor, şi al strălucitei republice de Veneţia, căruia atît de mult îi datoresc, şi cei mai aleşi dintre mai-marii puternicei împărăţii, căreia îi sunt slugă credincioasă. *(Către boieri.)* Mă simt mîn- găiat că o parte din Moldova se află aici, ca să vază şi să ducă vestea în ţară. Nu mie mi se face onoarea aceasta, ci ţării, în fruntea căreia mă aflu.

DRAGAN

GRATIANI

Iubirea moldovenilor am -nw-O'-^îştig—Iucrînd pentru binele lor. Mult a i'ost Moldova încercată. Ani şi ani de-a rîndul, întregi vieți de om cimpiile ei au stat deşerte, satele ei au fost pustiite şi lanurile ei călcate de năvălitori. Astăzi grînele ei grele ca aurul mucezesc prin gropi, cirezile de boi îmbătrînesc neînjugate, caii cei mai frumoşi zburdă neînşeuați prin livezile ei, lina turmelor de oi rămîne risipită prin mărăcini, mierea adunată picătură cu picătură se acreşte, cel mai nobil vin se varsă pe jos, căci n-are țara buți să-l încapă; popoare întregi s-ar putea hrăni din bogățiile ce se risipesc în Moldova. Şi totuşi țara e săracă. Voi pune-o în legătură cu lumea, îi voi cîştiga prieteni şi ocrotitori, ca să o fac scutită şi bogată, şi nu cer, nu aştept altă răsplată decît ca inimile moldovenilor toate să tresalte *(prezintă pe Elvira)* cînd se va ivi ea, mireasa mea, doamna țării, în mijlocul lor.

(Mişcare iri scenă. Grapiani, Borisi şi Elvira sunt fclicilați.)

VAN OLEN ***(la o parte, către Locadelo)***

Iată un lucru care nu se poate întîmpla. Prea mare ar fi puterea Veneției dacă prin această căsătorie şi-ar cîştiga un braț sigur la hotarele Poloniei şi un mijlocitor dibaci la Poartă.

LOCADELO ***(lot la o parte, către Van Oieri)***

Tocmai de aceea s-a urzit această căsătorie.

VAN OLEN

Vom găsi mijloace ca să o zădărnicim.

LOCADELO

Singură ovreica ar putea... dar ovreica...

(Vorbesc 35 *încet mai departe.)*

NANI

(ad.resind.u-se la Grafiani, Borisi şi Elvira)

Serenitatea sa dogele şi strălucitul Senat al republicii vor primi cu mulțumire vestea despre această însoțire, şi nu mă îndoiesc că în curînd voi putea să vă aduc aprobarea serenității-sale.

GRAȚIANI

E neapărată trebuință de această aprobare?

NANI

Un vechi obicei al republicii, păstrat şi astăzi cu multă sfințenie.

BORISI

Altfel ar trebui să ne lepădăm de protecțiunea republicii.

GRAȚIANI

Aceasta nu se poate. *(Oaspeții încep să iasă. Gra- țiani,cătră Elvira, ducînd-ospre ieşire.)* Nu pot cuprinde gîndul că voi pleca singur în Moldova.

ELVIRA

încredințările ce ni se dau mă fac să sper că nu mult va trebui să aştepți pentru ca să nu pleci singur.

VAN OLEN ***(către Locadelo)***

Da! Nu mai rămîne nici o îndoială; dacă s-ar pune ovreica la mijloc, bailul n-ar îndrăzni să ceară aprobarea!

(P e r d e a u a c a d e .)

Doi ani în urmă. Sală în curtea domnească din Iaşi. Trei intrări.

SCENA I FURLANI şi NINO

FURLANI *(privind pe fereastră)*

Iată-i! Intră, precum am zis, în curte. îmi vine să-mi iau lumea în cap! Nino, suntem între noi, păcat de un om ca dînsul! Tînăr, cuminte, vrednic — e vrednic, Nino, şi cuminte, asta nu o poţi tăgădui. Acum i-ar fi timpul să facă ceva, să urnească din loc, să se simţă că e un domn în fruntea ţării. Nu are nici o apucătură de domn!

NINO

Nici una, căpitane! Asta mi-o zic în toate zilele.

FURLANI

Păcatele mele, ştiu eu ce zic! Sunt oştean din timpurile lui Baba Novac. Dac-aş avea zece mîini, tot nu aş putea să număr pe degete curţile prin care am trecut, zic, nu are nici o apucătură de domn!

NI NO

Nici una, căpitane!

FURLANI

Radu-vodă se întoarce în scaunul Munteniei; Alexandru-vodă stă de pîndă; Bethlen din Ardeal urzeşte mereu planuri; boierii îl sapă prin ascuns; iar el şade frumos în curtea lui, îşi petrece timpul împăcînd certurile dintre mojici şi boieri, ba mai trimete şi solie la dogele Veneţiei, ca să-i dea nevastă.

NINO

Asta e, mai ales asta! N-a mai trimes o dată? Nu ştie că dogele nu-i dă dragomanului voie să-şi mărite fata cu el dacă bailul îl sfătuieşte să nu-i dea? Iar acesta se teme de ovreica!

FURLANI

. Corpo di Bacco! S-o alunge de la curtea lui şi să taie numai cîteva capete de boier; apoi o să vezi cum merg toate.

NINO

El'ar vrea poate să taie, dar nu-l lasă ovreica.

FURLANI

Nino! Eu vorbesc lămurit. S-o alunge mai nainte de toate pe ea, dacă e om. *(Se apropie. Tainic.)* Dar nu e om, Nino, se vede că a fost neguțitor. *(Mai tare.)* Adecă ce-i? Am venit noi la curtea lui Gaspar-vodă ca să ne călugărim? Dacă faci un chef şi bagi puțintică spaimă în oameni, merge vestea la ovreică, şi vodă își încrețește sprincenele. Bobo a dat o raită printr-un sat şi i-a răpit aprodului Călin o fată. Parcă nu se răpesc fete în toate zilele...

NINO

Aşa zic şi eu, căpitane.

FURLANI

Pentru atlta treabă să se facă o gălăgie, parcă s-a răsturnat toată țara! L-au pus pe aprodul Călin În temniță. Să le fie de bine! Dar cu Bobo ce voiește?

(Afară se aude zgomot.) NINO

(ascultind zgomotul care creşte) Auzi? se apropie, vin aici!

FURLANI

Vin, se înțelege. Şi adecă de ce să nu vie? Cine-i opreşte? Nino, îmi vine să turb cînd mă gîndesc că eu trebuie să stau drept, cu arma la picior. Dar nu se poate, Nino! De cîte ori mă gîndesc că e vorba de Bobo, îmi zic că nu se poate.

NINO

N-are nici o apucătură de domn. *(lese la stingă.)*

FURLANI

(ieşind)

Eu să-I dau pe Bobo? Ferească Dumnezeu!

S C E N A I I

DRĂGAN, VISTIERNICUL VASILE, țărani şi lîrgoveți

(Poporul intră şi se aşează la dreapta scenei.)

DRĂ.GAN

Intrați, intrați fără de frică, fără de sfială, cu capul ridicat. Porțile curții domneşti sunt deschise pentru toți. Nu mai e Radu al lui Mihnea, Radu cel îngîmfat în scaun.

YASILE

Curtea e a ţării, şi noi suntem ţara, care vine să-şi ceară dreptatea şi să şi-o facă, dacă nu i se va da.

DRAGAN

O veţi vedea cu ochii voştri! E străin vodă, ce-i drept, nu cunoaşte legea ţării *(mişcare în popor),* mănîncă carne în zilele de post *(mişcare),* dar este drept şi îngăduitor, priveghează asupra binelu i tuturora şi al fiecăruia îndeosebi. *(Aprobare în popor.)* El nu sufere ca satele voastre să fie prădate, nu va suferi ca fetele voastre să fie răpite.

I-A VOCE DIN POPOR

Dar nu vrem să ne spurce!

VASILE

Aşa este! (îmbărbătează pe popor.)

A II-A VOCE

Şi lefegiii mănîncă carne de pisică!

A III-A VOCE

Şi nu cunosc sărbătorile, nu le cinstesc!

voci

Să le dea drumul, să iasă din ţară.

DRAGAN

Nu vă pripiţi, prea de tot nu vă avîntaţi: Măria-sa vodă e domn în ţara aceasta şi nu vi se cuvine vouă să-i croiţi legi şi obiceiuri.

UN TÎRGOVEŢ

Eu mai ales socotesc că după cum din bătrîni se obicinuieşte, cinstea posturilor şi a sărbătorilor şi supunerea la legea cea adevărată cu deosebire trebuie să se ceară de la un domn, fiindcă cuvîntarea lui Dumnezeu se leagă de ele şi urgia lui Dumnezeu trebuie să ajungă mai curînd ori mai tirziu ţara ce sufere în fruntea ei un domn nelegiuit. *(Aprobări.)* Şi fiindcă vodă, măria-sa, pomenindu-se în ţara nelegiuită, nu ştie cum, şi în ce fel, din sfatul boierilor ar trebui să i se spună pe înţeles că nu se poate ca într-o ţară creştină curtea să se spurce în zilele sfinte, şi pe ovreica să n-o sufere vodă la curte, că mare nenorocire o să-l ajungă.

voci

Ovreica! Ovreica să iasă din curte! S-o alunge pe ovreica!

DRĂGAN ***(ridică mîna)***

Domoli! Domoli! Toate înțelepțește le-a chibzuit și le va chibzui măria-sa. Nu știți voi cine îl ține în fruntea țării? Nu știți cine-l îndeamnă la fapte bune? Nu știți cine îl imblinzește cînd inima i se umple de mînie?

TiRGOVEȚUL

Tot ovreică rămîne! Și mai vîrtos ne va ajunge urgia lui Dumnezeu dacă primim binele de la cei ce l-au răstignit.

voci

Așa este! Nu ne trebuie! S-o alunge!

SCENA III

Cei de mai sus, VORNICUL BUCIOC, ȘEPTI- LICI, GOI A și alți boieri

BUCIOC

(intră din fund și se oprește în fața lui Drăgan)

De rea treabă te-ai apucat, vere! *(înlorcindu-se spre Vasile.)* Vistiernice! Era poate mai bine să-ți cauți de socoteli, că sunt, pare-mi-se, cam încurcate.

ȘEPTILICI

Rău încurcate, vistiernice.

goi a

întocmai!

yasile

Dac-ar fi să fie în adevăr încurcate, tot eu o să le descurc.

drAgan

Curtea lui Gaspar-vodă e deschisă pentru toți, și treaba credincioșilor lui e să-i țină și inima deschisă.

bucioc

O să descurcăm noi aceasta! *(Se întoarce spre popor.)* Știu ce vreți, știu de ce vă plîngeți, știu chiar ceea ce voi nu știți. De ce ați venit aici? Ia puneți mîna pe inimă: puteți jura pe sfînta cruce că vă aduceți aminte să vă fi mers vreodată mai bine ca în zilele lui Gaspar-vodă? *(Mișcare de aprobare.)*

tîrgovețul

îl iubim pe vodă, dar tocmai de aceea cerem să nu spurce curtea domnească, să fie creştin, ca noi!

VOCI

Aşa este. Să nu spurce curtea! Pe ovreica s-o alunge.

(Bucioc se retrage tăcut, apoi, intorcindu-se spre boierii veniți cu el, dă din umeri.)

şeptilici

Aici încetează toate.

goia

întocmai!

S C E N A I V Cei de mai sus: FURLANI şi BOBO intră cu lefegii F

URL ANI

(aranjind lefegiii în fundul scenei; pentru dînsul)

Adunătură! Corpo di Dio! Nu se poate! Mai bine mă călugăresc! Mai bine fac jurămînt să nu mai beau în viața mea!

(Boierii vorbise agitați între dir.şii.) IURL A NI

(uitîndu-se spre Bobo)

Ei, nu se poate!

S C E N A V GRAȚIANI şi cei de mai sus

GRAȚIANI

(intră de la stingă şi priveşte ir.lur.ccat 'împrejurul

Logofătul Drăgan şi vistiernicul Vasile au — mi se spune — o plingere.

DRAGAN

Poporul se plînge, măria-ta. şi noi l-am adus aici, ca să-ți vază dreptatea cu ochii. *(Mişcare în popor.)*

VASILE

Şi mai vîrtos să te preamărească.

GRAȚIANI

Dreptate dar, dreptate voiți, numai dreptate? Drep tate pentru toți deopotrivă? *(Intorcindu-se spre popor.)* O să v-o fac! *(înaintează spre boieri.)* Sunt doi ani de cînd mă aflu în scaunul Moldovii, doi ani abia, şi totuşi lungă vreme. Vă întreb: de doi ani de cînd

mă aflu eu în scaun, călcat-a picior de turc, călcat-a picior de tătar, călcat-a picior de cazac pămîntul ţării? Holdele voastre fost-au vreodată bîntuite de copitele cailor? Satele voastre fost-au vreodată prădate? Femeile voastre fost-au vreodată răpite de păgîni? V-am scutit ori nu de relele de care atît de mult sufereaţi mai nainte?

DRAGAN

Ne-ai scutit, măria-ta!

GRAŢIANI

(fixindu-l pe Drăgari)

Şi totuşi sunt în ţara aceasta oameni, boieri, sfetnici de ai mei care uneltesc împotriva mea.

GOIA

întocmai, măria-ta, întocmai I

GRAŢIANI

(ir.torcindu-se spre Goia)

îi ştim, postelnice, căci altfel n-am fi vrednici să stăm în fruntea ţării. Ceri dreptate, vornice, o vei avea!

DRAGAN

(se dă un pas înapoi)

Măria-ta!

GRAŢIANI ***(ridică mîna)***

O să le lămurim toate! (Se întoarce spre Vasile.) Mult a fost stoarsă ţara Moldovii şi de duşmani şi de mai-marii de la Poartă, ocrotitorii ei, şi de boierii şi chiar domnii ei. Am cumpărat cu haraciuri pacea de la tătari ori de la cazaci? Le-am dat vreodată pocloane mai-marilor de la Poartă ca să mă sufere în scaun?

BOIERII

Să trăieşti, măria-ta!

grațiani

Şi totuşi sunt în țara aceasta boieri care fac ceea ce eu nu cutez. Vistiernice, cum stai cu socotelile?

vasile

Măria-ta...

grațiani

0 să ne lămurim asupra lor. *(Ridică mîna.)* Dreptate voiți: dreptate se va face. Am fost îngăduitor, multe am trecut cu vederea, pentru că nici într-o zi, nici într-un an o țară nu-şi poate schimba deprinderile. îmi cereți acum să fiu aspru, neîndurat, îmi cereți dreptate; vă voi face dreptate.

ŞEPTILICI (la o parte, către Goia)

Şi-a schimbat vodă firea.

GOIA (răspunde)

întocmai.

grațiani

(se întoarce spre Bobo)

Căpitane! *(îi face semn să se apropie.)*

(Bobo face cițiva paşi înainte, salută şi rămine nemişcat.)

grațiani

Ai ştiut ori nu că te pui împotriva dorințelor mele? Recunoşti c-ai nesocotit voința mea?

bobo

Recunosc, măria-ta.

grațiani

(către Furlani)

Ia-l şi pune-l în temniță! (Furlani le face lefegiilor semn să stea nemişcați.)

GRAȚIAN'I *(aspru)*

Ți-am poruncit să-I iei şi să-I duci!

FURLANI

(hotărh)

Ai poruncit, măria-ta, dar porunca nu ți se poate împlini.

GRAȚIANI (se dă un pas inapoi)

Nu se poate... *(Mişcare intre boieri şi în popor.)*

furlani

(face cifiva paşi înainte, apoi salută)

Să trăieşti, măria-ta! Nu se poate! *(întinde mîna dreaptă.)* Ăst e brațul meu cel drept şi poate lovi pe cel stîng, dar el pe el nu se poate lovi. *(Arată spre popor.)* Să-l ducă ei, dacă-l pot. *(Arată spre boieri.)* Să-l ducă boierii, dar eu nu-l arestez pe Bobo, căci ar rîde şi femeile de ortaoa noastră, şi mîne nu mi-ar mai feri nici copiii din cale. Judecă-l, măria-ta, dar judecă-l între noi, şi ori ne supunem judecății, ori ştim că nu-ți mai suntem mîna dreaptă şi-ți părăsim curtea.

DODO

Mă supun, măria-ta!

furlani

Ei! Corpo di Bacco! Nu mă supun eu! Ce-ți pasă ție cînd e vorba numai de tine!

GRAȚIANI (se întoarce spre Bucioc)

Vornice! Sunt domnul Moldovii şi n-am decît puterea pe care mi-o dă țara.

bucioc

Ți-o dă, măria-ta, toată pe care o are, şi Moldova e tare.

grațlani

Unde e puterea Moldovii? Eu n-o văd!

BUCIOC

Zi că vrei s-o vezi, şi la un semn dat de măria-ta, floarea Moldovii va sta în picioare.

voci

Aşa-i, măria-ta!

FURLANI (arată spre popor)

Floarea Moldovei? Vodă nu cinsteşte posturile, lefegiii mănîncă carne de pisică! Ovreica spurcă curtea 1

(Mişcare. Poporul se indesuieşte spre işire.)

gr ați ani

(tresare)

Cum? cine? care a îndrăznit?...

furlani

Gloatele aduse de sfetnicii măriei-tale! Măria-ta azi îl dai pe Bobo. Miine cer mai mult. Dar noi nu te lăsăm.

GRAȚIANI (către popor)

Afară! *(Către lefegii)* Deșertați curtea mea și ii închideți porțile! *(Stă nemișcat în mijlocul scenei, în vreme ce poporul iese urmat de partea cea mare din lefegii, apoi se întoarce spre boieri.)* Am chivernisit țara pînă-n ziua de astăzi, am chivernisit-o numai, cum își chivernisește gospodarul bun moșia pe care vrea s-o lese copiilor săi în bună stare; voi stăpini-o de astăzi înainte. *(Către Drăgan)* Te-am iertat pînă acum, fiindcă nu mi se cuvenea să bag în seamă niște uneltiri care nici mie nu pot să-mi strice, nici în țară nu pot s-aducă turburare. De aici înainte nu mai vreau I

drAgan

Măria-ta, cea mai credincioasă slugă...

GRAȚIANI (ii face semn lui Furlani să-l aresteze)

0 să.ne tragem seamă și cu logofătul, și cu vistiernicul, și cu ceilalți pe care îi știm. *(Către boieri.)* Deocamdată *(arată spre ieșite)* vreau să rămîn singur în curtea mea.

(Furlani scoate pe Drăgan ți pe Vasile intre lefegii.)

(Boierii ies unii mai în grabă, alții mai în silă.)

grațiani

într-o țară ticăloasă, lefegiii sunt stăpîni!

S C E N A V I GRAȚIANI și BUCIOC BUCIOC

(rămine nemișcat penă ce au ieșit toți ceilalți) Ți-e dreaptă, măria-ta, mînia, dar ea nu trebuie să te înstrăineze de țara care te iubește.

grațiani

Am zis, vornice, că vreau să rămîn singur.

Ai zis, măria-ta, dar nu se poate. Porunceşte lefegiilor să mă scoață. Ştiu că îți împlinesc porunca, dacă asta le-o porunceşti, şi mă voi apăra cu arma în mînă, dar viu nu te părăsesc, pentru că ştiu ce se unelteşte.

gr ați ani

Nu-mi pasă de uneltirile lor!

bucioc

Da, măria-ta, nu-ți pasă. N-a mai şezut poate nimeni aşa de tare ca măria-ta în scaunul Moldovei, dar e vorba de țara mea, pe care vor s-o sfîşie, şi pot s-o sfîşie şi s-o arunce în lupte zadarnice, măria-ta, fără îndoială zadarnice, dar lupte între frate şi frate. Măria-ta, nu ne lăsa pradă uneltirilor.

grațiani

Aceste oare nu tot uneltiri sunt?

bucioc

Uneltiri să fie, măria-ta ziceai că îngăduitor ai fost fiindcă nici într-o zi, nici într-un an o țară nu poate să-şi schimbe deprinderile. Nu cere ca într-un an un popor să-şi schimbe firea şi credințele.

grațiani

Ce vrei, vornice?

bucioc

Măria-ta, Moldova te iubeşte!

grațiani

Sunt sătul de iubirea moldovenilor!

bucioc

Adu-ți aminte, măria-ta, c-ai deşteptat în sufletele moldovenilor gîndul neatîrnării. Leşii sunt gata să te ajute cu oaste. împăratul te sprijineşte, Veneția, măria-ta, şi Veneția ar putea să te ajute, iar Moldova nu aşteaptă decît să-i dai un semn.

grațiani

Moldova? Sunt de doi ani acum domn în Moldova, dar pe moldovenii de care îmi vorbeşti nu i-am văzut

încă. Acum abia, abia acum ți-a fost dat să vezi ce poate Moldova. O, vornice, mult îi mai trebuie Mol- dovii ca să-şi

adune puterile!

BUCIOC

Măria-ta! *(Face un pas* ***spre*** *Graţiani.* ***Încet*** *şi stăruitor.)* Măria-ta, ascultă glasul ţării, ascultă-l, mă- ria-ta, şi Moldova toată va sări ca un om în picioare. Desfă-te de muierea aceasta, care te ţine legat de Poartă, te-a despărţit de Veneţia şi te înstrăinează de ţară! Nu le lăsa uneltitorilor arma asta!

graţiani

Vornice, bagă de seamă, că mergi prea departe!

bucioc

Nu mai departe decît mă mînă datoria! Ştiu, măria-ta, că multe uşurări are Moldova de pe urma ei, ştiu că ea te-a ridicat şi ea te ţine în scaun.

graţiani

Pe mine? M-a ridicat şi mă ţine? Şi asta, vornice...

bucioc

Aşa crede ţara. Măria-ta, razemă-te pe noi!

S C E N A V I I Cei de mai sus şi SARA

SARA ***(intră de la stingă)***

Graţiani! Ce s-a întîmplat? Lefegiii, cu Bobo în frunte, l-au dus pe logofătul Drăgan şi pe vistiernicul Vasile în temniţă, scot poporul din curte, se ceartă cu el şi îi lovesc pe oameni ca pe nişte dobitoace.

graţiani

(rece)

Eu le-am poruncit să facă aşa.

SARA

Ai făcut rău, Graţiani, pentru că boierii sunt neputincioşi, iar poporul sunt oameni fără de pricepere, care nu ştiu ce fac şi cred că fac bine cînd fac rău. Nu-i aşa, vornice?

BUCIOC

Aşa zic unii, altfel alţii.

GRAŢIANI

Poporul a venit să ceară izgonirea ta.

SARA

Da, fiindcă sunt ovreică. A spus şi Baruch, unchiul meu, ovreul Baruch, că poporul o va cere aceasta. Mi-a spus şi Nino, că o cere poporul. O cer şi boierii, o cere şi vornicul, o cer toţi, fiindcă sunt creştini, fiindcă toţi oamenii sunt ca noi, ovreii; dar eu nu mă duc, căci sunt mai cuminte ca dînşii şi zic: „Saro! tu trebuie să rămîi aici şi să nu laşi pe lefegii să bată poporul cînd cere izgonirea ta, nici pe boieri să jăfu- iască ţara pentru ca ei să te sufere la curte. Trebuie să rămîi şi să faci bine, tot bine, pentru ca poporul să vază că mint aceia care spun că ovreii sunt răi, totdeauna răi, şi să te iubească, cu toate că eşti ovreică." Lasă-i, Graţiani, căci sunt şi ei ca Baruch!

GRAŢIANI

Dar ei mă urăsc şi pe mine.

SARA

Ce-ţi pasă de ura lor? Nu eşti tu oare domn? Marele vizir nu te iubeşte? Sultana Mapeiker, Graţiani, sultana nu e oare puternică? Te temi tu de ei? Eu nu te las pe tine, Graţiani.

GRAŢIANI

(cu. mlnie)

Destul acum! Tu nu mă laşi, vornicul nu mă lasă, 255

lefegiii nu mă lasă. Toți aceia pe care eu îi țin, nu mă lasă pe mine! Sunt eu om, ori sunt unealtă?

BUCIOC

Unealtă e tot omul, măria-ta, în lumea aceasta; vorba e numai în mîinile cui. Te-ai urcat oare în scaun ca să faci încercarea de a-i învăța pe moldoveni să o iubească pe ea, ori ca să ridici un neam, pentru ca numele să-ți rămîie în strălucire?

SARA

Grațiani! El mă batjocorește. Ai auzit tu ce-a zis? L-ai văzut cum s-a uitat la mine? Grațiani, nu-ți mai aduci tu aminte ce a zis Baruch?

GRAȚIANI

Lasă-mă! (îi face semn să se depărteze.)

SARA

Nu, Grațiani, eu nu mă duc, nu te părăsesc. Iubirea mea e tare.

GRAȚIANI

Iubirea ta? Ce oare poate să fie ura ta, cînd iubirea ta e o atît de înfricoșată năpaste?! M-am dezbrăcat parcă de firea mea de cînd am intrat sub farmecul iubirii tale, încîteu însumi nu mă mai cunosc. Lasă-mă! Nu vreau să știu de ajutorul tău, de sultana ta, de puterea sultanului și de mila lui. De jos m-am ridicat pînă aici în scaunul domnesc. Nu m-am ridicat ca tot slugă să rămîn, sluga unui stăpîn slab și nemernic. Lasă-mă!

SARA

Grațiani, tu mă gonești de la tine?

GRAȚIANI

Vreau să fiu eu însumi, stăpîn pe faptele mele, să stau ori să cad prin mine însumi. Destul ți-am fost rob ție; destul, destul a fost!

A C T U L A L P A T R A L E A

SARA

(se dă un pas îndărăt) Şi tu, Grațiani, şi tul Eşti dar şi tu cu dînşii? Nu I Eşti slab numai şi nu cutezi să-i depărtezi de la tine cînd ei cer să mă depărtezi pe mine. Dar eu nu te voi părăsi. Dacă Moldova nu mă suferă pe mine în apropierea ta, nu o sufer nici eu pe ea! Mă duc, Grațiani, dar n-ai să rămîi nici tu. *(Amenințînd spre B'ucioc.)* Ovreica pleacă din Moldova, dar se va în- toarce, ca să arate că poate să facă şi binele şi răul, cînd vrea. *(Stă o clipă în fața lui Grațiani.)* Să mă duc, Grațiani?

GRAȚIANI

Du-te, du-te, du-te!

BUCIOC

(la o parte, către Grațiani)

împac-o, măria-ta, ca să ne rămîie timp de pregătire.

(P e r d e a u a c a d e .)

17 — loan Slavici, Opere, voi. VI

Constantinopol. Anlecameră în serai.

S C E N A I

SARA, BARUCH şi OMER-AGA

SARA finiră repede)

Eu voiesc! Am spus o dată că voiesc!

BARUCH (venind în urma ei)

Ce te priveşte, Saro, ce te priveşte?

OMER-AGA (li se pune în cale)

Departe de porţile păzite ale acestui tăinuit locaşI Cum aţi străbătut pînă aici?

SARA

Priveşte-mă şi dă în lături! Nu mă cunoşti? Nu mai ştii cine sunt? Omer-aga, nu vezi în a cui cale te-ai pus?

A C T U L I II

OMER-AGA (o recunoaşte)

Sara! (Se *retrage.)* Intră. O, abia te mai cunosc!

BARUCH

Ce te priveşte, Sara? Nu ai tot ceea ce-ţi trebuie? Toate le ai: şi masă bogată, şi haine frumoase, şi giuvaericale scumpe, şi nimeni nu te supără, şi toţi te cinstesc. Ce vrei? Ce cauţi? După ce umbli? De ce nu te mulţumeşti, de ce nu stai pe pace? Ce cauţi la sultan?

SARA

Baruch! Tu nu înţelegi nimic. Lucrurile omului nu preţuiesc nimic cînd omul el însuşi lipseşte. Gra- ţiani a trimis haraciul la Poartă dimpreună cu deose- bite daruri scumpe pentru marele vizir, Mehemet Ali- aga, Handi-paşa, doisprezece armăsari moldoveneşti pentru padişahul şi un ceasornic pentru sultana, iar mie nu mi-a spus nimic. Tu nu înţelegi, Baruch?

BARUCH

Ce te priveşte? Bine a făcut că a trimis, dacă poate.

SARA

Graţiani nu i-a alungat pe lefegii, ci i-a mai sporit. El a aruncat pe vistiernicul Vasile în temniţă, dimpreună cu alţi boieri, şi iar le-au dat drumul. El s-a împăcat cu vornicul Bucioc, duşmanul meu. Baruch! Graţiani iar a trimis solie la dogele Veneţiei. Nu înţelegi tu?

BARUCH

înţeleg, Saro; dar ce te priveşte? Vrei tu să fii doamna lui? Nu vrei, nu poţi, nu te vrea el, nu te iartă legea ta, Saro! Tu zici că îl iubeşti pe Graţiani şi ai să plîngi dacă-i faci vreun rău.

SARA

Am să pling, ştiu că am să plîng, dar nu pot altfel, Baruch. Orişicine să-i fie doamnă, numai dinsa nu. Eu ştiu ce vrea el, Baruch. îi ştiu gîndurile; mi-a destăinuit chiar el planurile sale. Vrea să clştige timp spre a se pregăti, pentru ca, ajutat de Polonia, de dogele Veneţiei şi de Împăratul, să se desfacă de Poartă şi să mă înlăture pe mine, de care atunci nu va mai avea trebuinţă. N-am să-i las timpi El nu trebuie să fie domni Are să fie mai fericit dacă se va întoarce iar aicil *(Pleacă spre interiorul seraiului.)*

BARUCH (în parte)

Eu nu te-am împins; te împinge firea ta. Mergi numai şi fă, căci eu mă duc să iau preţul de la Loca- delo. *(Se retrage.)*

S C E N A I I

Interiorul seraiului

MAPEIKER şi AIŞA

MAPEIKER
(către Aişa, care o găteşte)

Adună-ţi, Aişo, toată înţelegerea, tot gustul, întreaga ta măiestrie, ca să înalţi frumuseţa în care Alah mi-a vărsat trupul şi să dai o nouă şi proaspătă putere farmecelor mele. Tu ştii că darnică îmi este mîna şi nesecate sunt comorile pe care le risipeşte.

AIŞA

Sunt gata, stăpînă, şi dacă Muhamed profetul te-ar vedea, n-ar mai putea să se întoarcă în al şaptelea cer.

S C E N A III

SARA şi cele de mai sus

(Sara intră în timpul scenei de mai nainte, se opreşte în fund.)

MAPEIKER

(observind pe Sara),

Ori mi se ivește o plăcută nălucire, ori ești chiar aievea tu, copila mea iubită, Saro!

SARA

Eu sunt, sultano, copila care te-a iubit odinioară mai mult ca pe orișicine și care, iubind acum pe altul, umblă perdută și părăsită pe cărările vieții.

MAPEIKER

Vino să te strîng la sîn *(o îmbrățișează)* și să ne reamintim poveștile frumoase în care ne-am perdut atît de adeseori pe timpurile scutite de griji. Frumoasă te-ai făcut, copilă, mai frumoasă încă. Dar văd o umbră pe fruntea ta, un nour în zîmbetul tău, obrajii nu-ți mai sunt rumeni, și ochii tăi, atît de rîzători odinioară, întunecați mi se par.

SARA

În față-i oglindită, sultano, durerea inimii, și cum o vezi din față, ea se strecoară pe nesimțite în sufletul tău, iar dacă n-o vezi din destul cu ochiul, o voi trece cuvînt cu cuvînt prin mintea ta.

MAPEIKER

Vorbește, draga mea copilă.

SARA

Sultano, m-a gonit de la dînsul!

MAPEIKER

Căci alta l-a răpit prin farmecele ei mai mari. Mîngăie-te, copilă, voiește, adună-ți toate puterile, aruncă iar mrejele farmecelor tale asupra lui, fură-l cu dulceața vorbei, cu nourul de pe fruntea ta, ia-i mințile cu un zimbet îndărătnic; noi suntem stăpî- nele lor dacă știm să ne folosim de armele noastre.

SARA

O, sultano, tu nu mă înțelegi! Nu știi tu ce dor, ce sete, ce foc mă mistuie pe mine, ce mînie îmi încoardă mintea și mă mînă la nebunie. Tu stai aici, închisă Între ziduri păzite și apărate, și-l aștepți să vie. Eu umblu prin lume, și mări mă dispart de dînsul, țări, munți și riuri; departe și tot mai departe mi-l știu, și aproape,

tot mai aproape mi-l văd, căci în toţi oamenii ce întîlnesc în calea mea pe dînsul îl simt. Sultano! Lasă ziua cu gindurile, pe care le întunecă lumea cu zgomotul ei, ziua trece; dar noaptea, cînd rămin eu singură cu mine, atunci mi se dezleagă dorinţele şi mă poartă ca într-un vîrtej, în vis şi pe nedormite, cu ştirea şi fără de ştirea mea. Am păcătuit, greu am păcătuit, mi-am călcat legea mea, am părăsit pe fraţii mei, m-am încărcat cu blăstemurile lor, ca să mă dau lui, iară el, pe cînd eu mă mistuiesc de dor şi de mustrare, el se aruncă în mrejele alteia şi cere ajutorul tău, ca să poată cădea în ele. Nu-l da, sultano! Fie-ţi milă de mine! Lasă-l să cadă, căci în braţele mele cade.

MAPEIKER

Sărmană copilă! Tu ştii că mult te iubesc şi simt durerea ta; dar mă simt slabă, fiindcă toţi îl iubesc. Marele vizir îl ţine, chiar padişahul are slăbiciune de dînsul.

SARA

(scoale brăţara şi inelul)

Sultano, cunoşti tu această brăţară frumoasă? Ai mai văzut vreodată? Ai dorit vreodată s-o ai?

MAPEIKER

Da, îmi aduc acum aminte de ea.

SARA

E a mea, sultano! Sunt acum doi ani, am adus-o aici, ca să ţi-o arăt, voiai s-o cumperi. Ţi-am spus că e cumpărată de boierii ce voiau să-l răstoarne pe Radu-vodă, ca să ţi-o dăruiască, dacă o primeşti de la ei. I-am dăruit-o lui Graţiani, pentru ca el să ţi-o dăruiască, iar el mi-a dăruit-o mie, fiindcă a zis: „Sultana Mapeiker e slabă; sultana Mapeiker nu poate nimic; n-am trebuinţă de sultana Mapeiker, eu pot şi fără de dînsa. Cînd marele vizir mă ţine şi padişahul are slăbiciune de mine, sultana Mapeiker, ce-mi pasă de ea?" Eu ţi-o dau, Mapeiker, pentru că ştiu ce poţi, că eşti tare, că stăpineşti cînd vrei.

MAPEIKER (se ridică dreaptă)

Păstrează-ţi brăţara, copilă, pentru ca să-ţi aduci totdeauna aminte ce poate Mapeiker cînd voieşte.

S C E N A IV

Cele de mai sus şi OMER-AGA **OMER-AGA**

Măritul stăpin se îndură a se coborî la roabele sale. *(Iese.)*

MAPEIKER

(îmbrăţişează pe Sara)

Aşteaptă aici, ca să te întorci numaidecît.

SARA

Sultană, viaţa lui o cruţă mai mult ca pe a mea. *(Iese.)*

SULTANUL şi MAPEIKER (Sultanul intră posomorit.)

MAPEIKER

Miloase stăpînel

(Sultanul li face Aişei semn să iasă, apoi se aşează pe divan.)

(Mapeiker se lasă la picioarele lui.)

SULTANUL

(o ridică)

Sus, lîngă mine, Mapeiker! Tu nu eşti veselă. Voiesc să fii veselă, să rîzi, să vorbeşti nebunii, să-mi furi minţile.

MAPEIKER

Sunt veselă, stăplne, zlmbesc.

SULTANUL

Nu eşti. Spune, vorbeşte, rîde! Ce ai mai văzut? Ce ai mai auzit? Ce-ţi mai trece prin minte?

MAPEIKER

Stăplne, paserea zboară din ram în ram şi cîntă veselă în revărsatul zorilor, iar în amurgul serii ea îşi caută culcuşul tăcut şi liniştit.

SULTANUL

Astfel, Mapeiker, astfel! Spune mai departe!

MAPEIKER

Dar veselia o varsă razele dimineţii în inima paserii; nu paserea cîntă, ci razele soarelui, străbătute în inima paserii, sunt o cîntare de dimineaţă. Şi dacă sunt veselă, veselia tu mi-o verşi în suflet; ochiul tău, zîmbirea ta, mila ta e raza de soare.

SULTANUL (supărat)

Nu vreau. Spune-mi nebunii.

MAPEIKER

Nebunii sunt şi acestea. Nu înţelegi că nu poate să fie vesel acela pe care o dorinţă ori un gînd neîmpăcat îl mînă spre un ţel hotărît? Veselia e pasăre ce zboară din creangă în creangă şi nici nu ştie, nici nu vrea să ştie unde îi merge calea. Cînd te văd şi îţi simt mila, mi se împacă toate gîndurile, toate dorinţele mi se împlinesc, şi sunt veselă.

SULTANUL

Nu eşti, Mapeiker! *(Se ridică şi priveşte împrejur.)* Ce s-a întîmplat? Cine a fost aici? A îndrăznit cineva să întunece prin vreo faptă ori prin vreo vorbă nesocotită ceasul meu de repaos? Mapeiker, răspunde!

MAPEIKER (fricoasă)

Cînd furtuna se ridică, floarea îşi închide sînul, fluturele se ascunde în scorbură adăpostitoare şi lacul fărîmă toate icoanele oglindite în el. Tremur de mînia ta, căci mare îţi este puterea, şi precum în miez de zi soarele într-o clipă desface picătura de rouă, astfel tu, aruncîndu-ţi de la înălţimea ta privirea asupra mea, cu o singură ochire mă poţi strivi; dar în faţa mîniei tale inima nu mi se deschide, gîndul nu-mi zboară ca fluturele răsfăţat, şi lumea întreagă se dărîmă în sufletul meu. Puterea ta, stăpîne, înalţă şi răstoarnă oameni, ridică şi surpă cetăţi, întemeiază şi nimiceşte împărăţii; ea poate să şteargă popoare de pe faţa

pămîntului, dar într-un singur suflet nu poate sădi veselia: toate le poţi prin puterea ta, dar veselia nu ţi-o dă decît bunătatea, mila şi mîna darnică. Zîm- beşte tu, şi în o clipă toată lumea se înveseleşte.

SULTAN
UL

(întunecat)

Eu am griji multe şi nu pot zîmbi din mine, Mapei- ker! Zimbetul trebuie să mi-l furi tu. Şi însetez de el ca cerşetorul flămind de hrană, ca orbul de lumină, ca pămîntul secat de ploaia mănoasă. Mapeiker! Simţi tu că cel mai puternic domn al lumii îţi este ţie rob? Coborît din înălţimea măririi mele, stau înaintea ta, omul nemernic. într-o mînă am cornul îmbelşugatelor daruri, iar într-alta, biciul de foc; ia-le, dacă ele te încîntă, şi joacă-te cu ele, ca să ştiu de ce folos îţi sunt. Vrei să-ţi ridic palaturi strălucite? Vrei să-ţi trec oştiri întregi pe sub ochi? Voieşte, Mapeiker!

MAPEIKER

Adimenitoare este puterea pentru o roabă ca mine, dar frică îmi este ca nu cumva să fac o rea întrebuinţare din ea. Ai, stăpîne, şi biciul şi cornul dărniciei, dar ele nu sunt ale tale, ci ale scaunului tău, şi alţii te păzesc şi ţin mîna ta, ca nu cumva biciul să lovească pe cel nevinovat, ori cornul să se verse asupra celui nevrednic. Eu, roaba nepricepută, de unde aş şti să le port, cînd chiar nici tu, stăpînul, nu îndrăzneşti a le purta singur, ci cauţi povaţa sfetnicilor înţelepţi, care sunt stîlpii puterii tale?

SULTANUL

Iar tu eşti preţul ei. Mapeiker, te-a jignit vreunul dintre dînşii? Grăieşte!

MAPEIKER

Cei ce au puterea în mînile lor, chiar şi numai

prin aceea că o au, jignesc pe o roabă ca mine. Jignită sunt în toate zilele, dar trebuie să rabd, căci binele tău îl voiesc cu toţii, şi ştiu să-l facă mai bine ca mine. Eu sunt o femeie slabă şi orbită de porniri 3 5 pătimaşe, de iubire ori de ură; eu voiesc să-mi bat joc de putere şi să te împing la fapte rele, nedrepte, nesocotite. Aşa zice marele vizir; iară eu rabd, fiindcă

e] iți este sfetnic bun şi credincios. Rabd, stăpîne, şi iar îmi va trece.

SULTANUL

Tu te-ai mîniat, Mapeikerl Nu vreau să te mînii. Lasă-l pe marele vizir; e un moşneag fără de minte, care nu înțelege nimic. Ce farmec ar mai avea puterea dacă eu, padişahul, aş fi ca oamenii de rindl Dreptatea toți pot să o facă; binele tuturora li se cuvine: eu singur am puterea de a face şi nedreptatea, daca o vreau, şi răul, dacă îl vreau. Mapeikerl Ce vrei? Cere mult, ca să simt mărirea puterii mele.

MAPEIKER

Nu cer nimic, stăpîne. Am fost rău batjocorită de Gaspar-vodă din Moldova, dar nu cer nimic. Ştiu că ai slăbiciune pentru el. Iar îmi va treceI

SULTANUL

Lasă-l, e un nebun care nu înțelege nimici

MAPEIKER

îl las, stăpîne, dar valurile nu se alină mai nainte de a fi încetat viscolul, şi e adîncă mîhnirea ce-mi turbură sufletul. Nu vei înțelege mîhnirea aceasta, căci nu cunoşti tainele inimei femeieşti. Dar lasă, că încă mîne mă vei vedea iar veselă.

SULTANUL

Mîne! Azi vrau, acum! Sunt numărate zilele mele,
şi nici una nu voi să perd; cerşetorul, omul de rînd să peardă, eu, padişahul, nici unal *Un* padişah este, şi *o dată* sunt eu padişah!

MAPEIKER

(cu patimă)

El goneşte de la dînsul pe aceea pe care eu o iubesc. Nu-i pasă de mînia mea.

SULTANUL

Lasă-l, e un nebun care nu ştie să trăiască!

A C T U L I II

MAPEIKER

Eu, Mapeiker, sultana, favorita padişahului Ah- med I, sufăr alăturea cu mine alte femei, multe femei, iară el goneşte de la dlnsul pe una, pentru că cealaltă nu vrea să o sufere alăturea cu dînsa. Ei bine! Sultane Ahmed! eşti padişah, eşti urmaş al profetului Mu- hamed, eşti cel mai puternic stăpînitor pe faţa pămln- tului: femeia aceea e mai bună, e mai curată ca mine? Gaspar-vodă, sluga ta, e mai bun, mai curat ca tine?

SULTANUL

Ghiaur spurcat! Aici. la picioarele tale, voi să văd trupul lui de cine! *(Strigă.)* Aga!

MAPEIKER

Ceartă-l, stăpîne, dar cu blindeţe!

SULTANUL

(strigă)

Omer-aga!

S C E N A V I

Cei de mai sus şi OMER-AGA

OMER-AGA

(intră şi pleacă genunchele) Te-ai îndurat, stăpînel

SULTANUL

Mehemet Ali-aga să-l prinză pe marele vizir şi -să mi-l aducă neîntîrziat strins în fiare. *(îi face semn să iasă.)*

OMER-AGA

Ai poruncit, stăpîne! *(Iese.)*

SULTANUL

Mai răpede ca fulgerul îi va ajunge mînia mea. Skender-paşa se află cu oaste la Dunăre. Cantimir-bei stă gata în Bugeac, iar Radu-vodă aşteaptă poruncile mele în Muntenia. Vreau să fii veselă I

MAPEIKER

Acum sunt veselă!

SULTANUL

Acuin, în clipa aceasta, nu mai tîrziu, voi porunci. *(Iese.)*

S C E N A VII

MAPEIKER şi SARA (Mapeiker merge în urma sultanului, apoi, după ce el a ieşit, se întoarce spre partea în care a ieşit Sara şi bate din palme.)

SARA

(intră, cade în genuchi şi işi acopere faţa) O, nenorocita de mine! Ce am făcut?!

MAPEIKER

Fii femeie, Saro!

SARA

(se ridică)

A C T U L   A L   T R E I L E A

M-a ajuns blăstemul fraților mei! *(Hotărît şi stăruitor.)* Toate le poți; fă ca să merg şi eu cu oastea lui Skender-paşa în Moldova şi ca Skender-paşa să asculte de mine cum ar asculta de tine.

MAPEIKER

Vei merge, Saro, cu oastea, şi Skender-paşa va asculta de tine.

SARA

Nu este nimeni mai puternic ca Mapeiker! *(Se retrage. În parte.)* Sara îl va răsturna, dar şi-l va scăpa.

(P e r d e a u a   c a d e .)

Tabăra moldovenilor. E noapte. La dreapta, cortul domnesc. înspre fundul scenei, terenul este puțin ridicat.

S C E N A   I

ŞEPTILICI şi GOIA intră agitați u? la stînga **GOIA**

întocmai, hatmane, întocmai!

ŞEPTILICI

Nu mă lua prea răpede, postelnice, nu mă scoate din răbdare! Gaspar-vodă nu intră la învoială cu turcii. Să vedem ce zice vornicul; să vorbim cu căpitanul.

GOIA

Dar oastea se clatină, hatmane.

ŞEPTILICI

O vom pune iar în picioare. Dacă este adevărat că Skender-paşa dimpreună cu Radu şi cu Bethlen n-au mai mult ca treizeci şi cinci de mii de oameni, iar

Cantimir-han şi-a pus tabăra la Huşi, îi lovim şi-i înfrîngem mai nainte de-a fi sosit Cantimir. N-are să fie Alexandru, domn în Moldova.

SCENA II

Cei de mai sus, FURLANI şi BUCIOC

FURLANI (inlrind de la dreapta, către Bucioc)

îți spun eu, pleavă, gunoi, lepădături! Vornicel Sunt oştean din ceata lui Baba Novac: îți spun, adunătură! Ți-e şi ruşine să te bați cu ei 1

ŞEPTILICI (intimpină pe Furlani)

Bun sosit, căpitane! Care va să zică, e adevărat?

FURLANI

Toate sunt adevărate; le-am văzut cu ochii mei. De trei zile de cînd am plecat, n-am mai ieşit din mijlocul lor. Cînd credeau că pun mîna pe mine, se pomeneau deodată c-am perit din fața lor, şi cînd mă socoteau perdut, mă iveam din nou, unde nici prin gînd nu le trecea. Eu sunt oştean, nu om de ieri, de-alaltăieri.

BUCIOC

Te ştim, căpitane!

FURLANI

Bethlen? Vreo şase mii de oameni. Răspund eu cu capul meu că nu sunt mai mulți. Bună oaste, dar puțină. Radu? Sunt vreo opt mii — oameni adunați în pripă! Skender-paşa? Gunoi, adunături, douăzeci de mii, mai mult, nu. Iar Cantimir nici pînă poimîne nu poate sosi aici.

ŞEPTILICI

Şi leşii noştri n-ar fi oare şi ei tot astfel?

FURLANI

Hatmanul Iolkowski nu iese la război cu oaste adunată în pripă: unul ca unul, tot oameni trăiți în lupte. Moldovenii nu-mi plac mie.

Nu mai sunt precum i-am lăsat. Ce s-a întîmplat pe aici în timpul de cînd am plecat?

ȘEPTILICI

A intrat îndoiala în oameni. Fiindcă vodă ne amînă, s-a răspîndit în tabără vorba că el intră la învoială cu turcii şi Skender-paşa are poruncă de la sultanul să-l ferească întocmai ca lumina ochilor săi, ca întreg şi nevătămat să rămîie.

BUCIOC

Gaspar-vodă?... Niciodată! El viu nu se dă în mînele turcilor.

FURLANI

Ce-mi pasă mie!... Treaba noastră e să batem pe turci şi să ținem pe vodă aici.

ȘEPTILICI

Da, căpitane, dar oamenii nu se bat din toată inima cînd stau la îndoială.

FURLANI

Să le ducem vestea cea bună, să-i îmbărbătăm şi să înduplecăm pe vodă să nu ne mai amîne.

BUCIOC

Nu ne mai amînă. A plecat aşa fără de veste prin tabără, ca să vadă cum stau lucrurile, şi ăsta mi-e semnul că înclină spre hotărîre. Să mergem, căpitane, să-i ducem ştirile şi să nu-l mai lăsăm. *(Pleacă.)*

(Furlani şi Șeptilici pleacă şi ei la dreapta.)

goia

(stă pe gînduri; pentru dînsul)

Apoi del... Dacă-i aşa, tot e mai bine. *(Pleacă.)*

SCENA III

BARUCH, DRĂGAN şi GOIA

DRĂGAN (intră din fund, încet)

Postelnice, postelnice!

(Goia se opreşte şi se întoarce.)

drăgan

(duce pe Goia în fața scenei)

Ei bine, cum stau lucrurile?

goia

Bine stau. **DRĂGAN**

Bine! (Se întoarce şi face semn lui Baruch să se apropie.)

BARUCH (se apropie încet şi fricos)

Bună dimineața, că nu mai avem mult plnă În revărsatul zorilor. *(Tainic, cătră Goia.)* Este adevărat!... Eu, dimpreună cu Sara, am venit cu oastea lui Skender-paşa şi am adus poruncă din partea sultanului ca Alexandru cel de la Rodos să fie domn în Moldova, iar Grațiani să se întoarcă întreg şi nevătămat la Stambul. Sara vrea să scape pe Grațiani, iar eu voiesc ca ea să nu-l poată scăpa.

drăgan

Ce zici acum, postelnice?

GOIA

L.asă-mă să mă mai gîndesc.

drAgan

Hei!... de mult am zis eu că Gaspar-vodă ne vinde; de mult v-am zis vouă să nu mergeți după el, că vă duce la marginea prăpastiei şi apoi vă părăseşte. Ce zici, postelnice?

goia

Să mă înțeleg cu hatmanul. *(Către Baruch.)* Zici că ovreica e în tabăra lui Skender-paşa?

baruch

Pe cît de adevărat e că sunt eu aici. Ce caut eu aici dacă Sara nu este acolo? îmi pasă mie oare, cine are şi cine nu are să fie domn în Moldova? Nu-mi pasă. Eu vreau numai ca Sara să nu poată scăpa pe Gra- țiani, şi fiindcă logofătul tot asta o doreşte, iar dumneata, postelnice, eşti om care vorbeşte puțin, dar ştie să lucreze, am venit aici cu o vorbă din partea lui Alexandru-vodă. El mi-a făcut loc să intru în tabără, dumneata fă-mi loc să ies din ea.

drAgan

Şi care este vorba pe care o aduci din partea lui Alexandru-vodă?

goia

Vorba care e?

BARUCH (dă din umeri)

O vorbă. Sunt eu nebun ca să o spun aici în tabăra lui Grațiani? Nu. Eu nu sunt nebun. *(Se depărtează pas cu pas spre fundul scenei.)* Am să strig, ca să alerge oştenii, să mă prinză şi să mă ducă la Grațiani. Lui am să-i spun vorba. Nu vă apropiați, că strig. Am să-i spun lui Grațiani că logofătul Drăgan mi-a făcut rînd să intru în tabără, pentru ca să aduc postelnicului Goia şi hatmanului Şeptilici o ştire din partea lui Alexandru- vodă; am venit ca să-i spun ce a poruncit sultanul şi ce vrea Sara. Băgați de samă ca oştenii lui Grațiani să nu mă prinză! *(Depărlindu-se spre fundul scenei.)* Eu nu spun nimic, vreau să văd mai întîi fapte; vreau să văd, apoi vorbesc. *(Iese.)*

DRĂGAN (ieşind, în urma lui Baruch)

E rău, postelnice.

GOIA

Să vorbesc cu hatmanul. *(Iese.)*

SCENA IV

BUCIOC, GRAŢIANI şi ŞEPTILTCI intră de la dreapta

GRAŢIANI

O singură viaţă am, boierilor. Pînă în ziua de astăzi, pînă în clipa aceasta am fost eu însumi stăpin pe soarta acestei vieţi; acum dau stăpînirea din mînile mele; cum mi-a fi scris, să-mi fie!

BUCIOC

Clipa e bine aleasă, măria-ta, şi Moldova are să binecuvinteze ceasul în care ai luat această hotărire.

ŞEPTILICI

Nu mai avem timp de aşteptare, măria-ta.

GRAŢIANI

Mult am stat pe gînduri mai nainte de-a fi luat hotărîrea, căci mult am cîştigat în viaţa mea, şi întreg acest cîştig îl pun astăzi în joc. Ce-o fi, să fie! Căpitanul Furlani s-a dus să vestească pe Ieşi. Hatmane, pune oastea în rînduială. Vornice, ai mare trecere în

Moldova, îmbărbătează pe oameni. Soarta mea şi a Moldovii se hotărăşte dacă-i vom lovi năprasnic mai nainte de revărsatul zorilor.

ŞEPTILICI

Cu voia lui Dumnezeu! *(Iese.)*

BUCIOC

În ceas bun să fie, măria-tal *(Iese.)*

S C E N A V

GRAŢIANI apoi UN OŞTEAN

GRAŢIANI
(se plimbă citva timp tăcut)

Unde stă scrisă ursita mea ca să o pot ceti? Mi s-a întunecat parcă deodată, mi s-a pus ca un văl negru în faţă, incit nu mai pot să văd înainte calea pe care am s-o străbat trecînd prin lume. Gaspar Graţiani a fost şi el odată, a trecut pe aici, a voit, dar nu cînd trebuia să voiască, apoi i s-a perdut urma! Nul asta nul Mai bine să per aici, azi, în clipa aceasta! O lume întreagă s-a ridicat asupra mea: Alexandru vine cu turcii, Radu a ridicat pe munteni, Bethlen aduce pe ardeleni, Cantimir năvăleşte în fruntea tătarilor; ţări, domni, popoare mă duşmănesc, încît mi-e parcă groază de mărirea la care am ajuns, şi mă înalţ în gîndul meu cînd îmi dau samă că eu sunt acela asupra căruia au pornit atît de mulţi. Sunt eu în adevăr ceea ce par? Graţiani, eşti tu omul drept care te socotesc duşmanii tăi? *(După o pauză.)* Mi-e frică! *(Se uită împrejur.)* Pare că vine ceva, vine năprasnic, vine şi m-ajunge şi nu pot scăpa! Prea în pripă au venit toate, prea deodată m-am avîntat, prea răpede i-am luat pe moldoveni! Trebuia să înă pregătesc, dar nu aveam timp. *(S-aude zgomot în depărtare.)* Ce-i asta? *(Ascultă.)* Ce însemnează zgomotul acesta? *(Merge spre fundul scenei.)* Oastea s-a pus în mişcare? Nu se poate! Prea în curînd ar fi. *(Ascultă.)* Ce-i asta? Să ne fi lovit Skender-paşa fără de veste? Să fi fost vînduţi? *(Scoate sabia.)*

UN OŞTEAN (intră în fugă)

Măria-ta, oastea se clatină şi tabăra se ridică. O nălucă s-a ivit în mijlocul ei, care trece printre corturi strigînd mereu: „Fugiţi, fugiţii" Vino, măria-ta! Arată-te în mijlocul moldovenilor, imbărbătează-i, căci ei cred c-ai fugit în tabăra lui Skender-paşa. Scapă-ne, măria-ta!

GRAŢI ANI

Ce fel de nălucă e aceea?

OŞTEANUL

O femeie cu făclie aprinsă în mînă.

GRATIANI

Din care parte s-a ivit?

OŞTEANUL

Despre tabăra lui Skender-paşa.

S C E N A V I Cei de mai sus şi NINO

NINO (intră în fugă)

Măria-ta! Ovreica a trecut străjile şi-a intrat **în** tabără. Vine încoace, iar moldovenii strigă că i-ai vindut şi fug din faţa turcilor.

GRATIANI (stă o clipă)

Ovreica! Tot ovreica. Tot ea mi se pune în cale? Şij[nu s-a găsit în toată tabăra Moldovii un singur om ca să o despice în două?!

NINO

A intrat despre cetele logofătului Drăgan, măria-ta ! Căpitanul Bobo a plecat s-o urmărească.

S C E N A VII

BUCIOC şi cei de mai sus (Trec oşteni peste fundul scenei.)

BUCIOC

Suntem pierduți, măria-ta! Oastea se risipește, și numai leșii mai țin piept cu Skender-pașa. Să scăpăm, măria-ta, căci azi ne-am risipit și mine mai numeroși ne vom aduna la glasul măriei-tale.

GRAȚIANI

Eu n-am, vornice, altă scăpare decît ca ori să opresc pe moldoveni, sau să mor aici. *(Oprește pe oșteni.)* Stați! Domnul vostru vă cheamă. Stați!

S C E N A VIII SARA și cei de mai sus

SARA (intră din fund)

Grațiani! Grațiani! e mai tare credința ca omul: moldovenii fug toți și te părăsesc, fiindcă n-au credință în vrednicia ta. Aruncă sabia, căci nu prin sabie se hotărăște soarta ta.

BUCIOC (se dă înapoi)

Care va să zică, tot tu!

SARA

Tot eu, care am venit să-mi împlinesc făgăduinții.

GRAȚIANI (se dă înapoi)

Ce vrei, femeie?

SARA

Am venit să te scap, Grațiani. Skender-pașa răspunde cu viața lui că întreg și neatins te voi găsi și lua cu mine.

BUCIOC

(se uită lung la Grațiani)

Dacă-i așa, măria-ta, atunci bine fac moldovenii.

GRAȚIANI (aruncă sabia și-și scoate pumnalul)

Saro! Ai fost blestemată din zămislire ca rău și numai rău să faci în lumea aceasta, chiar binele voit de tine rău să fie, chiar iubirea ta rău să aducă celui lovit de ea. Niciodată n-am simțit în mine atîta sete de viață ca acum, cînd atît de multă viață îmi trebuie ca să șterg rușinea ce

m-a ajuns în clipa aceasta. Tu vezi pumnalul acesta? Numai mort mă dau în mînile lui Skender-paşa, numai mort mă poţi lua cu tine. Dacă mai e o rămăşiţă de simţire omenească în tine, du-te, opreşte pe turci să nu mă urmărească, să nu mă apere, să nu mă scape, şi ţi le iert toate, iţi iert toată iubirea. Iubire?... Ce fel de iubire?

SARA

Nu, Graţiani, eu nu opresc pe turci. Viaţa mea ce-ar mai preţui dacă te-aş lăsa să scapi din raza puterii mele? Dacă nu vii de bunăvoie, te iau ca rob al meu I

NINO

Măria-ta, să fugim! Turcii se văd în zarea focului ivit spre cortul lefegiilor.

GRAŢIANI

(înaintează cu pumnalul ridicat spre Sara)

Dacă nu vrei tu să mă scapi, mă scap eu! (O *loveşte.)*

SARA

Ah! *(Cade.)* M-ai lovit! De ce m-ai lovit? Sken- der-paşa, eu mor, mor! Skender-paşa, sultanul a poruncit; sultana Mapeiker e puternică! Scapă pe Graţiani, întreg, nevătămat! Trupul meu să-l dai lui Baruch... Baruch, Baruch... *(Moare.)*

GRAŢIANI (stă tot timpul nemişcat în faţă)

Ah! Cit mă simt de uşurat. Haide, vornice, să oprim oastea.

j3ucioc

Acum e prea tirziu, măria-ta; nu ne mai rămlne decît să scăpăm în tabăra leşilor. Oastea se va aduna ea de ea, după ce va afla cele petrecute aici. *(Se depăr- tează de la stingă la dreapta, înspre fundul scenei.)*

S C E N A I X

Cei de mai sus, GOIA, ȘEPTILICI, BARUCH şi cîț.iva boieri

goia

(afară de scenă)

Stați, boierilor, stați!

(Baruch intră de la stingă, ridică pe Sara şi iese cu ea, amenințînd cu pumnul.)

goia

(intră de la dreapta)

Hatmane, ai zis că nu ne vinde! Cum rămînem noi față cu țara dacă el scapă, după ce ne-a adus în prăpastie?

şeptilici

Nu scapă, postelnice, dacă trăiesc eu. *(Zărind pe* Grațiani.) Iată-l.

GOI A

Nu scapă! (Se răpede cu sabia ridicată asupra lui Grațiani.)

BUCIOC

Stai, postelnice, nu da!

(Grațiani se dă înapoi, se răpede spre fața scenei, ca să ridice sabia pe care o aruncase, dar este lovit şi cade.)

ȘEPTILICI

Ziceai că nu ne vinde, vornice! O să ne tragem socoteală! *(Loveşte şi el pe Grațiani.)*

BUCIOC

(face un pas înainte, scoate sabia, ca să apere pe Grațiani, apoi iar se retrage)

Prea tîrziu I

NINO

(se aruncă asupra lui Grațiani)

Stăpîne!...

GRAȚIANI (se-ncearcă a se ridica)

Nu vreau să mor, nu am trăit încă. *(Cade.)* Nu am trăit! Grațiani... a fost... a voit... dar nu cînd trebuia... apoi i s-a pierdut urma. Elviro! Elviro! *(Moare.)*

(În fundul scenei se ivește oastea turcească.)

SCENA X

FURLANI și cei de mai sus

FURLANI (intrind, se oprește uimit)

Santa Maria! Tocmai acum, cînd începuse și el să facă ceva? Acum, alt stăpîn!

B0GDAN-VODĂ

DRAMA IN CINCI ACTE

PERSOANE

BOGDAN, hatman și-n urmă domn al Moldovii

ALEXANDRU, domn al Moldovii

HULPE, mare logofăt

ANDRONIC, postelnic și, în urmă, hatman

ARON I

ONCIUL boieri

COSTE |

ȘTEFAN, fiul lui Bogdan DIACUL LINTE VERIGĂ CODAC BARBĂLAT TURLOI) LUNCANU / taram [DOAMNA OLTEA, soția lui Bogdan] BOIERI, TÎRGOVEȚI, OȘTENI, LEȘI

Faptele se petrec pe la 1455.

Sala de tron din curtea domnească de la Suceava. Boieri, tîrgoveți, oșten i; unii stau în grupuri de vorbă, iar alții intră fie de la dreapta, fie de la stînga; între aceștia, mitropolitul, cu suită.

SCENA I Popor, HULPE, ONCIUL, COSTE și ARON VOCI *(La dreapta.)*

UNA

Tu știi ceva?

ALTA

De unde vrei să ştiu?!

UNA

Aşa, din zvon.

ALTA

Ce zvon, cînd sub zăvor Ne pune
vodă gura tuturor? ***(în fund.)***

UNA

Iar e ceva.

ALTA

Cam ce gîndeşti c-ar fi?

UNA

Ce ne-a chemat?

ALTA

Aceasta n-o pot şti.

(La stingă.) UNA

Aud că țara s-a-nchinat.

ALTA

Aş!... Cui?

UNA

Vecini cu pofte mari avem destui.

(La mijloc.)

UNA

E tînăr, insătat de lucruri mari.

ALTA

Numai să fim şi noi destul de tari.

HULPE

(a stat mai spre fund de vorbă cu Onciul, cu Coste şi cu Aron. înaintează)

Ce grele vremi ni-a fost, nepoate, dat S-ajungem noi,
bătrînii ce-am trăit Frumoase tinereţe şi-am văzut Cu
ochii viu pe Alexandru, domn De pace şi belşug, şi bun, şi
drepi, Şi gata cu duşmani să deie pept.

ONCIUL

A fost, dar nu mai ştim noi, cei de azi, Ni-e rindul ori
nu să mai trăim? Ori noi, ori fii, nepoţi şi strănepoţi
De-ai noştri iar cum aţi trăit atunci. Virtutea

strămoşească a perit Din moldoveanul cel acum smerit.

COSTE

O, nu! Tot noi suntem bărbaţii tari Care-au ţinut în friu atîţi tatari.

HULPE

Tot noi pe unguri şi pe Ieşi i-am frint Şi-am apărat de turci acest pămint.

ARON

Tot noi, cei mai bătrîni. Aşa să ştiţi.

ONCIUL

Iar azi tot voi sunteţi cei umiliţi!

HULPE

E grea şi aspră vorba ce-ai grăit, Dar, vai, aşa e cum ai zis, aşa-i: Ruşine-i pentru noi că am ajuns Să ne croiască soarta prin ascuns.

COSTE

Nu vă pripiţi, boierilor! Nu ştiţi Nimic.

HULPE

Ruşinea-i asta: n-o simţiţi?!

ONCIUL

în taină toate le urzesc şi fac, Iar cînd întrebi ce s-a făcut, toţi tac.

HULPE

Şi noi tăcem şi răbdători privim, Căci vodă însuşi nu e vinovat, Ci sfetnicii vicleni îl ţin legat.

ARON

Aşa-i, vicleni!

COSTE

Uneltitori mişei!

HULPE

Nemernici şi amăgitori sunt ei!

ONCIUL

Mişei or fi, boierilor, chiar sunt, Dar sfetnici nu-s, ci slugi plecate lui, Şi vina lor nu e că sfaturi dau, Ci că primesc porunci şi se supun, Cînd bine ştiu că rele dreg şi fac. Un domn supus, ce ţara şi-a-nchinat, E surd, nu mai ascultă nici un sfat.

HULPE

Mă plec! Iar e cum zici: supus altui, Rîvneşti şi tu pe alţii să supui.

ARON

Nu sufere ca gîndul să ti-l spui!

COSTE

în toate vrea să fii pe pofta lui!

ONCIUL

Afar' de el, în ţară nimeni nu-i! Dar, mai domol, să n-o luăm orbiş! ***(Spre Coste.)*** Ziseşi: Nimic nu ştim. Să aşteptăm, Şi vom vedea apoi ce sfat urmăm.

COSTE

Da! da! Aşa am zis, şi tot mai zic. ***(Căiră Hulpe.)*** Mă iartă, logofete, să ţi-o spun, Că nu mai înţeleg cum o-nvîrteşti. 0 dată zici aşa, apoi o-ntorci Pe altă faţă iar, aici că sfetnicii Sunt vinovaţi, aici că slugi numai îi sunt lui vodă cel nenduplecat. De unde ştii ce gînduri au, ce vor, Ce fac, ce planuri au urzit?! Să ştim, Şi-apoi vedea-vom noi cum o pornim.

HULPE

Eu tac, nu zic nimic, dar dac-o fi, Nu-l las, nu-i dau răgaz... Eu?! nici o zi!

S C E N A I I Cei de mai sus şi DIACUL **COSTE**

(răspunzind la cele grăite de Hulpe)

Rău gînd, pripit, din ură izvorit! O, da! m-aş potrivi şi eu cu el Dac-ai putea s-alegi pe cine vrei. Urgie însă-a fost, blestem pe noi, Atîta timp de cînd ne-am învrăjbit, Şi toţi Muşatinii, toţi i-am stîrpit.

o NC IUL

Sărmană ţara mea! Te-ai istovit.

COSTE

Atît avem, atît ni-a mai rămas: în el numai se razămă un neam Ce-a stăpînit Moldova strălucind. Muşatinii în el trăiesc, şi, vai! în locul lor ce pui cînd n-ai?!

DIACUL

(intrat de la dreapta, el a ascultat, apoi către Hulpe şi Coste)

Mai sunt, vă spun că sunt.

COSTE (arătind spre tron)

De el vorbeşti?

HULPE

Copil din flori ar vrea să-l ştim.

DIACUL

Nu el,

Mai sunt şi alţii, tot ştiuţi de voi, Căci leul nu-i dulău şi calcă greu, îşi poartă capul sus, iar ochii-i sunt Şi mari, şi ageri, şi învăpăiaţi, Încît, privind în ei, vă-nspăimintaţi.

HULPE

Hatmanul vrei să zici?

DIACUL (dă din umeri)

Eu tac! Bogdan?

COSTE

Mai ştii? Nu ştie nimeni dintre noi De unde s-a ivit... pribeag răzleţ — Nu m-aş mira... Am stat adeseori Şi m-am uitat la el. în adevăr, Leit mi s-a părut şi-mi pare-acum — Nu vodă chiar, ci dînsa, doamna lui, Dar, de! eu tot nu pot să cred ce-mi spui! ***(Diacul iar dă din umeri)***

HULPE

Prea e tăcut şi prea îl văd supus. Aceste fire de Muşatin nu-s.

DIACUL

E, poate, rostul lui de-a fi supus. Nu spun nici eu că ştiu, dar pot să cred Că-n vrajba dintre fraţi, chiar mama lui, Voind să-l scape cel puţin pe el, L-a pus la adăpost şi l-a dosit, Nu domn, ci om ca toţi l-a rînduit.

S C E N A I I I

Cei de mai sus şi BOGDAN, însoţil de ANDRONIC

(Bogdan intră de la stingă fi stă mai în fund de vorbă mai cu unul, mai cu altul.)

COSTE (urmindu-l cu privirea)

Şi totuşi... Ia priviţi! La faţă nu, Dar la făptură, da, la mers, la ochi E, parcă, Alexandru-vodă chiar.

HULPE

Mă mir şi eu! Să juri! Dar în zadar; Eu tot nu pot să cred. Cs fel şi cum, N-am fi aflat-o noi nici pîn-acum?

DIACUL (mai pe şoptite)

E taină, logofete, dar, mai ştii? Au toate tainele şi cheia lor,

Şi-n ziua cînd o fi, tot o să crezi.

(Bogdan se apropie.) COSTE

Hatmane, să trăieşti!

HULPE

Cum o mai duci? ***(Către Andronic.)*** Postelnice, ce veste ne aduci?

ANDRONIC

Nu ştiu nimic.

BOGDAN

Nici eu.

HULPE

Boieri de sfat, Şi încă tot nimica n-au aflat?

ONCIUL

Am zis că dă porunci, dar sfat nu ia Decît la cei ce nu-ndrăznesc să-l dea.

BOGDAN

A fi, n-a fi cum zici... Nimic nu ştiu. Eu nu din sfat, ci de la oaste viu.

COSTE

Aşa-i! şi treaba ta păzind, aştepţi Cum chibzuiesc şi fac cei înţelepţi.

(la o parte, către Diac)

i dacă e t adevărat ce spui, 1 tot nu scapă, nu, de soarta lui.

S C E N A I V

Cei de mai sus şi ALEXANDRU-VODĂ cu suita lui

voci

(din toate părţile)

Vodă, măria-sa, vine vodă!

ALEXANDRU-VODĂ (intră din fund şi urcă treptele tronului)

Boierilor, preasfinţi părinţi, oşteni, Şi voi, cellalt popor ce văd aici.
V-am adunat pe toţi ca să vă spun Că vreau să fie pace-n ţara mea.

HULPE

Aşa-i! În adevăr, destul a fost.

COSTE

Prea mult chiar am stricat al ţării rost.

ALEXANDRU-VODA

Atit amar de timp ne-am sfîşiat Noi intre noi, mereu am sîngerat, Încît Moldova s-a sleit, şi azi Ne plîng de milă toţi. Destul acum! Pe fraţi mi i-am văzut eu şi pe veri Stîrpindu-se-ntre dînşii ca păgîni, în vreme ce tătari, şi Ieşi, şi turci, Şi unguri îngîmfaţi se aţineau Pe la hotare, de război. Dar nu din casa mea, o, nu din ea, Ci de la voi, boieri nesăţioşi, Şi răi, şi pizmătareţi, a pornit Urgia făr' de frîu ce ne-a orbit.

COSTE

Din noi!

ONCIUL

Numai din noi!

HULPE

Nu chiar din toţi. Puţini mai sunt, şi înfrîna îi poţi.

ALEX ANDRU-VOD A. i am să-i ţin în frîu, să ştiţi, că am, ă vreau şi pot, pe gînduri nu mai stau. Strivit va fi cel ce va încerca Să uneltească împrotiva mea.

hulpe

Nici unul nu-i, măria-ta. Noi toţi Te ştim ce vrei, şi mai ales ce poţi.

alexandru-voda

Mai ţin s-aflaţi şi seamă să ţineţi Că noul domn şi crai al leşilor, Măritul Cazimir, prieten bun Şi preaputernic, s-a îndurat să ia, Ca bun vecin, Moldova-n paza sa.

bogdan
(pentru sine)

Ce rost mai ai de-acum tu, spada mea? I

ALEXANDRU-VODA Intrăm în timp de pace, de belşug, Cum am trăit sub marele meu bun. Muncind întins, în tignă şi cu spor, Moldova va-nflori şi fericiţi...

BOGDAN (pentru sine)

Vom fi ca robii cei de zbiri păziţi.

alexandru-voda

Ne vom sîmţi, căci nu vor cuteza Nici unguri, nici tătari, nici turci semeţi Să ne mai calce, ţara pustiind, Iar răii dintre noi vor fi goniţi Şi vor şedea-ntr-un colţ, smeriţi.

BOGDAN (iese-n faţa tronului)

Măria-ta I Ai spus ce-aveai de spus, Iar noi te-am ascultat şi-am înţeles Ce vrei să ştim, ce fel de gînduri ai. Ascultă-acum să-ţi spun şi eu, aici, în faţa tuturor, ce zicem noi, Moldova viuă, cum o vezi şi-o ştii.

Eşti domn şi n-ai stăpîn asupra ta, Şi orişice vei fi făcînd, de-i bun, De-i rău, e bun făcut şi pentru noi. Tăcuţi, supuşi urmăm porunca ta. Tu însă eşti stăpîn numai pe vreri, Pe suflete nu eşti, nu poţi să fii, Şi dacă ne supunem toţi, ţi-o spun, în sîlă, sîngerînd, o fac cei mulţi. Tu întri la stăpîn, şi păzitor îi zici. Eu nu te însoţesc...

Stăpîn

Nu am decît pe singur domnul meu, Eu lui mă-nchin, mă plec, şi numai lui; Iar altuia în veci nu mă supui!

ALEXANDRU-VODA Nu v-am chemat ca să vă-ntreb ce vreţi,

Şi nici nu ţin s-o ştiu. Am spus ce am de spus, Şi grija mea de cel ce-i nesupus!

bogdan

Supuşi suntem, supuşi şi umiliţi, Dar nu cu gîndul, nici cu inima, O, nu! Cînd alţii ţara o păzesc, Eu nu mai sunt legat de spada mea. Ţi-o dau! Hatman să-ţi fie cine-o vrea.

alexandru-voda

Vor fi destui mai vrednici ca s-o ia.
(Iese, dimpreună cu suita sa.)

S C E N A V
Cei de mai sus, afară de ALEXANDRU-VODĂ şi suita lui.

VOCI (la dreapta.) UNA

E om hatmanul!

alta

Om întreg! Mă tem...

A TREIA

Că se porneşte iar.

UNA

O să-i vedem. ***(La stingă.)***

UNA

Nici vodă nu se dă I

ALTA (văicărindu-se)

Ce vremii

UNA

Ce ai?

DIACUL (călră Hulpe)

Ce zici acum?

1LULPE

S-a deşghețat.

DIACUL

Mai stai.

COSTE (călră Bogdan)

Hatmane, ai pornit-o rău. Ce vrei? Ridică spada, n-o lăsa pe jos.

BOGDAN

Eu n-o mai port.

ONCIUL

E lucru ruşinos Să porți ca slugă arma ta la briu, Cînd ai stăpîn ținut şi el în friu.

HULPE

E ruşinos cînd n-o ridici să speli Ruşinea. O! ce-am fost şi ce-am ajuns?f Străbunii şi părinții noştri-au fost, Ba pînă

chiar şi noi suntem barbaţi Care-au ştiut să-nfringă pe vecini, Iar azi tu stai pe gînduri şi suspini.

COSTE

A noastră-a fost Moldova şi numai Noi înşine pe ea stăpini suntem;

Vreun alt stăpîn străin nu ştim, nu vrem!

ARON

N-ai zis-o tu, dar ştii că mulţi gîndesc Ca tine. Nu. Nu mulţi, ci toţi sărim Cînd vorba e Moldova s-o păzim!

HULPE

Aşa numai, prin tainică-nvoială, Nu se supune-n veci un neam ca noi: Ci numai strivit în luptă grea, Iar noi tot vii, întregi şi verzi ne ştim!

COSTE

Tot neamul cel vînjos ne socotim.

ARON

Ne dăm numai învinşi în cîmp deschis. Tu însuţi chiar acum aşa ai zis.

HULPE

Ori el, ori noi: s-o rupem într-un fel! Bogdane, ia ridică spada ta, Şi moldovenii toţi te vor urma.

ARON

Mişeii doar ca cînele flămind Se vor tirî, ciolanele căutind.

BOGDAN

Mişei, ziseşi?! Da, sunt prea mulţi mişei. Sunt cei ce-l mint şi amăgesc pe domn, Sunt cei ce tac clnd văd că-i rău pornit, Sunt josnicii catîri ce-l linguşesc, Dar încă mai mişel m-aş face eu Dac-aş lovi pieziş în domnul meu!

ONCIUL

Lăsa-l-vom părăsit de toți cei buni, Că-i tinerel şi încă nehirsit
Şi-n fire-şi va veni cînd va vedea Că urlă vîntul prin palatul lui Şi-n preajmă-i inimă curată nu-i.

BOGDAN

Nu-i pentru domn nimica mai urît Decit să sîmtă că e părăsit.

ARON

Nu-s părăsite curțile domneşti Cînd nu cutezi pe domn să îl loveşti.

BOGDAN

Eu jurămînt pe spada mea am pus, Şi am să-l țin! Copil de lele nu-s I

(Iese.)

ARON

(uilindu-se după Bogdan)

Copil de lele-ai zis?! Ne mai vedemI Copil sunt, dar de domn, şi ai să ştii Că nu ți-o uit, nici iertcît vom fi vii!

HULPE

(pe şoptite, către Aron)

Nu-i om de treabă, nu-i! il vezi acum! De vrei să faci ceva, îți cauți de drum.

ARON (grăbit)

La oaste haid, să i-o stirnim!

IIULPE

Aşa-i!
Tu oastea s-o porneşti şi grijă n-ai: Se nimicesc ei intre ei luptind,
Şi vii apoi, Aroane, tu la rind.

(C o r t i n a   c a d e .)

A C T U L   A L   P A T R U L E A

Tabără-n pădure LINTE, VERIGĂ, CODAC şi alţi osteni. Mişcare.

S C E N A   I

LINTE

(vorbind, cu ciţiva dintre ceilalţi oşteni)

Uite, vezi, aşa se dospesc lucrurile. Te miri ce iese cînd se-ndrăcesc boierii.

Ce-o să iasă?! Vodă ăsta e altul, nu e ca ceilalţi; ii ţine, colea, de mînecă.

UN OŞTEAN

Cu el nu prind prepeliţe, he-he-he!

ALTUL

Ba te pomeneşti că prinde el cu ei.

IAR ALTUL

Dacă s-a legat, cum spuseră boierii, cu craiul, care îi dă ajutor.

Cei de mai sus şi CODAC, care trece de la dreapta spre fund

LINTE

Uite colea Codac. *(Sare-n picioare.)* Măi Codace! Ia mai scurtează din drum!

CODAC

Ce-i, măi Linte? Dă-i zor, că umblu-n treabă.

LINTE

Treaba-i treabă şi vorba-i vorbă. Dai răspuns şi-ţi cauţi de drum. Au fost şi pe la voi nişte boieri?

CODAC

Umblă unii aşa forfota prin tabără.

LINTE

Pare-mi-se că iar se burzuluiesc.

CODAC

Ei, şi?! Ce-avem noi cu ei?! Nici în clin, nici în mînec, nici la urcuş, nici la coborîş nu-njugăm. Ei cu vodă — ţară; iară noi cu hatmanul — oaste.

VERIGA

SCENA II

Tocmai aşa n-o fi, Codace. Boierii spun că vorba e să ne deie alt hatman.

CODAC

Apoi una ca aceasta nu se poate. Cum să ne deie altul cînd nu e decît el?!

LINTE

Uite, îl dă-ncolo şi pune vodă alt om în locul lui. 303

codac

Pune pe dracul! De unde să-l puie dacă nu-l are?! VERIGA

îl face vodă hatman pe acela pe care-l vrea.

codvc

Haida-dee! Nu vezi, omule, că nu se poate? Hatmanul nu e doară vodă. Da, vodă faci pe cine vrei, fie slut, fie şchiop, fie chiar şi orb, cum a fost Iliaş. Dacă l-au făcut vodă, e vodă, şi n-ai ce să-i faci. Pentru ca să fie însă hatman, trebuie să aibă ceva ce nu orişicine are, să fie cumva...

[un'l oştean

Aşa-i! Asta nu se dă: o ai, dac-o ai.

altul

Şi n-o găseşti dacă n-o ai.

iar altul

Nu calcă hatmanul ca alții. Alta îi este căutătura. Altul e felul lui de a vorbi.

codac

Ei, vezi, asta e! De ce zic eu că nu se poate?! Oi fi eu prost, cum vi se pare vouă, dar mai prost de cum m-a făcut mama n-o să mă faceți. Ce naiba?! Am văzut eu cum se bat cocoşii între dînşii, darmite hatmanii, dac-ar fi mai mulți?!

[un] oştean

He-he-he! Aşa-i! Se bat cocoşii. Al naibii Codac!

altul

Unde s-au pomenit mai mulți hatmani?!

iar altul

SCENA II

Nu se poate, şi dacă nu se poate, nu e cu putinţă.

cod ac

Şi dacă-l dai pe gînsac între gîşte care nu-lcunosc, vai de capul lui, că-i spulberă toate penele.

[un] oştean

Le spulberă.

altul

Rămine golaş ca puiul de vrabie.

codac

Dar dacă-l dai pe vier în turma de care nu se ţine?

UN] OŞTEAN

Vai de pielea lui, că e-ncolţit din toate părţile.

codac

Nu se poate, măi Linte. Măi Verigă, nu se poate, O fi, n-o fi hatmanul a lui vodă, dar oastea e a hatmanului, şi vodă o pate rău de tot dacă nu-şipăzeşte treaba.

SCENA III Cei de mai sus şi ONCIUL ONCIUL

(intră de la stingă)

Sănătoşi, băieţi!

voci

Să trăieşti, boierule!

onciul

Ce **mai** e **nou** pe **la voi?**

linte

Tot cele vechi.

veriga

Toate bune.

ONCIUL

Nu s-a zvonit cumva ceva pe-aici?

linte

Mai ştiu şi eu?! Codace, tu ce zici?

CODAC

Eu zic că-n tabără sunt oameni mulţi, Iar oameni mulţi şi multe zvonuri dau, Dar cei ca noi în seamă nu le iau.

S C E N A I I

veriga

Tăcem şi ascultăm şi iar tăcînd, Ascultăm pe cei ce vin la rînd.

CODAC

De spus, noi, biet de noi, n-avem nimic.

linte

Dar sunt pe-aici boieri ce multe zic. De ei să-ntrebi ce zvonuri s-au pornit. E Hulpe, logofătul, şi Aron, E Coste, şi-alţii, cum le-o fi zicînd. Pe ei să-i ispiteşti ce au de gînd.

ONCIUL

Ei sunt pe-aici? *(La o parte.)* Urzesc ceva-n ascuns!

(Către ceilalţi.)

Şi ce vi-au spus? La ce v-au îndemnat?

CODAC (arată două degete)

II vezi? E deget. Ăsta e şi el, Tot deget, dar ceva mai mititel.

onciul

Cum vrei să te-nţeleg?

CODAC

Cinci degete La mînă am, şi nu-s la fel. Nu sunt Nici oamenii. Nu merge pe ales. Hatmanul e hatman: m-ai înţeles?

onciul

Tot nu!

codac

Tot nu?

veriga

Vorbiţi-i mai pe şleau.

linte

Noi ăşti de-aici ştim numai un hatman, Şi-acesta e, cît va trăi, Bogdan.

onciul

El nu mai vrea în frunte să vă stea.

CODAC

Auzi? Bogdan el însuşi nu mai vrea.

veriga

Nu ştiu ce să mai cred. Ceilalți boier' Ni-au spus că vodă nu-l mai vrea.

onciul

Ei au mințit.

VERIGA Ori au mințit, ori nu, îl vrea ori nu, Bogdan e tot hatman!

ONCIUL

Să vă feriți de Hulpe, că-i viclean.

CODAC

Ce viclenii mai pot să-ncapă-aici?! Boierule, o oaste-i şi un hatman, Şi iar tot un hatman şi-o oaste e: Aşa să fie ori aşa, noi ştim Că de hatman avem să ne-alipim!

[UN] OŞTEAN

Aşa-i!

ALTUL

De el!

IAR ALTUL

Ai lui sinteml

LINTE

Ai lui

Şi dac-ar fi că vodă nu-l mai vrea, Nici noi pe vodă n-o să-l mai voim. Iar dac-ar fi că el, Bogdan, nu vrea, Nu vrem nici noi, şi toți ne risipim.

veriga

S C E N A I I

N-ai oaste, nici hatman nu poţi să ai; Iar dacă n-ai hatman, nici oaste n-ai.

CODAC

Vezi, cam aşa ceva mi s-a părut Că se zvoneşte-aici din cort în cort.

LINTE

Şi eu lui Hulpe multă grijă-i port.

[UN] OŞTEAN

Mai ştii?!

I s-ar putea-ntimpla ceva Şi lui şi celorlalți... şi-ți dau un sfat: Prin tabără nu-i loc de preumblat.

Şi dacă vrei să scapi nevătămat, Te-ntorci frumos de unde ai plecat.

ONCIUIL]

Dar eu vă spun...

Noi nu te-am întrebat, Ci te poftim să-ți cauți de drum.

Ce crezi?!
Ne socotești răzleți? Ce-o vrea s-aflăm Ne spune el. Cu voi nu ne-ncurcăm.

S C E N A   I V

ei de mai sus, HULPE, ARON şi BARBĂLAT

ONCIUL (ieşind; pentru sine)

Nu vă-ncurcați, dar noi ne încurcăm, Şi făr' de el, nu ştiu de mai scăpăm. ***(Iese.)***

HULPE

(trecind din fund spre dreapta)

Pe-aici, boierule.

ARON

(tot în fund, spre stingă)

Pe-aici, iți spun.

htjl pe

E drumul mult mai scurt.

aron

Dar nu e bun.

hulpe

S-au îndîrjit! *(Iese.)*

aron

Nu-ncepi nimic cu ei! *(Iese.)*

BARBĂLAT (ii urmăreşte)

Vă vin de hac.

codac

Măi Barbălat, dar ce-i?

Să vă mai prind pe-aici! Auzi, mişei?! Năuci pociţi! Hatmanul nu-i hatman?! Te pomeneşti că nu-s nici eu oştean.

VOCI una

Pe ei I

(Urmărind, pe Hulpe şi pe Aron.) ALTA

Să nu-i slăbim.

una

Nu vă lăsaţi!

Să-i judece hatmanu-n legea lui. La el să-i ducem, cot la cot legaţiJ

SCENA V

Sală acasă la Bogdan. BOGDAN, OLTEA, CODAC şi BARBĂLAT

BOGDAN
(adresindu-se la Codac şi Barbălat, care stau în fața lui)

Eu n-am de ce să-i văd: plecați cu ei! Aşa-i cum ei vi-au spus: vi-am fost hatman, Dar nu vă sunt şi n-am nimic cu ei. Ba nici cu voi. îi duceți unde vreți, Le faceți ce doriți. Sunteți stăpini Pe voi, pe ei, pe toate... haid', plecați!

CODAC

De e pe noi, ii facem şi scăpați.

BOGDAN

Am zis acum: cu mine ați sfîrşit.

(înlorcindu-se spre Oltea.)

Netrebnicii-şi închipuiau că pot Să răzvrătească oastea cu momeli Cu care nici copii nu poți să-nşeli.

OLTEA

Eu tremur. Tot mă tem de răzvrătiri. Nu doar că ei le fac, dar oastea ta Cu alt hatman nu se va împăca.

BOGDAN

Da, e a mea, a mea e oastea, eu Am inchegat-o, eu o stăpinesc, Şi mie numai mi-e supusă ea. Pe mine mă ascultă — ea mea. Iar biet de el, nici n-a mai întrebat Ce zic şi eu. Se socotea stăpin Şi-al ei, şi-al meu, dar eu tot eu rămîn.

oltea

De ce să mai întrebe cînd ştia Că nu se-mpacă cu părerea ta?!

bogdan

O! dacă e aşa, e şi mai rău.

(Cătră Codac şi Barbălat.) Dar voi? V-am spus că nu mai sunt hatman Şi n-am nimic cu voi.

codac

Am înțeles, Dar dacă nu mai ești hatman, atunci Nici nu mai poți ca să ne dai porunci.

bogdan

Codace, sunt stăpîn în casa mea.

barbălat

Nu zicem ba, dar nu ieșim din ea, Ci stăm ca să ne spui ce facem noi, Codac și eu, și toți ceilalți oșteni Rămași făr' de hatman: stăm adunați? Ne dăm oricui? ori o pornim răzleți?

bogdan

Vă descurcați voi înșivă cum vreți.

codac

Ne-am dumirit pe din destul și-așa *(Iese.)* **BARBĂLAT**

Ne-am dumirit și-o iau pe barba mea. *(Iese.)*

oltea

Bogdane, nu-i lăsa de capul lor! Gîndește-te la noi, la casa ta, La mine și la scumpii tăi oopii. Nu ne-arunca-n viitori de răzvrătiri, Că țara tot n-o scapi de soarta ei. Nu da din mînă frînele, că poți, Tu singur poți să-i stăpinești pe toți.

BOGDAN

Eu, nu! Să-i stăpînească el, că-i domn, Nu eu, și dacă și-a făcut de cap, E treaba lui, eu, unul, n-am să-l scap!

OLTEA

Dar el nici nu așteaptă ca să-l scapi, își va căuta scăparea cum va ști, Și mult mă tem că el căutindu-și-o, Om dușmănos, precum il știi, și rău, Va trece chiar și peste trupul tău.

BOGDAN

Va trece el? Aș vrea să-i văd luptînd Pe moldoveni cu lașii care-i vînd.

SCENA VI Cei de mai sus şi

ONCIUL, care intră-n grabă

OLTEA

Ce e? Ce s-a-ntimplat?

ONCIUL

Stați! Pin-acum
Nimica, pot să zic, dar lucruri mari Se pregătesc şi zile grele vin... Hatmane...

BOGDAN

Nu-s hatman.

ONCIUL

Ba mie-mi eşti!
Aşa te-am pomenit şi-aşa te ştiu.
Ascultă-mă: nu te-ndărătnici. În tabără se răscolesc, s-aprind, Se fierb în clocote şi patimi vii, Şi mişeleşti urzeli. I-au amăgit Spuindu-le că vodă te-a gonit.

BOGDAN

Da, m-a silit să plec.

ONCIUL

Am încercat Să-i potolesc şi eu, ca alți boieri: La goană ne-au luat şi nu răzbim.

BOGDAN

Lăsați, că-i va-nstruni măria-sa Prin vrednicul hatman ce le va da.

ONCIUL

Li-a dat. Andronic e, dar l-au gonit.

BOGDAN (vesel)

Andronic, şi hatman! E potrivit Şi cu măria-sa, şi cu ceilalți: De ştii să te mlădii, te şi înalți! He-he-he! Nu cumva te-ai mirat Că tabăra la goană l-a luat?

ONCIUL

De-aceasta nu mă mir, dar stau uimit Cînd văd că tu rămîi nepăsător.

BOGDAN

Descurce-se cum ştiu. E treaba lor.

ONCIUL

Şi dacă oastea se va risipi?

BOGDAN

Norocul lor. De ea nevoie n-au Şi cei ce-n paza craiului se dau.

OLTEA

Ba eu mă tem că ei nu vor putea S-o risipească.

ONCIUL

Nu. Şi mă-nfior Că de la Ieşi vor cere ajutor.

BOGDAN

Eu asta vreau s-o văd. Ajunşi aici, Se vor dezmetici şi cei ce cred Că poţi să fii stăpîn în casa ta Cînd ai să faci ce alţii vor în ea. Să vie craiul, că îl vom primi, Să-i peară pofta de a mai veni.

ONCIUL

Şi tu croieşti asemenea urzeli?!

BOGDAN

Eu nu croiesc nimic. De-o crezi, te-nşeli. Retras rămîn în colţ şi-aştept tignit Să văd venind ce alţii au croit.

ONCIUL

Tu vezi şi stai, nimic nu faci.

BOGDAN

Nimic 1 Aştept.

ONCIUL

Şi poţi?

BOGDAN

Da, pot.

ONCIUL

Ce să mai zic?! (Afară, zgomot.)

BOGDAN

Ce e? Ce se petrece-acolo jos?

ONCIUL

Sunt tunetele, suflet nemilos! ***(Către Oltea-.)***

El poate sta cînd se pornesc Urgiile asupra ţării lui, Ba chiar le vrea rîvnind la răzbunări. Ajută-mă! Te rog să ne-nsoţim Ca inima de fier să i-o-mblinzim.

OLTEA

Eu casa mi-o păzesc, la vatră-mi stau Şi-mi străjuiesc veghind odoarele, Copiii mei ce tată n-au, căci el E dus mereu în ale ţării trebi, Cu inimă, cu gînd, cu vrere,-ntreg, Cu suflet şi cu trup e dus mereu. Şi aspră-i este firea: cînd a vrut Ceva, voieşte neînduplecat Şi dă-nainte fără de răgaz, Ori frînge, ori se frînge însuşi el. Cum oare eu, femeie, aş putea Să schimb voirea lui şi să-l abat Din drumul firii lui năvalnice?! Eu pot, boierule, numai să pling. Dar vrerea lui nici lacrămi nu o frîng.

S C E N A VII

Cei de mai sus şi COSTE, care intră năvalnic

COSTE

Se-ncaieră! Sunt pept la pept ajunşi, Şi printre ei răzbind abia putui S-ajung aici.

ONCIUL

Dar cine vrei să spui Că-i pept la pept, cu cine?

COSTE

Lefegii

Trimişi de vodă şi oşteni de-ai tăi. Bogdane,-acum e timpul să ne-arăţi Că eşti hatman adevărat şi treaz. Nu mai găseşti o zi ca cea de azi.

OLTEA

O vorbă e destul ca să le zici.

ONCIUL

Zi-o şi pleacă-te, că te ridici!

BOGDAN

Nu! Eu nu ştiu nimic, n-aud, nu văd, Sunt orb, şi surd, şi mut, şi-nţepenit, Şi nici nu vreau să ştiu ce-mi ziceţi voi. Se-ncaieră oşteni şi lefegii?! Să facă vodă tot ce vrea cu ei,
Ce vrea, şi ce va mai fi şi puţind. Eu nu-l opresc, dar n-am să-l ajut. Dator sunt să-i ascult poruncile Cînd vorba e să apăr dreptul meu, Ori casa mea, soţie şi copii,
Dator sunt ţara să mi-o apăr, da! Dar cînd se bat oşteni cu lefegii, Puţin îmi pasă care-s morţi ori vii!

OLTEA

Dar focul ce-n ascuns s-aprinde-acum O să le facă mîne toate scrum.

BOGDAN

Să-l văd pe mine cum va fi.

ONCIUL

îl vezi

Desfăşurindu-se din azi şi stai Nepăsător, cînd alţii uneltesc. Acum, nu mîne-i timpul să loveşti, Să spulberi haita de mişei lihniţi!

COSTE

Acum, cînd îi găseşti nepregătiţi.

BOGDAN

Mişeii să-i lovesc? Dar unde sunt? Mişel e orişicare om, cînd e. Porniţi suntem spre fapte rele toţi, Dar vorba e de le şi săvîrşim. Din faptă-abia te ştiu de eşti mişel Ori om întreg. La fapte vreau să-i văd, Cum între ei s-aleg şi se-nsoţesc, Şi ştiu apoi în cine să lovesc.

ONCIUL

N-o să-i mai poţi lovi de-i laşi acum. S-adună strînşi, şi-o dată închegaţi, Răzbesc şi-o să lovească-n tine ei.

EOGDAN

îi socotesc puţini şi mititei.

COSTE

Aşa-il Cînd lupta-i grea, ei se ascund. Pe ticăloşi în seamă nu-i băgaţi: Bărbaţii se măsoară cu barbaţi.

BOGDAN

Iar nu cu laşi.

ONCIUL

Amarnic vă-nşelaţi! Sunt îndrăzneţi şi tari; căci mult se cred. Moldova-ntreagă s-a umplut de ei. În trei împart sărmana ţara mea: Aici sunt oameni proşti şi amăgiţi, Colea sunt oameni slabi şi strîmtoraţi, Iar între ei, la mijloc, stau nici proşti, Nici slabi, cei rău porniţi, şi stăpînesc. Azi ticăloşi sunt moldovenii toţi, Şi dacă gîndul tău ar fi curat, N-ai sta cînd vezi că s-au încăierat.

BOGDAN

Şi dacă gîndul meu ar fi curat, Cam ce ai vrea să fac?

ONCIUL

Să-i potoleşti
Şi să-i supui poruncilor domneşti.

BOGDAN

Eu să-i supun poruncilor domneşti? Ori un smintit, ori tot ca dînsul eşti. Dar eu ce-am vrut şi ce voiesc?! Să vadă el că încă nu suntem Noi, moldovenii,-atîta de căzuţi Încît să ne lăsăm oricui vînduţi.

COSTE

Nu! încă nu! şi cît vom mai trăi, Stăpîni străinii-n ţară nu vor fi.

ONCIUL

Bogdane,-acuma gîndul tău ascuns îl văd, l-am înţeles şi l-am pătruns.

A C T U L I II

BOGDAN

Tu l-ai pătruns? 1 Şi-o spui în casa mea? Eşti om deplin! Să-ţi spun şi eu ceva. Ziseşi că-mparţi Moldova-ntreagă-n trei: Aici sunt oameni proşti şi amăgiţi, Colea sunt alţii slabi şi strîmtoraţi, Iar răii stau la mijloc între ei. Te-ntreb, pe tine unde să te pun? Aici mi-e greu; colea nu îndrăznesc; La mijloc chiar tu însuţi n-ai voi. Eu ştiu şi-a patra parte, şi ţi-o spun: Nemernicii fricoşi, care-au perdut Credinţa-n vlaga moldovenilor. Aici te pun, şi-avem să-ţi arătăm Că unde ne-am înfipt, acolo stăm.

COSTE

Acolo stăm înfipţi, şi nu ne dăm!

ONCIUL

(ameninţă)

Stai tu înfipt acum, dar grijă n-ai, C-o să te mişti cînd singur o să stai.

OLTEA

Vai mie, vai!- Ce vijelie grea, Ce vifor s-a stîrnit din casa mea!

Sală-n curtea domnească. Lumină puţină.

S C E N A I

ALEXANDRU-VODĂ şi ANDRONIC

ANDRONIC

(stă smerit în faţa domnului, care şade pus pe gînduri)

Să-i mai lăsăm puţin, măria-ta, Să-şi verse focul, şi se potolesc. Răbdarea-i pentru domn un talisman, E cheia fărmecată ce pitiş Deschide toate-ncuietorile. Cu chibzuială, cu blîndeţă chiar, îi vom putea supune mai uşor.

ALEXANDRU-VODA

Nu sufăr îndărătnicia lori

ANDRONIC

O s-o muiem. Văzînd, măria-ta, Că se-ndîrjesc, avem să-i ispitim, Ca să aflăm pe cine-şi vreau hatman.

ALEXANDRU-VODA (sărind în picioare)

Să-ntreb oştenii eu ce am să fac?!

andronic

(umblind după domn, care se plimbă nerăbdător)

Îţi faci, măria-ta, tot bunul-plac, Dar chibzuind şi după-mprejurări. Nu doar că nu m-aş socoti-nălţat Chiar mai presus de vrednicia mea, Nici că n-aş fi gata să înfrunt Primejdii mari, slujind pe domnul meu, Cum vrei să porunceşti măria-ta. Aşa mă poartă inima să fac, Dar dacă rostul bun al trebilor Va fi cerînd, te rog, măria-ta...

ALEXANDRU-VODA Am zis ce-am zis, şi-n lături nu te da!

andronic

Mă plec şi mă supun, dar îndrăznesc A te ruga o clipă să m-asculţi. Cînd eu m-am dus, urmat de lefegii, Ca să-mplinesc porunca ce mi-ai dat i pe Bogdan să ţi-l aduc legat, iţiva oşteni steteau la casa lui. Veniseră, aşa ziceau, trimişi De-ai lor, să afle ce s-a petrecut. Erau puţini, dar se sporesc mereu Şi stau în faţa lefegiilor.

ALEXANDRU-VODA

(se opreşte; minios)

Din nou vă poruncesc să-i alungaţi.

andronic

Am vrut, măria-ta, dar nu putem: Ei sunt prea mulţi, iar noi puţini suntem.

ALEXANDRU-VODA

Cum?! Eu n-am putere ca să cert Pe-aceia care nu mi se supun?!

andronic

Azi n-ai, măria-ta; o văd şi-o spun. **ALEXANDRU-VODA**

Mai sunt eu domn?

ANDRONIC

Mai eşti, dar blînd şi bun... Urgii, vărsări de sînge nu voieşti, Şi-astfel retragerea mi-o porunceşti.

alexandru-vodA

Cît voi mai sta în scaunul domnesc, Asemenea ruşine nu primesc.

andronic

Ruşinea cade-ntreagă-asupra mea. Şi mult mai mare ea atunci va fi Cînd ei pe lefegii îi vor goni.

ALEXANDRU-VODA

Să ţie lefegiii pept.

andronic

Nu pot!

Oştenii-s mulţi şi din răbdare scoşi, Iar lefegiii s-au făcut fricoşi.

alexandru-vodA

Puţini?! fricoşi?! Dar dacă e aşa, Nu sunt scutit nici chiar în casa mea.

Mai eşti, cum e tot domnul înţelept, Căci dacă sunt lăsaţi în voia lor, Oştenii iar se-ntorc în tabără. îi mai sporim apoi pe lefegii

Şi, mulţi fiind, se vor îmbărbăta. Şi-l voi aduce-aici în faţa ta.

ALEXANDRU-VODA Dar dacă el răgaz

nu ne va da? ***(Iar se lasă istovit în jeț.)***
Sunt umilit şi ruşinat. Domn, eu?l Un biet de om robit într-un palat, Azi înălțat în slava cerului, Dar mîne ponegrit şi duşmănit. Un om stă singur el în fața mea,
Şi-n țara-ntreagă nu găsesc alt om Ce-ar îndrăzni să deie pept cu el. Cum am să ies din umilința grea în care am căzut din vina mea?!

S C E N A 11

Cei de mai sus, HULPE şi ARON

HULPE (intră oarecum tiriş)

Mă-nchin, măria-ta, şi umilit îmi plec adînc nemernicul genunchi. La vreme de-ncercare mulți dau dos, Dar sluga credincioasă dinadins S-apropie de-al ei stăpîn iubit Şi-aşteaptă cu răbdare şi smerit.

alexandru-vodA

Da, logofete, vremuri de-ncercări... Şi, iată, sunt puțini cei inimoşi.

ARON

Ba mulți! Puțini sunt cei din minte scoşi. Da, dai E viuă încă-n moldoveni Virtutea strămoşească, şi sărim Cu toții pentru domn să ne jertfim.

hulpe

Puțini sunt ca Bogdan cel îngîmfat.

aron

De el ca prin minune am scăpat.

hulpe

Din răutate-i dînsul plămădit Şi rele-a vrut, şi vrea, şi va voi, Şi numai frica îl va stăpîni.

ALEXANDRU-VODA Să-l țin în frică, dar de unde iau Puterea?

hulpe

Caut-o la cei ce-o au. ***(Tainic.)***

Cînd vrea să-şi mine luntrea după plac, Luntraşul nu îşi caută razămul în luntre chiar, ci în afar' de ea. Şi domnul tot aşa e îndrumat.

aron

Măria-ta, prea multe ai răbdat.

ALEXANDRU-VODA Destul a fost, şi sunt acum sătul! N-am să mai iert şi îndelung să rabd. Prin mine însumi am să stăpînesc, Ca toți să tremure în fața mea.

(Adresindu-se lui Hulpe.) 325

Da gîndul tău e şi al meu. De vrei Să ții în frîu pe cei din țară

aron

îți iei puterea de afară.

ALEXANDRU-VODA

Acum nentîrziat am să trimit Pe crainicul cel mai neobosit.

hulpe

La Ieşi, măria-ta.

aron

Nu mă-ndoiesc Că toți vor sta cuprinşi de spaimă grea Cînd cetele de Ieşi le vor vedea.

ALEXANDRU-VODĂ

Cuprinşi de spaimă, da, aşa-i voiesc!

(Se adresează lui Andronic.) Hatmane, chiar acum trei călăreţi Pe trei deosebite căi trimiţi La pîrcălabul nostru din Hotin, Să ceară-n grabă mare ajutor

Şi să-l aducă-n goană-ntinsă-aici.

(Vorbesc mai departe încet.)

HULPE (către Aron)

S-a hotărît. Aroane, ce mai zici?

aron

Da, văd acum şi eu că s-a pornit.

hulpe

Un bolovan, din vîrf de deal urnit,
Se duce-n jos, nu-l mai opreşti în drum.

alexandru-vodA *(se-ntoarce)*

Ca trăsnetul, năprasnic am să dau! ***(Andronic iese la stingă.)***

S C E N A III

Cei rămaşi şi ONCIUL

ONCIUL (inlră-n grabă mare)

Oştenii răzvrătiţi năvală dau! încăieraţi cu lefegii, răzbesc,
Înaintînd tot pas cu pas încoa. Să dai, măria-ta, nentîrziat Porunci, ca cetele de lefegii Să se retragă-n corturile lor.

hulpe

(în taină, către vodă)

Fii treaz! Fereşte-te! Mai ştii ce vor?!

alexandru-vodA

S-a mintuit! Nu voi mai suferi
Ca slugi netrebnice să-mi deie porunci:
Ori sunt domn şi-adevărat stăpîn, Ori nu mai pot în scaun să rămîn!

onciul

în moldoveni ai razăm neclintit.

ALEXANDRU-VODĂ

Moldova unde e? N-o văd. O caut De mult, dar împrejuru-
mi nu găsesc Decit vreo cîțiva oameni certăreți Ge astăzi
într-un fel şi mine iar

într-alt fel se-nsoțesc şi coate-şi dau.
Cu ei, ca făr' de ei, ba chiar mai rău: Aiurea am să caut razăm eu!

Nu, asta să n-o faci, măria-ta, Căci neamul tiu întreg te-ar blestema. N-o face! Cu străin te însoțești Cînd cu iar alți străini te războiești.

iiulpe

Ori cînd hainii-ți se ridică-n cap, Besmeticii ce-n piele nu-și încap.

onciul

Mai bine e să piară azi un om, Ori zece, fie chiar și sute-ntregi, Decît ca mîne un întreg popor Să zacă sîngerat și greu robit. Să-l lași, măria-ta, să-l lași pe noi: Ți-l dăm ori viu ori mort, și am scăpat.

hulpe

Măria-ta, și altele-am aflat. El nu e om ca noi, așa să știi. Nu e boier de rînd, ci fiu de domn, Mușatinul cel mai adevărat. Așa li-o vîră tuturora-n gînd Ciracii lui, și mulți i-or fi crezînd.

alexandru-vod a *(cu min ie)*

Mușatin, el?!

onciul

Și mîne-l vezi căutînd El razăm la străinii pînditori.

Cei de mai sus și ANDRONIC *(Afară zgomot de voci.)*

andronic

(intră uluit)

Se surpă toate și se prăbușesc! Răzbiți la poarta curților domnești, Oștenii, scoși din minți, se năpustesc Ca să pătrundă valvîrtej aici, io Iar cetele de lefegii nu pot Să țină pept cu ei. Măria-ta, Ascultă sfatul meu: nentîrziat Să-ncălecăm. Altfel, suntem perduți! În vale, la portița cea din dos Ne-așteaptă slugi cu caii înșelați: Încălecînd degrab, suntem scăpați.

alexandru-vodă *(zăpăcit)*

Ce-ai zis? Să fug, eu, domn, din casa mea? Să fug de frica lor, ce slugi îmi sunt? Moldovă, ce-ai ajuns? Nici domnul tău Nu mai e sigur în palatul său. Un neam

S C E N A I V

ticăloşit. Cei buni s-au stîns În lupte ori sub bardă de călău, Ucişi de zbiri, în taină otrăviţi, Ori duşi în pribegie. N-au rămas Decît cei răi, neisprăviţi, nătîngi, Ori proşti, încît de milă să le plîngi.

onciul

Te-nşeli, măria-ta. Năpăstuieşti
Pe mulţi ce gata sunt să-şi pună-n joc Viaţa pentru domnul lor.

aron

Sunt mulţi!

HULPE

Mulţi sunt ca noi! Rămîi, şi ai să vezi.

(Afară zgomotul creşte şi se apropie.)

ANDRONIC

Plecăm! Acestea-s vorbe, nu dovezi.

(Ies prin fund.)

S C E N A V **ONICUL, HULPE** şi AEON HULPE

(uitindu-se-r. urma celor ce ies; pentru sine)

Se zbate, ca să pară-a fi cum vrea Dar e mereu cum alţii-l fac. Cu oameni ca şi voi nu mă avînt: Am bătrînit, şi-atît de prost nu sunt.

ARON

(către Onciul)

Ce mai zici, vere,-acum?

ONCIUL

Rău am ajuns. Prea mult mă tem că,-n strîmtorarea lui, El de la Ieşi va cere ajutor.

HULPE

A şi cerut!

ONCIUL

Rea faptă-a săvîrşit!
Dar vinovat e cel ce l-a silit S-o facă.

aron

Da, Bogdan cel răzvrătit. Aceasta vrei s-o spui. Te-am înțeles Noi toți, căci nu e nimeni între noi Pe care el nu l-a jignit adînc Prin ingimfatul fel de-a fi al lui.

HULPE

Nu e, boierilor, nici unul nu-i! Nebun înfumurat și-nchipuit, Un om făr' de pereche pe pămînt, Căruia toate cu putință-i sunt.

ONCIUL

în fața lui oricare dintre noi E mic ori laș, lipsit de bunul-sîmț, Nemernic, făr' de vlagă ori tîmpit. El singur este numai om întreg, Făr' de prihană și nesămuit, El singur toateștiutor, La toate priceput și înțelept, Luceafăr viu, minune-ntre minuni, Și numai vorba lui e bun voit.

IIULPE

Mai zi: e tuturora urgisit.

(Îți dau to{i trei mîna, ¡.tind Onciul la mijloc.) ARON

Da, urgisit!

(în dosul scenei, voci.) HULPE

(ascultă, cuprins de spaimă)

Oștenii au pătruns

în curte. Sunt aici! Noi cum scăpăm?

(Ascultă-n dreapta, apoi iese la stingă cu Aron.) 331 ONCIUL

(se uită nedumirii în urma celor ieșiți)

Se vede că au mai pățit-o azi. Dar tu ce faci ca-n mîni să nu le cazi? ***(Iese și el în urma celorlalți.)***

S C E N A V I

Oșteni intru tumultuos și se risipesc; DIACUL și COSTE

diacul

(vorbind cu Coste)

Prostii! Poți domn să fii, să-mbătrînești, Și-n pat să mori ca orișice mojic, Și iarăși, dacă rînduit ți-a fost, Să piei ucis ca

cinele turbat, Nu ai nevoie să mai fii şi domn! Te-ajunge soarta şi ca om de rînd. O, dacă nu eram la locul meu, Ca treji să-i țiu pe cei din tabără, Hatmanul, prins de lefegii, tîrît Era la vodă, care-l ucidea,
Cu toate că domn încă nu era. Domn ori hatman, de moarte nu scăpa, Nu, dacă rînduit i-a fost aşa.

coste

E făr' de seamăn mişelia lor.

diacul

Mişel în rînd cu dînşii sunt şi eu, Da' nici acum nu-i dau dovezile Ce doamna, muma lui, mi-a dat plecind în pribegie, unde a murit. E scris de mîna ei şi întărit De trei episcopi şi-un mitropolit Că el e fiu de domn, nepot adevărat, Direct, al preamăritului Muşat.

COSTE

De-aceea soarta oarbă i-a împins Să o pornească spre peirea lor, Şi iată-i spulberați ca pleava-n vînt, Şi dacă este vreo primejdie, Ca domn el mai uşor se apără.
(în timpul acestui dialog trec mereu oşteni prin fundul scenei, iar unii dintre aceştia rămin vorbind, incit scena se umple.)

S C E N A V I I Cei de mai sus şi CODAC **COSTE**

Acum e rîndul nostru să vorbim. Pe vodă-n scaun nu-l mai suferim!

CODAC

Noi, oastea, pe hatman domn ni-l dorim. VOCI **UNA**

Pe ell

ALTELE

Da, da, pe el!

IAR ALTELE

Aşa voim!

SCENA VIII

Cei de mai sus şi BOGDAN

BOGDAN

(se uită impregiurul său; cu sabia scoasă)

Voi ce căutaţi aici?! Aţi fost chemaţi? Ori aţi intrat în curţile domneşti Răzbind cu arma-n mînă, aşa numai, De capul vostru? Cum? voi îndrăzniţi, Voi, slugi domneşti, să pîngăriţi Acest locaş ce tuturora sfînt Li-a fost în ţara noastră pîn-acum?

CODAC

Voiau să te ucidă prin ascuns.

bogdan

De unde ştii ce-au vrut şi ce n-au vrut? Şi chiar voind-o ei, era destul io Ca voi, cei buni, să nu-i lăsaţi S-o facă. Aici n-aveţi ce să căutaţi.

codac

Avem să-i cerem socoteală lui.

bogdan

Aceasta, nu! căci rostul armei nu-i Ca, folosindu-te-ndîrjit de ea, Să ii loveşti pe cei ce te jignesc, Nici ca să te răzbuni, nici mai ales Minia oarbă să ţi-o potoleşti: O porţi numai spre a te apăra Cînd alţii pun în joc viaţa ta!

SCENA IX

Cei de mai sus şi BARBĂLAT

barbAlat

(intră grăbit)

S-a luminat! Acum ne-am dumirit. Nu mai e vodă în palat. S-a dus, Cu casă, cu curteni, cu toţi ai săi, S-a dus la leşii lui de la Hotin, Şi-a dat în tîrg de veste că-n curind Se-ntoarce cu mari oştiri leşeşti.

CODAC

De crezi că noi ne speriem, greşeşti I

COSTE

Hatmane,-aceste sînt urîte veşti.

BOGDAN

Urîte-or fi, dar tocmai rele nu-s. Să vie-acele mari oştiri leşeşti, Că le primim cu rostul din bătrini. Noi, moldovenii, tot acasă stăm Şi pe vecini nu ni-i mai supărăm. Nu am putea să-i învăţăm pe Ieşi A sta şi ei acolo unde sunt, De n-ar veni, chemaţi ori nechemaţi, Din cînd în cînd pe-aicea pe la noi. Eu vreau să-i văd o dată-n ţara mea, Ca şi pe moldoveni să-i pot vedea: Mai sunt şi ei tot ca părinţii lor, Ori s-au ticăloşit, cum mulţi o vor.

VOCI

UNA

Să vie!

ALTA

Să-i vedem!

IAR ALTELE **îi aşteptăm 1**

ALTA

Ne vom lupta şi foarte scump ne dăm.

BOGDAN

Să vie, da' mi-e gîndul răzvrătit, Că vin chemaţi de domnul ţării chiar. Boierilor şi voi oşteni! Mai stăm? Ne mai gîndim? ori duşi ne răpezim în urma lor, ca-n drum să îi oprim?

codac

Să meargă sănătoşi unde-au plecat!

BARBALAT De ce să

nu-i lăsăm?

VOCE

Ar fi păcat.

bogdan

E o ruşine făr' de seamăn, dar Ea se revarsă-asupra ţării-ntregi, Asupra neamului moldovenesc, Şi-i fiecare dintre noi dator Să sară, om întreg şi nemblînzit, Cînd domnul e împins spre-o faptă rea, Ca să-l oprească-n drumul lui la timp.

coste

Da, da! Nu singur e"l e vinovat, Avem şi noi pe suflet un păcat: Că n-am sărit la timp, ci l-am lăsat, Că din destul nu am priveghiat.

bogdan

E vinovat de-a nu fi înțeles C-aşa cum eu m-am răzămat orbiş Pe voi, se poate răzăma şi el Cînd gîndul lui e drept, curat şi bun. El n-a-ndrăznit, în voi nu s-a-ncrezut, Ci prin ascuns alt razăm a căutat, Ca să ne poată pune sub genunchi. Iar voi, chiar voi spre Ieşi l-ați îndrumat, În loc de a-l închide în palat. Şi ați pătruns aici. Nu e păcat?!

codac

Ce să mai zic? Rău drum am apucat!

BOGDAN

Boieri, oşteni, voi mie scumpilor Tovarăşi de viaţă şi ortaci, Nepreţuiţi în lupte bărbăteşti, În fapte dai pe faţă ceea ce eşti! Ca viscolul ce spulberă pe cîmp Troienii de omăt îngrămădit, Aşa să ne pornim în urma lor, Şi dacă îi oprim, el e scăpat, Iar dac-ar fi să fie prea tîrziu, Perdut e pentru toţi prin fapta lui. Cînd cu străinii ţara şi-a călcat. De neamul lui pe veci s-a lepădat.

VOCI

Perdut e!

ALTE VOCI

Da! de noi s-a lepădat!

(Pornesc spre fund.) (*Perdeaua cade.*)

ACTUL AL PATRULEA

Luminiş într-o pădure. Trec ţărani cu saci plini în spinare.

SCENA I ŢURLOI şi LUNCANU

ŢURLOI (aşează sacul jos)

E greu sacul, dar uşor nu e nici drumul. Mi-a ieşit sufletul, nepoate!

LUNCANU (aşează şi el sacul)

De! Nu mai eşti nici dumneata flăcău de ieri, de alaltăieri. S-o fi luat şi noi pe dincolo, pe unde se duc ceilalţi.

ŢURLOI

O păţeam şi mai rău, căci drumul acela e, ce-i drept, mai scurt şi mai adăpostit, dar al naibii de greu.

LUNCANU

Numai dacă nu ne-ar simţi cumva leşii-.

ŢURLOI

Nu se poate. Eu pe-aici am copilărit şi cunosc locurile cum îmi ştiu fundul căciulii. Uite, *(arată la dreapta)* colo, peste deal, e tabăra leşilor, iar colo *(la stingă)* sunt ai lui Bogdan-vodă, adecă, cum s-ar zice, ai noştri. Nici ăştia nu pot să iasă, nici ăia nu pot să intre decît pe aici. Altă cale nu e: pe aici trebuie să treacă; aici li se-ncrucişează drumurile. I-am vedea pe Ieşi dac-ar fi prin apropiere, dar nu le dă mîna să

intre-n pădure. Iacă, sunt trei săptămîni acum de cînd tot aşteaptă să iasă Bogdan-vodă la ei.

LUNCANU

Uite, lumea zice că nu mai sunt nici leşii atît de haini ca mai nainte: n-au venit cu gînd rău, cică să ni-l aducă iar, ca prieteni, pe Alexandru-vodă.

ȚURLOI

O fi, nepoate, şi aşa, dar noi, ăşti care-am trăit în vremea lui Alexandru-vodă al nostru, Dumnezeu să-l aibă-n paza lui, că bun a fost, ne-am pomenit cu gîndul că străinul, fie-ți chiar şi prieten, e mai bun dincolo de hotare decît în țara ta. Dar să ne căutăm de drum. *(Ridică sacul.)*

LUNCANU

Mai e mult? (Ridică sacul.)

ȚURLOI

Ai noştri cam pe-aci trebuie să fie.

(Ies amindoi.)

ONCIUL şi ARON intră tiptil de la dreapta

ONCIUL

Aici e gura văii.

ARON

În zadar.

E locul strimt.

ONCIUL

E strimt.

ARON

Ce facem dar? E multă călărimea leşilor. Se-nfundă cînd o iau cu zor.

ONCIUL

E greu, o văd şi eu, dar pe Bogdan Nu-l scoți din adăpost în cîmp deschis. E priceput în treburi de război Și-i ştie şi pe moldovenii săi Că sunt puțini, greoi şi rău armați, Și pe ai noştri că sunt mulți şi iuți Și-n lupte oțeliți: nu-l înşelăm.

ARON

Hatmane, lasă-l, să mai așteptăm.

ONCIUL

Nu mai putem. [Ei] pot, că sunt puțini, Și toți le-aduc merinde prin ascuns, Dar noi suntem și mulți și urgisiți. Căci a rămas pustiu îngrozitor Și după Ieși, și împregiurul lor.

ARON

Urîtă și grea soartă am avut: Nu am scăpat de ce mult m-am temut.

ONCIUL

Dar eu? Aș fi primit mai bucuros Să fiu tăiat în bucățele mici Decît să văd călcată de străini Sărmană țara mea. Acum ce fac? Eu însumi îi aduc și osîndit Mă văd să lupt alăturea cu ei.
Aș vrea să fiu învins, căci mă-ngrozesc Gîndindu-mă că țara mea o surp Ieșind în lupta grea învingător.

ARON

Strivit mă simt și eu și mă-nfior, Și toate pentru că un singur om Voiește-a fi cu orice preț stăpîn. O, dac-atunci nu ar fi fost scăpat De oastea lui vestită prin ascuns, Noi aci atît de rău n-am fi ajuns.

ONCIUL

Dar dac-atunci n-am reușit, acum, Acum un singur gînd în suflet am: Să dau în el și să lovesc cum știu. Din fața mea n-o să mai scape viu!

ARON

Tot ăsta e, îți jur, și gîndul meu!

ONCIUL

Și nu suntem noi numai, tu și eu! De-un gînd cu noi să știi că sunt destui: Nu biruința vrem, ci moartea lui!

SCENA III

Cei de mai sus și DIACUL, care intră din stînga **DIACUL**

Să vă mănînce haitele de lupi Și corbii carnea să vi-o sfîșie
Din hoituri, iar ciolanele pe cîmp Să vă rămîie hrană pentru cîini! Călăi spurcați!

ONCIUL

Diacul!

ARON

Dînsul e!

ONCIUL (către Diac)

Ce e, diece? Ce-ai pățit?

DIACUL

Stați voi!

Vezi? Uite-aşa. Codac şi Barbălat Şi Linte, fire-ar fi, m-au tărbăcit De m-au făcut, cum vezi, că nu-mi mai sîmt, Sărac de mine, încheieturile. Iscoadă spun că sunt. Iscoadă, eu? Dar un pîrlit ca mine ce-ar putea Să iscodească-n tabără la ei?! Mănîncă gros şi toarnă la beții, Iar dacă vreau să pişe şi eu ceva, Mă iau la goană ca pe-un ticălos. Şi, uite, vezi ce-mi fac! Nu mai surit om. Aoleo! aoleo! Mi-au frînt şi oasele, Şi crucea pieptului, şi coastele!

ONCIUL

Şi zici că trag beții?

DIACUL

Dar ce beții? Cînd bei în rînd cu ei, voinic să fii.

ARON

Cum i-ai lăsat acum?

DIACUL

Ce să le faci?! Zac beți ca porcii-n umbră la copaci. Aoleo! aoleo 1 şi spatele mă dor!

o NC IUL

Dar vin de unde au?

DIACUL

N-ai grija lor. Ia vezi colo, un drum adăpostit Coboară-n vale despre ei la cîmp. Pe-acolo vin pitiş poverile.

ONCIUL

E drumul bun?

DIACUL

Călare şi pe jos.

ONCIUL

Pe-acolo haid'. îi apucăm din dosi îl știi? Ai mai umblat pe el cîndva?

DIACUL

Aoleu 1 Dar cum să nu îl știu? Cînd chiar acum de-acolo viu?

ARON

Să vii să ni-l arăți.

DIACUL

Să viu, de pot, Că m-au stilcit, mişeii, rău de tot. Nu vă-ndoiți, că la liman vă scot. ***(La o parte)***

Și-o să v-arate ei apoi ce pot!

(Ies pe drumul pe care au trecut Țurloi ți Luncanu.)

S C E N A   I V

Oșteni, BOGDAN, COSTE, CODAC, VERIGĂ, BARBĂLAT

BOGDAN

Oricum ar fi, hatmane, sunt pierduți. Se înăcrește vinul cel mai bun Cînd stă-n bătaia soarelui lăsat. Oșteanul care e ținut în loc își perde foarte în curînd și el Avîntul de război și, înăcrit, Se lasă-n voia întîmplărilor. Noi grabă nu avem; să stea cît vor.

COSTE

Dar stăm, măria-ta, legați.

BOGDAN

Nu ei ne țin, ci noi i-am prins Sn laț Și-i obosim, ca să-i putem muia. Dar să vedem. Diacul e isteț, Și dacă-i trage-n cursă,-i fugărim De nu mai vin pe-aici cît mai trăim.

COSTE

Suntem de tot puțini.

BOGDAN

Puțini, dar noi. ***(Către oșteni.)*** Băieți, voi stați aici adăpostiți, Și dac-ar fi ca să-i vedeți pe Ieși G-apucă ceva, vă străcurați ușor Napoi spre tabără și îi lăsați Să

treacă-n grija Domnului spre fund. ***(Călră Coste.)*** io Apoi, hatmane,-i laşi în seama mea Şi vii ca să le tai retragerea.

(Către oşteni.)

M-aţi înţeles?

CODAC

Eu, nu, măria-ta.

Ce fac cînd ei pe-aiurea ar intra?

BOGDAN

Tu stai şi-aştepţi ca să ne vezi luptînd.

BARBALAT

Ei, vezi? Atunci venim şi noi la rînd.

BOGDAN

Veniţi. De astă grijă să n-aveţi. Suntem tot unul pentru trei din ei. Şi nimeni dintre noi nu-i de prisos, Nici unul azi n-o să mai poată şti De mine mort ori încă viu va fi.

VERIGA

Suntem cu toţii gata să murim.

BOGDAN

Ba să trăiţi! Oşteni, viteji să fim, Iar cu adevărat viteaz nu eşti Decit luptîndu-te ca să trăieşti. Afară de viaţă nu-i nimic Nici bun, nici rău, nici dulce, nici amar, Şi vrednic eşti de a fi fost născut Numai cînd ştii viaţa s-o păstrezi, S-o porţi, s-o suferi şi să ţi-o-ndulceşti. Suntem puţini, dar nu am fost ca ei, Aduşi, ci am venit noi înşine, Ca, biruind azi, mîne să trăim Mai fericiţi de cum am fost noi ieri. Viaţa nu vi-o daţi, băieţilor.

coste

Ci căutaţi să li-o scurtaţi pe-a lor.

bogdan

Să vă înfioraţi de negrul gînd Al unei morţi venite prea curînd.

(Bogdan şi Coste ies spre fund.)

SCENA V

Cei de mai sus, afară de BOGDAN şi de COSTE (Codac, Verigă, Barbălat şi oştenii se pitesc pe ici, pe colo.)

codac

Pst! Iată-i că vin. Dar nu sunt Ieşi, ci moldoveni. **BARBĂLAT**

Tont mai eştil Sunt ai lui Alexandru-vodă. **VERIGA**

Dar, minune! Diacul ce caută în fruntea lor?

oştean

Iată şi leşiil

CODAC

Să ne străcurăm, cum a poruncit vodă. (Verigă, Barbălal şi ceilalţi oşteni se retrag.)

Să vă întoarceţi sănătoşi! Iar eu, Codac, codindu-mă, în coadă stau
Şi-aştept să-mi vie vreun vînat mai gras: Mă bat cu om de seamă, ori mă las. ***(Rămine pitit.)***

SCENA VI

CODAC, după cîtva timp doi boieri cu cete de oşteni, apoi ONCIUL, ANDRONIC şi ARON trec de la dreapta peste scenă

UN BOIER

Băieţilor, încolo s-o luaţi.

ALT BOIER

La cap, la pept, la pîntece să daţi!

(Pauză. Zgomot de război.) ARON

Colo, boieri! Acum să-nvălmăşesc.

ANDRONIC

Acolo îl găsim.

ONCIUL

Daţi zor!

ARON

Grăbiţi!

ONCIUL

Cu toții la un loc!

ARON

Şi nu-l slăbiți!

(Ies spre stingă.) CODAC

Ce bun vînat! o scroafă cu purcei Şi un mistreț colțat. Acum, pe ei! ***(Iese. Zgomotul de arme se apropie.)***

S C E N A VII

Boieri, osleni, Ieşi, VERIGĂ, LINTE, ONCIUL şi ARON *(Se-ntorc în retragere.)*

BOIER

îngrozitor măcel!

ALT BOIER

Cum n-a mai fost! E codrul plin de morți, şi tot fruntaşi. Sunt Ozdrovot, Bucinski, Porava Şi alți hatmani leşeşti.

Şi mulți boieri. Andronic a căzut în fața mea.

ALT BOIER

Dar şi hatmanul Coste a perit.

(Ies.)

[UN) LEAH

Şi Alexandru-vodă? Ce-i cu el?

ALT LEAH

El a scăpat şi e pornit pe drum.

(Ies.)

Spurcaților!

linte

Să mai veniți pe-aici! Verigă, dă vîrtos!

veriga

Şi-n mari, şi-n micii

linte

S-a dus sărmanul Barbălat!

veriga

Dar după ce vro zece a tăiat.

(Ies.)

S C E N A VIII

ONCIUL, ARON, BOGDAN, CODAC şi OŞTENI

ONCIUL (intră de la stingă cu Aron)

Suntem perduţi! Năprasnic ne-a ajuns Blăstămul mumelor ce-şi pling Feciorii morţi în 1 ipta dintre fraţi Şi părăsiţi în cîmp neîngropaţi.

aron

(însoţit de alţi doi boieri) Acum abia să vezi mîndria lui.

Mîndria lui?! O, dacă nu-l răpui, Se-nalţă tot mai sus în gîndul său.

ar0n

Iar noi cădem din ce în ce mai rău.

onciul

O, da! Cădem, căzînd mereu tînjim. Viața mea ce rost mai are azi,

Cînd, ruşinat, mă plec în fața lui? Şi e atît de greu să mori ştiind Că nici o faptă nu ai săvîrşit, Ca lumea să nu uite c-ai trăit!

aron

O faptă?! Eu sunt gata de-a-l lovi, Dar pîn' la el nu pot răzbi.

BOGDAN (în fund, cu o ceată de oşteni)

Domol, băieți! Boierii să-i cruțați Şi mi-i aduceți cot la cot legați!

(Oştenii ies.) ARON

El însuşi, iată-l!

onciul

Singur, în sfîrşit! ***(Către Bogdan)***

Te-am căutat şi, iată, te-am găsit. Vă rog să mă lăsați, boierilor, Ca singur eu cu el să mă măsor.

bogdan

O, nu! Atît de jos nu mă cobor. Nu lupt cu un nemernic bocitor!

onciul

Cu mine ai să lupți, ori te omor!

BOGDAN

Tu poți s-o zici, dar n-o şi faci uşor: Toți patru dac-ați fi, şi vă dobor!

ARON

Prea mult te socoteşti I **UOGDAN**

M-am cîntărit.

CODAC (în fund, cu oştenii)

Măria-sa!

[UN] OŞTEAN

Săriţi, că i-am găsit.

CODAC

Pe ei, băieţi! Mistreţ afurisit!

(Lovesc alil pe Onciul, cil şi pe AronJ

ONCIUL (mai nainle de a fi lovii)

Eşti un descreierat.

ARON

Ah, sunt lovit!

(Şovăie.) BOGDAN

Nu mai loviţi. Destul e să-i legaţi!

(Oşlenii-l iau şi-l duc pe Aron.)

ONCIUL

(lovit, şovăie)

Tu în-ai lovit? *(Cade.)*

BOGDAN

ONCIUL

O, nici atît?! Nici chiar atîta mîngăiere n-am?

Să mori rănit de-un om de rînd. Dar nu, Tot mor acum cu gîndul împăcat, Căci i-am văzut luptînd pe moldoveni. Bogdane, iartă-mă acum, cînd mor, Şi fii cu alţi boieri mai cruţător.

BOGDAN

Sărman de tine! Ce păcat! Un om Croit din cea mai bună pănură, Dar rău stricat de cei ce l-au cusut Cu aţă slabă şi l-au cîrpăcit.

Tu, biet, spre bine-ai fost mereu pornit, Dar, slab să-l faci, tot rele ai urzit.

S C E N A I X

Cei de mai sus, HULPE şi alţi doi boieri aduşi legaţi

BOGDAN

Ce văd? Şi Hulpe? E şi el aici?

IIULPE

Mă-nchin, măria-ta, şi, umilit, îmi plec supus nemernicul genunchi. O, ceartă-ne, dar vina să ni-o ierți. Căci noi credința ne-am păstrat Cînd ne-am supus poruncilor domnești. Și ție ți-o păstrăm cînd domn ne ești.

BOGDAN

Credința mi-o păstrez și eu.

IIULPE

O, da!

O știm: te-ai apărat, măria-ta, Căci mulți se-ndesuie prin curți domnești Ca să urzească planuri mişelești.

bogdan

Un domn cu rost se scutură de ei: Numai mișei s-ajută cu mișei.

hulpe

Aşa-i, măria-ta. În adevăr,

Din slugă îl cunoşti şi pe stăpîn.

(În taină.) Îi ai acum pe toți în mîna ta: N-au să te ierte ei de-i vei ierta. (Oștenii aduc cifiva boieri și pe Aron legali la cap.)

BOGDAN (se întoarce spre aceștia)

Vă văd cu ochii în pămint. De ce? Putem să stăm cu capul ridicat, C-a-nvins Moldova pe dușmanii ei. Ori nu sunteți și voi tot moldoveni?! Voi, moldoveni!! O şleahtă de-nhăitați, Ce vecinic intre ei se hirjonesc. V-ați luminat acum și ați văzut Că-n moldoveni se poate răzăma Oricare domn cu gînd curat și bun. El n-a putut, căci voi l-ați amăgit, Cu lingușiri l-ați incintat. Da, voi. Chiar voi mereu spre ele l-ați împins. Acuma stați aduși în fața mea,

Și eu, azi voauă domn, v-am judecat Și am să fiu cu voi neindurat.

aron

Credința **către** domn nu e păcat. Ai zis o dată însuți, nu uita:

„Tăcuți, supuși urmăm porunca ta".

BOGDAN

Am zis şi n-am uitat, dar nu vă iert. O ţară nu-i un om din care storci Ce poate da în bine ori în rău. Se plămădesc într-însa nencetat Comori neistovite de virtuţi, Se scurg mocirle de păcate mari, Şi potrivit cu firea ta-ţi alegi Şi-aduni orice e bun, orice e rău: El dintre toţi pe voi v-a adunat, Cu voi s-a însoţit şi a lucrat.

IJN BOIER TlNÂR

Ne taie-acum! Destul ne-ai înfruntat.

BOGDAN

Uşor vă tai, fiind învingător,
Dar eu spre lucruri grele mă avînt. O, nu! Eu nu vă tai; vreau să trăiţi, Ca mîne să vedeţi Moldova mea. De ce-aş avea adecă să vă tai? Din ură, nu, căci eu nu pot urî. De frică, nul Prin ea m-aş înjosi. V-aţi coborît prea jos, şi sus sunt eu ! Pedeapsa voastră e dispreţul meu!

ARON

Suntem destui ca, preţuindu-ne
Noi între noi, să îl purtăm uşor, Dar tu în noi pe om dispreţuieşti, Şi nu uita că om şi însuţi eşti.

BOGDAN

Destul! Puteţi acuma să plecaţi.

Sală, iar în Tund altă sală, în care oşteni şi boieri tineri stau la masă şi petrec voioşi. Muzica cîntă

SC E N A I

OŞTENI, CODAC, în urmă BOGDAN, apoi IIULPE

OŞTENII (cintă-n cor)

Din zori de zi pînă-nserat Muncim din greu şi nencetat. Viaţa de nevoi e plină, Răzbeşti prin ea luptînd din răsputeri, Şi singur tu vei fi de vină De cazi înfrînt şi făr'de vreme peri. Dar cerul este darnic Şi toate se sporesc În traiul pămîntesc Cînd omul este harnic.

Bărbaţi,
Lucraţi, La lene nu vă daţi.

Noi serile ne adunăm Răsplata zilei s-o luăm. Viaţa de plăceri e plină Cînd veseli o petrecem între noi, Şi orişice dureri s-alină Cînd om pe om s-ajută la nevoi. O, grijă nu vă fie, Că toate înfloresc în traiul pămîntesc Cînd este veselie.

Bărbaţi, Cîntaţi, Voioşi vă desfătaţi.

Noi nopţile de pază stăm Şi între noi ne apărăm. Viaţa-i de primejdii plină, Duşmanii-n toată clipa ne pîndesc Şi steaua ta spre-apus înclină De eşti nepregătit cînd te găsesc. Viaţa-i o comoară.

i toate se sfîrşesc n traiul pămîntesc Cînd moartea te-mpresoară. Bărbaţi,
Veghiaţi
Şi clipe număraţi.

CODAC (iese din sala din fund)

Da, zic şi eu: şi clipe număraţi! Diacul e-ndrăcit! Gîndea ceva Cînd cîntecul acela-l ticluia, în adevăr, cu ce mi te-ai ales Cînd mori, aşa, nu ştii nici tu de ce? Ai fost. Atît! Zici c-ai trăit şi tu. Adică nu mai zici: cînd ai murit, S-a mîntuit şi taci ca peştele.

Acuma e acum, şi cît trăieşti, Nu te lăsa, ci treaba ta ți-o fă.

ACTUL AL PATRĂLEA

Urîtă e şi rea dihania Ce-şi zice om şi-şi poartă nasul sus, Şi neguţătorie proastă e Viaţa ei aicea pe pămînt! Te zbaţi, te zbuciumi, te căzneşti mereu, Iar cînd ar fi ca bine s-o porneşti, Haid'! ţi s-a dus suflarea în văzduh! Căci nu mănîncă dracul, nici nu bea, Dar nici nu doarme, ci mereu e treaz, Şi ce-ai zidit tu ieri, el surpă azi.

(Bogdan iese d în fund.)

Nu-mi placi, măria-ta: ţi-o spun pe şleau. Nu sunt boier să umblu cu minciuni.

BOGDAN

Ba **te-am făcut.**

CODAC

Ferească Dumnezeu!

BOGDAN

Eşti Gongu, pîrcălabul de Hotin.

CODAC

Da, sunt, dar tot mă ştiu de unde vin. Degeaba! Din codac fruntaş m-ai scos. Dar boieriţi abia copiii mei De-or fi; eu îţi vorbesc tot din topor: Rău faci, măria-ta, că-i păsuieşti. Aron e om zăcaş şi îndîrjit; Nu trebuie să-l laşi în voia lui.

BOGDAN

Eh, ce? Un ticălos!

CODAC

Nu zic că nu-i, Dar vezi, un ticălos şi doi şi trei ***(arată pe degete)*** i patru, cinci, mulţi ticăloşi ca el, trînşi la un loc, ticăloşie mare fac. Sunt mulţi, măria-ta; atîta zic.

BOGDAN

Nu pot din vrednicie nimic, Iar craiul e sătul de ce-a pățit, Chiar tu spuseşi că li-a trimis răspuns Că el cu domnul țării e legat, Iar domn tot nu-i Aron — cît mai trăim. N-ai grijă, pîrcălabe. Să-i lăsăm! Cu ei ospățul de-azi nu ni-l stricăm. ***(Hui pe intră tot din fund.)***

BOGDAN (se duce la el)

La lume noauă cauți şi-oameni noi. Ca să-i găseşti, îi iau pe toți la rind, Şi, bine vînturați, îi treci prin ciur. Alegi apoi pe cei ce vezi că-s bob curat. Şi sănătos, iar zoana o arunci. Aşa se cern şi se deosebesc.

Ca să-l cunoşti pe om şi-n firea lui, Ți-l iai de-aproape şi-l încerci mereu. Şi la nevoi, dar şi la veselii. Aci se dau pe față şi virtuți Şi slăbiciuni; aici îi vezi cum sunt În adevăr, iar nu cum vor să-i crezi.

HULPE

Eşti înțelept, măria-ta, dar vezi, Cei depărtați de scaunul domnesc S-au îndîrjit şi rele plănuiesc.

BOGDAN

Eu li-am lăsat răgaz să dea ce-i buni în sufletele lor. Nu vor aşa? Din vina lor va fi ce va urma.

ACTUL III

HUI,PE

De mult am zis-o eu, măria-ta, Şi-o zic neîncetat în ăşti doi ani De cînd domneşti: hain e gîndul lor, Şi orice faci, nu scapi de ei Decit stirpind, zic iar, din rădăcină Şi buruiană rea, şi mărăcină.

BOGDAN

Eu n-am cu ei nimic de împărțit, io Ci țara am s-o scap. Da! voi stîrpi, Dar timpul încă nu îl văd sosit. Nu mă-ndoiesc că rele gînduri au, Dar gîndul, cît de rău, nu e păcat, Şi eu, Bogdan, nu pot să fiu ca Vlad, Vecinul meu, o cloşcă de călăi, Şi fapte vreau să văd, ca să lovesc.

HULPE

De-i laşi, măria-ta, le săvîrşesc.

BOGDAN

Să-ncerce, de-ndrăznesc. Atit aştept! Mînia n-o cunosc, nu ştiu ce e, Dar mila încă mai puțin o sîmt Cînd vorba e ca țara să mi-o scap De duşmanii ce-o scurmă nencetat.

HULPE

Şi dacă răuşesc? Ai aşteptat, Măria-ta, prea mult, şi, să mă ierți, Dar sunt bătrîn şi țara mi-o cunosc: Prea mult te-ncrezi şi prea puțin te temi; Oştirea tot nu trebuia s-o risipeşti.

BOGDAN

Oştenii n-au să fie slugi domneşti. 359

Cei de mai sus, DIACUL şi-n urmă OLTEA

DIACUL
(intră de la dreapta; pentru sine)

Ce să mai zic? Mă uit mereu şi văd Cum poartă grijă el de toţi. Numai pe sine însuşi s-a lăsat în paza bună-a sfinţilor uitat.

OLTEA

(intră de la stingă)

O, visurile mele n-au minţit; Neliniştea ce-mi roade sufletul Nu m-a-nşelat. Bogdane, s-a-ntîmplat Ce eu cu-atîta groază-am prevăzut: S-apropie, ba ei sunt chiar aicil

BOGDAN

Vorbeşte desluşit! Ce vrei să zici?

DIACUL

Ţi-o spun, măria-ta, eu desluşit. Sobolul scurmă prin pămint ascuns. De vrei deci ca să-l prinzi, o iai tiptil Şi mi-l pîndeşti cînd mişcă-n muşuroi. Tot cam aşa-i şi ceea ce-am să-ţi spun. Eu am simţit ceva aşa din zvon: Mai că boieri s-adună prin ascuns, Mai că băieţii făr'de căpătîi Se slring pe străcurate prin păduri. O fi? n-o fi? mi-am zis şi m-am temut. Ca nu cumva să dau orbiş în gropi. Nu am pripit-o dar, ci am tăcut Şi tot tiptil m-am dus pe urma lor. Acuma i-am găsit, măria-ta, Şi te vestesc că mişcă-n muşuroi: Aron, boierii însoţiţi cu el Şi gloatele de -simbriaşi ai lor S-au furişat pitiş şi sunt pe-aci. Mai este încă timp să-ncălecaţi Şi-n grabă mare să vă depărtaţi.

BOGDAN

(ironic)

Avem adică tini]) ca să fugim.

OLTEA

Și-un singur adăpost să ne găsim. O, vai, ce soartă rea m-a prigonit De cînd tu priveghezi neadormit Ca țara ta de rele s-o fereşti, Iar însuți tu pe tine te-ai uitat! Coboară-te, Bogdane,-n rînd cu noi Și-mbracă-te în firea ta de om. încalecă! Scăpăm de-aici la Vlad. Mi-e văr şi ție-ți este bun vecin. Te-ntorci cu ajutorul ce-ți va da, îmbărbătezi pe moldovenii tăi, Şi prin cei buni îi nimiceşti pe răi.

DIACUL

Luminăția-sa a-ncălecat Și-nvîrtejit s-a dus în calea lor Cu ceata sa de călăreți aleşi, Ca să-i mai țină citva timp în Ioc.

OLTEA

Ştefan viața lui şi-a pus-o-n joc.

BOGDAN

Rămîi cu gîndul împăcat! Ştefan. Odrasla mea şi-a ta, e om întreg Și trebuia să facă ce-a făcut. Eşti muma lui, iar el e fiul meu, Nădejdea mea, podoaba neamului. Ce eu nu am putut, va face el, Și cînd viața ta e pusă-n joc, Şi-o pune el pe-a lui şi-nvîrtejit,

Cum ti s-a spus, s-avintă spre duşmani, Ca să-i oprească-n loc luptind cu ei.

1IULPE (iese tiptil; pentru sine)

Eu fac mai bine dacă-mi caut de drum. Nu doar c-aş fi de felul meu fricos, Dar simt că sunt aicea de prisos.

(Iese.)

BOGDAN

Viaţa-n joc noi muritorii toţi
Ni-o punem cît trăim pe-acest pămînt în fiecare clipă şi nu ştim De ce şi cum şi cînd o să murim.

OLTEA

Şi-aşa mereu de moarte ne ferim.

BOGDAN

O, nu! Noi o-nfruntăm ! Cum poţi să ştii De nu tocmai voind să scapi de ea Te-arunci orbiş şi-n prada ei te dai? Viaţa e un dar nepreţuit,
Dar numai dacă ştii cum s-o trăieşti Şi cum prin moartea ta să ţi-o sfinţeşti.

OLTEA

Ah, mă cutremur de hidosul gînd Că de mişei te laşi să fii înfrint!

BOGDAN

înfrint ai zis?! în luptă cu mişei Te dai învins cînd faci şi tu ca ei, Iar eu pe mine însumi sunt stăpin, Şi orice-ar face ei, eu tot rămîn.
Chiar dac-ar fi să pier în luptă grea, Rămîne-n suflete fiinţa mea, Căci oamenii se nasc, trăiesc şi mor, Dar gîndul bun e-n veci dăinuitor.

S C E N A III Cei de mai sus şi ŞTEFAN

La arme, toţi! îndată sunt aici! Nu mai e chip ca să-i ţinem pe loc: Ei sunt prea mulţi şi ne-au împresurat. Acum degrab pornind, tot mai răzbiţi Şi printre ei, că-s încă risipiţi.

ALTA VOCE Suntem împresuraţi!

Săriţi!

iar alta

De cine?

voce

De boieri.

alta

Nu vă pripiţi.

oltea

Bogdane, noi suntem nedespărţiţi! BOGDAN

Domoli, deştepţi şi cumpătaţi să fiţi! ***(Către Ştefan.)***

Voi unde i-aţi lăsat?

ŞTEFAN

Ne urmăresc, Viind în grabă mare după noi, Dar călărime n-au. încălecaţi. Răzbim uşor şi-apoi suntem scăpaţi.

BOGDAN

Ce arme au?

ŞTEFAN

Sunt mai ales arcaşi, Cîţiva lănceri, puţini puşcaşi.

BOGDAN

Porniţi strînşi în mănunchi bine-nchegat. Ştefane, ia pe muma ta în şea! Şi de puşcaşi mereu să vă feriţi, Căci puşca-i arma laşilor mişei Ce din ascuns şi chiar din dos lovesc. Naintel şi degrab încălecaţi.

(Către o ceată de oşteni.)

Iar voi cu mine rămîneţi aici.

(Ceilalţi ie's.)

Noi, ăştia, cei din urmă vom pleca, Căci ei pe mine mă vor căuta.

(Cătră cei ce ies.)

Scăpaţi cînd noi cu ei ne vom lupta.

SCENA iv

BOGDAN şi ceata de oşteni

BOGDAN (pentru sine)

Şi dac-ar ii să scap, ce rost mai am? Alerg pribeag şi făr'de căpătii.

Cerşind pe Ja vecini... O, în zadar! Bogdan nu poate fi şi domn fugar. ***(Se descarcă o puşcă, şi Bogdan, lovit, cade.)***
Eu mor, dar alţii-n urma mea răsar.

C U P R I N S

Lector : DACIANA VIŞA Tehnoredactor : MINA CANTEMIR

Apărut 3972. *Tiraj 4.060 ex. legate Vi. Hîrtie tipar înalt A* de 63 *g/m**. *Format S40XS40I1B Coli ed.* 13,69. Coli tipar 25,5. *Planşe* tipo *4. A. nr. 4730/1972.* C.Z. *pentru bibliotecile mari şi mici 859—0.*

la Combinatul Poligrafic , Piaţa Scînteii, nr. 1, Republica Socialistă :

